

Bruxelles, den 22. november 2018
(OR. en)

14442/18

SOC 731
EMPL 548
EDUC 439
ECOFIN 1121

FØLGESKRIVELSE

fra:	Jordi AYET PUIGARNAU, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	22. november 2018
til:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union
Komm. dok. nr.:	COM(2018) 761 final
Vedr.:	UDKAST TIL KOMMISSIONENS OG RÅDETS FÆLLES RAPPORT OM BESKÆFTIGELSEN Ledsagedokument til meddelelse fra Kommissionen om den årlige vækstundersøgelse 2019

Hermed følger til delegationerne dokument - COM(2018) 761 final.

Bilag: COM(2018) 761 final

Bruxelles, den 21.11.2018
COM(2018) 761 final

**UDKAST TIL KOMMISSIONENS OG RÅDETS FÆLLES RAPPORT OM
BESKÆFTIGELSEN**

**Ledsagedokument til meddelelse fra Kommissionen om den årlige vækstundersøgelse
2019**

INDHOLDSFORTEGNELSE

<u>FORORD</u>	2
<u>NØGLEBUDSKABER</u>	3
<u>1. OVERSIGT OVER ARBEJDSMARKEDET OG SOCIALE TENDENSER OG UDFORDRINGER I DEN EUROPÆISKE UNION</u>	13
<u>1.1. Tendenser på arbejdsmarkedet</u>	13
<u>1.2 Sociale tendenser</u>	19
<u>2. ØJEBLIKSILLEDER FRA DEN SOCIALE RESULTATTAVLE</u>	23
<u>2.1 En forklaring af resultattavlen</u>	23
<u>2.2 Data fra den sociale resultattavle</u>	25
<u>3. BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER – MEDLEMSSTATERNES RESULTATER OG INDSATS</u>	32
<u>3.1 Retningslinje 5: Skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft</u>	32
<u>3.1.1 Nøgleindikatorer</u>	33
<u>3.1.2 Politiktiltag</u>	47
<u>3.2. Retningslinje 6: Styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer</u>	53
<u>3.2.1 Nøgleindikatorer</u>	53
<u>3.2.2. Politiktiltag</u>	83
<u>3.3. Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog</u>	97
<u>3.3.1 Nøgleindikatorer</u>	97
<u>3.3.2. Politiktiltag</u>	124
<u>3.4. Retningslinje 8: Fremme lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom</u>	139
<u>3.4.1. Nøgleindikatorer</u>	139
<u>3.4.2. Politiktiltag</u>	163
<u>BILAG</u>	170

FORORD

Den fælles beskæftigelsesrapport fra Europa-Kommissionen og Rådet udarbejdes i henhold til artikel 148 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF). Europa-Kommissionens oprindelige forslag til denne rapport udgør en del af efterårspakken, der omfatter den årlige vækstundersøgelse som indledning til det europæiske semester. Den fælles beskæftigelsesrapport giver et årligt overblik over de vigtigste beskæftigelsesmæssige og sociale udviklingstendenser i Europa samt medlemsstaternes reformtiltag i overensstemmelse med retningslinjerne for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker¹. Rapporteringen om disse reformer følger strukturen i retningslinjerne: skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft (retningslinje 5), styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer (retningslinje 6), forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog (retningslinje 7) og fremme af lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom (retningslinje 8).

Derudover overvåger den fælles beskæftigelsesrapport medlemsstaternes resultater i forhold til den sociale resultattavle, som blev indført inden for rammerne af den europæiske søjle for sociale rettigheder. Søjlen blev oprettet som en interinstitutionel proklamation af Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen den 17. november 2017. Den fastlægger principper og rettigheder på tre områder: i) lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, ii) rimelige arbejdsvilkår og iii) social beskyttelse og inklusion. Overvågningen af fremskridtene på disse områder understøttes af en detaljeret analyse af den sociale resultattavle, som ledsager søjlen.

Den fælles beskæftigelsesrapport er struktureret som følger: Et indledende kapitel (kapitel 1) sætter rammerne ved at rapportere om de vigtigste arbejdsmarkedsmæssige og sociale udviklingstendenser i den Europæiske Union. Kapitel 2 præsenterer de vigtigste resultater fra analysen af den sociale resultattavle, som er knyttet til den europæiske søjle for sociale rettigheder. Kapitel 3 indeholder en detaljeret tværnational redegørelse for nøgleindikatorerne (inklusive dem fra den sociale resultattavle) og de politikker, som medlemsstaterne har gennemført for at forholde sig til retningslinjerne for beskæftigelsespolitikken.

¹ Rådet for Den Europæiske Union vedtog reviderede retningslinjer for beskæftigelsen i juli 2018, som tilpasser retningslinjerne til den europæiske søjle for sociale rettigheder (Rådets afgørelse (EU) 2018/1215 af 16. juli 2018 om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker).

NØGLEBUDSKABER

Europa gør fremskridt, når det gælder den sociale resultattavle, der ledsager den europæiske søjle for sociale rettigheder. Forbedrede arbejdsmarkeder og faldende fattigdom betød, at der for 13 ud af de 14 nøgleindikatorer på den sociale resultattavle blev konstateret en gennemsnitlig forbedring i det seneste år. Den økonomiske genopretning gavner dog endnu ikke alle borgere og lande på samme måde. I de fleste medlemsstater er der blevet indkredset udfordringer i relation til specifikke principper i søjlen. Det nuværende økonomiske opsving giver mulighed for at intensivere reformerne med henblik på at øge inklusiviteten, modstandsdygtigheden og retfærdigheden i relation til arbejdsmarkeder og sociale beskyttelsessystemer og dermed fremme konvergens i retning af bedre leve- og arbejdsvilkår i EU. Der er dog også nedadgående risici i forbindelse med opsvinget, som gør det presserende for medlemsstaterne at gribe denne mulighed.

Der skabes stadig flere arbejdspladser, og beskæftigelsen har nået et rekordhøjt niveau i EU. I andet kvartal af 2018 var der 239 millioner beskæftigede i EU, dvs. 14 millioner flere end det laveste niveau i midten af 2013, da krisen toppede. Beskæftigelsesfrekvensen for personer i alderen 20-64 år steg til 73,2 % i samme periode, og med den nuværende tendens er EU godt på vej til at nå Europa 2020-målet om en beskæftigelsesfrekvens på 75 % i 2020. Væksten i beskæftigelsen i 2017 og de første to kvartaler af 2018 var fordelt på de vigtigste demografiske grupper, og ligesom i de tidligere år blev de største stigninger registreret blandt ældre arbejdstagere (55-64 år). Betydelige forskelle i beskæftigelsesfrekvensen i hele EU tyder dog på, at der er plads til yderligere forbedringer, navnlig for de medlemsstater, der stadig er langt fra at nå deres nationale Europa 2020-mål.

Arbejdsløsheden er vendt tilbage til niveauet før krisen, men er fortsat høj i en række medlemsstater. Takket være et støt opsving på arbejdsmarkedet fortsatte arbejdsløsheden med at falde i 2017 og nåede ned på 6,9 % i andet kvartal af 2018. Den ligger nu på det laveste niveau i ti år, mere end 4 procentpoint under rekordniveauet i 2013. I euroområdet ligger arbejdsløsheden på 8,3 % i 2. kvartal 2018 og er fortsat et procentpoint højere end det laveste niveau, der blev registreret i 2008. Arbejdsløsheden er stadig meget høj i Grækenland, Spanien, Italien, Kroatien og Cypern.

Forbedringerne i beskæftigelsen fremgår fortsat tydeligere af antallet af arbejdstagere end antallet af arbejdstimer. Det samlede antal arbejdstimer i EU steg fortsat i 2017 – om end

langsommere end den samlede beskæftigelse — og er endnu ikke tilbage på 2008-niveauet. Et stort antal ufrivillige deltidsansatte (dvs. arbejdstagere på deltid, som ønsker at arbejde mere), der fortsat er 1,3 millioner flere end i 2008, er også tegn på en fortsat afmatning på arbejdsmarkedet. Det faldende antal arbejdstimer pr. person er ikke desto mindre en del af en strukturel tendens, der startede i begyndelsen af 2000'erne.

Husstandsindkomsterne fortsætter med at stige i næsten alle medlemsstater. Til støtte for processen med opadgående konvergens steg den reelle disponible husstandsindkomst pr. indbygger mere i de medlemsstater, der senest er kommet med i EU. Disse udviklingstendenser skyldes hovedsageligt gunstige økonomiske forhold, men også de reformer, der førte til forbedringer af de sociale ydelsers tilstrækkelighed, herunder mindsteindkomstordninger. I en række lande ligger den reelle disponible bruttoindkomst pr. indbygger dog fortsat betydeligt under niveauet før krisen. Husstandsindkomsterne steg langsommere end BNP, hvilket understreger, at indkomststigningerne fra opsvinget kun i et vist omfang har nået husholdningerne – og det rejser spørgsmål om, hvorvidt den seneste vækst er inklusiv.

Efter at der er kommet gang i økonomien og beskæftigelsen, er antallet af personer med risiko for fattigdom eller social udstødelse faldet markant i 2017. Mere end 5 millioner mennesker klarede sig ud af fattigdom og social udstødelse, det største fald siden opsvinget begyndte. Denne ændring kan først og fremmest tilskrives faldet i antallet af personer, der lider alvorlige materielle afsavn og/eller lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet (indikatorerne er i forhold til toppunktet faldet med henholdsvis 15 og 8 millioner). Det samlede antal personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, udgjorde i 2017 113 millioner mennesker eller 22,5 % af den samlede befolkning og ligger nu under niveauet før krisen. Det anslås, at denne tendens vil fortsætte i det kommende år. Der er imidlertid stadig langt til Europa 2020-målet om bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse. Risikoen for fattigdom eller social udstødelse er fortsat en udfordring, navnlig for børn, personer med handicap og personer med migrantbaggrund.

Væksten i reallønnen aftog i 2017, men steg i 2018. Samlet set er lønvæksten fortsat lavere end det, der kunne forventes af det positive arbejdsmarked og de økonomiske resultater. Den beskedne lønudvikling i de seneste år kan forklares med en svag produktivitetsvækst, fortsat lave inflationsforventninger og de resterende reserver på arbejdsmarkedet. I reelle tal er gennemsnitslønningerne fortsat bagud i forhold til niveauet før krisen i mange medlemsstater,

og deres vækst var i 2017 langsommere end væksten i produktiviteten. Dette stemmer overens med en langvarig tendens: I EU steg den reale værditilvækst pr. ansat med 15,6 % i perioden mellem 2000 og 2017, mens reallønnen pr. ansat kun steg med 11,2 %. På trods af denne udvikling er der tegn på konvergens i arbejdsindkomstniveauet, selv om der fortsat er store forskelle mellem og inden for medlemsstaterne.

Rammerne for lønfastsættelse (inklusive mindstelønsordninger) er begyndt at reagere på forbedringen af arbejdsmarkedsvilkårene. Især blev de lovbestemte mindstelønninger hævet i flere lande med inddragelse af arbejdsmarkedets parter. Denne udvikling er vigtig i betragtning af den fortsat høje fattigdom blandt personer i beskæftigelse i flere medlemsstater, hvilket også kræver en indsats i forbindelse med udformningen af skattesystemer og ydelsernes tilstrækkelighed. På denne baggrund er det vigtigt, at justeringen af mindstelønnen følger gennemsigtige og forudsigelige regler under hensyntagen til deres indvirkning på konkurrenceevnen, jobskabelsen og fattigdommen blandt personer i beskæftigelse.

Når det gælder vedvarende jobskabelse, har visse grupper stadig vanskeligt ved at høste fordelene ved opsvinget. Jobvæksten i 2017 har primært været drevet af kvinder, ældre arbejdstagere og højtuddannede. På den anden side ligger beskæftigelsesfrekvensen for lavtuddannede arbejdstagere stadig under førkriseniveauet og er fortsat næsten 30 procentpoint lavere end for højtuddannede arbejdstagere. Beskæftigelsesfrekvensen for unge er stigende, men er dog lavere end i 2008 (med 2,7 procentpoint). Mere positivt er det, at andelen af unge, 10,9 %, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse, nu er tilbage på niveauet før krisen. Personer med migrantbaggrund står over for udfordringer med hensyn til beskæftigelsesegnethed: Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen mellem indfødte arbejdstagere og arbejdstagere, der ikke er født i EU, udgjorde 10 procentpoint i 2017 (i forhold til 4,5 procentpoint i 2008). Forskellen er særlig udtalt blandt kvindelige migranter. Endelig har personer med handicap tendens til at deltage mindre på arbejdsmarkedet, og potentialet for udnyttelse af deres talenter forbliver stort set uudnyttet.

Kvindens deltagelse på arbejdsmarkedet fortsætter med at vokse hurtigt. Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder var på 66,5 % i 2017, hvilket er næsten 5 procentpoint højere end i 2008. Forskellen mellem mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens er dog stadig stor, og der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. Selv om kvinder generelt er bedre kvalificeret end mænd med hensyn til uddannelsesniveau, er lønforskellen mellem

mænd og kvinder høj og kun gradvist faldende. Kvinder er overrepræsenteret i lavtlønnede sektorer og erhverv og arbejder oftere i underkvalificerede job i forhold til deres kvalifikationsniveau. Konsekvenserne af forældreskab og plejeansvar er fortsat den vigtigste drivkraft for en lavere beskæftigelsesfrekvens, idet underudviklede tjenester er en stor hindring, når det gælder om at blive i eller vende tilbage til beskæftigelse. Desuden risikerer uformelle plejepersoner, hvoraf de fleste er kvinder, at opleve fattigdom og økonomisk afhængighed, hvor karriereafbrydelser ofte fører til færre pensionsrettigheder. En række medlemsstater gør en indsats for at sikre økonomisk overkommelig og lige adgang til børnepasning og langtidspleje af høj kvalitet, men der er stadig store udfordringer. En bedre fordeling mellem kvinder og mænd, når det gælder betalt familieorlov, vil i nogle tilfælde være en fordel. Enkelte medlemsstater tilpasser deres skatte- og socialsikringssystemer for at fjerne de negative incitamenter, der afholder sekundære forsørgere fra at arbejde. Der er kun truffet konkrete foranstaltninger til at afhjælpe lønforskellen mellem mænd og kvinder i et begrænset antal lande.

Beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere er vokset betydeligt i det forløbne årti. For aldersgruppen 55-64 år steg frekvensen fra 45,5 % i 2008 til 57,1 % i 2017. Ældre arbejdstagere var relativt bedre beskyttet mod recessionen, og deres beskæftigelsesfrekvens fortsatte med at stige under krisen og blev derefter en vigtig drivkraft bag genskabelsen af arbejdspladser. Arbejdslivets længere varighed kan forklares ved en række faktorer, bl.a. stigninger i den lovbestemte pensionsalder, bedre adgang til pasningsordninger, adgang til fleksible arbejdsordninger og strategier for aktiv aldring. Flere medlemsstater fremmer arbejdsmarkedsdeltagelsen yderligere for ældre arbejdstagere, bl.a. ved at støtte fleksible overgange til pensionering og tilvejebringe finansielle incitamenter for både arbejdsgivere og arbejdstagere.

Arbejdsmarkedssituationen for unge forbedrer sig fortsat, men ungdomsarbejdsløsheden er stadig høj i en række medlemsstater. Ungdomsarbejdsløsheden (aldersgruppen 15-24 år) falder støt tilbage til 2008-niveauet, men der er store forskelle landene imellem og meget høj arbejdsløshed i nogle af disse. En væsentlig del af de unge er stadig økonomisk inaktive. På EU-plan var næsten 6 millioner personer i alderen 15-24 år hverken i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET) i 2017. Hvis de unge kobles af arbejdsmarkedet over en længere periode, kan det få negative konsekvenser for den potentielle vækst og negative virkninger for de berørte personer som f.eks. forringelse af færdigheder og større risiko for fattigdom og

social udstødelse senere i livet. Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne i overensstemmelse med Rådets henstilling om oprettelse af en ungdomsgaranti kan være vigtige drivkræfter for forbedringer.

Ved at sikre adgang til inklusiv uddannelse af høj kvalitet får de yngre generationer mulighed for at blive engagerede og aktive borgere, så de lettere kan integreres på arbejdsmarkedet og i samfundet. Europa gør fremskridt med hensyn til at nå det overordnede 2020-mål om at reducere skolefrafaldet til 10 % og har næsten nået målet om at øge andelen af personer med tertiæruddannelse til 40 %. Der er dog stadig store forskelle på tværs af medlemsstaterne og blandt befolkningsgrupper (f.eks. mellem mænd og kvinder og mellem personer født i og uden for EU). Den høje andel af personer med ringe grundlæggende færdigheder og den store sammenhæng mellem uddannelsesmæssige resultater og socioøkonomisk status og arbejdsmarkedsresultater giver anledning til bekymring. Medlemsstaterne træffer foranstaltninger til at forbedre deres uddannelsessystemer, navnlig for at nedbringe frafaldsprocenten yderligere, fremme lige adgang og forbedre uddannelsesresultaterne blandt dårligt stillede lærende. Flere (og mere effektive) investeringer i uddannelsessystemerne er en prioritet i en række medlemsstater. At forbedre kvaliteten af de videregående uddannelser og gøre dem mere relevante for arbejdsmarkedet står også øverst på medlemsstaternes dagsordener, navnlig på baggrund af stigningen i antallet af personer, der gennemfører en tertiæruddannelse.

Ny teknologi og efterfølgende forandringer på arbejdsmarkedet kræver i høj grad opkvalificering og omskoling af befolkningen i den erhvervsaktive alder. Det er i stigende grad vigtigt for arbejdstagerne, at de har en arbejdsmarkedsrelevant kvalifikation for at kunne tilpasse sig et miljø i hastig forandring. I EU er forholdet mellem lavtuddannede voksne og antallet af job, der kræver et lavt kvalifikationsniveau, i gennemsnit tre til én. Sandsynligheden for, at lavtuddannede og ældre mennesker deltager i voksenuddannelsesprogrammer, er dog betydeligt mindre end gennemsnittet. Der er fortsat store mangler, når det gælder digitale færdigheder: Mere end 40 % af de voksne i EU mangler grundlæggende digitale færdigheder, og tallet når op på 70 % i nogle medlemsstater. Dette indebærer, at en betydelig del af befolkningen ikke kan få adgang til en lang række tjenester, hvilket har en negativ indvirkning på inklusion og produktivitet.

Medlemsstaterne tilpasser deres færdighedsudviklingssystemer og udvikler strategier for at gøre uddannelserne mere relevante for arbejdsmarkedet med henblik på at lette de lærendes overgange til og inden for arbejdsmarkedet. Dette omfatter færdigheder og kvalifikationer, som skal være lettere at forstå og anerkende i hele Europa, og hensyntagen til læring uden for institutionelle sammenhænge. Erhvervsuddannelsessystemerne er ved at blive gennemgået og ajourført med henblik på at forbedre deres arbejdsmarkedsrelevans og øge adgangen, men der er fortsat udfordringer på disse områder. Incitamenter for ugunstigt stillede grupper til at deltage i voksenuddannelse er sammen med passende vejledning og ydelse af finansiel støtte til virksomheder med henblik på uddannelse af deres personale vigtige politiske midler til at opnå bedre resultater. Medlemsstaterne øger fortsat lærings- og kvalifikationsmulighederne for lavtuddannede voksne i overensstemmelse med initiativet vedrørende opkvalificeringsforløb. At fremme udviklingen af digitale færdigheder har en vigtig plads blandt medlemsstaternes prioriteter inden for uddannelse og færdigheder.

Forekomsten af atypiske arbejdsformer er nogenlunde stabil på EU-plan, men en høj grad af segmentering af arbejdsmarkedet er stadig et problem for en række medlemsstater. Andelen af arbejdstagere på midlertidige kontrakter har ikke ændret sig væsentligt i de seneste år og ligger på omkring 14 % i gennemsnit. Generelt er over halvdelen af de midlertidigt ansatte "ufrivillige", og tallet når op på 70 % eller mere i 12 medlemsstater. I flere lande er kombinationen af en stor andel af midlertidige kontrakter og en lav overgang til faste kontrakter symptomatisk for det todelte arbejdsmarked. Dette giver anledning til bekymring, da atypiske arbejdstagere har lavere jobkvalitet og højere risici for fattigdom blandt personer i beskæftigelse. Derudover kan ca. en fjerdedel af alle selvstændige erhvervsdrivende i EU klassificeres som "sårbare" eller "skjulte". Undersøgelsesresultaterne synes også at antyde, at andelen af personer, der tjener mere end halvdelen af deres indkomst fra platformsarbejde, nu kan være nået op på omkring 2 % (2017) og forventes at stige, hvilket understreger betydningen af øget politisk fokus på denne udvikling. Reformen inden for lovgivningen om jobbeskyttelse finder sted i en række medlemsstater med det formål at opnå en bedre balance mellem fleksibilitet og sikkerhed og undgå segmentering. Disse omfatter i visse tilfælde strengere betingelser for anvendelse af midlertidige kontrakter eller bedre muligheder for kollektive overenskomstforhandlinger med henblik på fastlæggelse af rammerne for sådanne kontrakter. Der er i enkelte medlemsstater indført regulering af nye beskæftigelsesformer, herunder platformsarbejdere og selvstændige uden ansatte.

Arbejdsløshedsunderstøttelse af passende størrelse, rimelig varighed, og som er tilgængelig for alle arbejdstagere og ledsaget af effektive aktiveringsforanstaltninger, er afgørende for at støtte jobsøgende i omstillingsperioder. Udformningen af disse systemer varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat og på tværs af alle dimensioner. De seneste reformer på området har primært været rettet mod at styrke aktiveringskravene for jobsøgende, som modtager ydelser, f.eks. ved at styrke jobsøgningsforpligtelserne og betingelserne for at acceptere et nyt job. Dækningen af atypiske arbejdstagere, som ofte ikke har fuld adgang til systemet, og den manglende dækning af selvstændige giver fortsat anledning til bekymring – hvilket fremhæves i Kommissionens forslag til Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse for arbejdstagere og selvstændige.

Effektive aktive arbejdsmarkedspolitikker og offentlige arbejdsformidlinger er afgørende for at sikre velfungerende og inklusive arbejdsmarkeder. Aktive arbejdsmarkedspolitikker forbedrer matchningen på arbejdsmarkedet og øger jobsøgendes chancer for at finde et nyt job. De har en særlig vigtig rolle, når det gælder om at fremme integrationen af langtidsledige. De offentlige arbejdsformidlinger er de vigtigste institutioner med ansvar for at støtte de arbejdsløse i forbindelse med jobsøgningen og henvise dem til aktiveringsforanstaltninger. Der er dog stor forskel på, hvordan der deltages og investeres i aktive arbejdsmarkedspolitikker inden for EU. På samme måde er de offentlige arbejdsformidlingers effektivitet, når det gælder støtte til jobsøgning, uensartet på tværs af og, til tider, inden for medlemsstaterne. Der træffes vigtige foranstaltninger i de fleste medlemsstater med fokus på levering af individuelt tilpassede tjenester, men i en række medlemsstater er der stadig plads til at styrke de aktive arbejdsmarkedspolitikker. Medlemsstaterne har gjort fremskridt med hensyn til gennemførelsen af Rådets henstilling om integration af langtidsledige, idet der er behov for en yderligere indsats for at fremme samarbejde på tværs af forskellige aktører og på at nå ud til inaktive personer. De offentlige arbejdsformidlinger fortsætter deres reformprogram inden for rammerne af det europæiske netværk af offentlige arbejdsformidlinger (PES-netværket). Selv om nogle medlemsstater traf yderligere foranstaltninger for at fremme integrationen af migranter på arbejdsmarkedet (med særligt fokus på flygtninge), mangler der systematiske tilgange, og der er behov for at investere mere i opkvalificering og anerkendelse af færdigheder og kvalifikationer, effektive arbejdsmarkedspolitikker og støtte fra offentlige arbejdsformidlinger.

For første gang siden krisen faldt indkomstuligheden i EU en anelse i 2017, hvilket skyldtes hurtigere stigninger i indtægterne for husholdninger med lavere indkomster. Dette tyder på, at opsvinget begynder at nå ud til de mest sårbare. De foreliggende skøn viser, at denne positive tendens vil fortsætte i de fleste medlemsstater. I 2017 havde de rigeste 20 % af befolkningen dog stadig en disponibel indkomst, der var 5,1 gange højere end for de fattigste 20 % i EU (i forhold til 5,2 i 2016), med store variationer medlemsstaterne imellem. I nogle lande ligger indkomstuligheden over førkriseniveauet, hvilket ofte skyldes ulige muligheder for adgang til uddannelse, erhvervsuddannelse og social beskyttelse og er forbundet med dårlige arbejdsmarkedsresultater. Nogle medlemsstater fører ulighedsreducerende politikker, navnlig i forbindelse med udformningen af mindstelønsordninger og skatte- og socialsikringssystemer. For at bryde overførslen af uligheder på tværs af generationer kan medlemsstaterne træffe yderligere foranstaltninger på forskellige områder, f.eks. ved at fremme lige muligheder på uddannelsesområdet, sikre adgang til sundhedsydelser og andre ydelser af høj kvalitet, fremme ligestilling mellem mænd og kvinder og rette op på regionale skævheder.

Overførselsindkomsternes målte indvirkning (med undtagelse af pensioner) på fattigdomsbekæmpelse var fortsat faldende i 2017. Dette er i overensstemmelse med de reducerede automatiske stabiliseringseffekter i en fase med økonomisk ekspansion, selv om der fortsat er store forskelle mellem medlemsstaterne. Overførselsindkomsternes fattigdomsreducerende effekt mindskedes hovedsageligt i de gamle EU-medlemsstater, mens den steg i de lande, der kom med i EU for nylig (hvilket tyder på, at der er tale om konvergens). Det samlede resultat afhænger af de forbedrede arbejdsmarkedsvilkår (og hermed forbundne ændringer i karakteristikaene for de fattigdomstruede) samt ændringer i ydelsernes tilstrækkelighed og dækning, herunder det faktum, at ydelserne til tider ikke kan følge med de generelt stigende indkomster. Mindsteindkomstydelsernes tilstrækkelighed varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, hvilket fremgår af resultaterne af den tilhørende benchmarking.

Medlemsstaterne træffer fortsat foranstaltninger til at modernisere de sociale beskyttelsessystemer, idet de styrker ydelsernes og tjenesternes dækning og tilstrækkelighed. Der er taget skridt til at forbedre adgangen til social beskyttelse, navnlig for atypiske arbejdstagere og selvstændige, som fortsat står over for betydelige mangler. Der indføres også nyskabelser med hensyn til nye beskæftigelsesformer. Arbejdet med at forbedre

ydelseernes tilstrækkelighed fortsætter, selv om der i nogle tilfælde har været forsinkelser. En række medlemsstater forbedrer deres mindsteindkomstordninger ved at kombinere passende støtte med adgang til varer og tjenester, der kan understøtte dette, og med incitament til (re-)integration på arbejdsmarkedet i en tilgang med aktiv inklusion. Nogle medlemsstater styrker integreret levering af tjenester (såsom social bistand, beskæftigelse og andre sociale tjenester). I en situation, hvor boligrelaterede udgifter udgør en betydelig andel af mange husholdningers indkomst, og hvor udviklingen i antallet af hjemløse ikke forbedres, har nogle medlemsstater gennemført reformer for at forbedre adgangen til boliger, enten gennem incitament eller ved hjælp af forebyggende foranstaltninger.

De demografiske ændringer og den stigende forventede levealder betyder, at der er et klart behov for, at pensions-, sundheds- og langtidsplejesystemerne tilpasser sig. Efterspørgslen efter langtidspleje og sundhedsydelser er stigende, og behovene ændrer sig, i takt med at befolkningen ældes. I løbet af de næste fem årtier forventes en fordobling af antallet af europæere på over 80 år. I 2050 vil der kun være to personer i den erhvervsaktive alder (15-64 år) for hver person over 65 år, sammenlignet med tre i dag, og denne andel er allerede faldende. Foranstaltninger til forbedring af den finansielle bæredygtighed står stadig højt på mange medlemsstaters dagsordener, og det får derfor yderligere betydning at sikre pensionernes tilstrækkelighed. Pensionsordningernes kapacitet til at tilvejebringe indkomstkompensation og forebygge fattigdom varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. Medlemsstaterne tager i stigende grad skridt til at sikre pensionernes tilstrækkelighed gennem minimumsgarantier og indeksregulering af ydelser, fremme af fleksible pensionsløsninger, tilpasning af betingelserne for optjent pension til forskellige kategorier af arbejdstagere og styrkelse af den rolle, som de supplerende pensionsordninger spiller.

Forbedret adgang til sundhedsydelser og langtidspleje af høj kvalitet og øget effektivitet er et ledende princip for reformer i medlemsstaterne. For nogle europæere er udgifter og ventetid fortsat vigtige hindringer for adgangen til sundhedsydelser. I en række medlemsstater er reformerne af sundhedssystemerne således fokuseret på at forbedre disse effektivitet gennem bedre koordinering og tildeling af en større rolle til primær pleje og forebyggelse. Der træffes foranstaltninger til at forbedre sundhedsarbejderes uddannelse og arbejdsvilkår. Hvad angår langtidspleje, ydes hjælpen stadig hovedsageligt af familiemedlemmer, hvilket skyldes manglen på omfattende ordninger til dækning af behovet for ældrepleje i de fleste

medlemsstater. De nuværende reformer har til formål at kombinere en støtteordning for uformelle plejere eller plejere i familien fra offentlige institutioner og et netværk af lokale og institutionelle tjenester, med fokus på bæredygtighed i lyset af de demografiske udfordringer.

En velfungerende social dialog er et centralt element i den europæiske sociale markedsøkonomi. Den bidrager til at styrke den sociale samhørighed og mindske konflikterne i samfundet til gensidig fordel for arbejdstagere, arbejdsgivere og regeringer. Inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i udarbejdelsen af reformer kan forbedre deres udformning og gennemførelse, øge borgernes tilhørsforhold og i sidste ende føre til bedre socioøkonomiske resultater. Graden og virkningen af arbejdsmarkedsparternes inddragelse varierer imidlertid meget fra medlemsstat til medlemsstat og er i flere tilfælde ringe. Selv om der ikke findes en standardmodel for praksis i forbindelse med den sociale dialog, er der i nogle medlemsstater et klart behov for at forbedre arbejdsmarkedets parters kapacitet og skabe en passende ramme for forudsigelig og rettidig høring, bl.a. i de afgørende faser af det europæiske semester. På samme måde kan det spille/spiller det en vigtig rolle at anvende civilsamfundsorganisationernes erfaringer for at sikre, at reformerne udformes og gennemføres effektivt. Graden af samarbejde med samfundets interesseparter varierer dog betydeligt blandt medlemsstaterne, og kapaciteten til at deltage aktivt i den politiske debat er et problem i nogle af dem.

1. OVERSIGT OVER ARBEJDSMARKEDET OG SOCIALE TENDENSER OG UDFORDRINGER I DEN EUROPÆISKE UNION

Dette afsnit indeholder en oversigt over arbejdsmarkedet og de sociale tendenser og udfordringer i den Europæiske Union, ligesom det indeholder en detaljeret analytisk redegørelse for større beskæftigelsesmæssige og socialpolitiske områder.

1.1. Tendenser på arbejdsmarkedet

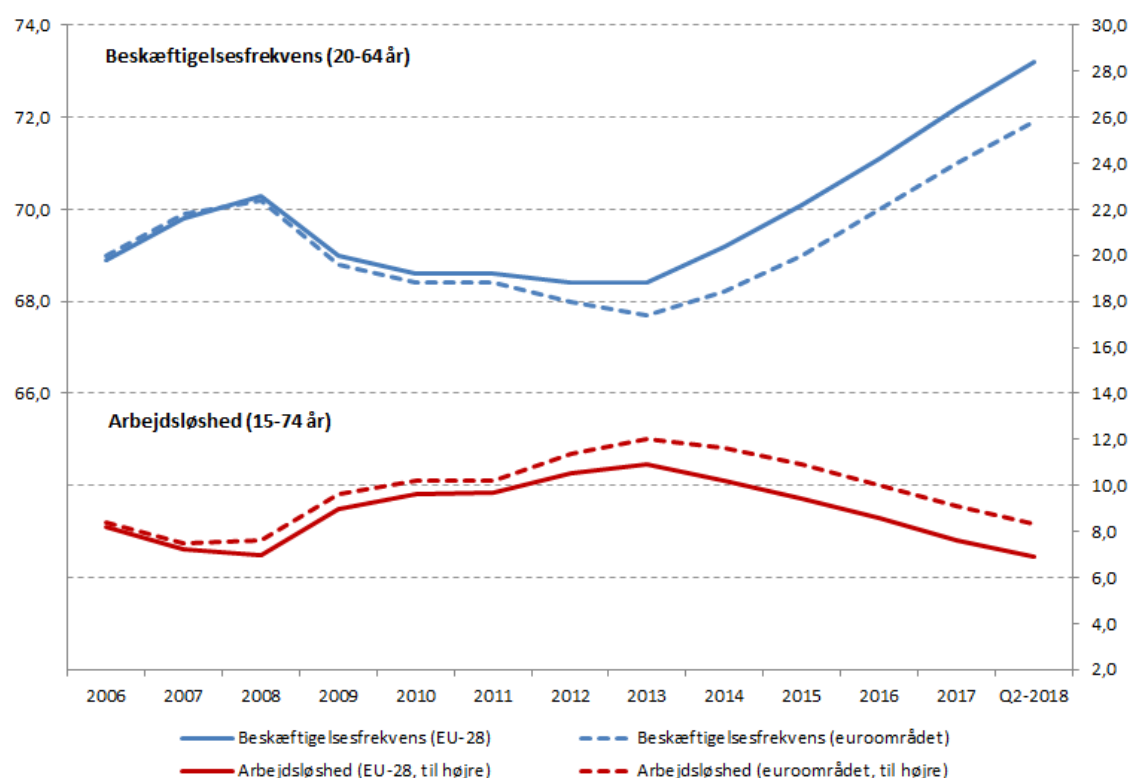
Arbejdsmarkedsvilkårene er fortsat blevet bedre, og beskæftigelsen har nået et rekordhøjt niveau i EU. Som følge af den stærke økonomiske vækst (2,4 %) steg antallet af beskæftigede i EU med 1,6 % i 2017, hvilket er den største årlige stigningstakt, siden opsvinget begyndte. Den samlede beskæftigelse fortsatte med at stige i de første to kvartaler af 2018 og nåede op på 238,9 millioner² – hvilket er 3,2 millioner arbejdspladser mere end for et år siden og det højeste niveau nogensinde i EU. Siden beskæftigelsen begyndte at stige igen midt i 2013, er der skabt over 14 millioner nye arbejdspladser.

Beskæftigelsesfrekvensen (for personer i alderen 20-64 år) stiger støt og kommer tættere på Europa 2020-målet. Frekvensen steg en smule hurtigere end i 2016 med 1,1 procentpoint op til 72,2 % i 2017 og fortsatte med at stige i de første to kvartaler af 2018, hvor den lå på 73,2 % (figur 1). Hvis den positive tendens fortsætter i det nuværende tempo, vil EU være godt rustet til at nå sit Europa 2020-mål om en beskæftigelsesfrekvens på 75 %. Situationen bliver stadig bedre, også i euroområdet, hvor beskæftigelsesfrekvensen nåede sit højeste niveau på 71,9 % i 2. kvartal 2018. Denne positive udvikling understøttes af en fortsat tendens med øget deltagelse på arbejdsmarkedet. I 2. kvartal 2018 nåede erhvervsfrekvensen (15-64 år) et rekordhøjt niveau på 73,8 % (73,5 % i euroområdet). Erhvervsfrekvensen i EU har været konstant stigende, selv under krisen, hvilket indsnævrer kløften i forhold til USA. I 2017 var ældre arbejdstagere og kvinder fortsat med til at øge arbejdsmarkedsdeltagelsen.

² De samlede tal for beskæftigelsen stammer fra nationalregnskaber (indenlandsk begreb), andre tal fra data fra arbejdsstyrkeundersøgelsen. I hele dette afsnit er der brugt sæsonkorrigerede kvartalstal.

Arbejdsløshedsprocenten er nu tilbage på samme niveau som før krisen. Takket være en støt jobskabelse faldt arbejdsløsheden fortsat til 6,9 % i 2. kvartal 2018 – et niveau, der ikke er registreret i EU siden 2. kvartal 2008, og som ligger over 4 procentpoint under toppunktet i 2013. Forbedringen er dog noget mindre i euroområdet, hvor arbejdsløsheden på 8,3 % i 2. kvartal 2018 fortsat er et procentpoint højere end det laveste niveau, der blev registreret i 2008. Disse positive tendenser er forbundet med et fortsat fald i langtidsledigheden (dvs. andelen af arbejdsløse, der har været ledige i over 12 måneder, som andel af den erhvervsaktive befolkning), som faldt i EU med 0,5 procentpoint fra år til år til 3 % i 2. kvartal 2018 (3,9 % i euroområdet). Selv om arbejdsløsheden (også på lang sigt) faldt i alle medlemsstater i løbet af det seneste år, er der fortsat en betydelig spredning af arbejdsløshedstallene (som vist i afsnit 3.1.1), og nogle af landene ligger stadig langt fra niveauet før krisen.

Figur 1: Beskæftigelse og arbejdsløshed i EU og euroområdet

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse). Note: sæsonkorrigerede tal for 2. kvartal 2018.

Ungdomsarbejdsløsheden falder også fortsat hurtigt, med 1,8 procentpoint fra år til år til 15,2 % i 2. kvartal 2018 (16,9 % i euroområdet). Dette niveau svarer til det minimum, der blev nået lige før krisen (2. kvartal 2008), og er nu næsten 9 procentpoint under rekordniveauet i 2013. Ungdomsarbejdsløsheden er dog stadig høj i en række medlemsstater og er på over 30 % i Spanien, Italien og Grækenland (se afsnit 3.2.1). Der registreres løbende forbedringer for så vidt angår personer i alderen 15-24 år, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET), hvor procentdelen er faldet med 0,6 procentpoint til 10,9 % i 2017, hvilket svarer til niveauet i 2008.

Faldet i ungdomsarbejdsløsheden afspejles af en parallel stigning i uddannelsesniveauet for unge: Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (i alderen 18-24 år), har været støt faldende i løbet af det seneste årti og nåede med det seneste fald (på 0,1 procentpoint) ned på 10,6 % i 2017. Dette ligger meget tæt på Europa 2020-målet på 10 %, selv om der er plads til yderligere reduktion³. Andelen af unge i alderen 30-34 år, der gennemfører en tertiæruddannelse, har været støt stigende og udgjorde 39,9 % i 2017, hvilket var tæt på Europa 2020-målet på 40 %.

Opsvinget mærkes fortsat tydeligere i antallet af arbejdstagere end antallet af arbejdstimer. Det samlede antal arbejdstimer i EU steg med 1,2 % i 2017 i forlængelse af den positive tendens, der startede i 2015. Denne stigning er dog stadig lavere end for den samlede beskæftigelse (der steg med 1,6 %, jf. ovenfor) og indebærer, at antallet af arbejdstimer pr. indbygger faldt. Det samlede antal arbejdstimer er endnu ikke nået tilbage på det højeste niveau i 2008. Dette er tegn på en fortsat afmatning på arbejdsmarkedet, hvilket også fremgår af andre indikatorer. I 2017 var der næsten 9 millioner ufrivillige deltidsansatte (dvs. arbejdstagere på deltid, der ønsker at arbejde mere), hvilket var en nedgang fra det højeste niveau på 10,3 millioner i 2013, men dog stadig 1,3 millioner over niveauet i 2008. På længere sigt er den moderate udvikling i arbejdstiden en del af et strukturelt skift, der hænger sammen med en øget forekomst af deltidsarbejde inden for de sidste 15 år og ændrede præferencer hos arbejdstagerne for så vidt angår arbejdstidsordninger. Som følge heraf har antallet af arbejdstimer pr. person været gradvist nedadgående siden 2000⁴.

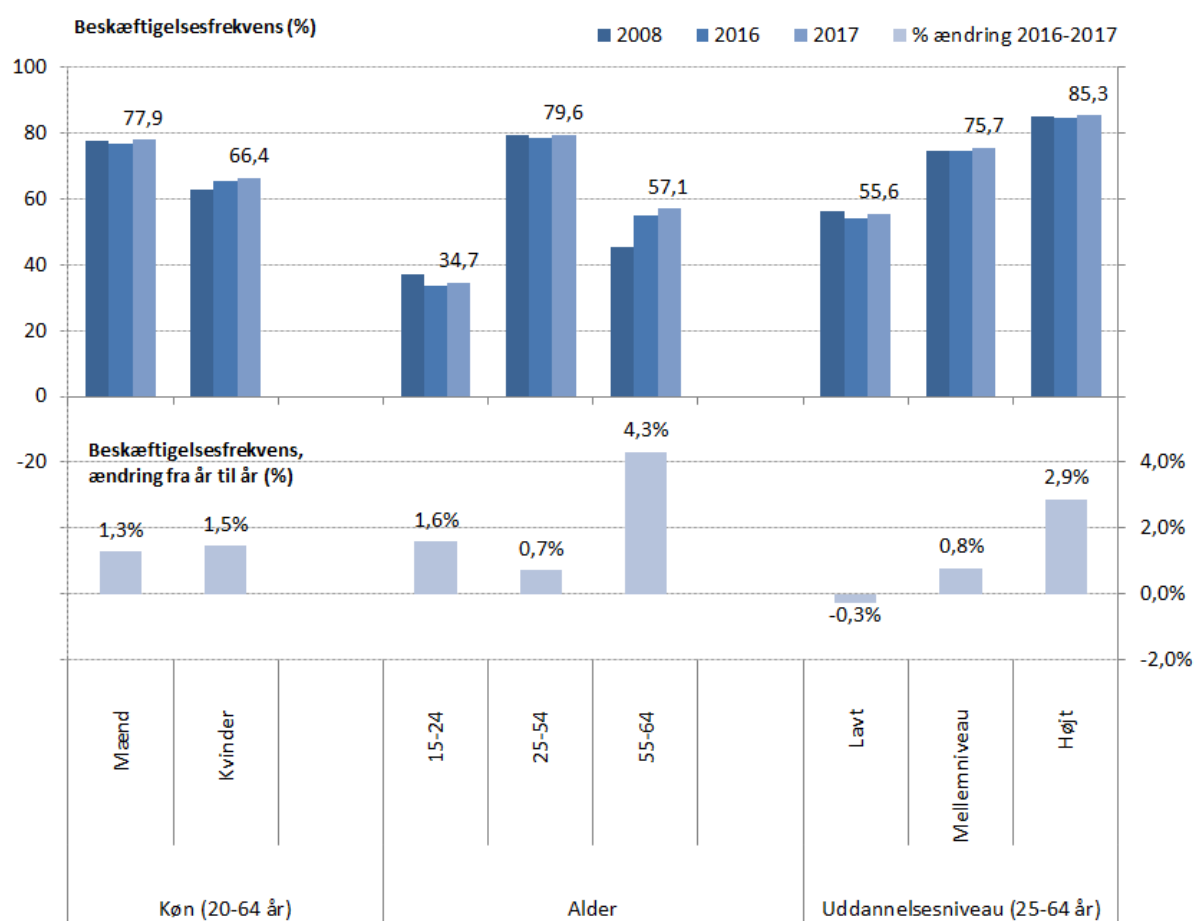
³ I meddelelsen "Styrkelse af den europæiske identitet gennem uddannelse og kultur" af 14. november 2017 (COM (2017) 673 final) gav Kommissionen udtryk for sin ambition om at reducere benchmarket for skolefrafald til 5 % senest i 2025.

⁴ For yderligere oplysninger, se Europa-Kommissionen (2018), "Employment and Social Developments in Europe". Annual Review 2018".

Beskæftigelsesgevinsterne var fordelt på alle de vigtigste demografiske grupper i 2017.

Som i tidligere år blev den største stigning registreret blandt ældre arbejdstagere (55-64 år) (figur 2): Antallet af beskæftigede i denne gruppe steg med 4,3 % i 2017, hvilket bragte beskæftigelsesfrekvensen op på 57,1 %, den højeste nogensinde (næsten 12 procentpoint højere end i 2008). Antallet af unge (15-24 år) i beskæftigelse steg en smule hurtigere end i 2016 (1,6 % mod 1,3 %). Alligevel er beskæftigelsesfrekvensen for unge ikke helt nået op på niveauet før krisen, eftersom den i 2017 udgjorde 34,7 % og dermed fortsat var 2,7 procentpoint lavere end i 2008. Set på baggrund af en stabil erhvervsfrekvens (41,7 % i 2017 i forhold til 41,6 % i 2016) udmøntede beskæftigelsesgevinsterne sig dog i et fortsat fald i arbejdsløsheden for denne aldersgruppe. Beskæftigelsen steg lidt hurtigere blandt kvinder end blandt mænd i 2017 (1,5 % mod 1,3 %). Forskellen mellem mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens er dog næsten uændret på 11,5 procentpoint, 0,1 procentpoint lavere end i 2016 (selv om den er betydeligt lavere end førkriseniveauet på 15 procentpoint i 2008). Selv om beskæftigelsesfrekvensen for personer i aldersgruppen 20-64 år, som ikke er født i EU, steg med 1,7 procentpoint til 63 % i 2017, er den fortsat 10 procentpoint lavere end beskæftigelsesfrekvensen for personer født i EU. Forskellen er højere for kvinder (ca. 14 procentpoint).

Figur 2: Beskæftigelsesfrekvens og vækst i beskæftigelsen i forskellige grupper i EU

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse).

Med opsvinget øges antallet af højtuddannede arbejdstagere i økonomien. Antallet af personer med en videregående uddannelse, som er i beskæftigelse, steg med 2,9 % i 2017 (aldersgruppen 25-64 år), mens der blev registreret en moderat stigning på 0,8 % blandt mellemuddannede arbejdstagere (dvs. arbejdstagere med sekundæruddannelse på andet trin). Til gengæld faldt antallet af lavtuddannede arbejdstagere (dvs. med sekundæruddannelse på første trin eller derunder) med 0,4 %. Da den samlede befolkning af lavtuddannede arbejdstagere i alderen 25-64 år er i tilbagegang (med 2,7 % i forhold til 2016) – som en del af en tendens, der afspejler befolkningens aldring og et højere uddannelsesniveau blandt de yngre generationer – er denne gruppes beskæftigelsesfrekvens faktisk steget fra 54,3 % i 2016 til 55,6 % i 2017. Forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for lavt- og højtuddannede arbejdstagere faldt en smule fra 30,5 procentpoint i 2016 til 29,7 procentpoint i 2017, men er

stadig meget høj og tyder på, at der er behov for foranstaltninger til at øge beskæftigelsesegnetheden for personer med lavt uddannelsesniveau. Tendenserne for hver medlemsstat fremgår af rapportens følgende afsnit.

Den midlertidige beskæftigelse var, i procent af den samlede beskæftigelse, næsten uændret i 2017, mens deltidsbeskæftigelsen faldt marginalt. Svarende til tendensen inden for de seneste år fremmer opsvinget jobskabelsen med både faste og midlertidige kontrakter, som steg med henholdsvis ca. 2,7 millioner og 0,8 millioner i 2017 (hvilket svarer til en procentvis stigning på 1,7 % og 2,9 %). Ikke desto mindre var andelen af midlertidigt ansatte, i procent af den samlede beskæftigelse, næsten uændret med en mindre stigning på 0,1 procentpoint til 14,3 % (aldersgruppen 15-64 år). For andet år i træk faldt andelen af deltidsansatte (aldersgruppen 15-64 år) marginalt (med 0,1 % til 19,4 % i 2017) og lå dermed næsten 2 procentpoint over niveauet i 2008. I opadgående retning, som også nævnt ovenfor, er andelen af ufrivillige deltidsansatte faldet betydeligt (fra 21,1 % i 2016 til 19,8 % i 2017), selv om den stadig er betydelig. Selvstændig virksomhed (15-64 år) er i forhold til den samlede beskæftigelse fortsat faldet gradvist til 13,7 % i 2017 (fra 14,0 % i 2016 og 14,4 % i 2013).

Med hensyn til sektorudviklingen rettede beskæftigelsen sig fortsat mod tjenesteydelser. På linje med tendensen i de seneste år blev det største antal arbejdspladser skabt i servicesektoren⁵ (2,8 millioner flere beskæftigede i 2017 eller + 1,6 % i forhold til 2016; baseret på nationalregnskaber). Fra 2008 til 2017 steg andelen af ansatte i servicesektoren i EU støt fra 70,1 % til 73,9 %. Bygge- og anlægssektoren oplevede med en stigning på 2 % i beskæftigelsen den største stigning siden recessionen, hvilket konsoliderede opsvinget, som begyndte i 2015; dog er antallet af beskæftigede stadig næsten 15 % lavere end i 2008. Industrien har også ekspanderet kraftigt (med 1,5 %, hvilket er den højeste sats siden 2007). Endelig steg beskæftigelsen i landbruget en smule med 0,3 % i 2017 efter en lang periode med tilbagegang.

⁵ Inden for servicesektoren blev den største procentuelle stigning registreret inden for "informations- og kommunikationsvirksomhed", efterfulgt af "liberale, videnskabelige og tekniske tjenesteydelser; administrative tjenesteydelser og hjælpetjenester" (henholdsvis 3,4 % og 2,9 % i 2017). Til gengæld blev der inden for "finansielle tjenesteydelser og forsikringsydelser" registreret et fald på 0,7 %.

1.2 Sociale tendenser

Antallet af personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROE)⁶7, er faldet betydeligt i 2017 og ligger nu under niveauet før krisen. Den nedadgående tendens for denne indikator fortsatte for femte år i træk i 2017, og antallet faldt til 113 millioner personer (eller 22,5 % af den samlede befolkning) i overensstemmelse med opsvinget i beskæftigelsen og stigningen i den disponible indkomst. Som følge heraf var 5 millioner færre mennesker i EU i risiko for fattigdom eller social udstødelse i 2017 end før krisen (i 2008), mens faldet fra toppunktet i 2012 var på næsten 11 millioner. På grund af det tilbageskridt, krisen har medført, er det overordnede mål for Europa 2020 (20 millioner færre mennesker, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, i forhold til 2008) imidlertid stadig langt fra nået. Det nuværende samlede fald for indikatoren er drevet af dens tre underkomponenter, dog i forskelligt omfang (se nedenfor og figur 3).

⁶ Personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, er personer, der er i risiko for fattigdom og/eller lider alvorlige materielle afsavn og/eller lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet.

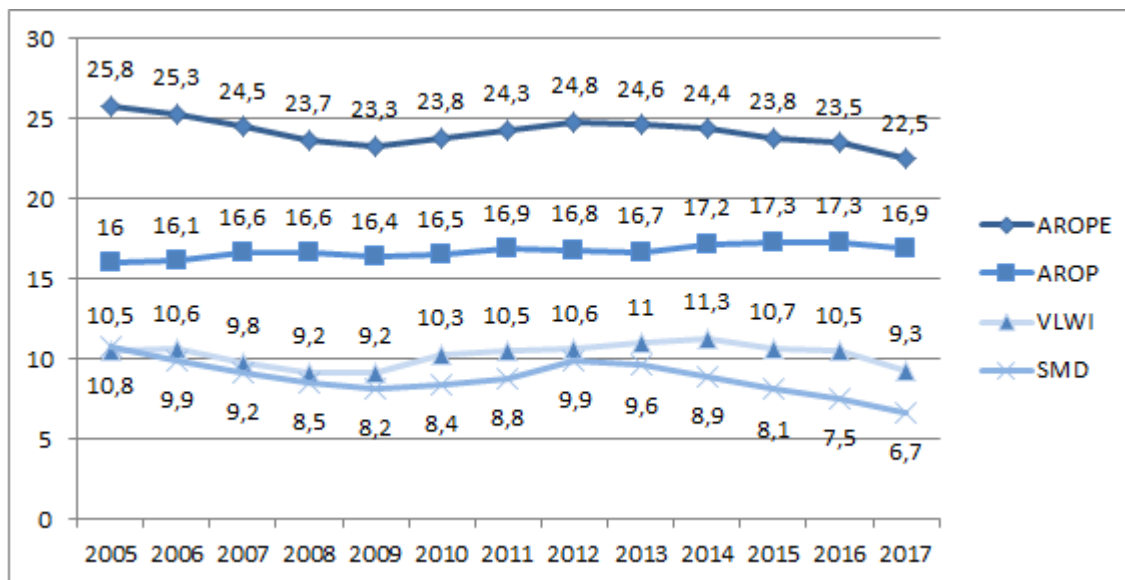
Personer, der er i risiko for fattigdom, er personer, der lever i husstande, hvis disponible ækvivalensindkomst udgør mindre end 60 % af den nationale medianækvivalensindkomst (denne indikator er derfor en indikator for indkomstfattigdom).

Personer, der lever i en husstand, som ikke har råd til mindst fire af følgende punkter, lider alvorlige materielle afsavn: 1) betale husleje/boliglån eller forsyningsregninger til tiden 2) opvarme boligen tilstrækkeligt 3) afholde uventede udgifter 4) spise kød, fisk eller tilsvarende proteinkilde hver anden dag 5) holde en uges ferie om året uden for hjemmet 6) have adgang til en bil til privat brug 7) have en vaskemaskine 8) have et farve-TV og 9) have en telefon.

Personer, der bor i husstande med meget lav arbejdsintensitet (dvs. (delvis) arbejdsløse husstande), er personer i alderen 0-59 år, der bor i en husstand, hvor voksne i den arbejdsdygtige alder (18-59 år) i det foregående år har udført arbejde svarende til højst 20 % af deres samlede arbejdspotentialer.

⁷ EU-statistikken SILC vedrører det foregående indkomstår, med undtagelse af Det Forenede Kongerige (undersøgelsesåret) og Irland (12 måneder inden undersøgelsen).

Figur 3: Procentdel af befolkningen, der lever i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) og underkomponenter (2005-2017).

Kilde: Eurostat, SILC. Note: Forklaringen findes i fodnote 6.

Et kraftigt fald i antallet af personer, der lider alvorlige materielle afsavn, bringer tallene ned på det laveste niveau i nyere tid, hvilket afspejler en stigende levestandard.

Over 3 millioner mennesker undgik alvorlige materielle afsavn i året frem til 2017, hvilket bragte det samlede antal berørte personer ned på 34,8 millioner eller 6,9 % af EU's befolkning (0,6 procentpoint mindre end i 2017 og under 2008-niveauet). Dette fald udgør en betydelig forbedring for femte år i træk, hvilket afspejler en forbedring af husholdningernes materielle situation. Til trods for denne positive udvikling er der stadig store forskelle mellem medlemsstaterne (se afsnit 3.4).

Den rekordhøje stigning i beskæftigelsesfrekvensen har bidraget til at nedbringe antallet af personer, der lever i delvis arbejdsløse husstande, med 3,7 millioner i 2017. Dette svarer i procentdel af befolkningen i alderen 0-59 år til et fald fra 10,5 % i 2016 til 9,3 % i 2017 – og dermed under 10 % for første gang siden 2009. Men både procentdelen og antallet af berørte personer er dog stadig højere end niveauet før krisen.

Den andel af befolkningen, der er i risiko for fattigdom, er faldet for første gang siden krisen. Efter en stigning i antallet af personer, som var i risiko for fattigdom frem til 2014, stabiliserede denne indikator sig i de efterfølgende to år. I 2017 faldt andelen med 0,4 procentpoint til 16,9 % eller næsten 2 millioner mennesker – hvilket er det første år efter krisen, hvor fattige husstandes indkomst er steget hurtigere end medianindkomsten. De

seneste data fra Eurostats foreløbige skøn⁸ tyder på, at dette fald i fattigdomstallene vil fortsætte. Fattigdomsrisikoen for personer, der lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet, er dog steget for fjerde år i træk og er nu rekordhøj med 62,3 %. Dette peger i retning af vedvarende forskelle i tilstrækkeligheden af sociale ydelser i flere lande og er blevet identificeret som en tendens, der skal følges af Udvalget for Social Beskyttelse⁹.

På trods af det generelle fald i andelen af personer, der lever i risiko for fattigdom, er fattigdom blandt personer i beskæftigelse fortsat høj. I 2017 havde 9,6 % af den erhvervsaktive befolkning en husstandsindkomst på under 60 % af den nationale median, et tal, som var uændret i forhold til 2016, og som ligger et godt stykke over 2008-niveauet på 8,5 %. Stigningen til dato har påvirket både deltids- og fuldtidsansatte, selv om førstnævnte fortsat har en væsentlig større risiko for fattigdom (15,8 % mod 8,0 %). Tendensen har især ramt unge arbejdstagere (under 30 år), som står over for en større og stigende risiko i forhold til arbejdstagere på 30 år og derover. Fattigdom blandt personer i beskæftigelse er af Udvalget for Social Beskyttelse blevet identificeret som en tendens, som bør overvåges, både ud fra et kort- og langsigtet perspektiv¹⁰.

Fattigdomstallene for de mest sårbare mennesker viser, at der er sket beskedne forbedringer, og at de tidligere tendenser er vendt. Fattigdomskløften, som måler, hvor langt de fattigdomstruede personer befinder sig fra fattigdomsgrænsen, blev mindre i 2017. Den mindskedes let fra 25 % til 24,7 %, men forblev et godt stykke over niveauet før krisen. Dette tyder på, at den relative indkomstposition for de mest sårbare er blevet en anelse bedre. For de arbejdsløse er fattigdomsrisikoen for første gang faldet siden krisen, men på 48 % er den stadig næsten rekordhøj.

På trods af de generelle forbedringer er risikoen for fattigdom eller social udstødelse blandt børn fortsat høj. Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse blandt børn (i alderen 0-17 år) er fortsat faldende, fra 26,4 % til 24,5 % i 2017, hvilket er et godt stykke under niveauet før krisen. Imidlertid er 62,9 % af børnene hos lavtuddannede forældre fortsat i risiko for fattigdom eller social udstødelse, sammenlignet med kun 9 % for børn af højtuddannede forældre. For børn af personer født uden for EU er andelen af personer,

⁸ Data fra EU-SILC vedrører i de fleste medlemsstater indtægter, der blev registreret det foregående år (dvs. indkomster fra 2016 for SILC 2017, se også fodnote 7). Foreløbige skøn offentliggjort af Eurostat viser, at forbedringer i fattigdomsrisikoindikatoren (såvel som S80/S20-forholdet) også forventes i de fleste medlemsstater for indkomster registreret i 2017 (dvs. for indikatorer offentliggjort i 2018).

⁹ SPC's årlige rapport for 2018.

¹⁰ SPC's årlige rapport for 2018.

der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, steget i perioden efter krisen og nåede op på 34,5 % i 2017, hvilket er mere end dobbelt så meget som for børn af forældre født i EU. En vigtig drivkraft bag børnefattigdom er stigningen i antallet af eneforsørgerfamilier, hvis andel er steget fra 4,4 % af EU's befolkning i 2011 til 4,8 % i 2016 (men faldt til 4,3 % i 2017). Fattigdomsrisikofrekvensen for børn fra husstande med én forælder er dobbelt så høj som gennemsnittet for børn generelt, hvilket er en kløft, der fortsætter med at vokse.

Husstandsindkomsterne fortsætter med at stige, men i et langsommere tempo end økonomien som helhed. Den disponible bruttohusstandsindkomst (GDHI) steg for fjerde år i træk frem til 2017 og ligger nu et godt stykke over 2008-niveauet, men den årlige stigning er stadig lavere end BNP-væksten (GDHI steg med under 1 % om året frem til 2017, mens det reale BNP pr. indbygger steg med 2,2 % i samme periode). Dette understreger, at husholdningernes indkomstfremgang halter bagefter den samlede indkomstvækst i økonomien. Som vist i afsnit 3.4 forbliver den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger i faste priser under førkriseniveauet i en række medlemsstater.

Den stigende indkomstulighed i årene efter krisen er begyndt at aftage i 2017, uden at dette dog kompenserer for tidligere stigninger. I gennemsnit har de rigeste 20 % af husstandene i medlemsstaterne en indkomst, der er over fem gange større end indkomsten for de fattigste 20 % af husstandene. S80/S20-indikatoren steg fra 5,0 til 5,2 mellem 2008 og 2016, hvilket også skyldtes dårlige arbejdsmarkedsforhold og stagnerende indkomster, navnlig i den nederste del af fordelingen. I 2017 begyndte indikatoren at falde tilbage til 5,1 i gennemsnit på EU-plan. De seneste foreløbige skøn fra Eurostat tyder på, at faldet vil fortsætte.

2. ØJEBLIKSILLEDER FRA DEN SOCIALE RESULTATTAVLE

I den europæiske søjle for sociale rettigheder, oprettet som en interinstitutionel proklamation af Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen den 17. november 2017, fastsættes en række nøgleprincipper og rettigheder som støtte for retfærdige og velfungerende arbejdsmarkeds- og velfærdssystemer. Den er udformet som et kompas for en fornyet konvergensproces medlemsstaterne imellem hen imod bedre socioøkonomiske forhold.

Den europæiske søjle for sociale rettigheder ledsages af en social resultattavle med henblik på at overvåge resultater og spore tendenser i medlemsstaterne¹¹. Resultattavlen indeholder en række indikatorer (primære og sekundære), som screener medlemsstaternes resultater inden for det beskæftigelsesmæssige og sociale område for udvalgte indikatorer sammen med tre overordnede dimensioner, der er identificeret i forbindelse med søjlen: i) lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, ii) dynamiske arbejdsmarkeder og rimelige arbejdsvilkår og iii) offentlig støtte/social beskyttelse og inklusion. Siden 2018-udgaven omfatter den fælles beskæftigelsesrapport den sociale resultattavle, hvis resultater (for så vidt angår nøgleindikatorer) er sammenfattet i dette kapitel. Denne analyse er placeret i en bredere reformsammenhæng, som beskrevet i kapitel 3.

2.1 *En forklaring af resultattavlen*

Den sociale resultattavle er et centralt værktøj til overvågning af resultater på beskæftigelsesområdet og det sociale område og konvergens i retning af bedre leve- og arbejdsvilkår. Den hjælper navnlig med at overvåge medlemsstaternes situation i forhold til målbare dimensioner af søjlen og supplere de eksisterende overvågningsværktøjer, navnlig overvågningen af beskæftigelsesresultater og overvågningen af socialbeskyttelsesresultater¹². Den omfatter navnlig 14 nøgleindikatorer, der vurderer beskæftigelsen og de sociale tendenser generelt¹³:

¹¹ SWD(2017) 200 final, som ledsager meddelelsen COM(2017) 250 final af 26. april 2017.

¹² Overvågningen af beskæftigelsesresultater (EPM) og overvågningen af socialbeskyttelsesresultater (SPPM) er årlige rapporter, som udarbejdes af henholdsvis Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse. De identificerer tendenser, der bør holdes øje med, og sociale udfordringer i medlemsstaterne og overvåger fremskridtene hen imod Europa 2020-målene for beskæftigelse og fattigdomsnedbringelse.

¹³ I den fælles beskæftigelsesrapport 2018 blev der på opfordring af Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse (og deres indikatorundergrupper) på grund af tekniske betænkeligheder ikke medtaget to

- *Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet:*
 - Andelen af personer, der forlader uddannelsen for tidligt, i alderen 18-24 år
 - Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen, i alderen 20-64 år
 - Indkomstulighed målt som kvintilsats - S80/S20
 - Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE)
 - Unge i alderen 15-24 år (NEET-sats), som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse
- *Dynamiske arbejdsmarkeder og rimelige arbejdsvilkår:*
 - Beskæftigelsesfrekvens, i alderen 20-64 år
 - Arbejdsløshed, i alderen 15-74 år
 - Langtidsledighed, i alderen 15-74 år
 - Den disponible bruttohusstandsindkomst i faste priser pr. indbygger¹⁴
 - Nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn¹⁵
- *Offentlig støtte/social beskyttelse og inklusion:*
 - Sociale overførselsindkomsters virkning (bortset fra pensioner) for fattigdomsbekæmpelse¹⁶
 - Børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger
 - Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling
 - Andel af befolkningen med grundlæggende generelle eller mere end grundlæggende generelle digitale færdigheder.

nøgleindikatorer i oversigtstabellen inden for området "dynamiske arbejdsmarkeder og rimelige arbejdsvilkår" ("deltagere i aktiverende arbejdsmarkedspolitikker pr. 100 personer, der ønsker at komme i beskæftigelse" og "aflønning af ansatte pr. arbejdstime, i euro"), og disse blev ikke præsenteret som nøgleindikatorer på resultattavlen i den efterfølgende analyse. På baggrund af drøftelserne i september 2018 blev udvalgte nogle om at erstatte disse indikatorer med alternative indikatorer (henholdsvis "langtidsledighed" og "nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn"). Disse indikatorer, som navnlig er relateret til søjleprincipperne vedrørende "aktiv støtte til beskæftigelsen" og "lønninger", vil blive anvendt i analysen af den nuværende fælles rapport om beskæftigelsen.

¹⁴ Som anmodet af udvalgte, måles denne indikator ved hjælp af den "ukorrigerede indkomst" (dvs. uden inddragelse af sociale overførsler i naturalier), hvorfor henvisning til brugen af enheder i købekraftstandarder udgår.

¹⁵ Niveauerne for denne indikator er udtrykt i købekraftstandarder (KKS), mens ændringerne udtrykkes i national valuta i faste priser. For at udjævne kortvarige udsving anvendes 3-årige gennemsnit for både niveauer og ændringer. Denne indikator skal læses og fortolkes i sammenhæng med andre indikatorer som f.eks. andelen af fattige i arbejde, forholdet mellem den femte og første decil af lønfordelingen (D5/D1) og andre relevante EPM/SPPM- og JAF-indikatorer.

¹⁶ Dette måles som forskellen mellem andelen af borgere - i den samlede befolkning - der er i risiko for fattigdom henholdsvis før og efter sociale overførsler.

Nøgleindikatorer analyseres ved hjælp af en fælles metode vedtaget af Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse (yderligere oplysninger findes i bilag 3). Denne metode evaluerer situationen og udviklingen i medlemsstaterne ved at se på niveauer og årlige ændringer¹⁷ for hver af de nøgleindikatorer, der indgår på den sociale resultattavle. Niveauer og ændringer klassificeres efter forskellen i forhold til de respektive (uvægtede) gennemsnit i EU. Medlemsstaternes resultater med hensyn til niveauer og ændringer kombineres efterfølgende (ved hjælp af en foruddefineret matrix), således at hver medlemsstat placeres i en ud af syv kategorier ("de, der præsterer bedst", "bedre end gennemsnittet", "god, men bør overvåges", "gennemsnitlig/neutral", "svag, men i bedring", "bør holdes øje med" og "situationen er kritisk"). På dette grundlag giver tabel 1 en oversigt over aflæsningerne af resultattavlen ifølge de seneste tal, som er tilgængelige for hver indikator.

En forsigtig og ikke-mekanisk læsning af tabellen er berettiget. Til dette formål indeholder kapitel 3 en detaljeret analyse af de 14 indikatorer, herunder langsigtede tendenser og yderligere indikatorer, når det er relevant. Desuden vil de kommende landerapporter give yderligere dybtgående analyse af alle "kritiske situationer" og yderligere socio-økonomisk og politisk kontekst, som bedre kvalificerer landespecifikke udfordringer i forbindelse med det europæiske semester. Sammen med en yderligere analyse, der indgår i overvågningen af beskæftigelsesresultater og overvågningen af socialbeskyttelsesresultater, vil dette danne et analysegrundlag for Kommissionens efterfølgende forslag til landespecifikke henstillinger, hvor det er relevant.

2.2 Data fra den sociale resultattavle

Analysen af resultattavlen peger på et fortsat opsving på arbejdsmarkedet og i de sociale forhold for EU som helhed¹⁸. I gennemsnit er der i EU¹⁹ for 13 ud af 14 nøgleindikatorer

¹⁷ Med undtagelse af den disponible bruttohusstandsindkomst, der måles som et indekstal (2008 = 100, hvilket afspejler en ændring i sammenligning med før krisen), og ændringerne i det seneste år; og nettoindtjeningen for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn, hvor der anvendes gennemsnitssystemer dækkende tre år, efter aftale med Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse.

¹⁸ Skæringsdatoen for udledningen af nøgleindikatorer på den sociale resultattavle er den 26. oktober 2018. En ajourføring vil blive fremlagt i den endelige udgave af den fælles beskæftigelsesrapport med henblik på vedtagelse i EPSCO-Rådet.

¹⁹ Disse resultater vedrører vægtede gennemsnit for EU, bortset fra indikatoren "nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn", hvor der anvendes et uvægtet gennemsnit.

registreret en forbedring i løbet af det senest tilgængelige år (dvs. 2017 eller 2016, afhængigt af datatilgængeligheden), og kun én (overførselsindkomsters indvirkning på fattigdomsbekæmpelsen) forværres en smule, selv om det er i tråd med de automatiske stabiliseringseffekters reducerede virkning i en fase med økonomisk ekspansion. Der blev konstateret flest fremskridt for arbejdsløshedsprocenten (samlet og langsigtet), som faldt i alle medlemsstater i 2017, og der blev kun fremhævet én "kritisk situation". Udviklingen i beskæftigelsesfrekvensen og risikoen for fattigdom eller social udstødelse var også positiv over hele linjen, da langt de fleste medlemsstater registrerede en forbedring i forhold til det foregående år.

De fleste medlemsstater står over for udfordringer med mindst én nøgleindikator, men den samlede optælling er blevet reduceret i forhold til sidste år. For så vidt angår de tre mere problematiske klassificeringer, dvs. "kritisk situation", "bør holdes øje med" og "svag, men i bedring", er de fleste medlemsstater blevet fremhævet mindst én gang – med undtagelse af Tyskland, Finland, Frankrig, Nederlandene og Sverige. For så vidt angår "kritiske situationer" (dvs. indikatorer, hvis niveau er langt dårligere end gennemsnittet, og som enten ikke forbedres tilstrækkeligt hurtigt eller forværres yderligere) er antallet af fremhævede medlemsstater faldet fra 14 i den fælles beskæftigelsesrapport 2018 (med et mindre sæt indikatorer) til 13 i den nuværende undersøgelse (Estland, Malta og Portugal har forladt denne gruppe, mens Ungarn og Letland har tilsluttet sig den). Antallet af udfordringer peger i retning af forbedringer generelt. På de 14 områder, der er vurderet, er der i alt identificeret 117 tilfælde af "kritiske situationer", "bør holdes øje med" eller "svag, men i bedring", dvs. ca. 31 % af det samlede antal vurderinger (sammenlignet med 33 % i den fælles beskæftigelsesrapport 2018). Heraf er 39 "kritiske situationer", svarende til 10 % af alle vurderinger (sammenlignet med 13 % i den fælles beskæftigelsesrapport 2018)²⁰.

Hvis man ser på de tre overordnede dimensioner, som er omfattet af resultattavlen, er problematiske markeringer, ligesom i den fælles beskæftigelsesrapport 2018, hyppigere inden for området **"offentlig støtte/social beskyttelse og inklusion"** med et gennemsnit på 9,3 tilfælde (hvoraf 3,5 er "kritiske situationer") pr. indikator. **Indvirkningen af**

²⁰ Den forbedrede tendens bekræftes, hvis de to nye indikatorer ("langtidsledighed" og "nettoløn for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn") er udelukket fra optællingen, så der kan foretages en sammenligning ud fra det samme sæt indikatorer. I dette tilfælde udgør den samlede procentdel af tilfælde, der vedrører med "kritiske situationer", "bør holdes øje med" eller "svag, men i bedring", stadig 31 % af de samlede vurderinger, mens procentdelen af "kritiske situationer" stiger lidt til 11 %.

overførselsindkomster på fattigdomsbekæmpelse er den mest udfordrende indikator med markeringer for 11 medlemsstater (hvoraf 5 i bundkategorien).

Dimensionerne for **"lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet"** og **"dynamiske arbejdsmarkeder og rimelige arbejdsvilkår"** følger lige efter med et gennemsnit på henholdsvis 8,6 og 7,4 markerede tilfælde pr. indikator (3,2 og 1,8 "kritiske situationer" for hver). I det første område er den mest markerede indikator **personer, der har forladt skolen tidligt** (10 gange). I sidstnævnte tilfælde har indikatoren **nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn**, flest udfordringer (12 markeringer).

For det sidste år er der stor forskel på medlemsstaternes situation og alvoren af de respektive udfordringer. Grækenland, Rumænien og Italien har stadig ti eller flere indikatorer med vurderingen "kritiske", "bør holdes øje med" eller "svage, men i bedring", hvoraf henholdsvis 7, 4 og 6 indikatorer er markeret som "kritiske situationer" (se tabel 1). For disse lande er udfordringerne fordelt ensartet på de tre områder (dog er resultatet én gang fremhævet som "bedre end gennemsnittet" for Grækenland og Italien, henholdsvis for andelen af unge, der forlader skolen for tidligt, og selverklærede udækkede behov for lægebehandling, og to gange for Rumænien for arbejdsløshedsprocenten og væksten i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger). Generelt følger Kroatien og Spanien (hver med 9 udfordringer), Bulgarien (8 udfordringer), Cypren, Letland og Portugal (hver med 6 udfordringer) lige efter. I modsætning hertil er Nederlandene de "bedst præsterende" eller "bedre end gennemsnittet" i alle 11 nøgleindikatorer, fulgt af Tjekkiet og Sverige (hver med 10 nøgleindikatorer), Østrig, Tyskland og Slovenien (hver med 8 nøgleindikatorer).

Når man ser på **lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet**, blev de største forbedringer i gennemsnit registreret med hensyn til risikoen for fattigdom eller social udstødelse og NEET-andelen, mens fremskridtene har været mere afdæmpet for så vidt angår skolefrafald, kønsforskelle på beskæftigelsesområdet og indkomstulighed (sidstnævnte indikator viser det første fald i perioden efter krisen). Et blik pr. indikator:

- Spanien, Italien og Rumænien står over for en "kritisk situation" med hensyn til tidlige frafald fra uddannelse, sammenlignet med Kroatien, Irland, Polen og Slovenien, som er "de bedst præsterende".

- Grækenland, Italien og Rumænien har kritiske resultater med hensyn til den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvens, sammenlignet med Finland, Litauen og Sverige, som er "de bedst præsterende".
- Bulgarien, Spanien, Letland og Litauen står over for en "kritisk situation" med hensyn til indkomstulighed, sammenlignet med de bedst præsterende i Tjekkiet, Finland, Slovenien og Slovakiet.
- Situationen for så vidt angår risikoen for fattigdom eller social udstødelse er kritisk i Bulgarien og Grækenland, sammenlignet med Tjekkiet og Finland, som er "bedst præsterende".
- Cypern, Kroatien, Grækenland og Italien står over for en "kritisk situation", når man ser på NEET'er, mens Østrig, Tjekkiet, Tyskland, Nederlandene, Slovenien og Sverige har de bedste resultater.

Med hensyn til **dynamiske arbejdsmarkeder og rimelige arbejdsvilkår i EU** blev situationen i gennemsnit forbedret i løbet af det seneste år på tværs af alle indikatorer, navnlig beskæftigelses- og arbejdsløshedsraterne (både på overordnet og lang sigt), den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger og nettoindtjeningen for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn. Et blik pr. indikator:

- Kroatien, Grækenland, Italien og Spanien er i en "kritisk situation", når det gælder deres beskæftigelsesfrekvens, i forhold til Tjekkiet, Estland, Tyskland, Nederlandene, Sverige og Det Forenede Kongerige, som er "de bedst præsterende".
- Ingen af landene er i en kritisk situation, når det gælder arbejdsløshed (Cypern, Kroatien, Grækenland og Spanien er markeret som "svag, men i forbedring", mens Italien "bør holdes øje med"), men til gengæld er Tjekkiet "de bedst præsterende".
- Italien er i en kritisk situation for så vidt angår langtidsledighed (ingen "bedst præsterende" identificeret ved hjælp af metoden), mens 14 lande er "bedre end gennemsnittet").
- Væksten pr. indbygger i den disponible bruttohusstandsindkomst opfattes som en "kritisk situation" i Grækenland og Cypern, sammenlignet med Bulgarien og Polen, som er "de bedst præsterende."
- Situationen med hensyn til nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn, vurderes som kritisk for Ungarn og Slovakiet, mens

Østrig, Tyskland, Luxembourg, Nederlandene og Det Forenede Kongerige er "de bedst præsterende".

Med hensyn til **offentlig støtte og social beskyttelse og inklusion** er situationen forbedret i løbet af det sidste år, hvad angår tilgængelig børnepasning, selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling og digitale færdigheder, men den er forværret med hensyn til overførselsindkomsters indvirkning på fattigdomsbekæmpelse, som nævnt ovenfor. Et blik pr. indikator:

- Bulgarien, Grækenland, Italien, Litauen og Rumænien befinder sig stadig i en "kritisk situation", hvad angår deres overførselsindkomsters evne til at mindske fattigdommen. Dette skal sammenlignes med Danmark, Finland, Ungarn og Sverige, der er "de bedst præsterende".
- Bulgarien, Tjekkiet, Grækenland, Polen og Slovakiet er i en kritisk situation, når det gælder deltagelse af børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger, sammenlignet med Frankrig, Luxembourg, Nederlandene og Portugal, som er "de bedst præsterende".
- Letland er i en "kritisk situation" med hensyn til selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (ingen "bedst præsterende" identificeret ved hjælp af metoden, mens 12 lande er "bedre end gennemsnittet").
- Bulgarien, Kroatien og Rumænien befinder sig i en "kritisk situation", når man ser på niveauer for digitale færdigheder, mens Finland, Luxembourg, Nederlandene og Sverige har de bedste resultater.

Tabel 1. Resumé af nøgleindikatorer på den sociale resultattavle

	Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet					Dynamiske arbejdsmarkeder og retfærdige arbejdsvilkår					Offentlig støtte/social beskyttelse og inklusion			
	Skolefrafald	Kønsbetinget forskel i beskæftigelses-frekvens	Kvintilsats for indkomster	Risiko for fattigdom eller social udstødelse	Andel unge NEET'er	Beskæftigelses-frekvens	Arbejdsløshed	Landtidsledighed	Vækst i disponibel bruttohusstands-indkomst pr. indbygger	Nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn	Sociale overførsels-indkomsters indvirkning på fattigdoms-bekæmpelse	Børn under 3 år i formelle børnepasnings-ordninger	Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling	Befolkningens digitale færdighedsniveau
År	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Bedst præsterende	HR, IE, PL, SI	FI, LT, SE	CZ, FI, SI, SK	CZ, FI	AT, CZ, DE, NL, SE, SI	CZ, DE, EE, NL, SE, UK	CZ		BG, PL	UK, NL, LU, AT, DE	DK, FI, HU, SE	FR, LU, NL, PT		FI, LU, NL, SE
Bedre end gennemsnittet	AT, CZ, EL, LT, LV, NL	DK, EE, LU, PT, SI, SK	BE, DK, HU, MT, NL, SE	CY, DE, FR, MT, PL, SE, SI, SK	IE	AT, BG, LT, PT, SI	AT, DE, HU, LU, MT, NL, PL, PT, RO, UK	AT, DE, CY, CZ, DK, EE, HR, HU, MT, NL, PL, PT, SE, UK	DK, LT, RO, SE	BE, FR, SE, DK, IE, FI	BE, CZ, FR, NL, PL, SI	EE, ES, MT, SI	AT, CZ, DE, DK, ES, FR, HU, IT, LU, MT, NL, PL	AT, CZ, DE, MT, UK
Gennemsnitlig	BE, DE, EE, FI, FR, SE, UK	AT, BE, BG, CY, DE, ES, FR, IE, NL, UK	CY, DE, EE, FR, HR, LU, PL	BE, EE, HU, PT	BE, FI, FR, HU, LT, LV, MT, PL, PT, SK, UK	CY, FI, FR, HU, IE, LU, LV, MT, PL, SK	BE, BG, DK, EE, FI, FR, IE, LT, LV, SE, SI, SK	BE, BG, FI, FR, IE, LT, LU, LV, RO, SI	CZ, EE, DE, FR, FI, HU, LV, NL, SI, SK	MT, IT, EL, ES	CY, DE, MT, SK	CY, DE, FI, IE, IT, LV, UK	BE, BG, FI, HR, LT, PT, SE, SK	BE, EE, ES, FR, LT, SI, SK
God, men bør overvåges	LU	LV	AT	AT, DK, NL	DK, LU	DK					AT	BE, DK, SE		DK
Svag, men i bedring	BG, MT, PT	MT	EL, IT, RO	RO	BG, RO	RO	CY, EL, ES, HR	EL, ES		LT, EE, RO, BG, LV		RO	EE, EL	CY
Bør overvåges	CY, DK, HU, SK	CZ, HR, HU, PL	PT	ES, HR, IT, LT, LU, LV	EE, ES	BE	IT	SK	AT, BE, ES, IE, IT, LU, PT, UK	PT, PL, CZ, HR, SI	EE, ES, HR, LT, LU, PT	AT, HR, HU, LT	CY, RO, SI	EL, HU, IE, LV, PL, PT
Situationen er kritisk	ES, IT, RO	EL, IT, RO	BG, ES, LT, LV	BG, EL	CY, EL, HR, IT	EL, ES, HR, IT		IT	CY, EL	HU, SK	BG, EL, IT, LV, RO	BG, CZ, EL, PL, SK	LV	BG, HR, RO

Note: pr. 26. oktober 2018: indkomstkventilforhold, AROPE, overførselsindkomsters indvirkning på fattigdomsbekæmpelsen og selvrapporterede behov for lægebehandling er ikke tilgængelige for IE og UK; vækst i disponibel bruttohusstandsindkomst pr. indbygger ikke tilgængelig for HR og MT; nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn, ikke tilgængelig for CY; niveauet for borgernes digitale færdigheder foreligger ikke for IT. Brud i serier og andre statistiske markeringer fremgår af bilag 1 og 2.

Boks 1. Benchmarking – den aktuelle situation

Betydningen af benchmarking som et redskab til at støtte strukturreformer og fremme opadgående konvergens på beskæftigelsesområdet og det sociale område blev anerkendt i de fem formænds rapport fra juni 2015²¹ og understreget yderligere i oplægget om en dybere ØMU i maj 2017²². I meddelelsen af 26. april 2017 om oprettelse af en europæisk søjle for sociale rettigheder²³ blev benchmarking identificeret som et centralt redskab til støtte for gennemførelsen af søjlen i det europæiske semester. Siden da er der blevet udviklet og drøftet benchmarkingaktiviteter med medlemsstaterne inden for flere områder.

Beskæftigelsesudvalget (EMCO) og Udvalget for Social Beskyttelse (SPC) er blevet enige om en fælles tilgang, som bygger på en tretrinsmetode: 1) identificering af nøgleudfordringer og et sæt indikatorer for resultater på højt niveau, som er relevante for politikområdet under overvejelse 2) resultatindikatorer, der giver mulighed for benchmarking af resultatet 3) identificering af politiske midler, som ledsages af generelle principper for politiske retningslinjer og, hvor det er muligt, af specifikke indikatorer. På nuværende tidspunkt er der ikke fastsat referenceværdier for politiske løftestænger, da formålet er at muliggøre sammenligninger mellem medlemsstaterne.

Benchmarkingrammen for arbejdsløshedsunderstøttelse og aktive arbejdsmarkedspolitikker blev anvendt for første gang i det europæiske semester 2018. I den forbindelse blev der i den fælles beskæftigelsesrapport og landerapporterne for 2018 foretaget en sammenlignende analyse af arbejdsløshedsunderstøttelsessystemernes specifikke udformning og resultater, navnlig for så vidt angår aspekter i forbindelse med støtteberettigelse og tilstrækkelighed. Efter Beskæftigelsesudvalgets godkendelse er elementer i rammen for aktiveringsdelen af arbejdsløshedsunderstøttelsesordningerne (f.eks. rådighedsbetingelser med henblik på at modtage arbejdsløshedsunderstøttelse) og for arbejdsmarkedstjenester til støtte for jobsøgende nu integreret i det europæiske semester 2019 og præsenteres i denne rapport.

Efter godkendelse fra Udvalget for Social Beskyttelse integreres benchmarkingrammen for mindsteindkomstydelser, der omfatter tilstrækkelighed, dækning og aktiverende komponenter i mindsteindkomstordninger, herunder for så vidt angår deres forbindelse til ydelser i naturalier (sundhedspleje, uddannelse og boliger), fuldt ud i forbindelse med det europæiske semester 2019. Endelig har dette semesterforløb for første gang gavn af resultaterne af benchmarkingrammen for voksnes færdigheder og læring, som blev godkendt af Beskæftigelsesudvalget i oktober 2018. Der pågår i øjeblikket arbejde i de relevante udvalg om mulige yderligere benchmarkingrammer, f.eks. om pensioners tilstrækkelighed, som skal anvendes i fremtidige semesterforløb.

²¹ *Gennemførelse af Europas Økonomiske og Monetære Union*, rapport aflagt af Jean-Claude Juncker i tæt samarbejde med Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem, Mario Draghi og Martin Schulz, den 22. juni 2015.

²² COM(2017) 291 final.

²³ COM(2017) 250 final.

3. BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER – MEDLEMSSTATERNES RESULTATER OG INDSATS

Dette afsnit indeholder en oversigt over de seneste centrale beskæftigelsesmæssige og sociale indikatorer og de foranstaltninger, som medlemsstaterne har truffet på de områder, der er prioriteret i EU's retningslinjer for beskæftigelsen²⁴, som vedtaget af Rådet i 2018. For hver retningslinje præsenteres den seneste udvikling i en række nøgleindikatorer samt medlemsstaternes trufne politikforanstaltninger. Med hensyn til sidstnævnte er afsnittet baseret på medlemsstaternes nationale reformprogrammer for 2018 og kilder fra Europa-Kommissionen²⁵. Hvis andet ikke er anført, omfatter rapporten kun politikforanstaltninger, der er gennemført efter juni 2017. En tilbundsgående analyse af den seneste udvikling på arbejdsmarkedet kan findes i rapporten Labour Market and Wage Developments 2018²⁶ og i undersøgelsen Employment and Social Developments in Europe 2018²⁷.

3.1 Retningslinje 5: Skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje nr. 5, som anbefaler medlemsstaterne at skabe gunstige betingelser for at fremme efterspørgslen efter arbejdskraft og jobskabelsen. Indledningsvis præsenteres en oversigt over arbejdsløsheds- og beskæftigelsesfrekvenser pr. medlemsstat som supplement til analysen på EU-plan i kapitel 1 for at fremhæve relevansen af udfordringerne med jobskabelse i landene. Derefter ses der på dynamikken i de selvstændige erhverv som målestok for iværksætteri og som en kilde til vækst i beskæftigelsen som sådan (aspekter af selvstændig virksomhed i forbindelse med nye former for arbejde drøftes i kapitel 3.3). Endelig undersøges løn og udvikling i skattekenen som centrale makroøkonomiske faktorer for ansættelsesbeslutninger. Afsnit 3.1.2 redegør for politikforanstaltninger, som medlemsstaterne har gennemført inden for disse områder for at fremme efterspørgslen på arbejdskraft, herunder støtte til ansættelse.

²⁴ Rådets afgørelse (EU) 2018/1215 af 16. juli 2018 om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker.

²⁵ Inklusive LABREF-databasen der er tilgængelig på <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1143&intPageId=3193>.

²⁶ Europa-Kommissionen (2018). Labour Market and Wage Developments in Europe. Annual review 2018. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor. Findes på: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8139&furtherPubs=yes>

²⁷ Europa-Kommissionen (2018). Employment and Social Developments in Europe. Annual Review 2018. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor. Findes på: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8110&furtherPubs=yes>

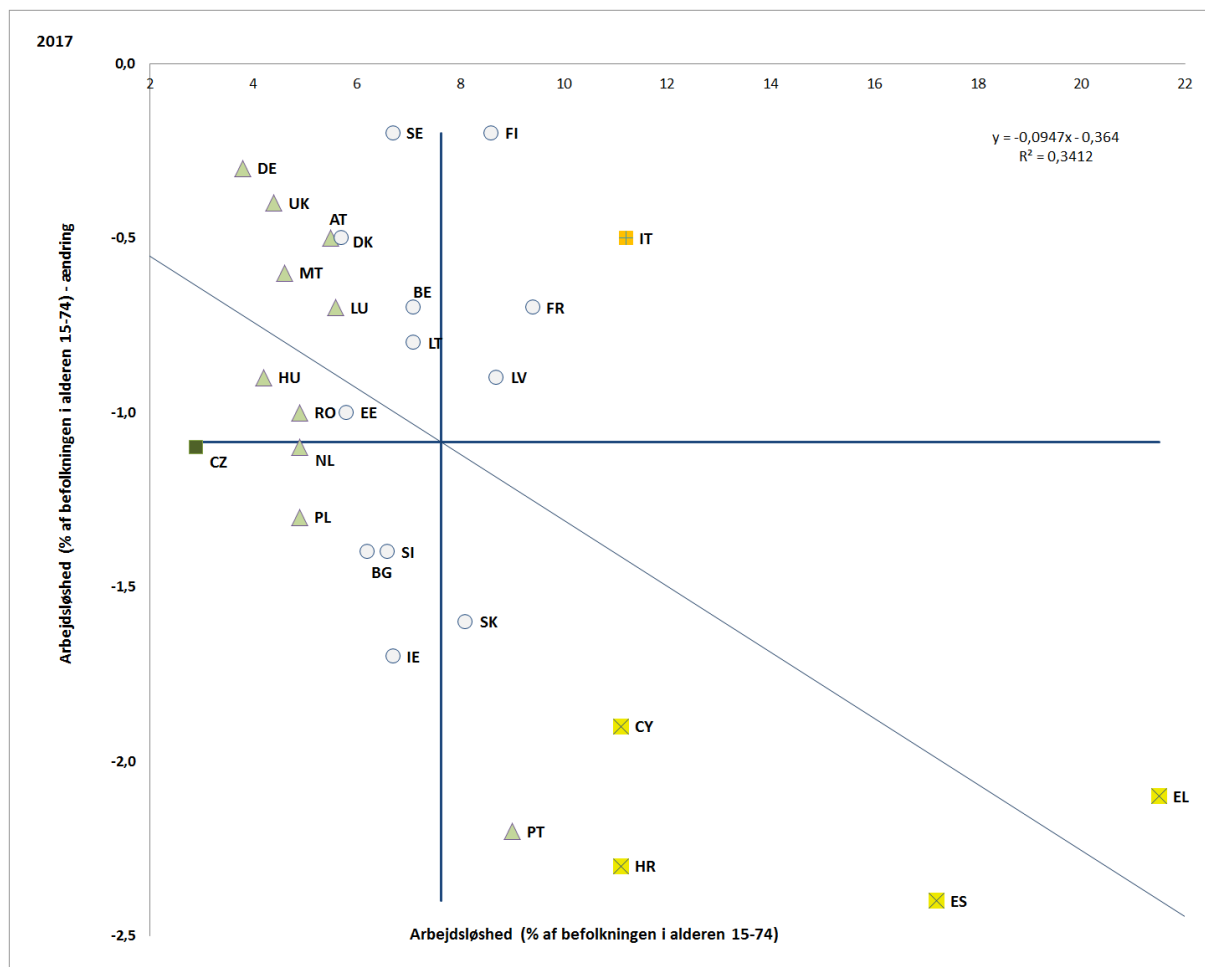
3.1.1 Nøgleindikatorer

Nedgangen i arbejdsløsheden øgedes i 2017. For første gang siden krisen faldt arbejdsløsheden i alle EU's medlemsstater. Arbejdsløsheden faldt hurtigere end gennemsnittet i visse medlemsstater med meget stor arbejdsløshed - Grækenland, Spanien, Kroatien, Portugal, som alle oplevede et fald på 2 procentpoint eller derover, hvilket tyder på en klar konvergens²⁸ i retning af lavere arbejdsløshedsniveauer. Ikke desto mindre var der et kraftigt fald i visse lavarbejdsløshedslande – med mere end 1 procentpoint i Tjekkiet, Nederlandene og Polen. Det fremgår klart af figur 4 (som ser samlet på niveauer og ændringer i henhold til den fastsatte metode til vurdering af nøgleindikatorer på den sociale resultattavle²⁹), at spredningen i arbejdsløshedsprocenten stadig var betydelig i 2017 med tal, der varierede fra omkring 3 % i Tjekkiet til 21,5 % i Grækenland. Arbejdsløsheden er også fortsat høj i Italien, idet der kun er sket begrænsede forbedringer i forhold til 2016. Til trods for det konstante fald siden 2013 er arbejdsløsheden i mange medlemsstater stadig meget højere end i 2008 (figur 5) — især i Kroatien, Grækenland, Cypern, Italien og Spanien. Derimod var arbejdsløsheden i Tyskland, Ungarn og Polen i 2017 over 2 procentpoint lavere end før krisen.

²⁸ Når man kigger på tallene på den sociale resultattavle ved hjælp af den fælles metode, anvender rapporten begrebet om konvergens i niveauer, eller "betakonvergens". Dette henviser til situationen, hvor indikatorerne i landene med de dårligste resultater forbedres hurtigere end i landene med de bedste. Dette kan vurderes ved at kigge på regressionslinjens hældning i spredningsdiagrammets niveauer i forhold til ændringer.

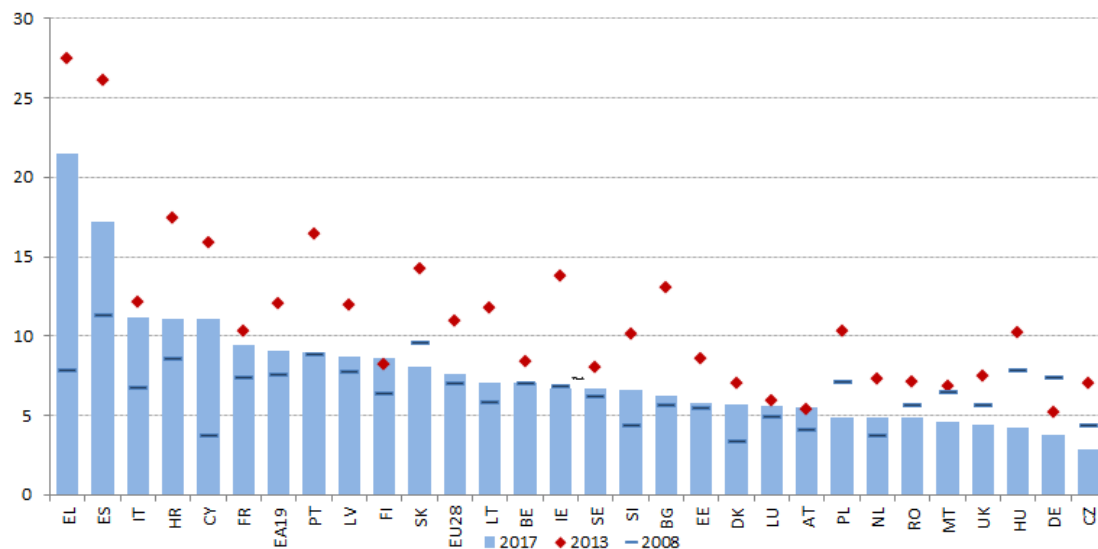
²⁹ Se kapitel 2 og bilag 2 for flere oplysninger.

Figur 4: Arbejdsløshedsprocent (15-74 år) og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse). Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Figur 5: Arbejdsløshedsprocent (15-74 år), flerårig sammenligning

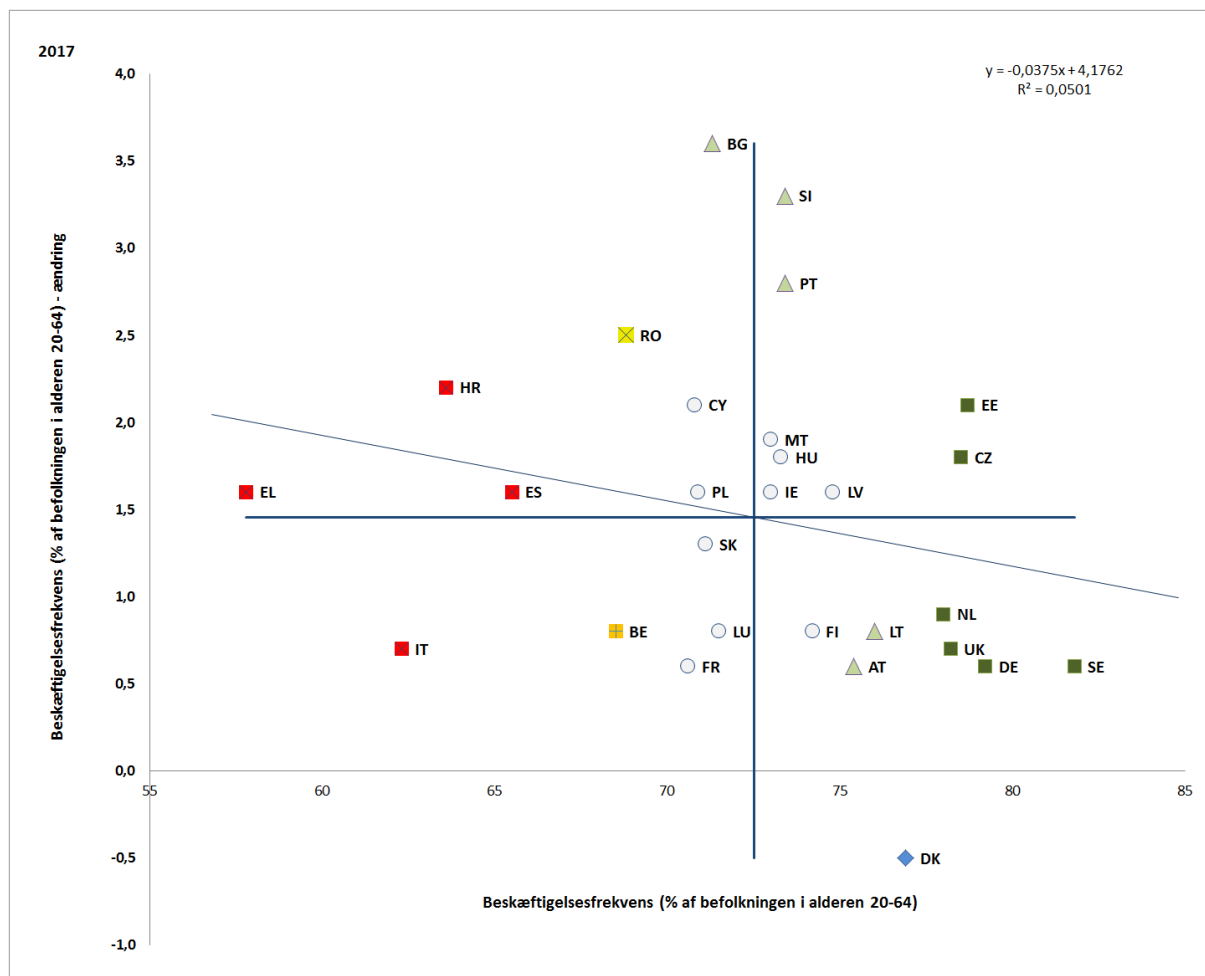

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse).

Beskæftigelsen er steget kraftigt, men der er stadig store forskelle. Alle medlemsstater registrerede stigninger med undtagelse af Danmark³⁰ (et fald på 0,5 procentpoint, dog fra et meget højt niveau). Som det fremgår af figur 6, er beskæftigelsesfrekvenserne kun delvist konvergerende: Medlemsstater, som er kendetegnet ved lavere beskæftigelsesfrekvens, har tendens til at opleve en noget hurtigere vækst end gennemsnittet – men situationen er stadig meget forskellig. Beskæftigelsesfrekvenserne (aldersgruppen 20-64 år) varierer meget, fra 57,8 % i Grækenland til 81,8 % i Sverige i 2017. I den nedre ende ligger beskæftigelsesfrekvensen fortsat langt under EU-gennemsnittet i nogle af de lande, der er hårdest ramt af krisen, nemlig Grækenland, Kroatien, Italien og Spanien (markeret som "kritiske situationer"). Ni lande ligger allerede over 75 % -målet, mens de seks lande med de bedste resultater (Sverige, Tyskland, Estland, Tjekkiet, Det Forenede Kongerige og Nederlandene alle er tæt på eller over 78 %).

³⁰ Dette fald bør fortolkes med forsigtighed, da der i beskæftigelsesstatistikkerne for Danmark er brud i serien i 2017 og 2016 (se også bilag 1 og 2). Der markeres også et brud i serierne for Belgien i 2017.

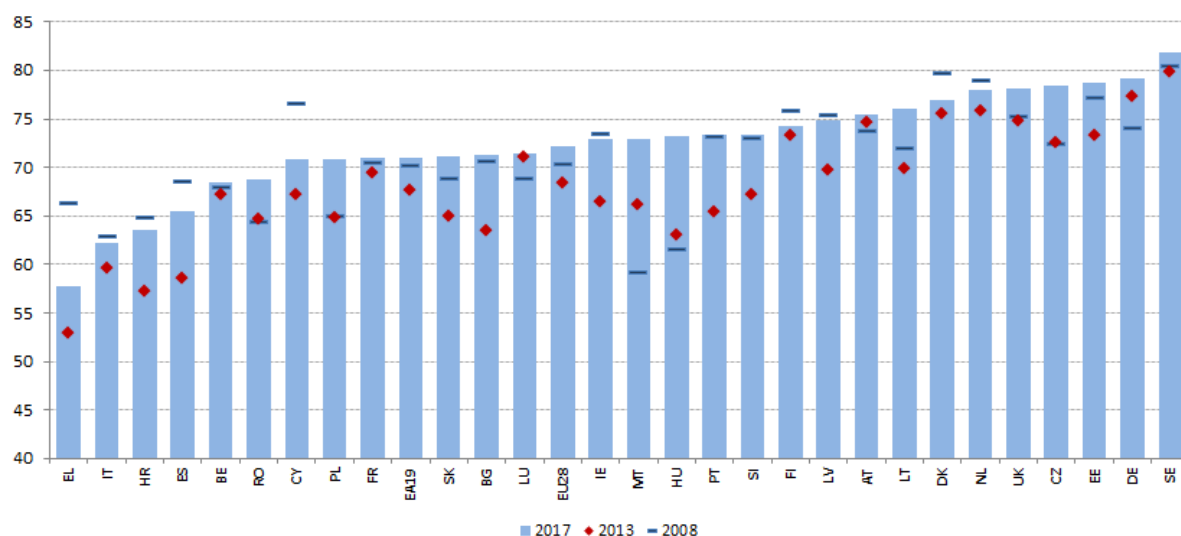
Figur 6: Beskæftigelsesfrekvens (20-64 år) og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse). Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

De gennemsnitlige beskæftigelsesfrekvenser i EU har været i konstant stigning siden 2013 og ligger nu over højdepunktet før krisen. Ungarn og Malta, som havde de laveste beskæftigelsesfrekvenser i EU i 2008, har oplevet de højeste langsigtede stigninger (henholdsvis + 11,8 procentpoint og +13,8 procentpoint i 2017) og ligger nu en anelse over EU-gennemsnittet. Der er dog stadig store forskelle. På samme måde som for arbejdsløshedsprocenten ligger beskæftigelsesfrekvensen under 2008-niveauet i de lande, der er hårdest ramt af krisen, såsom Grækenland, Italien, Kroatien, Spanien, Cypern og Irland (figur 7).

Figur 7: Beskæftigelsesfrekvens (20-64 år), flerårig sammenligning

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse).

Den vedvarende vækst i beskæftigelsen påvirkede ikke den faldende tendens inden for selvstændig erhvervsvirksomhed. I absolutte tal faldt selvstændig erhvervsvirksomhed med 0,5 % i 2017 (efter en lille stigning i 2016³¹). Den fortsatte også med at falde i relative tal, hvilket svarer til 13,7 % af den samlede beskæftigelse i 2017 (fra 14,0 % i 2016 og 14,4 % i 2013). Andelen af selvstændige mænd i forhold til det samlede antal beskæftigede mænd er på 17,2 %, hvilket fortsat er meget højere end for kvinder (9,7 %). Tendenserne inden for selvstændig erhvervsvirksomhed er mindre negative, hvis den primære sektor og fremstillingssektoren udelukkes. Navnlig er selvstændig virksomhed steget støt i de seneste ti år inden for de fleste af de sektorer, der vedrører tjenesteydelser.

De samlede tal er resultatet af forskellige udviklinger på tværs af medlemsstater, sektorer og undergrupper. Tendenserne inden for selvstændige erhverv synes imidlertid ikke at være knyttet til beskæftigelsesresultater på medlemsstats- eller sektorniveau. For så vidt angår alders- og uddannelsesgrupper, afspejler udviklingen i vid udstrækning arbejdsstyrkens skiftende sammensætning: Selvstændig virksomhed for personer i alderen 15-49 år var fortsat faldende, mens den steg markant for personer i alderen 50-64 år og 65 år og derover (henholdsvis + 1,2 % og + 4,0 %). Uddannelsesniveaue er også en vigtig faktor, da antallet af selvstændige i 2017 faldt med 3,2 % for personer med op til sekundæruddannelse på første trin og steg med + 1 % for personer med tertiæruddannelse. Endelig registreredes der

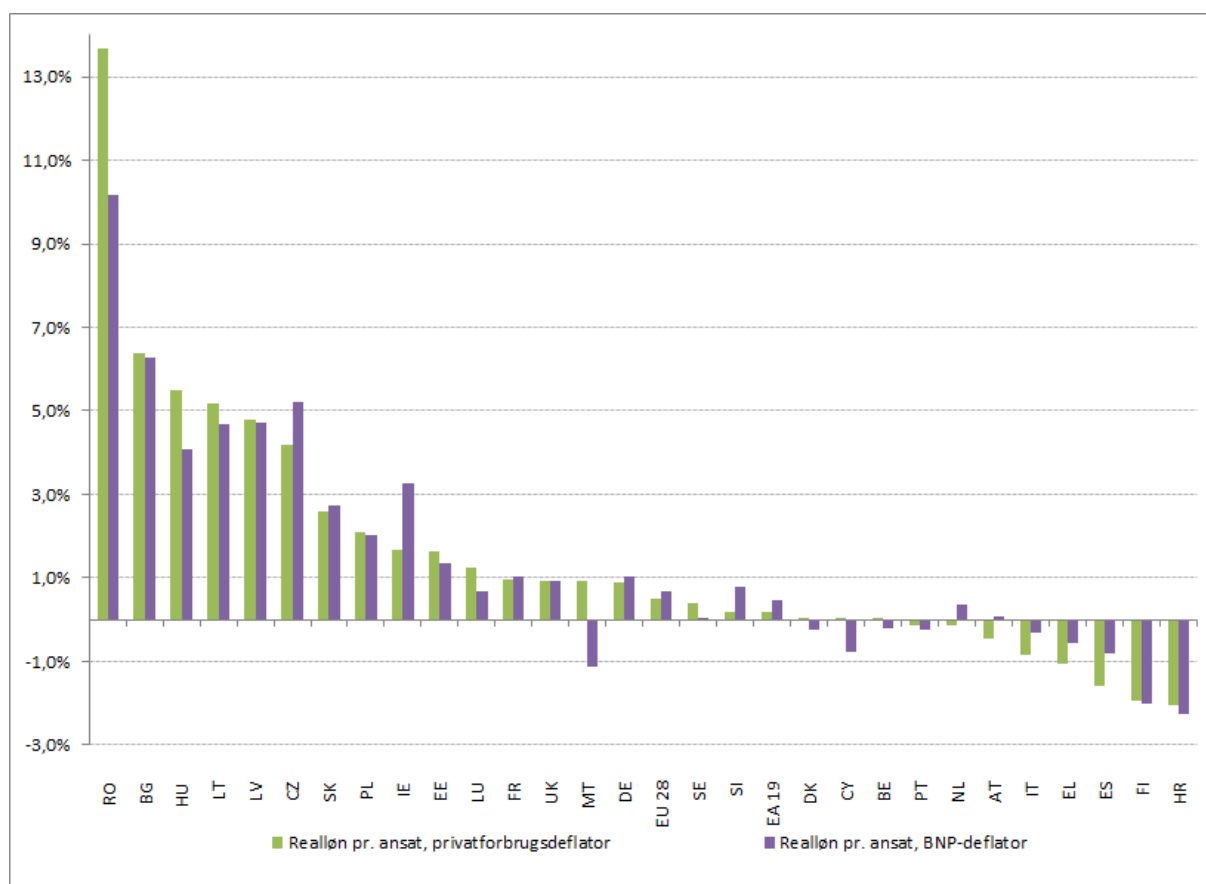
³¹ Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse).

en stigning i antallet af selvstændige, som er født uden for EU. Aspekter vedrørende selvstændig virksomhed som en atypisk arbejdsform drøftes indgående i kapitel 3.3.

Lønudviklingen er fortsat moderat i de fleste medlemsstater. Væksten i de nominelle lønninger i EU har været afdæmpet under opsvinget, men begyndte at tage til i 2017 med en stigning på 2,1 % i aflønningen pr. ansat. Forskellene mellem landene er betydelige, idet lønningerne generelt stiger hurtigere i medlemsstater med lavere lønninger og i lande, der ikke er medlemmer af euroområdet. Stigningen i den nominelle aflønning pr. ansat var den højeste i Rumænien (16,0 %), Litauen (9,1 %), Ungarn (7,9 %), Letland (7,9 %) og Bulgarien (7,5 %), hvilket tyder på lønkonvergens mellem Øst- og Vesteuropa. I den lave ende faldt de nominelle lønninger i Finland (-1,1 %) og Kroatien (-1,1 %) og forblev uændret i Spanien, Italien og Grækenland.

Reallønsvæksten aftog i 2017 i forhold til 2016. I EU steg realforbrugs lønningerne (dvs. lønninger justeret for ændring i forbrugerpriserne) med 0,5 % i 2017 i forhold til 1,2 % i 2016. I euroområdet stagnerede reallønnen næsten (+ 0,2 %). Der blev registreret et fald i otte lande: Spanien, Italien, Grækenland, Kroatien, Portugal, Nederlandene, Østrig og Finland. Afmatningen i forhold til 2016 skyldtes til dels stigningen i forbrugerpriserne, som ikke blev modsvaret af stigningen i kompensationen. Selv når man ser på reallønningerne (justeret med BNP-deflator), er billedet imidlertid næsten uændret, med en beskeden reallønsvækst i EU i 2017 (på 0,7 %) og et registreret fald i ti lande (figur 8).

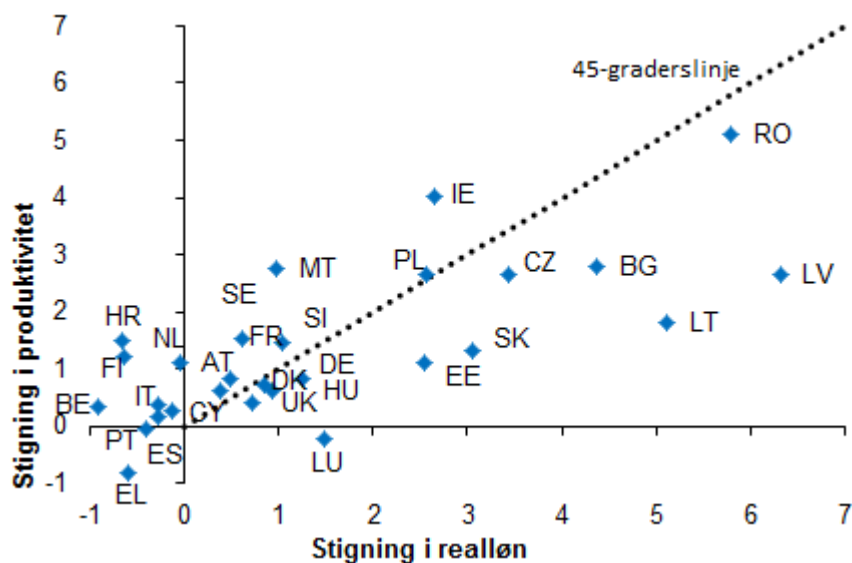
Figur 8: Realløn pr. ansat, HICP- og BNP-deflator, årlig ændring i % 2017

Kilde: Europa-Kommissionen, AMECO-databasen.

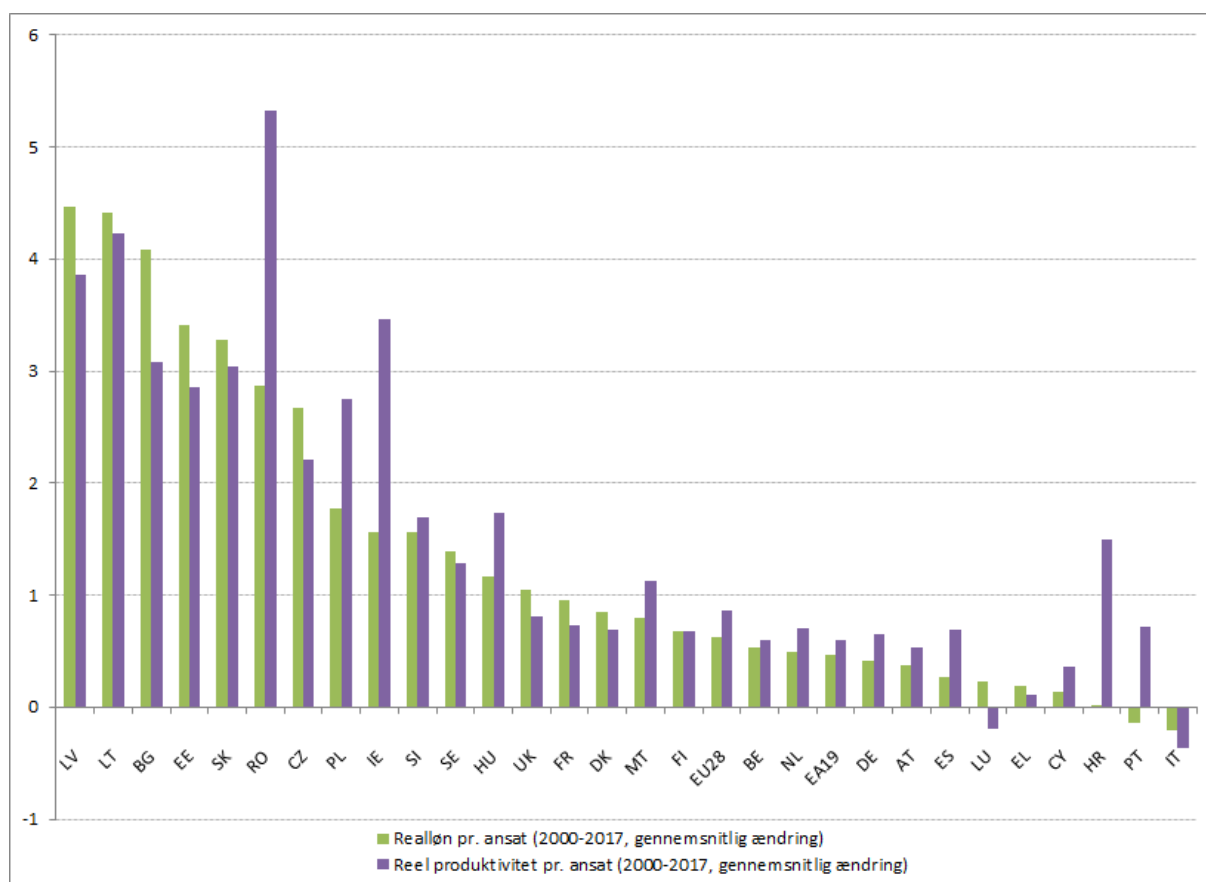
I 2017 lå reallønsvæksten under produktivitetsvæksten i de fleste medlemsstater. Denne tendens bekræftes også over en treårig periode (figur 9) og i et mere langsigtet perspektiv (figur 10). I ni lande (Belgien, Cypern, Kroatien, Finland, Grækenland, Italien, Nederlandene, Portugal og Spanien) var reallønsvæksten negativ i perioden 2015-2017. Også på længere sigt (2000-2017) er reallønsudviklingen bagud i forhold til produktiviteten som gennemsnit. I Portugal og Italien ligger lønningerne stadig under 2000-niveauet i faste priser. Tendensen er modsatrettet i de fleste central- og østeuropæiske medlemsstater, hvor reallønsvæksten (deflateret med BNP-deflatoren) i de seneste tre år har oversteget produktivitetsvæksten, delvist som følge af indhentningsprocessen i retning af højindkomstlande. I 2017 observeredes den største stigning i reallønnen i forhold til produktivitetsvæksten i de baltiske medlemsstater, Bulgarien og Slovakiet.

Figur 9: Realløn pr. ansat og produktivitet, gennemsnitlig årlig vækst 2015-2016-2017

Kilde: Eurostat, nationalregnskaber (egne beregninger, fra Labour Market and Wage Developments in Europe, annual review 2018).

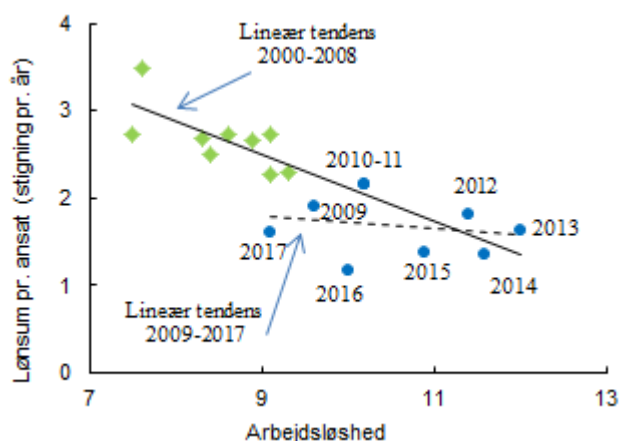
Figur 10: Udvikling i løn og produktivitet, 2000-2017, gennemsnitlige ændringer i %

Kilde: Eurostat, nationalregnskaber (egne beregninger).

Lønstigningerne ligger fortsat under, hvad der kan forventes på grundlag af den nuværende arbejdsløshed. I forbindelse med opsvinget har stigningen i lønniveauet generelt været moderat og har ikke vist sig at reagere på faldet i arbejdsløsheden som i tidligere økonomiske konjunkturer. Dette fænomen er blevet kaldt den tilsyneladende "udfladning" af Phillips-lønkurven, dvs. sammenhængen mellem lønstigning og arbejdsløshed. Som vist for euroområdet i figur 11. tyder det på, at lønningerne i mindre grad tilpasser sig den generelle arbejdsløshed i økonomien.

Figur 11: Phillipskurven for euroområdet: vækst i lønsum pr. ansat, 2000-2017

Kilde: GD ECFIN/AMECO-databasen og Eurostat, LFS (egne beregninger, fra Labour Market and Wage Developments in Europe, annual review 2018)

En moderat nominel vækst i lønningerne under opsvinget kan forklares ved lav inflation, lav produktivitetsvækst, virkningen af visse arbejdsmarkedsreformer og tilbageværende reserver på arbejdsmarkedet. En stor del af tilbageholdenheden i de nominelle lønninger kan forklares ved lav inflation (1,5 % i gennemsnit under opsvinget, mellem 2010 og 2017, sammenlignet med 2,2 % i perioden 2000-2007). I mellemtiden steg den reale produktivitetsvækst en anelse (0,7 % i gennemsnit i perioden 2010-2017 sammenlignet med 0,4 % før krisen), men blev kombineret med en betydeligt højere arbejdsløshedsprocent (11,7 % i perioden efter krisen sammenlignet med 8,7 % før krisen). Generelt tyder de seneste skøn på, at inflationen, produktiviteten og reserverne på arbejdsmarkedet forklarer meget af den seneste løntilbageholdenhed (IMF 2017³²; Europa-Kommissionen 2018³³). Latente arbejdskraftreserver, navnlig en øget andel af

³² IMF (2017), World Economic Outlook, oktober 2017.

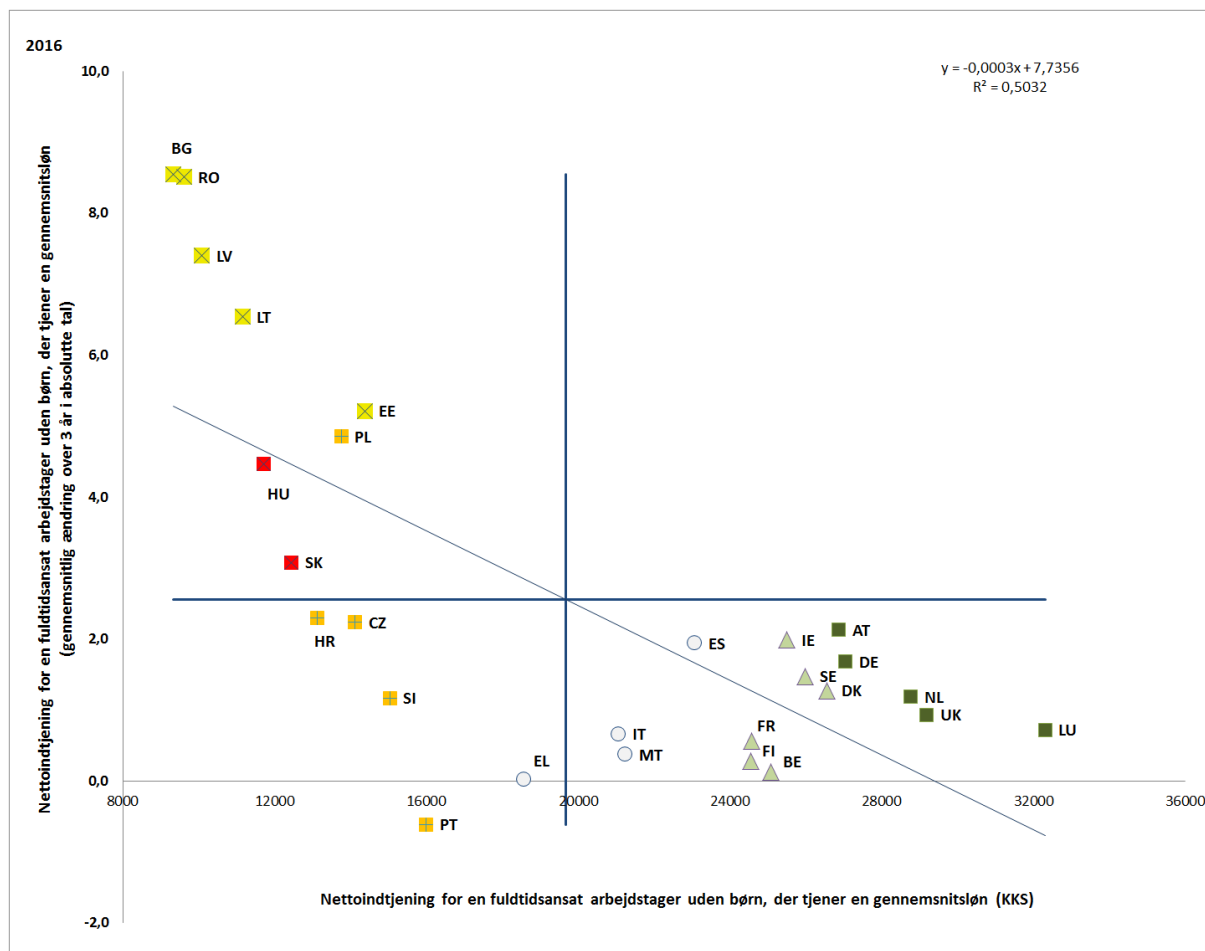
³³ Europa-Kommissionen (2018). Labour Market and Wage Developments in Europe. Annual review 2018. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

deltidsbeskæftigede arbejdstagere, kan bidrage til løntilbageholdenhed i en række medlemsstater med lav arbejdsløshed.

Nettoindtjeningen konvergerer i Europa med en hurtig vækst i Central- og Østeuropa og en langsom vækst i Vest- og Sydeuropa, navnlig i de lande, der er hårdest ramt af krisen. Konvergens i arbejdsindkomstniveauet er afgørende for at sikre, at alle i EU opnår en anstændig levestandard, sådan som der slås til lyd for i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Der er dokumentation for, at denne konvergensproces finder sted, om end i et langsomt tempo, da der stadig er store forskelle mellem medlemsstaterne. Med udgangspunkt i en enlig person med en gennemsnitlig indkomst og uden børn øgedes nettolønnen³⁴ over en periode på tre år (2013-2016) mest i en række lande, der er kendetegnet ved det laveste niveau. Derfor er Bulgarien, Rumænien, Letland, Litauen og Estland klassificeret som "svage, men i bedring". Selv om Slovakiet og Ungarn også har oplevet højere stigninger end gennemsnittet, er de markeret som "kritiske situationer", fordi fremskridtene sker langsommere. I den anden ende af skalaen var nettoindtjeningen moderat (fra 0,7 % til 2,1 %) for de lande, der er "de bedst præsterende" (Luxembourg, Det Forenede Kongerige, Nederlandene, Tyskland og Østrig). Nettoindtjeningen faldt eller voksede ikke i Portugal, Grækenland og Belgien.

³⁴ Nettolønniveauerne måles i købekraftstandarder (KKS), der gør det muligt at foretage en retvisende sammenligning mellem medlemsstaterne. Ændringerne måles i national valuta og i faste priser. Denne indikator skal læses og fortolkes i sammenhæng med andre indikatorer som f.eks. andelen af fattige i arbejde, forholdet mellem den femte og første decil af lønfordelingen (D5/D1) og andre relevante EPM/SPPM- og JAF-indikatorer.

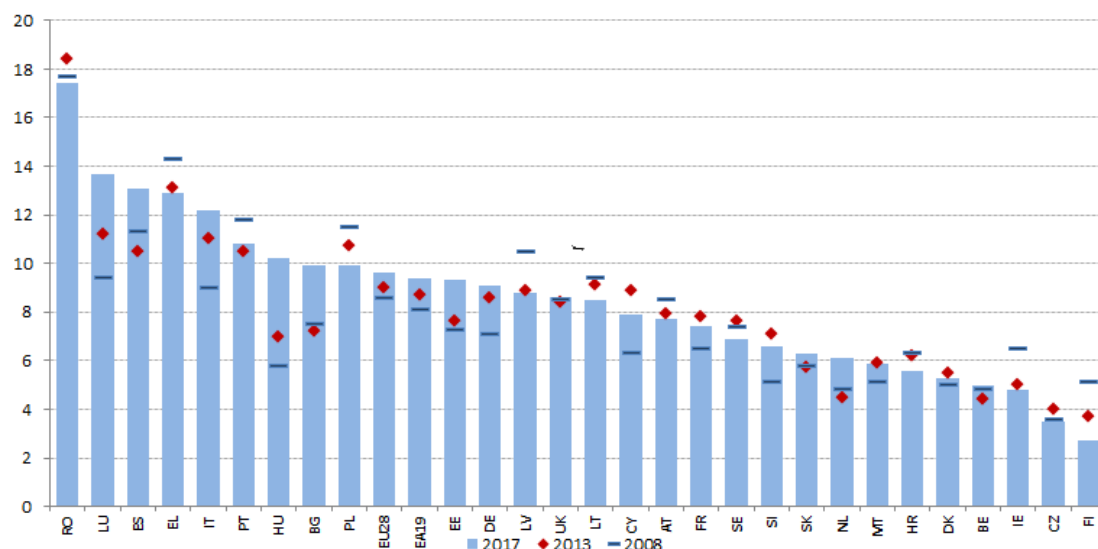
Figur 12: Nettoindtjening og årlig ændring – gennemsnit over tre år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: OECD (egne beregninger). Periode: 2016-niveauer (3-årigt gennemsnit) og gennemsnitlige årlige ændringer i perioden 2013-2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Medlemsstater, der er markeret med en asterisk, er medlemsstater, hvor de nominelle enhedslønomkostninger oversteg den tærskel, der er fastsat i proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer. Indikatoren i resultattavlen for proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer er den procentvise ændring over tre år af de nominelle enhedslønomkostninger. Tærsklen er 9 % for landene i euroområdet og 12 % for landene uden for euroområdet. Der foreligger ingen data for Cypern.

Fattigdom blandt personer i beskæftigelse ligger fortsat et godt stykke over niveauet før krisen og falder kun langsomt. Andelen af personer, der er i beskæftigelse, men som har en ækvivalent disponibel indkomst under fattigdomstærsklen, er steget fra 8,6 % i 2008 til 9,0 % i 2013 og til 9,6 % i 2017. Det højeste niveau blev registreret i Rumænien (17,4 %) efterfulgt af Luxembourg, Spanien, Grækenland og Italien – alle over 12 %. I den anden ende af skalaen var andelen af fattige i beskæftigelse på under 5 % i Finland, Tjekkiet og Irland. Fattigdommen blandt personer i beskæftigelse steg fortsat i en række medlemsstater i 2017, heriblandt (med over 0,5 procentpoint) i Ungarn, Italien, Letland, Slovenien, Belgien og Nederlandene (se også kapitel 3.4).

Figur 13: Risiko for fattigdom blandt personer i beskæftigelse, flerårig sammenligning

Kilde: Eurostat. Note: for HR, data fra 2010 i stedet for 2008. For IE og UK, data fra 2016 i stedet for 2017.

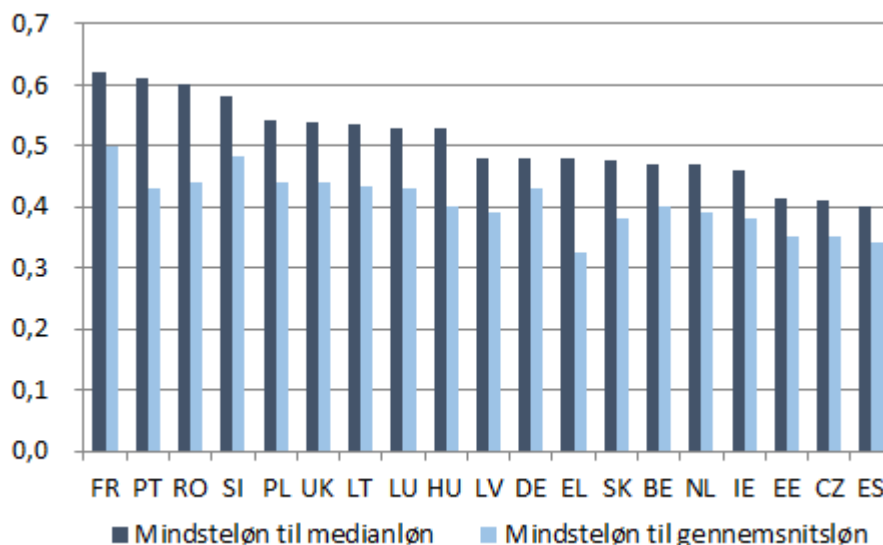
Lønspredningen er stort set stabil i Europa. Lønstigningerne, især i bunden af lønskalaen, spiller en vigtig rolle med hensyn til at mindske indkomstuligheder og fattigdom blandt personer i beskæftigelse. Spredningen i bruttoindtjening, der blev målt som forholdet mellem den femte og første decil (D5/D1), varierede i 2016 fra 1,43 i Finland til 1,90 i Tjekkiet. Lønfastsættelsesinstitutionerne kan have en indvirkning på lønspredningen. Der er navnlig tendens til, at stærkere overenskomstforhandlinger er forbundet med lavere indkomstulighed (Europa-Kommissionen, 2018³⁵). Der er stor forskel på anvendelsen af kollektive overenskomstforhandlinger i Europa, hvilket afspejler forskellige nationale traditioner og institutioner. I 2015 varierede procentdelen af ansatte med ret til at forhandle fra 98 % i Østrig til 7,1 % i Litauen.

I de fleste medlemsstater udgør de lovbestemte mindstelønninger bunden af lønfordelingen. Mindstelønninger kan øge visse gruppers deltagelse på arbejdsmarkedet og støtte den samlede efterspørgsel ved at øge indtægten for familier med lave indkomster, der har en større tilbøjelighed til at forbruge. Samtidig øger mindstelønnen omkostningerne ved at ansætte lavtlønnede arbejdstagere og skader dermed potentielt beskæftigelsesmulighederne for grupper, der typisk tjener lave lønninger (f.eks. unge og lavtuddannede arbejdstagere), afhængigt af økonomiens struktur og den makroøkonomiske situation. Der findes lovbestemte

³⁵ Europa-Kommissionen (2018). Labour Market and Wage Developments in Europe. Annual review 2018. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

mindstelønninger på nationalt plan i de fleste medlemsstater, med undtagelse af Østrig, Cypern, Danmark, Finland, Italien og Sverige. Internationalt set er den absolutte mindsteløn ikke en særlig nyttig foranstaltning, fordi den ikke tager højde for forskelle i arbejdskraftproduktivitet og priser på tværs af landene. Det er derfor mere nyttigt at se på mindstelønnen i forhold til et lands gennemsnits- eller medianløn. Figur 14 viser mindstelønnen som en procentdel af medianlønnen i EU's medlemsstater, som beregnet af OECD. De højeste mindstelønninger i forhold til medianen findes i Frankrig, Slovenien, Portugal, Rumænien og Luxembourg. De laveste niveauer er konstateret i Spanien, Tjekkiet, Estland, Nederlandene og Irland. Da den potentielle indvirkning på både beskæftigelses- og levevilkårene er højere, når en stor del af arbejdsstyrken er omfattet af mindstelønnen, bør denne indikator også tages i betragtning ved drøftelsen af politiske løsninger på nationalt plan. Målttede foranstaltninger til at mindske fattigdom blandt personer i beskæftigelse, såsom arbejdsbetingede ydelser, bør også tages i betragtning.

Figur 14: Mindstelønninger i forhold til median- og gennemsnitsindkomsten for fuldtidsansatte (2017)

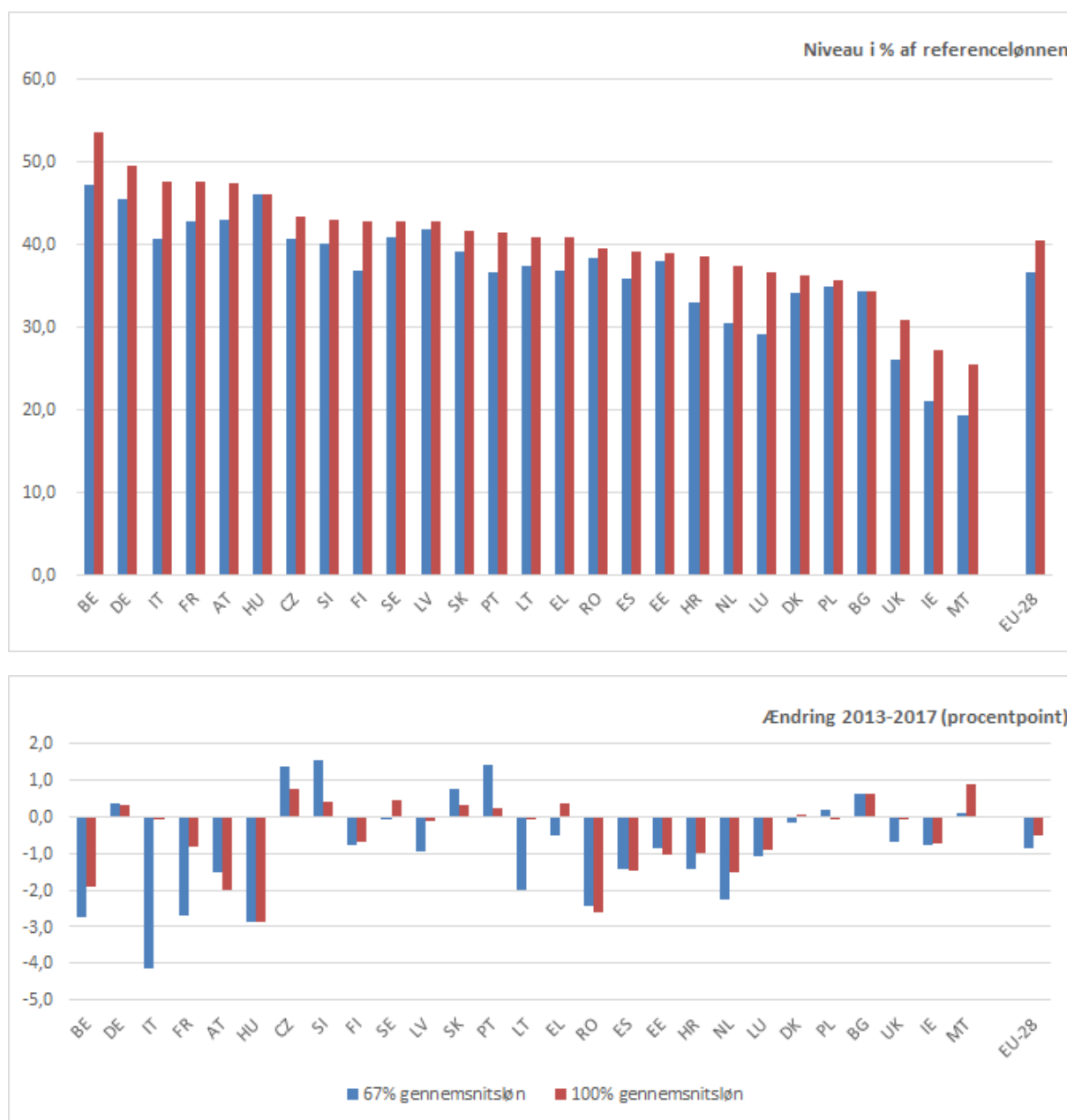
Kilde: OECD. Noter: AT, CY, DK, FI, IT og SE har ikke nogen lovbestemt national mindsteløn. For BG, HR og MT er der ikke fremlagt oplysninger fra OECD. Data fra Eurostat viser, at den månedlige mindsteløn i procent af de gennemsnitlige månedslønninger i 2017 var 47,8 % i BG, 40,6 % i HR og 43,6 % i MT (industri, bygge- og anlægsvirksomhed og tjenesteydelser; ikke sammenlignelige med tal fra OECD).

Skattebyrden på arbejde i Europa er mindsket gradvist i de seneste år, men der er stadig betydelige forskelle på tværs af medlemsstaterne. I 2017 lå skattekiln for en enlig

arbejdstagere, der tjener en gennemsnitsløn, på under 30 % i Irland og Malta og nåede op på ca. 50 % i Belgien, Tyskland, Ungarn, Italien, Frankrig og Østrig. For arbejdstagere med lavere indkomst (defineret som dem, der tjener 67 % af gennemsnitslønnen) varierede skatteken fra ca. 20 % i Malta og Irland til over 45 % i Belgien, Ungarn og Tyskland. Der opstår forskellige landemønstre med hensyn til progressive skattesatser og skattesystemets omfordelende virkning (se afsnit 3.4). I 2017 var mindskelserne af skatteken for enlige arbejdstagere, der tjener en gennemsnitsløn, størst i Ungarn (-2,1 procentpoint), Luxembourg (-1,8 procentpoint) og Finland (-1,2 procentpoint), mens den største stigning fandt sted i Bulgarien (+ 0,6 procentpoint). Fra 2013 til 2017 faldt den ikke-vægtede gennemsnitlige skatteken med 0,5 procentpoint i EU (og med 0,8 procentpoint for lavindkomstarbejdstagere, og der var betydelige reduktioner i Italien, Ungarn, Frankrig, Belgien, Rumænien og Nederlandene). I samme periode har der været en vis konvergens i skattekeniveauet, idet forskellen mellem den højeste og den laveste skatteken ved det gennemsnitlige lønniveau er faldet med 2,1 procentpoint og med 2,9 procentpoint for lavindkomstarbejdstagere. Dette skyldes hovedsageligt store reduktioner i nogle af de lande, der oplever de højeste satser (Belgien, Østrig, Ungarn samt Italien og Frankrig, men begrænset til lavindkomstarbejdstagere). Der sås også store reduktioner af skatteken i Rumænien og Nederlandene. Stigningerne i skatteken i samme periode var mindre udtalte, men berørte særligt lavindkomstarbejdstagere i Tjekkiet, Slovenien og Portugal³⁶.

³⁶ Nærmere oplysninger om de seneste tendenser, herunder om de forskellige indkomstgrupper, kan findes i: Tax Policies in the European Union – 2018 Survey, Europa-Kommissionen, DG TAXUD.

Figur 15: Skattekil på arbejde, niveau i 2017 og ændring 2013/2017

Kilde: Skatte- og socialsikringsdatabase, Europa-Kommissionen/OECD. Note: Oplysningerne er for husstande med en enkelt indtægt (ingen børn). Der foreligger ikke nyere data for Cypern. Data opdateret den 11. april 2018.

3.1.2 Politiktiltag

Flere medlemsstater anvendte støtte til ansættelse med henblik på jobskabelse, dog i mindre grad, efterhånden som arbejdsmarkedsforholdene forbedres. De fleste foranstaltninger på dette område er rettet mod specifikke grupper, der har vanskeligt ved at blive integreret på arbejdsmarkedet (f.eks. unge, ældre, langtidsledige, migranter osv.), og

består af finansielle incitamenter til arbejdsgivere, som ansætter arbejdstagere, der er tiltænkt støtte. Flere medlemsstater indførte eller bekræftede målrettet støtte til ansættelse (nærmere oplysninger findes i afsnit 3.2). Nogle få lande indførte også støtte til ansættelse generelt, dvs. uden eller med mindre strenge krav til støtteberettigelse, sædvanligvis med det formål at fremme tidsubegrænset ansættelse. I Grækenland blev der igangsat flere offentlige bygge-og anlægsarbejder i 2017 i 51 kommuner, og nye programmer er under forberedelse; desuden blev der i maj 2018 lanceret et nyt offentligt arbejdsprogram til beskyttelse mod skovbrande. I oktober 2017 vedtog Grækenland også et program, der giver løntilskud til arbejdstagere ansat i henhold til kontrakter om levering af uafhængige tjenesteydelser, hvis de ansættes som ansatte. Endelig blev der for nylig iværksat et tilskudsprogram for virksomheder med henblik på beskæftigelse af 15 000 arbejdsløse i alderen 30-49 år. I Frankrig faldt antallet af kontrakter, hvortil der ydes tilskud, yderligere i 2018 fra 310 000 til 200 000 og er nu begrænset til de mest sårbare grupper i nonprofitsektoren, herunder unge og langtidsledige. Fra 2018 blev de eksisterende ordninger for kontrakter, hvortil der ydes tilskud, revideret og omdøbt til *Parcours Emploi Compétence*, med forøget rådgivning og uddannelse. I den forbindelse er en målrettet ansættelsespræmie *Emploi franc* med henblik på ansættelse af jobsøgende fra de socialt dårligst stillede byområder (*Quartiers politique de la ville*) siden april 2018 blevet afprøvet i ti områder, hvor den eneste betingelse er, at de jobsøgende skal være bosiddende i området. Inden for rammerne af den nye plan til bekæmpelse af fattigdom er der truffet beslutning om yderligere foranstaltninger til integration på arbejdsmarkedet af personer med sociale og beskæftigelsesmæssige vanskeligheder (*Insertion par l'activité économique*). Italien indførte en strukturel nedsættelse af bidragene for arbejdsgivere, der ansætter unge eller langtidsledige i de sydlige regioner på permanent basis eller i forbindelse med lærlingeuddannelser. Portugal indførte et sæt finansielle incitamenter for tidsubegrænset ansættelse i form af delvis fritagelse for socialsikringsbidrag for visse sårbare grupper (unge, langtidsledige, ældre). I Ungarn bidrager Den Europæiske Socialfond til fremme af beskæftigelsespotentialer inden for sociale virksomheder gennem incitamenter og støtte til jobskabelse.

Nogle medlemsstater træffer foranstaltninger til at fremme iværksætteri og virksomhedsetablering. I Grækenland ydes der tilskud til førstegangsansættelse af medarbejdere rettet mod unge selvstændige eller virksomheder, der drives af unge. I Letland er de vigtigste principper og arbejdsordninger for sociale virksomheder blevet fastsat i en ny lov. Der vil blive ydet støtte til ca. 200 sociale virksomheder. Desuden er omsætningstærsklen

for betalere af mikrovirksomhedsskat blevet nedsat fra 100 000 EUR til 40 000 EUR, idet der fastholdes en enhedssats på 15 %, hvoraf 80 % afsættes til obligatoriske statslige forsikringsbidrag. I Ungarn har der siden efteråret 2017 eksisteret en lånefacilitet (som kan kombineres med flere andre tilskudsmidler) med henblik på at støtte enkeltpersoner i at blive iværksættere eller sociale virksomheder, når det gælder om at fremme udvidelsen af deres markedsaktiviteter. I Polen har regeringen vedtaget et lovforslag med henblik på at reducere socialsikringsbidragene for ejere af små virksomheder, de såkaldte små bidrag til socialsikringsfonden ZUS. I Slovakiet er der vedtaget ny lovgivning om betingelserne for offentlig støtte til den sociale økonomi og sociale virksomheder. I Finland er det fra 2018 blevet muligt at modtage arbejdsløshedsunderstøttelse i form af et tilskud til opstart af ny virksomhed og samtidig arbejde på deltid som iværksætter. Derudover er der igangværende drøftelser om, hvordan man gør det lettere for arbejdsløse at starte virksomhed. I mange medlemsstater er der ligeledes blevet taget skridt til at sikre, at selvstændige erhvervsdrivende nyder godt af sociale rettigheder (se afsnit 3.3 om arbejdsmarkedets segmentering).

En række medlemsstater har mindsket arbejdskraftomkostningerne ved at reducere skattebeløbet, ofte rettet mod de laveste indkomster. Skattebeløbet blev reduceret, navnlig for lavtlønnede, gennem reformer med fokus på den personlige indkomstbeskatning, ofte gennem øgede skattefradrag (f.eks. skattefrit indkomstbeløb) eller ved at indføre progressivitet i det overordnede system. Eksempelvis blev der vedtaget en større reform i Litauen om ændring af loven om personlig indkomstskat, med indførelse af et progressivt system i stedet for den tidligere faste sats og forhøjelse af den skattefrie indkomst. På samme måde omfatter en større skattereform i Letland, at en fast indkomstskat på 23 % erstattes med et progressivt system. Der er også sket en stigning i antallet af skattefrie godtgørelser. I Estland er der også indført skattefrie godtgørelser. Nederlandene har bebudet en reform af den personlige indkomstskat, som skal gennemføres i løbet af 2019 og 2020. Dette omfatter en reduktion i antallet af skattetrin fra fire til to sammen med en forøgelse af det generelle skattefradrag og beskæftigelsesfradraget. Reformen forventes at mindske den samlede skattebyrde på arbejde, navnlig for den mellemste og højeste indkomstgruppe. I Rumænien blev den faste skatteprocent på personlig indkomst nedsat fra 16 % til 10 % fra 2018 sideløbende med større ændringer af udformningen af socialsikringsbidrag. Portugal indførte reformer af den personlige indkomstskat, der havde til formål at mindske skattebyrden for lav- og mellemindkomstgrupperne; herunder en stigning i antallet af skattetrin. Andre medlemsstater har indført reformer med et snævrere anvendelsesområde. I Malta blev der f.eks. vedtaget

indkomstskattelettelse på mellem 40 EUR og 68 EUR for personer, der tjener under 60 000 EUR om året. Det Forenede Kongerige forhøjede personfradraget til 11 850 GBP (ca. 13 400 EUR) om året og tærsklen for den højere sats fra 45 000 GBP (ca. 50 850 EUR) til 46 350 GBP (ca. 52 400 EUR). I Danmark styrker skatteaftalen fra 2018 incitamentet til at arbejde på fuld tid, som især er rettet mod arbejdsløse og deltidsbeskæftigede. I Cypern blev loven om børnetilskud ændret for at øge den støtteberettigede indkomsttærskel med 5 000 EUR for hvert yderligere barn efter de første to.

En række medlemsstater har også ændret på skatteken gennem en nedsættelse af socialsikringsbidrag. I Frankrig skal der foretages en omlægning af skattelempelsen for beskæftigelse og konkurrenceevne til en direkte nedsættelse af socialsikringsbidragene for lønninger på op til 2,5 gange mindstelønnen i 2019 (suppleret med en øget nedsættelse for lavere lønninger, udsat til oktober 2019). I Kroatien blev grundlaget for beregningen af arbejdsgiverandelen af bidraget til den sociale sikringsordning nedsat med 50 % for de arbejdstagere, der har været ansat i mere end 12 måneder på mindstelønnen. I Belgien blev det vedtaget at nedsætte socialsikringsbidraget for visse former for skifteholdsarbejde i bygge- og anlægssektoren. Mere generelt er ordningen for gevinstandele i den private sektor blevet erstattet af en ny præmie (et beløb eller en procentdel af lønnen), som ikke kan overstige 30 % af den samlede bruttoløn. Arbejdsgiveren er fritaget for sociale bidrag i forbindelse med disse præmier, mens lønmodtageren betaler et solidaritetsbidrag på 13,07 %.

Rammerne for lønfastsættelse har været genstand for omfattende reformer i de seneste år. I Grækenland genindføres, efter afslutningen af ESM-programmet i august 2018, to principper for kollektive overenskomstforhandlinger, der blev suspenderet i 2011: muligheden for administrativt at udvide sektoraftalerne til at omfatte ikkeunderskrivende parter og begunstigelsesprincippet (i tilfælde af modstridende kollektive overenskomster, f.eks. på branche- og firmaniveau, har det mest gunstige for arbejdstageren forrang). I Kroatien indeholdt udkastet til lovforslag om lønninger for tjenestemænd rammerne for lønssystem og lønklasser samt for vurdering af arbejds effektiviteten. Frankrig, som bygger på tidligere reformer, har yderligere defineret omfanget af de enkelte kollektive forhandlingsniveauer. I fremtiden vil sektorbestemte aftaler få fortrinsret frem for den nationale arbejdsret ved fastsættelsen af rammer og betingelser for anvendelsen af tidsbegrænsede, projektbaserede kontrakter og prøvetid (se også kapitel 3.3). En aftale på virksomhedsniveau kan være mindre gunstig end på brancheniveau, med undtagelse af 13 definerede forhandlingsområder, herunder sektorspecifikke mindstelønninger, mens brancheaftaler gælder, hvis der ikke opnås

enighed på virksomhedsniveau. Derudover er de fleste aftaler på virksomhedsniveau om at bevare beskæftigelsen (*accords de compétitivité*) nu udvidet til mere end blot arbejdstidsbestemmelser og omfatter også aflønning, hvilket også giver virksomhederne mulighed for at afskedige ansatte, der afviser sådanne aftaler, af reelle og alvorlige årsager. I Italien banede en aftale mellem de vigtigste fagforeninger og arbejdsgiverorganisationen i marts 2018 vejen for en styrkelse af de kollektive overenskomstforhandlinger ved at fastlægge kriterier for måling af arbejdsmarkedsparternes organisationers repræsentativitet. I Cypern trådte en ny aftale om justering for leveomkostninger i kraft i 2018, hvilket førte til begrænsede lønstigninger og fastsættelse af kriterier for hyppigheden og arten af periodiske justeringer. I Letland fastsættes nye betingelser for overtidsbetaling med inddragelse af arbejdsmarkedets parter sammen med forhandlinger om sektorspecifikke mindstelønninger. I Portugal er der aftalt en række foranstaltninger med arbejdsmarkedets parter (som nu ved at blive drøftet i Parlamentet) for at forbedre mulighederne for kollektive overenskomstforhandlinger. Navnlig vil "timebanker" ikke længere blive aftalt individuelt, men som led i kollektive forhandlinger eller gruppeaftaler, der skal indgås efter høring af arbejdstagerne (se også kapitel 3.3). I Spanien indgik arbejdsmarkedets parter i juni 2018 en foreløbig lønaftale for 2018 med en generel lønstigning på 2 % (lidt over den forventede inflationsrate) plus yderligere 1 % afhængigt af resultaterne, produktiviteten og fraværet i virksomheden/sektoren. Rumænien gjorde lønforhandlinger obligatoriske for alle virksomheder. Irland indførte muligheden for kollektive forhandlinger for visse kategorier af selvstændige, mens Slovakiet genindførte udvidelsen af kollektive overenskomster på et højere niveau, på særlige betingelser, til ikkedeltagende arbejdsgivere uden deres samtykke.

Efterhånden som arbejdsvilkårene forbedres, er minimumslønningerne steget i flere lande, mens der også tages skridt til at gøre rammerne for fastsættelse af mindstelønninger mere forudsigelige. Lovbestemte mindstelønninger steg i alle de lande, hvor der fandt ændringer sted mellem 2017 og 2018, med undtagelse af Tyskland, Grækenland, Luxembourg og Belgien, hvor der var et reelt fald³⁷. I de seneste år har ekspertgrupper været involveret i fastsættelse af mindstelønnen i et stigende antal lande, herunder Tyskland og Irland. Malta vil oprette en sådan gruppe i 2018, og en eventuel inddragelse af eksperter drøftes i Bulgarien og Rumænien. I Estland blev der vedtaget en stigning på 30 EUR i mindstelønnen i 2018, som nåede op på 500 EUR, samtidig med at den forankrer formelen for fremtidige stigninger i forhold til officielle prognoser for

³⁷ Eurofound (2018) Statutory minimum wages 2018.

arbejdskraftens produktivitet og økonomisk vækst. Irland øgede den nationale mindsteløn med 30 % til 9,55 EUR pr. time efter rådgivning fra lavlønskommissionen, som også tog hensyn til udviklingen i konkurrenceevnen og indvirkningen på beskæftigelsen. I Spanien har en lov (som er indgået med arbejdsmarkedets parter) øget mindstelønnen i 2018 med 4 % i forhold til 2017, og der er foreslået yderligere stigninger for 2019. Ud over at hæve mindstelønnen og nedsætte arbejdsgivernes bidrag til sundhedsforsikring fastsættes det i en ny regulering i Kroatien, at yderligere indtægter (fra overarbejde, natarbejde eller arbejde i forbindelse med ferie) skal udelukkes fra definitionen af mindsteløn. Letland indførte en mindstelønsstigning fra 380 EUR til 430 EUR om måneden fra og med 2018. I Ungarn blev mindstelønnen hævet med 8 % til 138,000 HUF, ca. 440 EUR i 2018 (+ 12 % for faglærte arbejdstagere). I Slovakiet vil mindstelønnen pr. 1. januar 2019 blive forhøjet til 520 EUR, hvilket er en stigning fra 480 EUR. Det Forenede Kongerige hævde den nationale løn, der muliggør et eksistensminimum (til 7,83 GBP pr. time, ca. 6,9 EUR) i april 2018, samt den nationale mindsteløn for unge arbejdstagere. Mindstelønnen for unge arbejdstagere blev også øget i Nederlandene, mens Tyskland indførte en mindsteløn for vikaransatte. Endelig vedtog Bulgarien loven om ratificering af ILO-konvention nr. 131 med henblik på at opnå enighed med arbejdsmarkedets parter om udviklingen af en gennemsigtig mekanisme til fastsættelse af mindstelønnen.

3.2. Retningslinje 6: Styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer

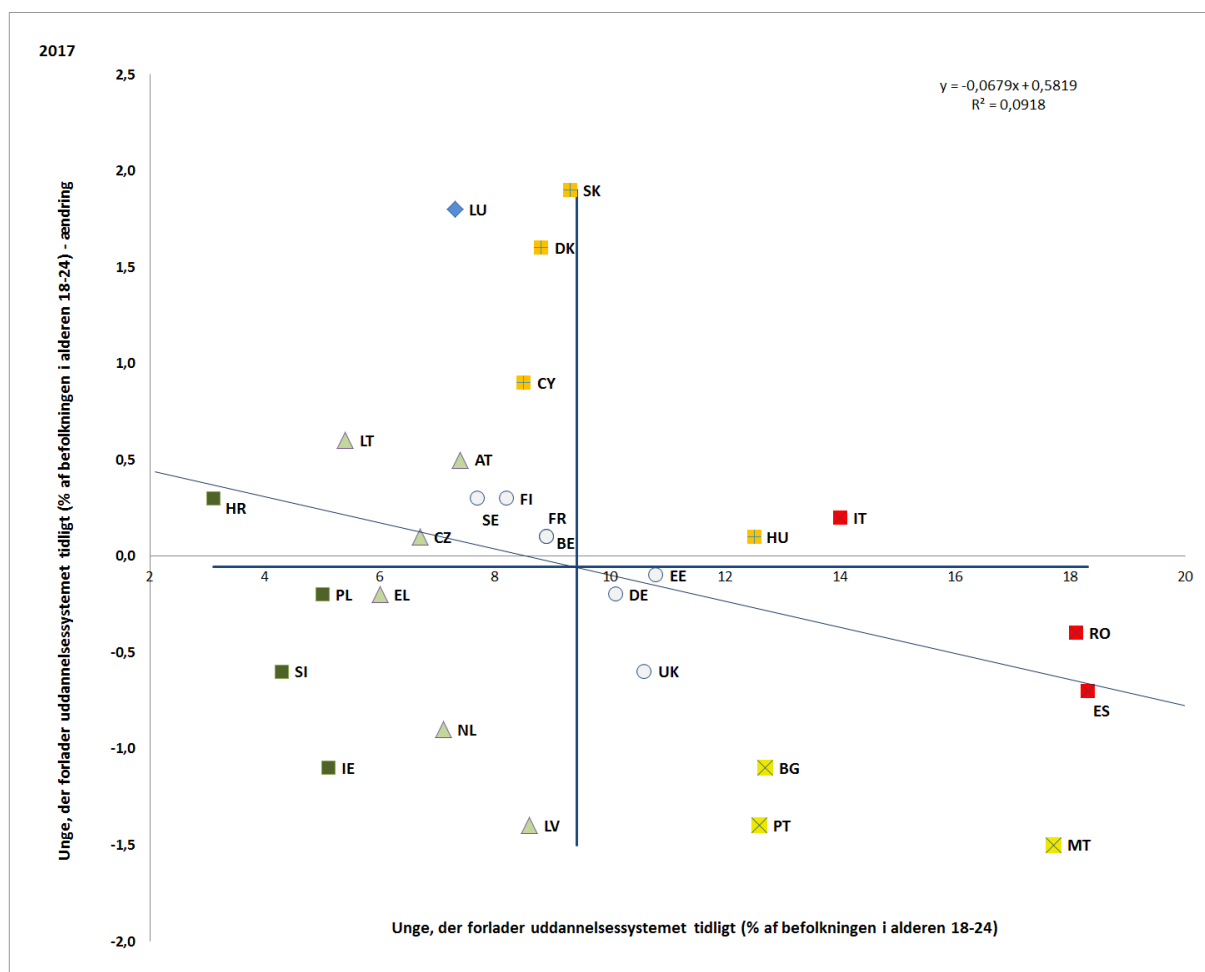
I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje nr. 6, som anbefaler medlemsstaterne at skabe betingelser for at fremme udbuddet af arbejdskraft, færdigheder og kompetencer. Der præsenteres indikatorer for uddannelsesniveau, resultater og indvirkning på udviklingen af færdigheder og arbejdsstyrkens beskæftigelsesegnethed. Herefter gennemgås arbejdsmarkedsresultater for forskellige grupper, der er underrepræsenteret på arbejdsmarkedet (f.eks. unge, ældre arbejdstagere, kvinder, personer med migrantbaggrund og personer med handicap). I afsnit 3.2.2 beskrives medlemsstaternes politiktiltag inden for disse områder og foranstaltninger, som er rettet mod disse dårligt stillede grupper.

3.2.1 Nøgleindikatorer

Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, er fortsat faldet i årenes løb, selv om den nedadgående tendens er aftaget på det seneste, og der fortsat er store forskelle mellem medlemsstaterne. Generelt er den gennemsnitlige frafaldsprocent i EU faldet fra 14,7 % i 2008 til 11,9 % i 2013 og yderligere til 10,6 % i 2017. Situationen har været næsten stabil i forhold til det foregående år, hvor EU-gennemsnittet lå på 10,7 %. 18 medlemsstater har nået EU-målet (< 10 %), hvor Tyskland (10,1 %), Det Forenede Kongerige (10,6 %) og Estland (10,8 %) er meget tæt på at nå målet. En vis grad af konvergens mellem medlemsstaterne med hensyn til de seneste tendenser er synlig i 2017 (figur 16), med et betydeligt fald i andelen af elever, der forlader skolen tidligt (med mere end 1 procentpoint) i Portugal, Malta og Bulgarien (alle markerede "svage, men i bedring"), men også nogle større stigninger i Slovakiet (+ 1,9 procentpoint), Luxembourg (+ 1,8 procentpoint), Danmark³⁸ (+ 1,6 procentpoint) og Cypern (+ 1 procentpoint). Ifølge klassificeringen på den sociale resultattavle er situationen til trods for en vis forbedring fortsat "kritisk" i Spanien (18,3 %) og Rumænien (18,1 %) samt i Italien (14 %), hvor satsen er steget en smule.

³⁸ Denne stigning bør fortolkes med forsigtighed, da Danmark præsenterer et brud i serien i 2017 og 2016 (se også bilag 1 og 2). Der markeres også brud i serier for Belgien og Malta i 2017.

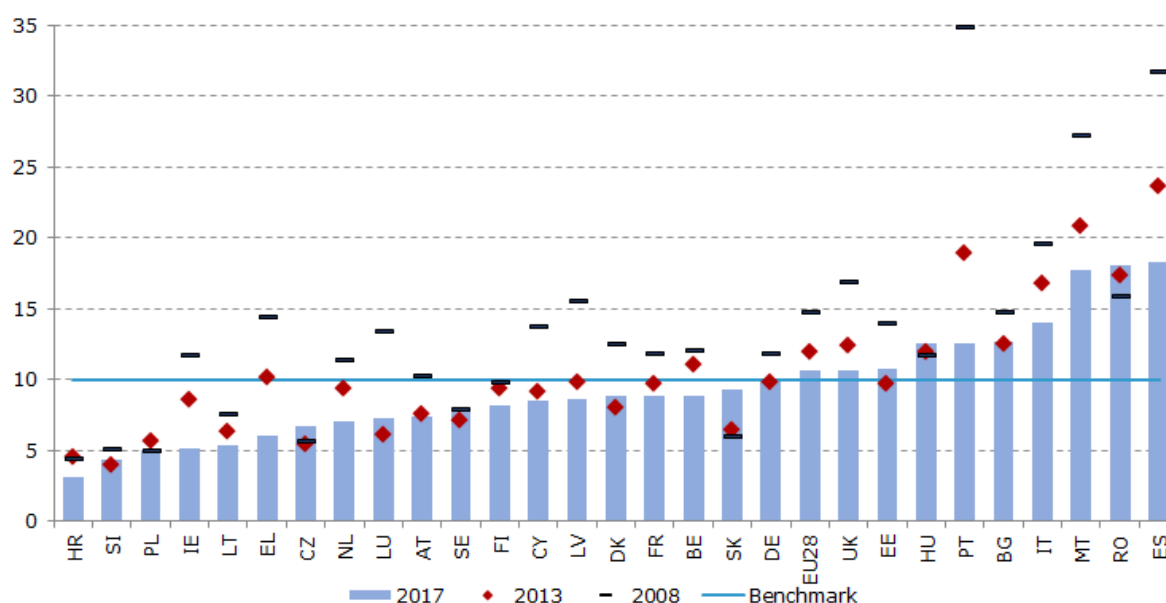
Figur 16: Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24 år) og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat. Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Der er registreret markante langsigtede forbedringer i de fleste EU-medlemsstater, navnlig i de medlemsstater, der tidligere har haft en særlig høj andel af unge, der forlader skolen tidligt. Fra 2008 til 2017 har både Irland og Grækenland været i stand til at reducere andelen af unge, der forlader skolen tidligt, med henholdsvis 6,6 og 8,4 procentpoint, og de ligger på nuværende tidspunkt et godt stykke under EU's målværdi. Samtidig har Spanien (18,3 %) og Portugal (12,6 %) reduceret andelen af unge, der forlader skolen tidligt, markant med henholdsvis 13,4 og 22,3 procentpoint siden 2008, selv om de endnu ikke har nået målet. Blandt lande med en høj frekvens af unge, der forlader skolen tidligt, er det kun Rumænien, der ikke har haft nogen nævneværdig udvikling i årenes løb, mens Slovakiet oplevede en betydelig stigning på 3,3 procentpoint, selv om landet stadig ligger under det overordnede EU-mål i 2017 (figur 17).

Figur 17: Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, 2008-2017 (%)

Kilde: Eurostats onlinedatakode: [edat_lfse_14].

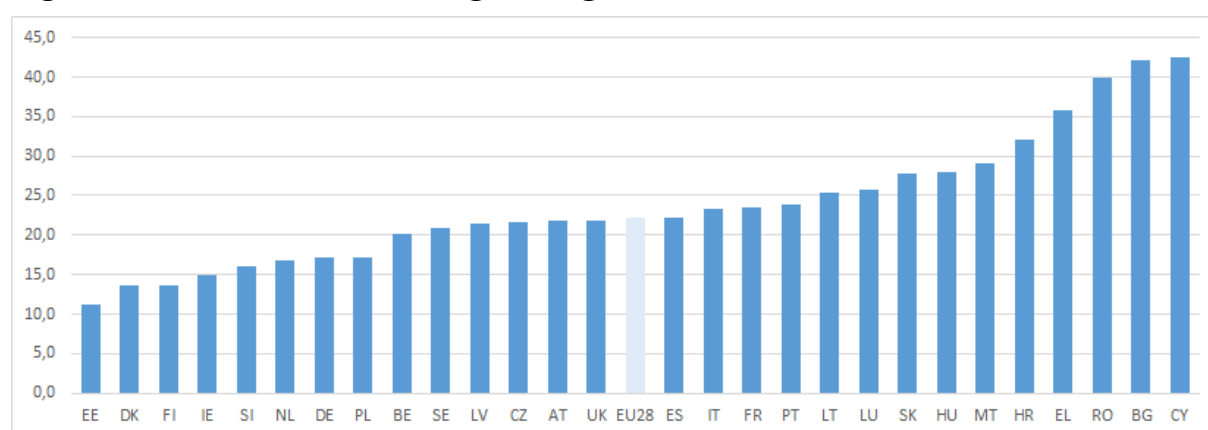
Der er stadig store forskelle med hensyn til skolefrafald mellem mænd og kvinder og mellem personer født i EU og personer født uden for EU. Gennemsnitligt forlod 8,9 % af de unge kvinder i EU skolen tidligt i 2017, mens andelen for mænd var på 12,1 %. Denne forskel mellem kønnene er særlig udtalt i Danmark, Luxembourg, Italien, Portugal, Malta, Estland, Letland og Spanien (over 5 procentpoint), idet Bulgarien, Ungarn og Slovakiet er de eneste medlemsstater, hvor andelen af mænd, der forlader skolen tidligt, er lavere for mænd end for kvinder. Samtidig er andelen af unge, der forlader skolen tidligt, langt højere blandt personer, der ikke er født i EU, end blandt elever født i EU. I 2017 var EU-gennemsnittet blandt indfødte 9,6 %; men for personer født uden for EU var tallet dog dobbelt så højt. Andelen af unge, der forlader skolen tidligt, er særligt lav i Irland, Luxembourg og Nederlandene – alle langt under benchmarket på 10 % – mens den er ekstremt høj i Spanien (31,9 %) og Italien (30,1 %).

Efter flere års konstante fremskridt er andelen af personer med ringe grundlæggende færdigheder³⁹ blandt 15-årige stigende. OECD's PISA-undersøgelse af grundlæggende færdigheder fra 2015 viser, at andelen af elever i EU, som klarer sig dårligere end referenceniveauet, i gennemsnit ligger på omkring 20 %, med 19,7 % i læsning, 22,2 % i

³⁹ PISA definerer "andelen af elever med ringe færdigheder" som de 15-årige elever, der i grundlæggende færdigheder ligger under det kompetenceniveau, der kræves for at kunne deltage fuldt ud i det moderne samfund (dvs. niveau 2).

matematik og 20,6 % inden for naturvidenskab. I forhold til den tidligere PISA-runde i 2012⁴⁰ er situationen blevet forværret på alle tre områder: med 1,9 procentpoint i læsning, 0,1 procentpoint i matematik og 4 procentpoint inden for naturvidenskab. Personer, der klarer sig dårligt, fortjener yderligere støtte, fordi de er mere udsatte for fremtidig arbejdsløshed og social udstødelse senere i livet. I 2015 var andelen af studerende med ringe resultater i matematik i EU på 22,2 %, med slående forskelle medlemsstaterne imellem. Estland, Finland, Irland og Danmark tegnede sig for under 15 % af de dårlige resultater i matematik, mens over 30 % af de studerende i Cypern, Bulgarien, Rumænien, Grækenland og Kroatien ikke havde opnået grundlæggende færdighedsniveauer i matematik (figur 18).

Figur 18: Andel af elever med ringe færdigheder inden for matematik, 2015

Kilde: OECD. Note: Landene er opstillet efter lav eller høj andel af elever med ringe færdigheder i matematik. Det vægtede gennemsnit for EU beregnet af GD EAC.

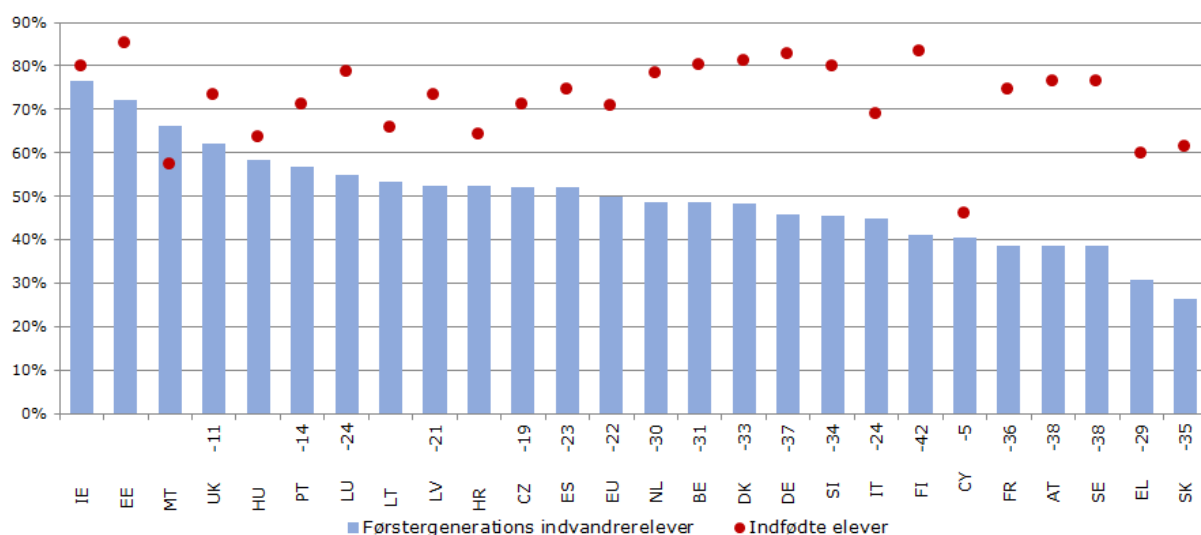
Uddannelsesresultaterne er stærkt påvirket af elevernes socioøkonomiske status og migrantbaggrund. Elever med en lavere socioøkonomisk status eller med migrantbaggrund er overrepræsenteret i gruppen af elever med ringe resultater og kæmper for at opnå grundlæggende færdigheder inden for alle tre områder. Et nærmere blik på de elever, der har opnået grundlæggende færdigheder inden for alle tre områder trods ugunstige situationer, viser, at forskellen i resultaterne for indfødte og udenlandske fødte elever i gennemsnit er 23 procentpoint i EU, hvor indfødte elever klarer sig bedre i alle medlemsstater, bortset fra Malta (som vist i figur 19). Der er meget store forskelle i Finland, Sverige, Østrig, Tyskland og Frankrig (mellem 35 og 40 procentpoint), mens præstationsgabene er under 15 procentpoint i Cypern, Det Forenede Kongerige og Portugal. Dårlige uddannelsesmæssige resultater og uligheder, der er forbundet med den socioøkonomiske baggrund, udgør store hindringer for

⁴⁰ OECD's PISA-undersøgelse af grundlæggende færdigheder hos 15-årige gennemføres hvert tredje år.

forbedring af den menneskelige kapital med potentielle afsmittende virkninger på færdighedsniveauet.

Romaernes inklusion i uddannelsessystemerne er fortsat en udfordring, som skyldes mange faktorer, herunder segregation i skolerne, ikkeinklusive undervisning og hindringer som følge af alvorlig fattigdom eller boligsegregation. På trods af bestræbelserne på at øge deltagelsen og nedbringe antallet af elever, der forlader skolen tidligt, er der stadig betydelige problemer med at fremme etnisk blandede skoler og foranstaltninger til bekæmpelse af segregation. Det bør også bemærkes, at et betydeligt antal romabørn i Ungarn, Bulgarien, Rumænien og Slovakiet lever i dyb fattigdom uden adgang til grundlæggende forsyningsydelser.

Figur 19: Procentdel af eleverne, der opnår grundlæggende færdigheder, opdelt efter migrantbaggrund, 2015

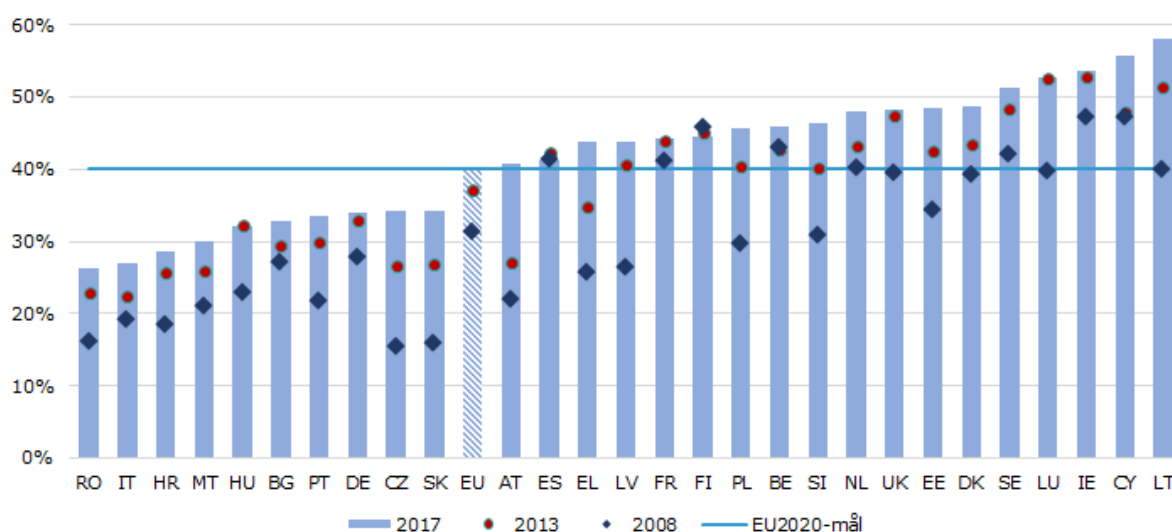

Kilde: OECD (2018): The Resilience of Students with an Immigrant Background: Factors that Shape Well-Being, figur 3.7.
Noter: Statistisk signifikante forskelle vises ved siden af navnet på landet/økonomien. Kun lande med gyldige værdier for indvandrelever vises. For EU-gennemsnittet refererer dette tal kun til delgruppen af lande/økonomier med gyldige oplysninger om begge grupper af elever. Elever, der opnår grundlæggende akademiske færdigheder, er elever, som mindst når op på kompetenceniveau 2 i PISA-testens tre centrale fagområder – matematik, læsning og naturvidenskab. Lande og økonomier rangordnes i faldende orden efter den procentdel af førstegenerationsindvandrelever, der når grundlæggende færdighedsniveauer inden for PISA-kerneområderne.

Andelen af 30-34-årige, som afslutter en tertiæruddannelse, stiger fortsat i EU, og det overordnede mål på 40 % er næsten nået. I EU havde 39,9 % af de 30-34-årige en tertiæruddannelse i 2017 som et resultat af en gradvis stigning i de senere år. Gennemførelsesgraden for tertiæruddannelser steg i de fleste medlemsstater mellem 2014 og 2017. Kun i Kroatien, Ungarn og i mindre grad Spanien og Finland faldt andelen af befolkningen med kvalifikationer på tertiært niveau i samme periode. Derimod var der en

mærkbar vækst på 7,4, 6,5 og 6 procentpoint i henholdsvis Slovakiet, Grækenland og Tjekkiet. Blandt de lande, hvor antallet af personer, der afslutter en tertiæruddannelse, udgør mindre end 40 %, er det kun Rumænien, Italien og Kroatien, der ikke er nået op på 30 % (figur 20). Samlet set har 15 ud af de 28 medlemsstater nået deres respektive nationale mål i 2017.

Figur 20: Opnåelse af tertiæruddannelse, 2008, 2013, 2017 og Europa 2020-målet

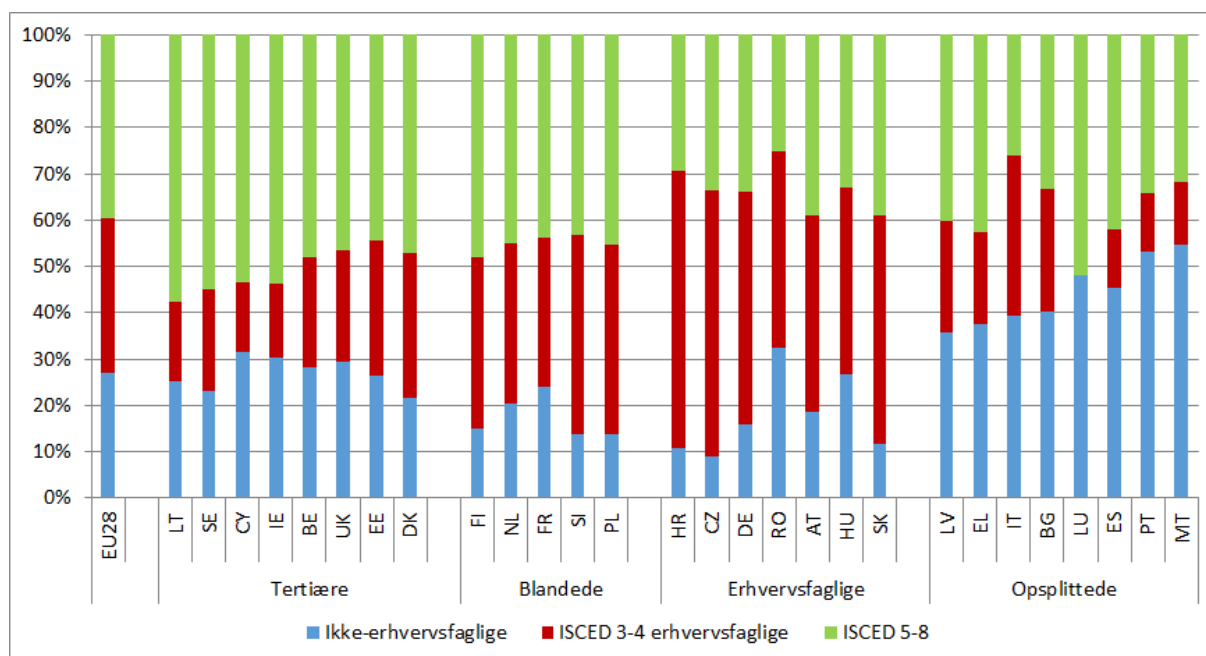

Kilde: Eurostat, LFS [edat_lfse_03]. Indikatorerne dækker andelen af den samlede befolkning i alderen 30-34 år, der har opnået en tertiæruddannelse (ISCED 5-8). Brud i serien i 2014 som følge af indførelsen af den nye ISCED-klassifikation; 2017-data for LU er upålidelige på grund af den lille stikprøvestørrelse.

Flere kvinder end mænd har en tertiæruddannelse, og der er store forskelle mellem personer født i EU og personer født uden for EU. I 2017 havde 44,9 % af kvinderne i aldersgruppen 30-34 år en kvalifikation på videregående uddannelsesniveau sammenlignet med 34,9 % af mændene. Denne kløft er blevet større i løbet af de sidste 15 år, navnlig i Letland, Litauen og Slovenien, hvor gennemførelsesprocenten for tertiæruddannelser er over 20 procentpoint højere blandt kvinder end blandt mænd. Samtidigt er andelen af personer født i landet i næsten alle medlemsstater højere end andelen af personer født uden for EU. I gennemsnit er denne forskel på omkring 5,5 procentpoint, hvilket tyder på vedvarende udfordringer med hensyn til lighed, adgang og den sociale dimension af de videregående uddannelser.

Omkring en tredjedel af de unge i EU har erhvervsrettede kvalifikationer. I 2016 fik 33 % af de unge i aldersgruppen 30-34 år en erhvervsrettet sekundæruddannelse på andet trin. Som vist i figur 21 udgjorde denne andel over 40 % i lande som Slovakiet, Ungarn, Østrig, Rumænien, Tyskland, Tjekkiet og Kroatien, hvis model for overgangen fra uddannelse til beskæftigelse er fast forankret i erhvervsuddannelsessystemet. Derimod var andelen forholdsvis lavere (mindre end 20 %) i lande, hvor modellen er mere centreret omkring videregående uddannelse (f.eks. Litauen, Sverige, Cypern og Irland), eller hvor der er en relativt lavere udbredelse af kvalifikationer, som er direkte relevante for arbejdsmarkedet (f.eks. Malta, Portugal, Spanien, Luxembourg og Grækenland).

Figur 21: Uddannelse til beskæftigelse: overgangsveje og -systemer, 2016

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse). Onlinedatakode: [lfso_16feduc].

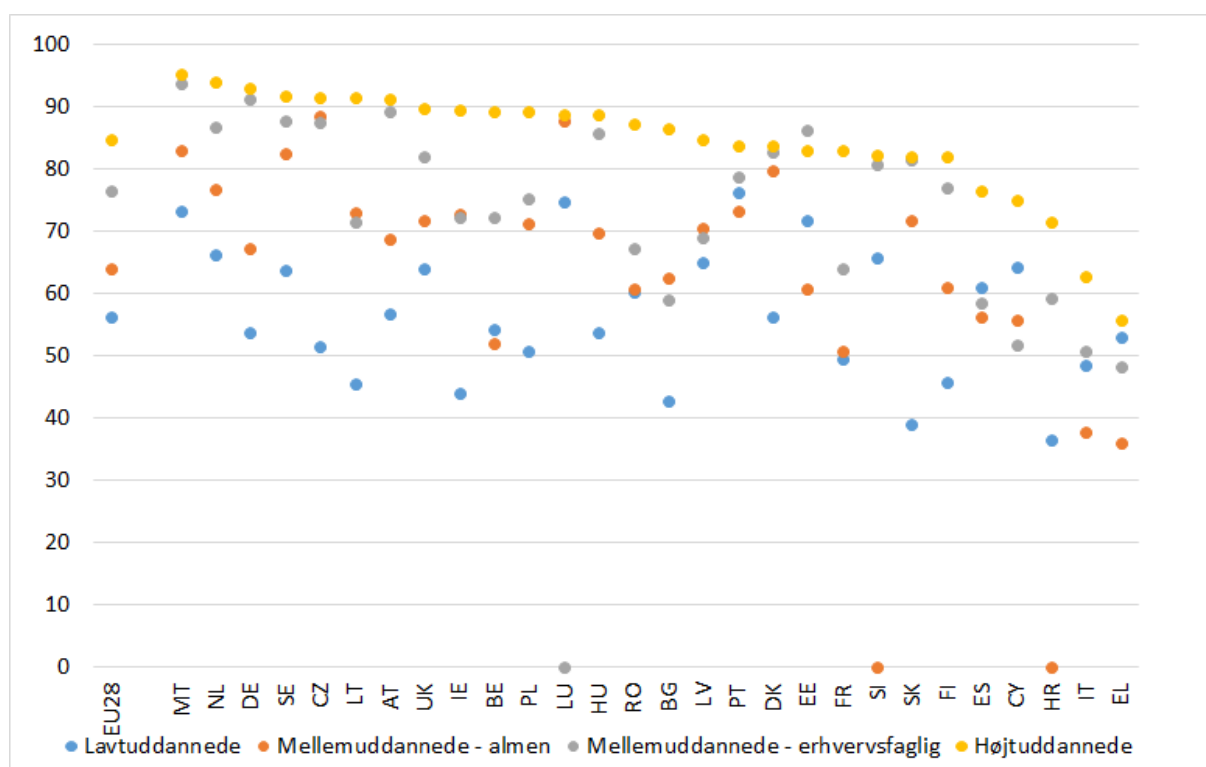
Note: Ikke-erhvervsmæssige kvalifikationer omfatter kvalifikationer på ISCED-niveau 0-2 eller kvalifikationer på mellemhøjt niveau (ISCED 3-4) af generel orientering; ISCED 3-4 VOC er kvalifikationer på mellemhøjt niveau (ISCED 3-4) med erhvervsorientering; ISCED 5-8 der omfatter et højt uddannelsesniveau.

Ikke alle har lige muligheder for at opnå de færdigheder og kvalifikationer, der er værdifulde på arbejdsmarkedet. I nogle lande oplyser mere end halvdelen af de unge i alderen 30-34 år, at de ikke har nogen kvalifikationer – hverken erhvervsfaglige eller akademiske – som er tydeligt knyttet til arbejdsmarkedet. Dette har indvirkning med hensyn til integrering på arbejdsmarkedet. Eksempelvis opnår personer med en erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse en beskæftigelsesfrekvens på omkring eller over 80 % (som vist i figur 22), mens under 70 % af de personer, der har afsluttet en almen sekundæruddannelse på andet trin, er i beskæftigelse efter det fyldte 25. år. Personer uden en

sekundæruddannelse på andet trin er endnu dårligere stillet, idet under 60 % er i beskæftigelse efter det fyldte 25. år.

Det er i stigende grad vigtigt at have en arbejdsmarkedsrelevant kvalifikation – hvad enten den er akademisk eller erhvervsfaglig – for at kunne tilpasse sig en økonomi i hastig forandring og imødekomme efterspørgslen efter avancerede færdigheder. Beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede med en tertiæruddannelse i 2017 var 84,9 % og var 0,9 procentpoint højere end den samlede beskæftigelsesfrekvens for voksne i den erhvervsaktive alder med samme uddannelsesniveau. Kun i nogle få medlemsstater (Italien, Grækenland, Kroatien, Cypern, Slovenien og Spanien) er nyuddannede med en tertiæruddannelse fortsat dårligt stillet, selv om situationen i alle disse lande er blevet bedre, med undtagelse af Kroatien. Ikke langt bagefter var beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede med en erhvervsuddannelse på mellemniveau 76,6 %, dvs. 5,7 procentpoint højere end den samlede beskæftigelsesfrekvens for voksne i den erhvervsaktive alder med et middelhøjt uddannelsesniveau, hvilket tyder på en beskæftigelsespræmie for nyuddannede fra erhvervsuddannelser. Omvendt var beskæftigelsesfrekvensen for personer, der kun havde en generel uddannelse på mellemniveau, på 64,1 %. Unge voksne, der kun havde kvalifikationer på lavt niveau, var endnu dårligere stillet på arbejdsmarkedet med en beskæftigelsesfrekvens på 56,4 % i 2017.

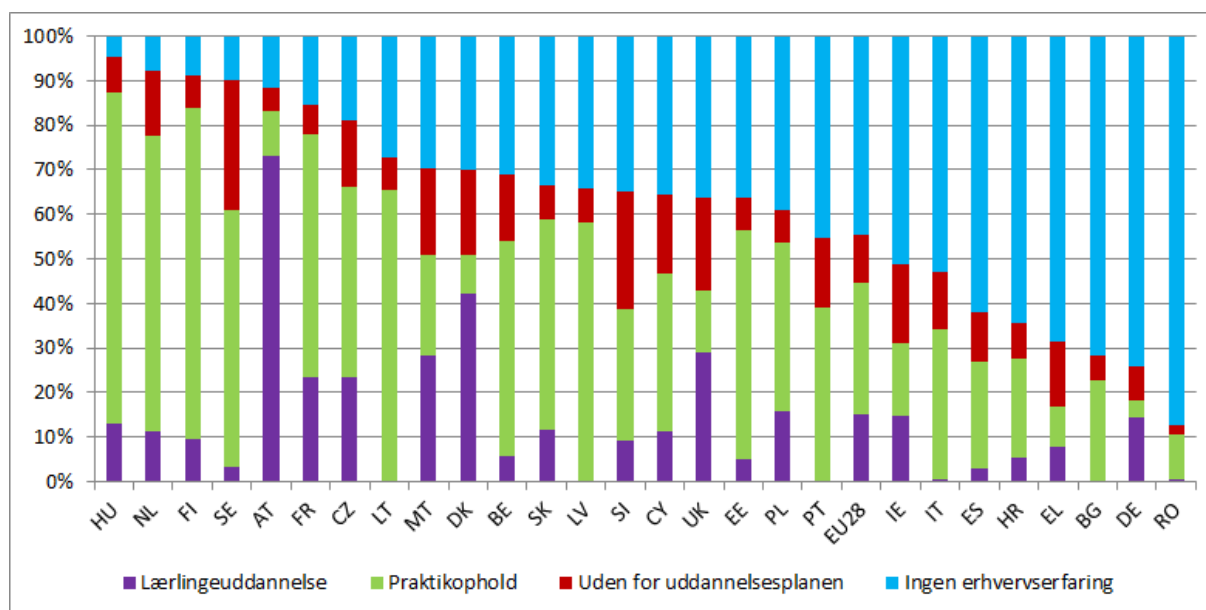
Figur 22: Beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede efter uddannelsesniveau, 2017

Kilde: Eurostat LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse). Note: unge voksne i alderen 20-34 år. Data for lavtuddannede omfatter alle unge voksne, der ikke er tilmeldt en uddannelse, uanset hvornår de afsluttede deres uddannelse. Data for personer, der er højtuddannede eller har en mellemlang uddannelse, omfatter kun personer, der har afsluttet deres uddannelse 1-3 år inden undersøgelsen.

En måde at forbedre unges arbejdsmarkedsresultater på er at give dem mulighed for at opleve et rigtigt arbejdsmiljø – enten gennem arbejdsbaseret læring i virksomheden eller lærlingeuddannelser, som er knyttet til deres uddannelsesprogram. Personer med en sådan erfaring under deres studier kan lettere finde et job og endda få mulighed for at ansøge om mere avancerede stillinger. Men som det fremgår af figur 23, havde under 50 % af dem, der var i besiddelse af en erhvervsuddannelse, fået sådanne arbejdsmæssige erfaringer under deres studier. En endnu mindre del havde fået en mere omfattende arbejdsbaseret læring gennem en lærlingeuddannelse. Den største andel af studerende på erhvervsuddannelser med adgang til arbejdsbaseret læring (mere end 90 %) findes i Ungarn, Nederlandene, Finland og Sverige.

Figur 23: Adgang til arbejdsbaseret læring og erhvervsfaglige lærlingeuddannelser, 2016

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse). Onlinedatakode: [lfso_16feduc]. Noter: unge voksne i alderen 15-34 år med en erhvervsrettet sekundæruddannelse på andet trin eller postsekundært ikketertiært niveau. Data for LU foreligger ikke. Data for "lærlingeuddannelser" i BG, LV, LT og PT er ikke tilgængelige. Data for DE er muligvis ikke repræsentative på grund af et stort antal manglende svar.

Lavtuddannede voksne er også ofte væsentligt ringere stillet på arbejdsmarkedet i forhold til andre voksne med et længere uddannelsesforløb. I EU er forholdet mellem lavtuddannede voksne og antallet af job, der kræver et lavt kvalifikationsniveau, i gennemsnit tre til én (tabel 2). Med andre ord er der tre gange flere lavtuddannede voksne i forhold til de job, der kun kræver et lavt kvalifikationsniveau. Problemet synes mere presserende i lande som Malta, Portugal, Grækenland, Italien og Spanien med et forhold, der er større end 4. Dette kan i sidste ende føre til en svagere tilknytning til arbejdsmarkedet, en højere forekomst af usikre ansættelsesforhold, høj arbejdsløshed og risiko for at bevæge sig helt væk fra arbejdsmarkedet.

Tabel 2: Antal lavtuddannede voksne og lavtkvalificerede job i EU.

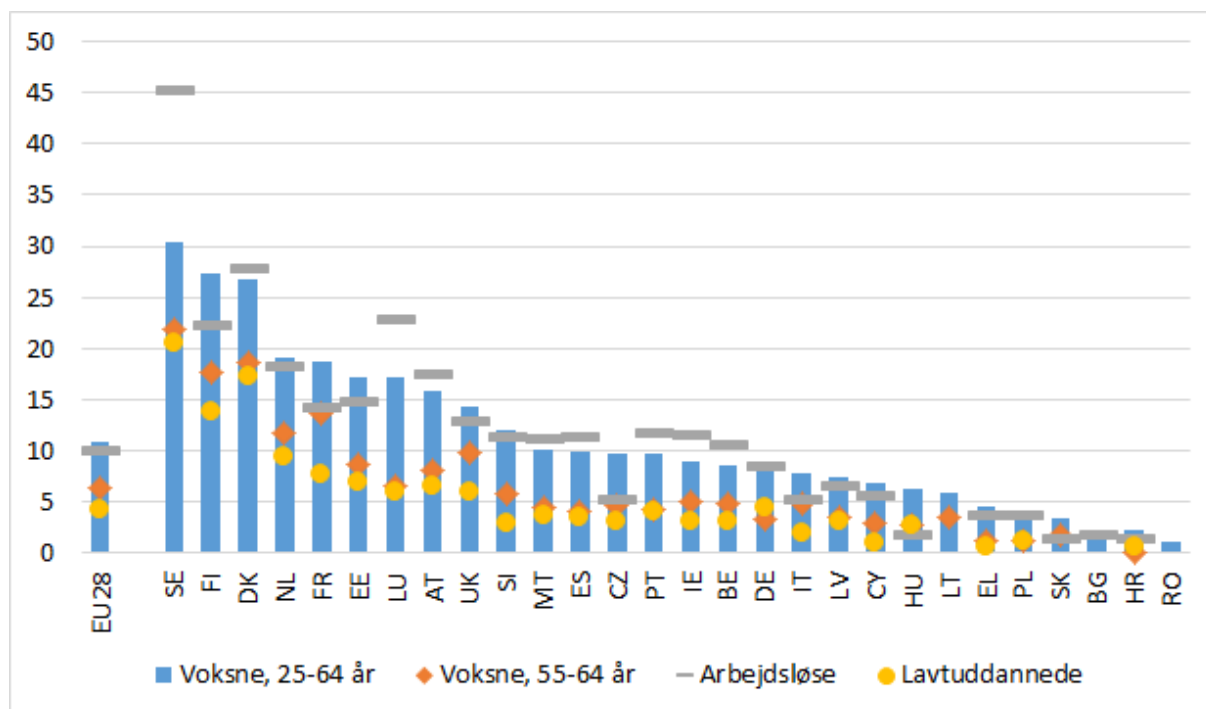
	Antal lavtuddannede voksne 25-64 år (i tusinde)	Antal elementære job (i tusinde)	Forhold
EU28	61 353,0	20 210,6	3,0
Malta	125,8	17,6	7,1
Portugal	2 897,3	490,0	5,9
Grækenland	1 583,2	268,0	5,9

Italien	12 834,9	2 517,8	5,1
Spanien	10 654,1	2 409,0	4,4
Sverige	751,0	231,1	3,2
Rumænien	2 417,4	776,4	3,1
Belgien	1 386,0	449,6	3,1
Kroatien	366,5	119,4	3,1
Frankrig	7 200,6	2 692,9	2,7
Luxembourg	64,8	24,6	2,6
Nederlandene	1 902,2	742,0	2,6
Det Forenede Kongerige	6 744,3	2 641,3	2,6
Irland	443,0	176,3	2,5
Finland	329,0	148,3	2,2
Østrig	728,4	337,3	2,2
Slovenien	140,7	67,5	2,1
Bulgarien	677,2	333,0	2,0
Tyskland	6 116,8	3 154,2	1,9
Ungarn	857,9	460,4	1,9
Danmark	527,3	302,3	1,7
Cypern	88,1	53,5	1,6
Estland	80,4	51,5	1,6
Polen	1 617,0	1 041,6	1,6
Tjekkiet	367,2	266,3	1,4
Slovakiet	272,2	217,3	1,3
Letland	100,7	106,7	0,9
Litauen	79,4	115,1	0,7

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelsen 2017).

Der er mindre sandsynlighed for, at lavtuddannede og ældre deltager i voksenuddannelsesprogrammer. I 2017 har deltagelsen i voksenuddannelse i EU for lavtuddannede og ældre været dobbelt så høj som den samlede deltagelsesprocent på 10,9 % (figur 24). Selv de arbejdsløse, som bør være en særlig relevant målgruppe for omskoling, er mindre tilbøjelige end en gennemsnitsansat til at deltage i læringsaktiviteter. Denne tendens ses også i lande, hvor den samlede deltagelse i voksenuddannelse ligger tæt på eller over EU-gennemsnittet.

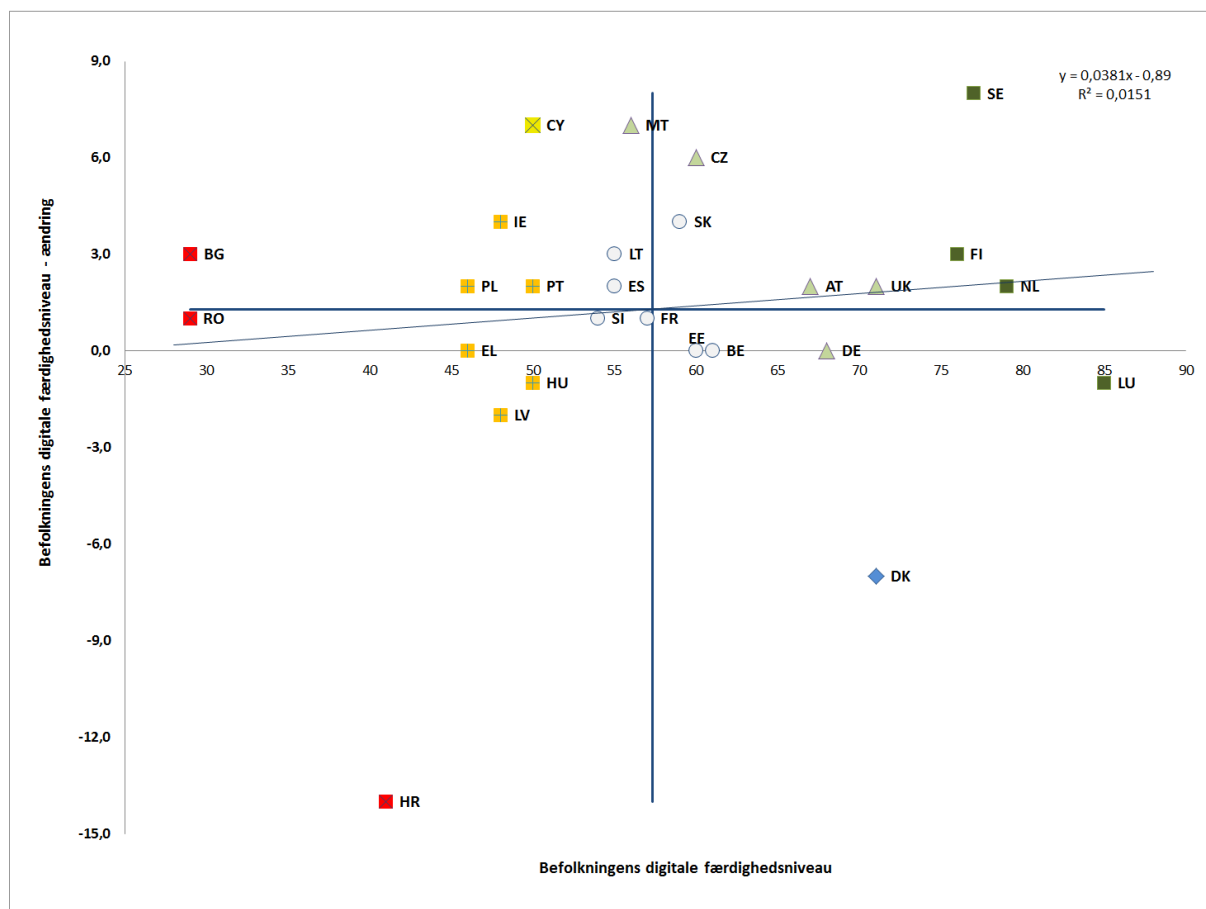
Figur 24: Deltagelse i voksenuddannelse opdelt efter demografisk gruppe

Kilde: EU-LFS, 2017

Niveauet for digitale færdigheder er ikke hurtigt stigende, og den fortsatte kløft mellem højt og lavt præsterende peger i retning af et digitalt Europa i to hastigheder. I EU havde gennemsnitligt 57 % af befolkningen i aldersgruppen 16-64 år som minimum grundlæggende digitale færdigheder i 2017. Få digitale færdigheder kan have en indvirkning på produktivitet og vækstpotentiale, men også på social udstødelse for en betydelig del af befolkningen, i betragtning af de ændrede vilkår for udførelsen af tjenesteydelser og teknologiens virkninger for arbejdsverdenen. Niveauet er særligt lavt i Bulgarien, Rumænien og Kroatien ("kritiske situationer"). I seks andre lande (Grækenland, Polen, Portugal, Letland, Irland og Ungarn, der alle er markeret "bør holdes øje med") er niveauet forholdsvis højere (ca. 50 %), men stadig lavt i forhold til gennemsnittet. De bedste resultater findes i Luxembourg, Nederlandene, Sverige og Finland, hvor tallet ligger over 75 %.

Figur 25: Andel af befolkningen, der som minimum har grundlæggende digitale færdigheder, og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

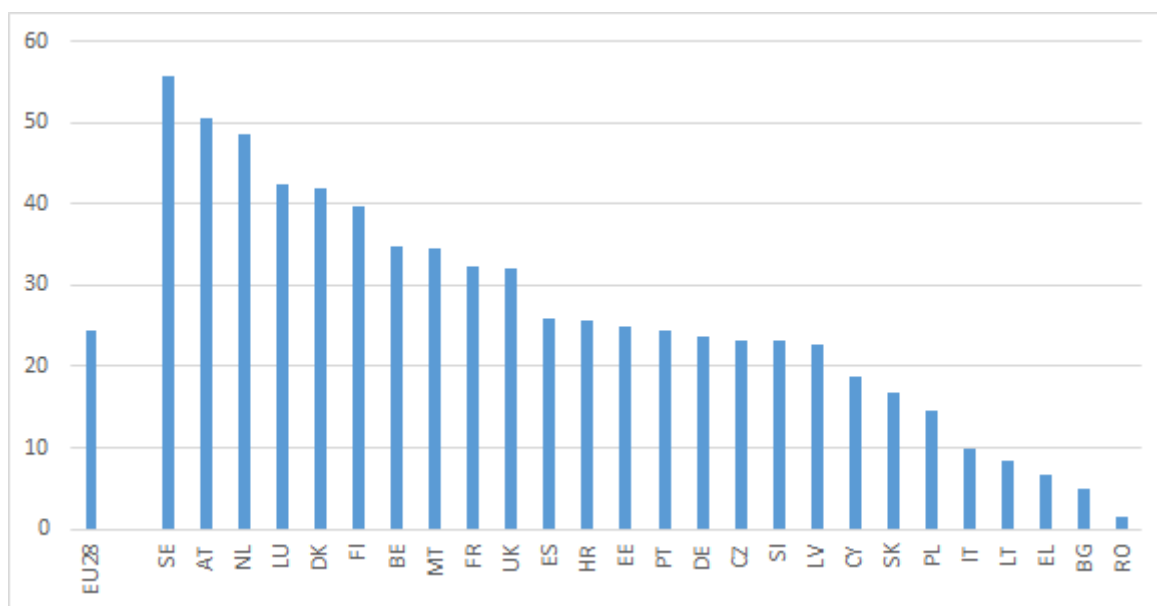
Kilde: Eurostat. Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IT foreligger ikke.

Vejledning om læringsmuligheder kan effektivt stimulere den enkeltes ønske om og deltagelse i uddannelse. Inden for benchmarkingrammen for voksnes læring og færdigheder⁴¹ er der peget på, at vejledning om læringsmuligheder er en vigtig politisk løftestang, som skal tilskynde voksne til at deltage i uddannelse. Ifølge de seneste data (2016)

⁴¹ GD EMPL arbejdede sammen med medlemsstaterne (i samråd med GD EAC) for at udvikle en bred ramme for benchmarking af voksnes færdigheder og voksenuddannelsessystemer i EU for så vidt angår de enkelte lande. Rammen er baseret på en tretrinstilgang, som Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse godkendte i juni 2017. I første omgang drøftes de store centrale udfordringer på området for voksnes færdigheder og læring, og der er fastlagt et sæt af resultatindikatorer på højt niveau (beskæftigelsesfrekvens, produktivitet og misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer). I anden omgang identificeres der et sæt resultatindikatorer, herunder andelen af voksne med mellemhøjt og højt kvalifikationsniveau, voksnes deltagelse i læring, digitale færdigheder og andelen af job, der kræver mellemhøjt og højt kvalifikationsniveau. I tredje omgang følges en tematisk tilgang til identificering af de vigtigste politiske løftestænger, som effektivt kan forbedre voksnes færdigheder og voksenuddannelsessystemerne: vejledning om læringsmuligheder, initiativer, der har til formål at få dårligt stillede grupper til at lære, f.eks. arbejdsløse og lavtuddannede, og foranstaltninger til at støtte/tilskynde virksomheder til at uddanne deres personale. De sidstnævnte indikatorer præsenteres i dette afsnit.

om adgang til vejledningstjenester inden for læring er der, som dokumenteret i voksenundervisningsundersøgelsen⁴², et stærkt positivt forhold mellem andelen af voksne (i alderen 25-64 år), der modtager vejledning, og andelen af personer, der i sidste ende deltager i læring.⁴³ Mens offentlige vejledningstjenester udgør et fælles politisk redskab i de fleste medlemsstater, varierer dækningen med hensyn til opsøgende arbejde betydeligt fra land til land. Som vist i figur 26 varierede andelen af voksne, der i 2016 inden for de seneste 12 måneder havde modtaget gratis information eller rådgivning om læringsmuligheder fra institutioner eller organisationer, fra 1,5 % i Rumænien til næsten 56 % i Sverige (EU-gennemsnit: 24,3 %). I lande som Bulgarien, Grækenland, Litauen og Italien har under 10 % af de voksne nydt godt af denne type gratis tjenester, mens deltagelsen i læring også er relativt lille i samme referenceperiode (29 % mod et EU-gennemsnit på 43 %). På den anden side modtog over 40 % af alle voksne i Sverige, Østrig, Nederlandene, Luxembourg og Danmark vejledning om læringsmuligheder. Dette kan betragtes som en af de afgørende faktorer for den relativt høje deltagelsesfrekvens for voksenuddannelse i disse lande (57 % mod et EU-gennemsnit på 43 %).

Figur 26. Andel af voksne, der modtager vejledning om voksenuddannelsesmuligheder, 2016

Kilde: Eurostat, Voksenundervisningsundersøgelsen. Dataene svarer til 2016. Der mangler data for Irland og Ungarn.

⁴² Dataene dækker en række tjenester (såsom tilvejebringelse af oplysninger, vurdering, karriereplanlægningsfærdigheder, orientering og rådgivning) med henblik på at hjælpe lærende og/eller potentielle lærende med at træffe valg, når det gælder uddannelsesmuligheder.

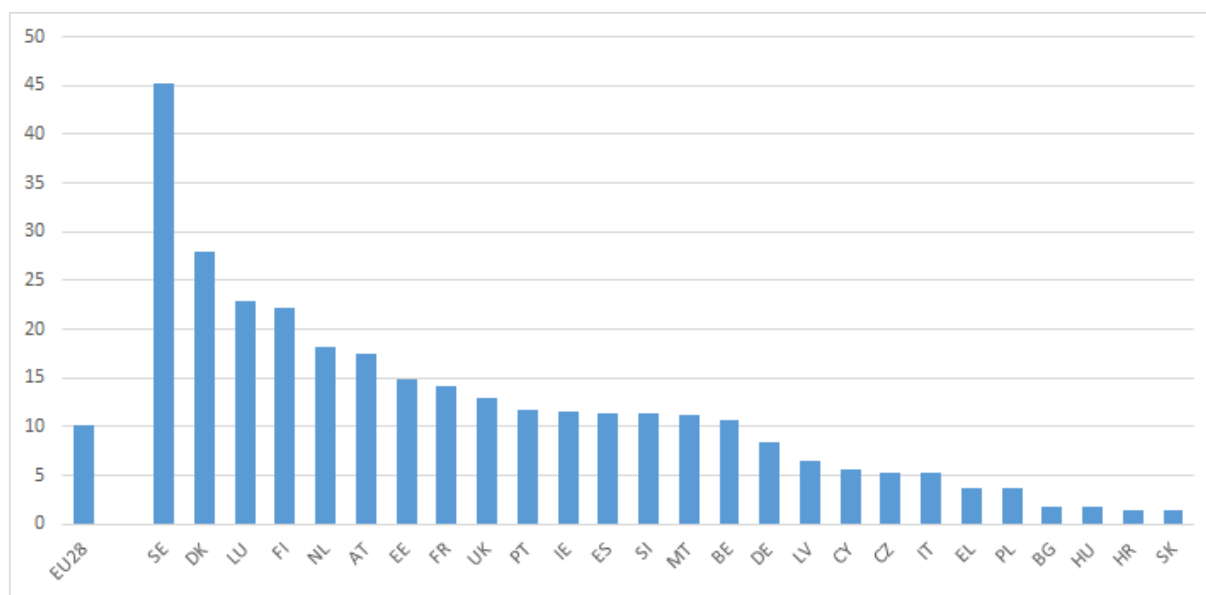
⁴³ Europa-Kommissionen (2015), An in-depth analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe.

Uddannelsesforanstaltninger, som skal integrere dårligt stillede i samfundet, er især relevante. De kan antage forskellige former, bl.a. formel eller ikkeformel erhvervsuddannelse eller programmer for udvikling af grundlæggende færdigheder.⁴⁴ Lavtuddannede og arbejdsløse voksne står over for særlige udfordringer, når det gælder adgang til læring. I henhold til LFS-data varierer andelen af voksne arbejdsløse, der deltog i en uddannelsesaktivitet i løbet af de sidste fire uger inden undersøgelsen (som procentdel af samtlige voksne arbejdsløse) i 2017, fra næsten 1,5 % i Slovakiet til næsten 45 % i Sverige (EU-gennemsnit: 10,1 %) (figur 27). Bortset fra Slovakiet deltager mindre end 10 % af de arbejdsløse voksne i læring i lande som Kroatien, Ungarn, Bulgarien, Polen, Grækenland, Italien, Tjekkiet, Cypern, Letland og Tyskland. Derimod overstiger andelen af deltagere i Danmark, Luxembourg og Finland 20 %. Ser man på andelen af lavtuddannede⁴⁵ voksne, som deltog i en uddannelsesaktivitet i de sidste fire uger inden undersøgelsen (som procentdel af samtlige lavtuddannede voksne), opstår der også betydelige forskelle mellem medlemsstaterne (figur 28). Mindre end 1 % af de lavtuddannede voksne deltager i læring i Cypern, Grækenland og Kroatien, mens mere end 10 % gør det i Sverige, Danmark og Finland (EU-gennemsnit: 4,3 %).

⁴⁴ Se f.eks. ESRI (2012) "Literacy, Numeracy and Activation among the Unemployed"; Shaw, N., Armistead, C. (2002) "Evaluation of the Union Learning Fund Year 4", London: Department for Education and Skills; Casey, H. et al (2006) "You wouldn't expect a maths teacher to teach plastering: Embedding literacy, language and numeracy in post-16 vocational programmes – the impact on learning and achievement", NRDC.

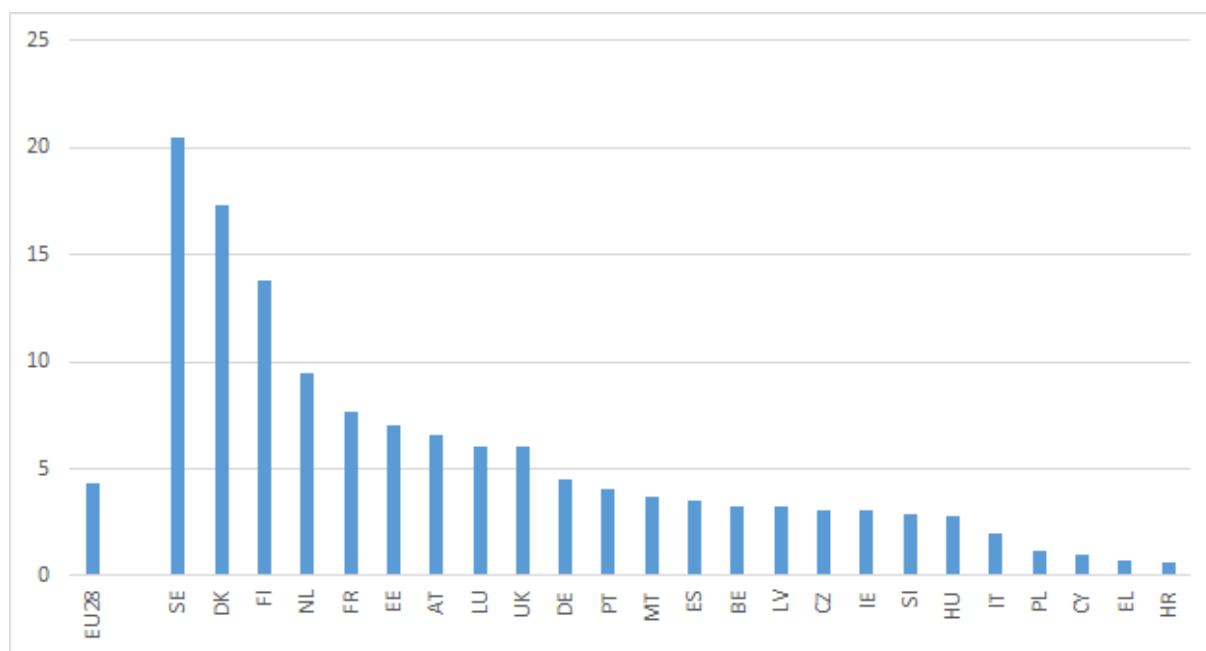
⁴⁵ Lavtuddannede defineres her som personer, der højst har sekundæruddannelse på første trin (ISCED-niveau 0-2).

Figur 27. Andel af voksne arbejdsløse, der deltager i læring (som procentdel af samtlige voksne arbejdsløse), 2017

Kilde: EU's arbejdsstyrkeundersøgelse. Dataene svarer til 2017. Der mangler data for LT og RO.

Figur 28. Andel af lavtuddannede voksne, der deltager i læring (som procentdel af samtlige lavtuddannede voksne), 2017

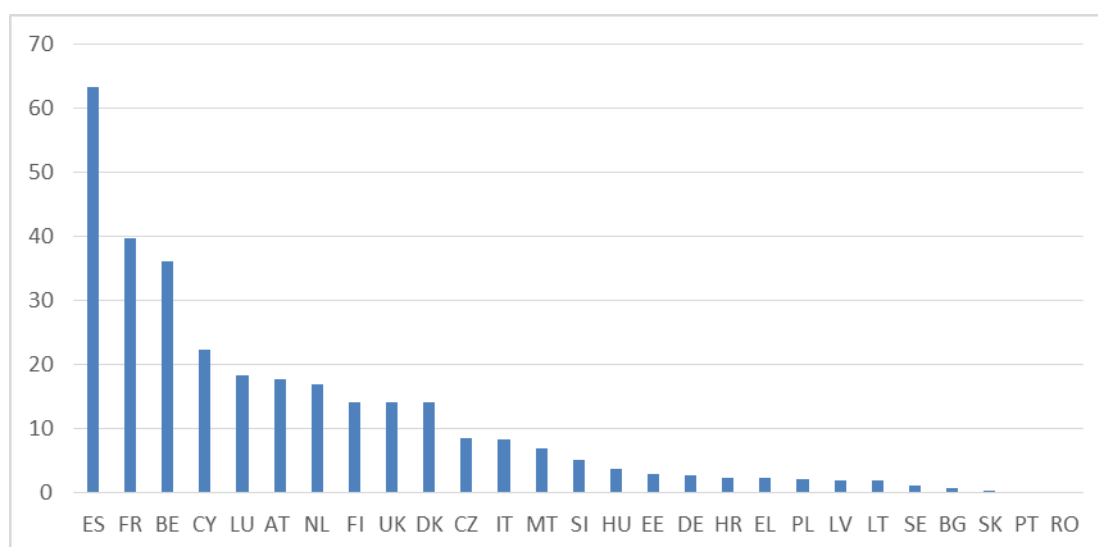
Kilde: EU's arbejdsstyrkeundersøgelse. Dataene svarer til 2017. Data for RO, BG, LT og SK foreligger ikke.

Økonomiske incitamenter til arbejdsgiverne kan fremme deres investeringer i personaleuddannelse. Det er i de fleste tilfælde arbejdsgiverne, der tilbyder eller finansierer videreuddannelse af deres personale, da de sponsorerer mere end to tredjedele af de voksne,

der deltager i arbejdsrelateret uddannelse. På trods af den lave samlede dækning er offentlige midler til arbejdsgiverne et udbredt politisk værktøj i medlemsstaterne. Incitamenterne kan i store træk tage form af skatteincitamenter (skattefradrag eller -godtgørelser), direkte støtte til uddannelse (herunder EU-støtte) eller afgiftsbaserede finansieringsordninger (uddannelsesfonde). Der er også tegn på, at direkte støtte til virksomhederne (f.eks. i form af tilskud) kan være mere effektivt til at styre medarbejdernes deltagelse i læring sammenlignet med andre former for finansielle incitamenter. Den passende målretning af finansiell støtte til uddannelse er vigtig, f.eks. ved at fokusere på virksomheder, der står over for finansielle og kapacitetsmæssige begrænsninger, navnlig SMV'er, for at undgå dødvægtseffekter (finansiering af investeringer, der alligevel ville have fundet sted). Det er rent faktisk dokumenteret, at dækningen snarere end størrelsen af den finansielle støtte er tæt forbundet med voksnes deltagelse i læring. Ifølge de seneste data (2015) vedrørende finansiell støtte fra undersøgelsen af erhvervsfaglig videre- og efteruddannelse⁴⁶ varierer andelen af virksomheder, der rapporterer, at de har modtaget offentlig medfinansiering af uddannelsesaktiviteter inden for de seneste 12 måneder (svarende til finansiell støtte), fra 0,1 % i Rumænien til næsten 64 % i Spanien (figur 29). Andelen af virksomheder, der modtager denne type finansiell støtte, er, bortset fra Rumænien, også lavere end 1 % i Portugal, Slovakiet og Bulgarien. I Cypern, Belgien, Frankrig og Spanien overstiger denne andel til gengæld 20 %.

⁴⁶ Dataene indgår i de europæiske statistikker om livslang læring og omfatter alle tre typer af finansielle incitamenter, nemlig direkte støtte til uddannelse, skatteincitamenter og indtægter fra afgiftsbaserede uddannelsesfonde. Undersøgelsen omfatter bl.a. data om virksomhedernes indtægter fra kollektive, gensidige eller andre uddannelsesfonde og enhver anden økonomisk støtte fra den offentlige sektor til erhvervsrettet efter- og videreuddannelse.

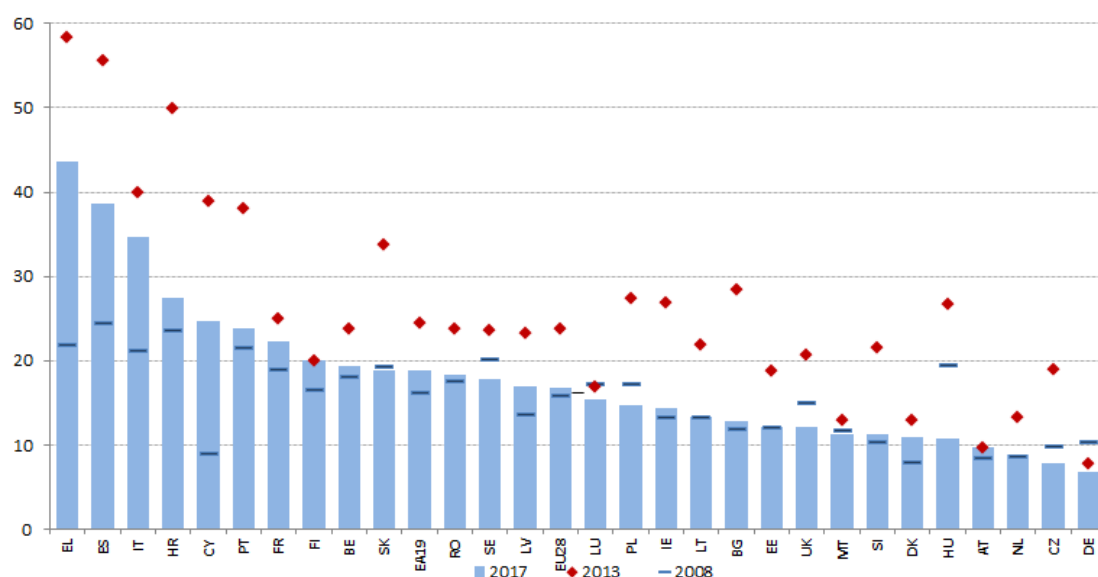
Figur 29. Finansiell uddannelsesstøtte til virksomheder, 2015

Kilde: Eurostat, Undersøgelsen af erhvervsfaglig videre- og efteruddannelse. Dataene vedrører 2015 og viser, hvor stor en andel af virksomhederne med 10 eller flere ansatte der har modtaget finansiell støtte fra det offentlige til uddannelse i referenceåret (2015). Der mangler data for Irland.

Arbejdsmarkedssituationen forbedres fortsat for de unge, samtidig med at de makroøkonomiske forhold styrkes. I EU faldt ungdomsarbejdsløsheden fra toppunktet på 23,7 % i 2013 til 16,8 % i 2017. Den er dog stadig højere end i 2008 og ligger fortsat over 30 % i en række medlemsstater (Italien, Spanien og Grækenland). Spredningen i ungdomsarbejdsløsheden falder over tid (se figur 30), og der ses større fald i lande med højere niveauer, dog med visse undtagelser (Italien, Frankrig, Belgien), hvor faldet sker i et ret langsomt tempo. I den anden ende af skalaen er der opnået betydelige reduktioner i Tjekkiet, Ungarn, Slovenien, Bulgarien, Irland og Polen, som lå et godt stykke under EU-gennemsnittet i 2017. Arbejdsløshedsniveauet og -tendenserne er tilsvarende for unge mænd og kvinder (16,1 % for kvinder og 17,4 % for mænd i 2017). Opsvinget i beskæftigelsen fører ikke altid til skabelse af kvalitetsjob, da unge oftere er ansat under ikke-standardiserede og atypiske former for ansættelse, herunder midlertidige job, ufrivilligt deltidsarbejde og lavtlønnede job. I 2017 var 43,9 % af de unge arbejdstagere (en stigning fra 42,2 % i 2013) ansat på midlertidig kontrakt (i forhold til 12,2 % af de 25-54-årige arbejdstagere) – og der var tale om mere end 7 ud af 10 i Slovenien og Spanien.

Figur 30: Ungdomsarbejdsløshed (15-24 år), flerårig sammenligning

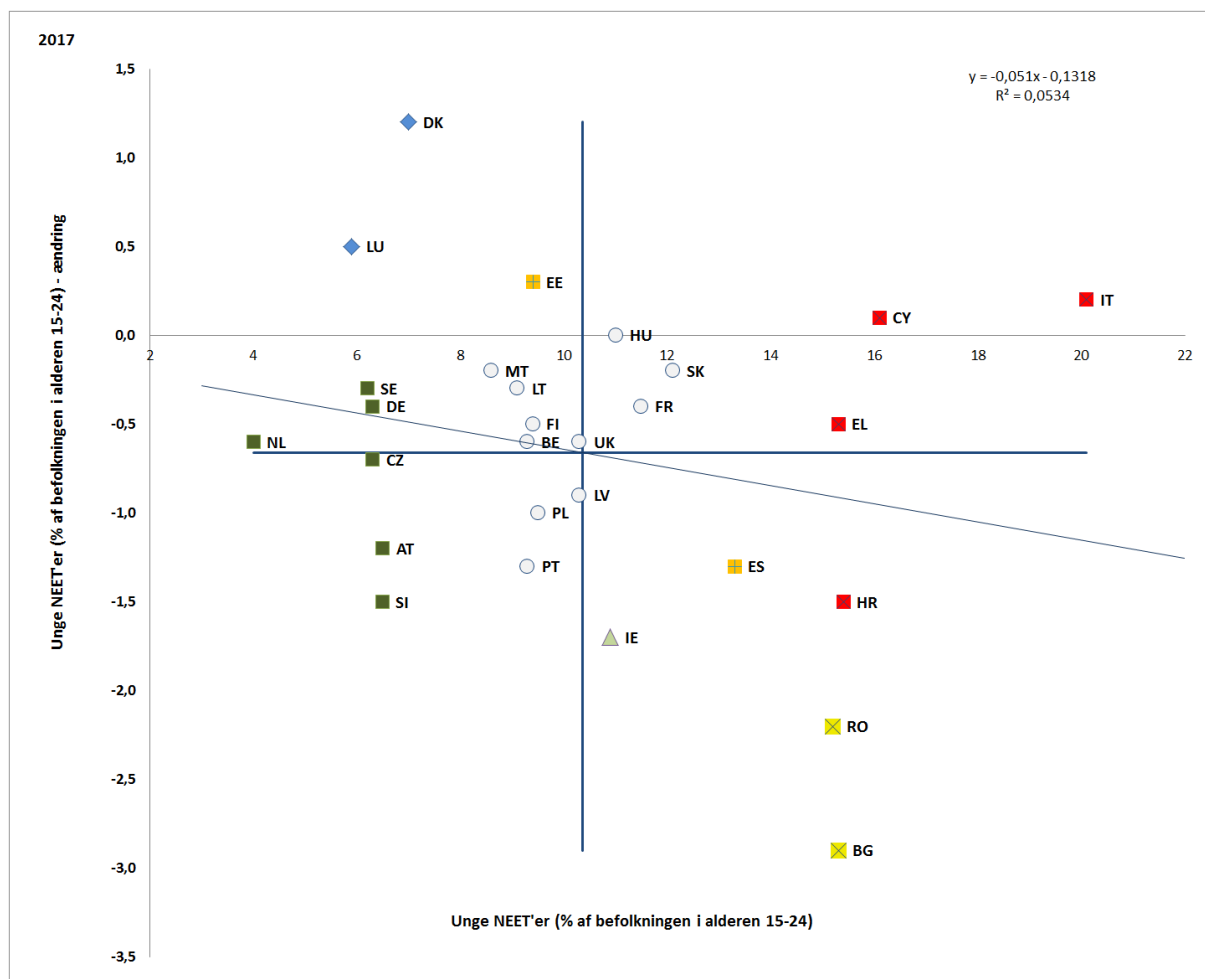

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse).

Ud over de beskæftigede eller jobsøgende er en betydelig del af de unge i alderen 15-24 økonomisk inaktive. I EU var i alt næsten 6 millioner mennesker i alderen 15-24 år hverken i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET) i 2017. Dette svarer til 10,9 % af befolkningen i denne aldersgruppe, et fald fra toppunktet på 13,2 % i 2012 og tilbage til niveauet i 2008 (10,9 %). Faldet skyldtes hovedsageligt arbejdsløse NEET'ers overgang til beskæftigelse. Som vist i figur 31 udgør NEET-andelen stadig over 15 % i flere lande (Italien, Cypern, Bulgarien, Kroatien, Grækenland og Rumænien). Antallet af personer, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse, er stigende i Danmark⁴⁷, Luxembourg, Estland og, hvad der er mere bekymrende, i de to lande med de højeste tal (Cypern og Italien, der begge har "kritiske situationer"). Af denne grund er der en begrænset konvergens, således som det antydes af den let negative hældning på regressionslinjen. Mere positivt er det, at der observeres markante reduktioner i Bulgarien og Rumænien ("svag, men i bedring"), der lå på et højt niveau.

⁴⁷ Denne stigning bør fortolkes med forsigtighed, da Danmark præsenterer et brud i serien i 2017 og 2016 (se også bilag 1 og 2). Der markeres også brud i serier for Belgien, Irland og Malta i 2017.

Figur 31: NEET-andelen (15-24 år) og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat. Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Efter nedbringelsen af ungdomsarbejdsløsheden er størsteparten af NEET'erne inaktive, men med betydelige forskelle medlemsstaterne imellem. Inaktiviteten er særlig høj i Bulgarien, Rumænien og Italien, mens arbejdsløsheden er fremherskende i Spanien, Kroatien og Grækenland. Et lavt uddannelsesniveau er blevet identificeret som den vigtigste risikofaktor for at være NEET⁴⁸. For unge kvinder, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse, er inaktivitet hyppigere end arbejdsløshed, mens det modsatte gør sig gældende for mænd.

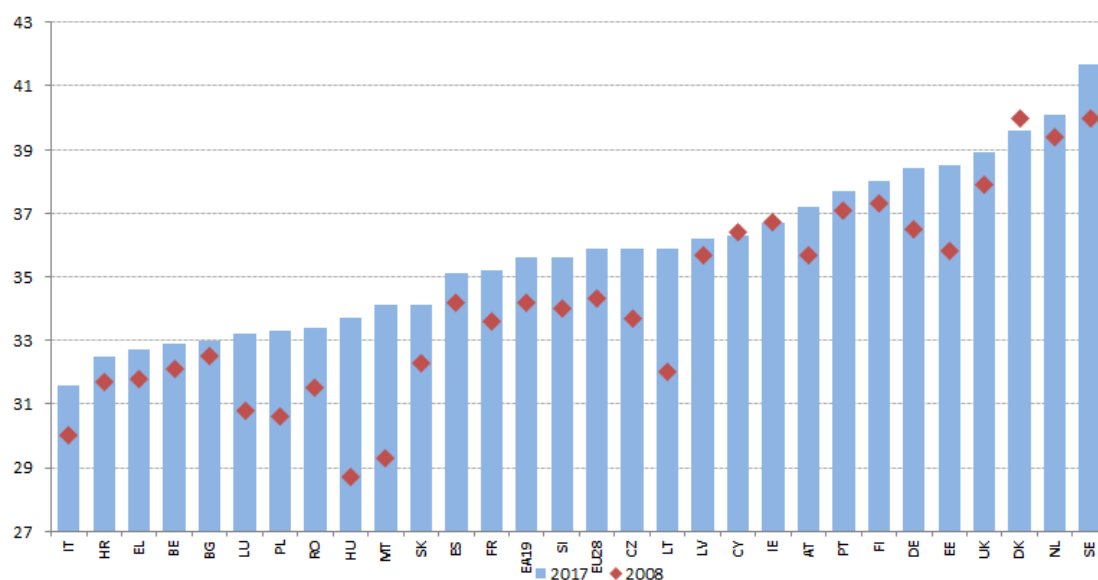
Beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere er vokset betydeligt i det forløbne årti. Ældre arbejdstagere (i alderen 55-64 år) har klaret krisen forholdsvis bedre end andre

⁴⁸ Eurofound (2016), 'Exploring the Diversity of NEETs'. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

aldersgrupper og har stået for størstedelen af jobskabelsen i forbindelse med opsvinget, og næsten 7 millioner flere mennesker var i beskæftigelse mellem 2. kvartal 2013 og 2. kvartal 2018. Som allerede påvist i afsnit 1 er aldersgruppen 55-64 år en meget vigtig drivkraft for den samlede stigning i beskæftigelsesfrekvensen i de seneste ti år. I 2017 steg beskæftigelsesfrekvensen for personer i alderen 55-64 år til 55,3 %, hvilket er 1,8 procentpoint højere end i det foregående år, og den konstante stigning forventes at fortsætte som følge af de demografiske ændringer. Beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat, fra 76,4 % i Sverige til 38,3 % i Grækenland, hvor tallet ligger under eller tæt på 50 % i Spanien, Belgien, Polen og Malta. Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder i alderen 55-64 år vokser hurtigere end for mænd og lå på 50,9 % i 2016.

Siden 2008 er arbejdslivets gennemsnitlige varighed steget i næsten alle medlemsstater og der ses betydelige stigninger (med mere end to år) i Estland, Litauen, Tjekkiet, Malta, Ungarn, Polen og Luxembourg. Den kønsbestemte forskel i arbejdslivets varighed er faldende, men stadig betydelig, idet kvinder i gennemsnit deltager 4,9 år mindre end mænd (33,4 mod 38,3 år i 2017). Dette gennemsnit er resultatet af store forskelle mellem medlemsstaterne og styres af flere faktorer, såsom utilstrækkelig adgang til pasningsordninger samt lavere pensionsalder for kvinder i visse medlemsstater.

Figur 32: Arbejdslivets gennemsnitlige varighed, sammenligning 2008-2017

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse).

I 2017 fortsatte beskæftigelsesfrekvensen for kvinder med at stige. Den nåede op på 66,5 % sammenlignet med 65,3 % året før. Kvinders beskæftigelsesfrekvens er blevet forbedret i alle medlemsstater med undtagelse af Danmark (hvor den ikke desto mindre er meget høj). Den ligger på mellem 79,9 % i Sverige og 48,0 % i Grækenland, og tallet er også lavt (under 60 %) i Spanien, Malta, Kroatien og Italien. Trods fremskridt er kvinder fortsat mindre repræsenteret på arbejdsmarkedet i forhold til mænd. Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen – en nøgleindikator på den sociale resultattavle – forbliver høj med 11,5 procentpoint. I en situation med ringe variation i forhold til sidste år er konvergens mellem medlemsstaterne begrænset. Italien, Grækenland og Rumænien er markeret som "kritiske situationer", mens Malta, der stadig oplever den største forskel i mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens, oplevede en bemærkelsesværdig forbedring i 2017. Der blev registreret betydelige stigninger (på 1 procentpoint eller mere) i Letland, Ungarn og Kroatien, selv om beskæftigelsesfrekvensen i disse medlemsstater steg for begge køn, men meget hurtigere for mænd end for kvinder. Letland, herunder Litauen, Finland og Sverige, har fortsat de bedste resultater, når det gælder forskellen i mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens.

Figur 33: Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvens og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelse). Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvens er større, når man ser på fuldtidsækvivalenter, idet kvinder har højere deltidsbeskæftigelsessatser. Den gennemsnitlige kønsbestemte forskel i deltidsbeskæftigelse faldt kun lidt i forhold til 2016 og var på 23 procentpoint i 2017. Samlet set arbejdede 31,1 % af kvinderne i EU på deltid i 2017 sammenlignet med 8,2 % af mændene. Der er imidlertid store forskelle medlemsstaterne imellem. Andelen af kvinder, der arbejder på deltid, er traditionelt lav i de fleste østeuropæiske medlemsstater (under 10 % i Bulgarien, Kroatien, Litauen, Ungarn, Polen, Rumænien og Letland), mens tallet nåede op på 74,1 % i Nederlandene (22,6 % for mænd), 49,9 % i Østrig (10,5 % for mænd) og 46,8 % i Tyskland (9,3 % for mænd). Adgangen til deltidsarbejde er en vigtig faktor for at holde kvinderne tilknyttet arbejdsmarkedet, navnlig når de har børn. Lange perioder med nedsat arbejdstid kan imidlertid give anledning til kønsbestemte forskelle i lønninger og pensioner, idet deltidsarbejde normalt også er forbundet

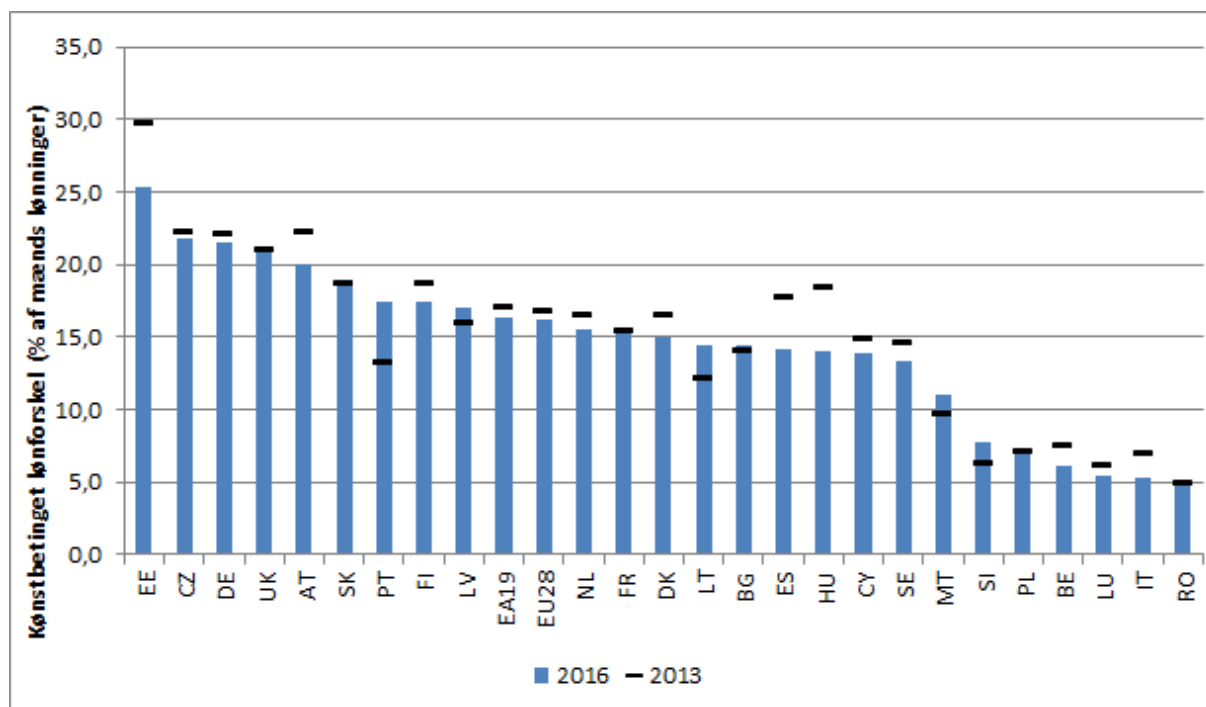
med en lavere timeløn og lavere socialsikringsbidrag. Selv om tallet er faldende, var 22,5 % af den kvindelige deltidsbeskæftigelse ufrivillig i 2017.

Ud over de lavere beskæftigelsesfrekvenser lider kvinder også ofte under en betydelig lønforskel. Selv om kvinder generelt er bedre kvalificeret end mænd⁴⁹, ligger den kønsbestemte lønforskel stabilt på 16,2 %⁵⁰ i 2016 og er kun reduceret lidt i forhold til 2013 (16,8 %). Kvinder har tendens til at være overrepræsenteret i lavtlønnede sektorer og erhverv og arbejder ofte i underkvalificerede job i forhold til deres kvalifikationer. En del af lønforskellen ses dog stadig, selv ved udligning af faktorer som f.eks. forskelle i erfaring, uddannelsesniveau, kontrakttype osv. Der er store forskelle mellem landene. Den kønsbestemte lønforskel er fortsat på over 20 % i Estland, Tjekkiet, Tyskland, Det Forenede Kongerige og Østrig, mens de mindste værdier (lidt over 5 %) er registreret i Rumænien, Italien og Luxembourg. Siden 2013 er situationen forbedret betydeligt i Estland, Ungarn og Spanien, mens den kønsbestemte lønforskel er steget med over 2 procentpoint i Portugal og Litauen. Den kønsbestemte lønforskel resulterer ofte i en pensionsforskel mellem kvinder og mænd, som lå på omkring 37,2 % i 2016 (et fald på 1,1 procentpoint i forhold til 2015). Den kønsbestemte forskel i pension var højest i Cypern, Nederlandene og Malta (over 44 %), mens de mindste forskelle (under 10 %) blev registreret i Estland, Danmark og Slovakiet.

⁴⁹ I 2017 havde 44,9 % af kvinderne i alderen 30-34 år i EU en tertiæruddannelse sammenlignet med 34,9 % af mændene (se også tidligere i dette afsnit). I alle medlemsstater er gennemførelsesprocenten for tertiæruddannelser højere for kvinder end for mænd.

⁵⁰ Referenceindikatoren for den sociale resultattavle er den ukorrigerede kønsbestemte lønforskel (dvs. ikke korrigeret for individuelle egenskaber, som eventuelt kan forklare en del af lønforskellen), der bør give et overordnet billede af kønsbestemte uligheder med hensyn til løn. Forskning viser, at de fleste forskelle fortsætter, selv når der tages hensyn til forskelle i uddannelsesniveau, erhvervsmæssige valg, arbejdstid og andre observerbare attributter (f.eks. http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_pay_gap/2016_factors_gpg_en.pdf).

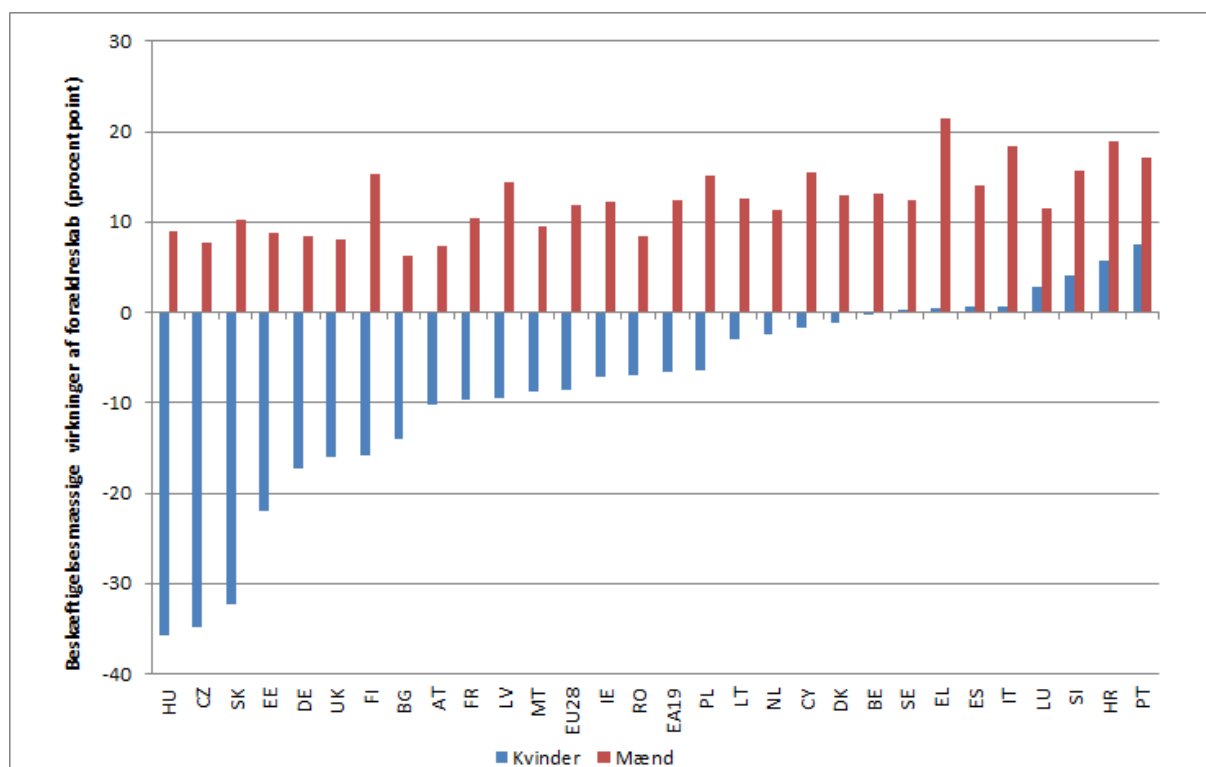
Figur 34: Ukorrigerede lønforskel mellem mænd og kvinder i 2013 og 2016

Kilde: Eurostat. Note: Den ukorrigerede kønsbestemte lønforskel måles som forskellen mellem den gennemsnitlige bruttotimeløn for mandlige og kvindelige ansatte som en procentdel af den gennemsnitlige bruttotimeløn for mandlige lønmodtagere. Der foreligger ikke nyere data for Kroatien, Grækenland og Irland.

Der er en tendens til, at forskellene i beskæftigelsesfrekvens er større for kvinder med omsorgsforpligtelser. For eksempel er forældreskab en af de vigtigste faktorer, der hæmmer kvinders fulde deltagelse på arbejdsmarkedet. I alle medlemsstater øges den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen betydeligt, når der tages hensyn til forældreskab. I 2017 var beskæftigelsesfrekvensen for kvinder (20-49 år) med et barn under 6 år gennemsnitligt 9,2 procentpoint lavere end for kvinder uden børn. I Tjekkiet, Ungarn og Slovakiet er de negative konsekvenser af forældreskab særligt høje (over 40 procentpoint), mens virkningen er positiv – men mindre end for mænd – i Portugal, Luxembourg, Sverige og Kroatien. Omvendt har forældreskab en positiv indvirkning på mænds deltagelse på arbejdsmarkedet i alle EU-medlemsstater (+ 12,4 procentpoint i gennemsnit).

Figur 35: Beskæftigelsesmæssige virkninger af forældreskab for mænd og kvinder (i alderen 20-49 år) i 2017

Kilde: Eurostat. Note: De beskæftigelsesmæssige konsekvenser af forældreskab måles som forskellen (i procentpoint) af beskæftigelsesfrekvensen for kvinder (mænd) med mindst ét barn under 6 år og beskæftigelsesfrekvensen for kvinder (mænd) uden børn.

Ulige adgang til økonomisk overkommelig børnepasning og langtidspleje af høj kvalitet bidrager til den negative indvirkning, som forældreskab har på kvinders beskæftigelse.

Som det fremgår af nøgleindikatoren på den sociale resultattavle for deltagelse i formel børnepasning, var ca. 33 % af alle børn i aldersgruppen 0-3 år tilmeldt formelle børnepasningsordninger i 2016. Det betyder, at Barcelonamålet om adgang til børnepasningsfaciliteter (af høj kvalitet og til overkommelige priser) for børn i denne aldersgruppe nominelt er nået. Der er dog stadig store forskelle landene imellem. Mens tilmeldingsprocenten i Danmark var på 70 % og på omkring 50 % i Portugal, Luxembourg, Sverige og Nederlandene, var den i Slovakiet, Tjekkiet, Polen og Grækenland et godt stykke under 10 % (sidstnævnte lande er sammen med Bulgarien fremhævet som "kritiske situationer"). I disse medlemsstater fører manglen på formelle børnepasningsordninger også til dårlige arbejdsmarkedsresultater for kvinder (i alle medlemsstater ligger den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvens over EU-gennemsnittet, og forældreskab har en negativ indvirkning på beskæftigelsesfrekvensen). I 2017 var 21,6 % af kvinder med

omsorgsforpligtelser i EU inaktive eller arbejdede på deltid på grund af manglende adgang til børnepasning og langtidspleje. I Grækenland, Spanien, Kroatien og Cypern var denne andel et godt stykke over 50 % og nåede et rekordhøjt niveau i Rumænien og Letland (over 89 %).

Figur 36: Børn i alderen 0-3 år i formelle pasningsordninger og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat, EU-SILC. Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Adgangen til formelle, tilgængelige og bæredygtige langtidsplejeydelser af høj kvalitet er fortsat en udfordring i flere medlemsstater. Underudviklede langtidsplejeydelser kan være en væsentlig hindring for, at kvinder bliver i arbejde, da uformel pleje ofte er den eneste mulighed for mange familier. De demografiske forandringer vil forværre denne udfordring, idet antallet af omsorgskrævende ældre skønnes at stige med 13 millioner mellem 2016 og 2070⁵¹. Endvidere er uformelle plejere, hvoraf de fleste er kvinder, mere udsatte for fattigdom og økonomisk afhængighed, især når de tvinges til at nedsætte deres arbejdstid eller trække

⁵¹ Europa-Kommissionen (2018), "Rapporten om befolkningsaldringen 2018", European Economy Institutional Paper 079.

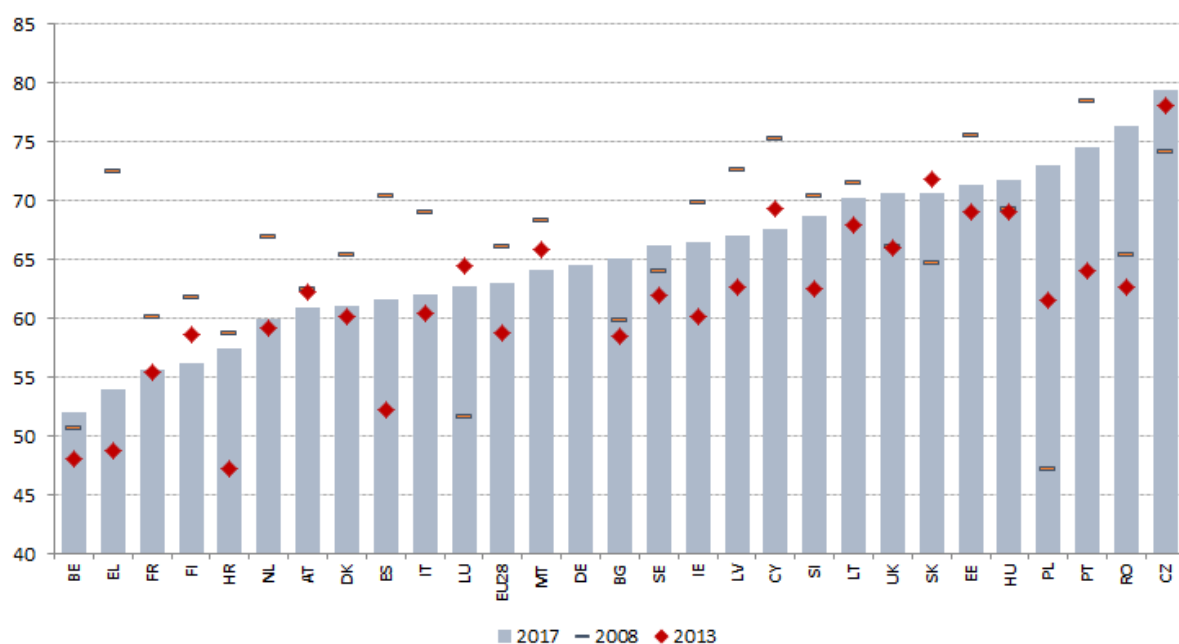
sig fra arbejde for at passe deres slægtninge, hvorved deres indkomst og pensionsrettigheder sænkes.

Kvinder støder også ofte på stærke økonomiske ulemper, når de kommer ud på arbejdsmarkedet eller ønsker at arbejde mere. Navnlig kan ikkearbejdende partnere og sekundære forsørgere (ofte kvinder) stå over for stærke negative incitamenter til at deltage på arbejdsmarkedet eller arbejde flere timer, når skatten beregnes af husstandens indkomst frem for den individuelle indkomst. Andre aspekter af skatte- og socialsikringssystemet kan også lægge hindringer i vejen for udbuddet af arbejdskraft, herunder familiebaserede fradrag, fradrag for ægtefælle, der forsørges, og overførbare fradrag. I 2016 var inaktivitetsfælden for husstandens anden indtægt særlig høj i Danmark, Tyskland, Belgien og Frankrig, mens lavtlønsfælden var høj i Belgien, Tyskland og Luxembourg⁵². Store udgifter til pasningsfaciliteter øger inaktivitetsfælder og virker som et negativt incitament til at tage arbejde eller øge antallet af arbejdstimer.

Personer med migrantbaggrund drager kun delvis fordel af den generelle forbedring af forholdene på arbejdsmarkedet. Personer født uden for EU udgør en stigende andel af befolkningen i EU (7,2 % i 2017 i forhold til 6,6 % i 2014), men er mindre tilbøjelige til at være i beskæftigelse end personer født i EU. I 2017 var 63 % af personer, som ikke er født i EU, i den arbejdsdygtige alder (20-64 år) i beskæftigelse, hvilket er et meget lavere niveau end før krisen (66,2 % i 2008). Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen mellem de to grupper var på 10 procentpoint i 2017, lidt bedre end i 2016 (10,5 procentpoint), men meget værre end i 2008 (4,5 procentpoint). I nogle medlemsstater (Finland, Sverige, Nederlandene og Belgien) lå denne forskel på omkring eller tæt på 20 procentpoint i 2017. Situationen er endnu mere problematisk for kvinder født uden for EU. Deres beskæftigelsesfrekvens var på 54,1 % i 2017, med en forskel på 13,6 % i forhold til indfødte kvinder. Hertil kommer, at personer, der er født uden for EU, er mere tilbøjelige til at blive ramt af fattigdom blandt personer i beskæftigelse end indenlandsk fødte.

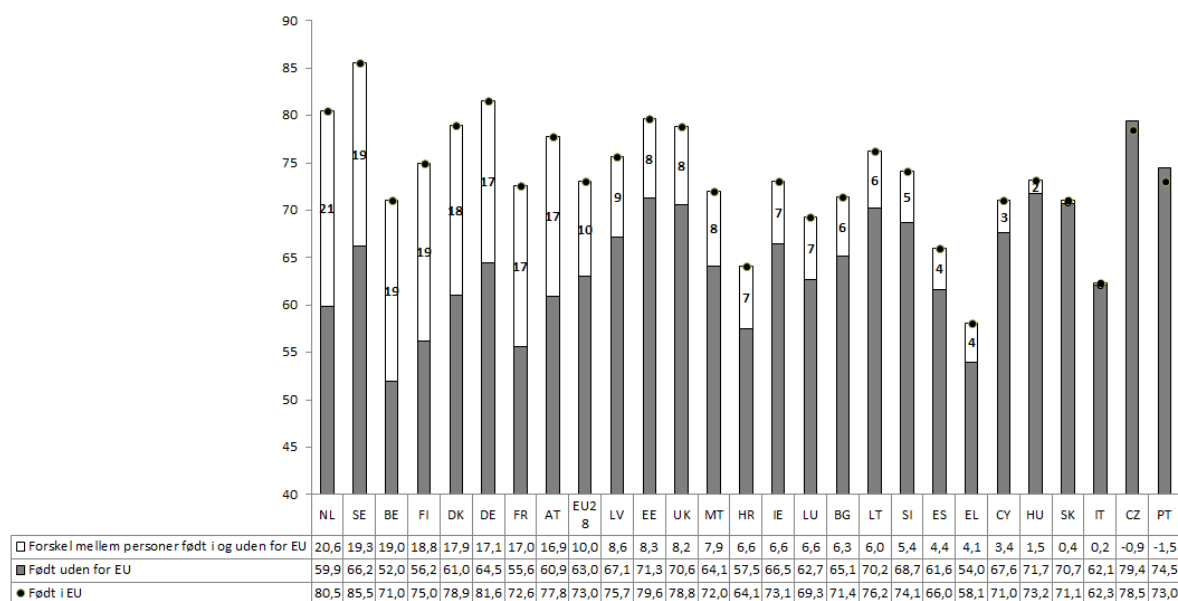
⁵² Inaktivitetsfælden for husstandens anden indtægt måler marginals-katten på arbejdsindtægter for den anden part i et parforhold ved overgang fra social bistand til arbejde. Lavtlønsfælden beregnes for par uden børn, hvor en sekundær indtægt øger indtjeningen fra 33 % til 67 % af gennemsnitslønnen, og hvor den primære forsørger tjener 100 % af gennemsnitslønnen.

Figur 37: Beskæftigelsesfrekvens for personer født uden for EU, flerårig sammenligning

Kilde: Eurostat. Note: der foreligger ingen data for Tyskland for 2008 og 2013.

Figur 38: Beskæftigelsesfrekvens efter fødeland, 20-64 år, 2017

Kilde: Eurostat.

De udfordringer, som personer med migrantbaggrund står over for, har en tendens til at blive væltet over på flere generationer. Andelen af personer med migrantbaggrund er

stigende, især blandt unge⁵³, og der er tegn på, at indfødte med udenlandsk fødte forældre har en lavere beskæftigelsesfrekvens end personer med indfødte forældre⁵⁴. Dette bidrager igen til at øge arbejdsløsheden blandt visse grupper af dårligt stillede unge. Arbejdsmarkedsresultaterne afviger også markant som følge af migration⁵⁵. Mens den lavere beskæftigelsesfrekvens for migranter til dels skyldes en højere andel af personer med lavt uddannelsesniveau, fører et stigende uddannelsesniveau⁵⁶ dog ikke nødvendigvis til bedre resultater på arbejdsmarkedet, og der er en markant underudnyttelse af migranternes færdigheder og kvalifikationer⁵⁷.

Den forskel i beskæftigelsesfrekvens, som opleves af personer med handicap, viser, at der er et uudnyttet potentiale for udnyttelse af deres talenter. I EU i 2016 var forskellen i beskæftigelsesfrekvensen⁵⁸ mellem personer med handicap og personer uden handicap stor, med en beskæftigelsesfrekvens på 48,1 % for personer med handicap over for 73,9 % for personer uden handicap. Forskellen varierer imidlertid meget medlemsstaterne imellem⁵⁹, fra 14,7 procentpoint (Italien) til over 45 procentpoint (Irland). Desuden er kun 59,7 % af personer med handicap i EU økonomisk aktive sammenlignet med 82,2 % af personerne uden handicap, hvilket tyder på, at der findes væsentlige hindringer for, at personer med handicap kan få adgang til arbejdsmarkedet⁶⁰. Lande med en tilsvarende erhvervsfrekvens for personer uden handicap kan have en meget forskellig erhvervsfrekvens for personer med handicap. Kvaliteten af arbejdet er også et vigtigt spørgsmål, da der i 2016 var større sandsynlighed for, at personer med handicap i EU risikerede fattigdom i beskæftigelse end den almindelige

⁵³ I 2014 havde ca. 20 % af befolkningen i aldersgruppen 15-29 år migrantbaggrund og var enten udenlandsk fødte eller indfødte med mindst én udenlandsk født forælder. Kilde: Eurostat.

⁵⁴ OECD (2017), *Catching Up? Intergenerational Mobility and Children of Immigrants*.

⁵⁵ Beskæftigelsesfrekvensen for personer, der ikke er født i EU, er højere for dem, der er ankommet af studie- eller beskæftigelsesmæssige grunde (71 % i 2014, højere end for personer født i EU), og lavere for dem, der er ankommet af familiemæssige årsager, og for flygtninge. Personer, som er indvandret af familiemæssige årsager, udgjorde i 2014 den største andel af personer, der er født uden for EU (52 %). Deres beskæftigelsesfrekvens lå på 53 % i 2014, lavere end frekvensen blandt flygtninge (56 %).

⁵⁶ Med hensyn til uddannelsesniveau var der større sandsynlighed for, at tredjelandsstatsborgere (i alderen 25-54 år) havde et lavt uddannelsesniveau i 2017 (43,6 %) sammenlignet med værtslandets egne statsborgere (21,2 %) og var mindre tilbøjelige til at have gennemført en tertiæruddannelse (henholdsvis 26,3 % og 31,6 %).

⁵⁷ Forskellen i beskæftigelsesfrekvens blandt personer født uden for EU og personer født i EU er mest markant blandt dem med tertiæruddannelse, hvilket understreger, at migranter oplever et lavere afkast af deres uddannelse i forhold til personer født i EU (se også *Employment and Social Developments in Europe 2015*). I 2017 var ca. 42 % af tredjelandsstatsborgere med et højt uddannelsesniveau overkvalificerede: dvs. i arbejde, men i lavt- eller mellemkvalificerede erhverv sammenlignet med ca. 20 % blandt værtslandets egne statsborgere. Forskellen mellem de to grupper er dog mindsket i de seneste år, nemlig fra 25 procentpoint i 2012 til 20 procentpoint i 2017.

⁵⁸ Dataene stammer fra EU-SILC 2015, som er analyseret af det akademiske netværk af europæiske handicapeksperter (ANED).

⁵⁹ Forekomsten af handicap varierer også betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat.

⁶⁰ Ibid.

befolkning⁶¹. I forhold til ligestilling var beskæftigelsesfrekvensen for kvinder med handicap (45,9 %) kun en smule lavere end for mænd med handicap (50,6 %), og forskellen blev indhentet i nogle medlemsstater. Når man ser på handicappedes opfattelse af den generelle livskvalitet, fremgår det af Eurofound's undersøgelse⁶², at disse personers opfattelse af at være udelukket af samfundet varierer betydeligt, alt efter om de er i arbejde eller ej. Personer med handicap, der har et arbejde, er langt mindre tilbøjelige til at føle sig holdt uden for samfundet end langtidsledige respondenter i undersøgelsen eller personer, som er ude af stand til at arbejde på grund af deres handicap.

3.2.2. *Politiktiltag*

Der er brug for sammenhængende strategier, der fokuserer på de grundlæggende årsager til skolefrafald for at nedbringe frafaldsprocenten, forebygge social udstødelse og hjælpe de unge i forbindelse med overgangen til arbejdsmarkedet. Mange medlemsstater har i de senere år indført foranstaltninger for at reducere antallet af personer, der forlader skolen tidligt, fra politikker for sprogstøtte til elever med et andet modersmål til uddannelse og erhvervsvejledning i skoler eller foranstaltninger til støtte for personer, der forlader skolen tidligt, så de kan komme tilbage i uddannelsessystemet. I Bulgarien finansierer "Your class"-projektet f.eks. ekstra pædagogisk støtte til elever, der risikerer at droppe ud; det kan f.eks. være sprogundervisning, yderligere kurser for at overvinde læringskløften eller aktiviteter efter skoletid for at øge elevernes motivation. I Sverige får skolerne økonomisk støtte i henhold til elevernes socioøkonomiske baggrund for at fremme en afbalanceret social sammensætning og forebygge skolefrafald. I Spanien fremmer Proeducar-planen politikker, der fremmer kvaliteten og ligheden i uddannelsessystemet og støtter programmer, der tilbyder en ny chance.

Det er afgørende at sikre adgang til økonomisk overkommelig uddannelse af høj kvalitet og at støtte lærernes løbende faglige udvikling for at forbedre elevernes uddannelsesmæssige resultater. Irlands handlingsplan for uddannelse fokuserer på at fremme og skabe kvalitet, ekspertise og innovation, tackle kritiske færdighedskløfter, og på at være førende vedrørende centrale støtteteknologier og være forkæmper for inklusion. En nylig reform af sekundæruddannelsen i Luxembourg har til formål at tilpasse uddannelserne til elevernes behov, give skolerne større frihed til at tilrettelægge læseplanen i overensstemmelse

⁶¹ EU-SILC (2017) In-work at-risk-of-poverty rate by level of activity limitation, sex and age (hlth_dpe050)

⁶² Eurofound (2018), The social and employment situation of people with disabilities, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg, kommende.

med den profil, de vælger, diversificere udbuddet af sprog og indføre treårige skoleudviklingsplaner, der dækker aspekter som f.eks. vejledning, uddannelsesmæssig succes, aktiviteter efter skoletid, psykosocial hjælp og forbedring af digitale færdigheder. I Kroatien indføres der med "School for Life" -initiativet nye læseplaner, der er baseret på en læringsresultattilgang, som flytter fokus i undervisningen til elevernes erfaringer, anerkender betydningen af lærernes forberedelse og indfører tværfaglig undervisning i nøglekompetencer som f.eks. iværksætteri, læringskompetencer eller undervisning i medborgerkundskab. "Samarbejde for den bedst mulige skole" ("Samverkan för bästa skola") er Sveriges initiativ til at tackle uligheder. Det omfatter skræddersyet støtte, som er praktisk orienteret og ledsages af faglig udvikling for lærere på skoler, der står over for de største udfordringer i forbindelse med undervisning af høj kvalitet, og hvor en stor andel af eleverne ikke fuldfører deres skolegang. Cypern er ved at gennemføre en ny faglig læringsramme for lærere, som skal udvide deres efter- og videreuddannelse, og er begyndt at opgradere førskoleundervisningen på grundlag af succeskriterier og indikatorer for tilstrækkelighed. I Litauen defineres der med den nye forordning om læreruddannelse en række kvalitetskrav til studieprogrammer og praktikophold for lærere; samtidig fastsættes der også en række muligheder for uddannelse og faglig efter- og videreuddannelse af lærere, og desuden fastlægges der kriterier for de nationale læreruddannelsescentre.

Det er fortsat vigtigt at sikre en effektiv håndhævelse af lovændringer vedrørende romaernes integration på uddannelsesområdet. I Bulgarien omfatter de foranstaltninger, som i øjeblikket er gældende for romaelever, stipendier og fritidsaktiviteter, yderligere undervisning i bulgarsk sprog og aktiviteter med forældrene. I juli 2017 ændrede Ungarn sin lov om ligebehandling og de offentlige uddannelsessystemer for at sikre forbud mod segregering. Desuden blev skoler med ringe resultater, høj skolefrafaldsprocent og høj risiko for segregering i 2017 udvalgt til at modtage uddannelse og omfattende udviklingsstøtte med henblik på indførelse af differentierede undervisningsformer. Der nedsættes i øjeblikket arbejdsgrupper og udpeges medarbejdere inden for bekæmpelse af segregering i de forskellige uddannelsesdistrikter. I Rumænien har man givet skoletilsynet og kvalitetssikringsagenturet (ARACIP) større ansvar for at overvåge segregeringen. Den reviderede handlingsplan for integration af romaer, der blev godkendt af den slovakiske regering i februar 2017, er ved at blive gennemført, men har endnu ikke kastet resultater af sig. Slovakiet har vedtaget en 10-årig national udviklingsplan for uddannelsesområdet, som også vil tage fat på aspekter som inklusion og kvalitet i uddannelsen, også for romabørn.

Det er af afgørende betydning at øge kvaliteten af de videregående uddannelser, navnlig i forbindelse med løbende at øge gennemførelsesprocenten for tertiæruddannelser. I Kommissionens meddelelse fra 2017 om en ny EU-dagsorden for videregående uddannelse⁶³ understreges betydningen af foranstaltninger, der har til formål at øge deltagelsen i videregående uddannelser, øge gennemførelsesprocenten, udstyre de studerende med færdigheder og kompetencer, der er relevante for arbejdsmarkedet, eller forbedre effektiviteten af finansieringsordningen for videregående uddannelser. Flere medlemsstater har bebudet reformer i tråd med disse principper. Frankrig har for nylig vedtaget en lov, der skal støtte de studerendes resultater inden for videregående uddannelse, navnlig gennem øget vejledning om adgang, støtte gennem hele uddannelsesforløbet og offentliggørelse af de forventede kompetencer på forskellige studieområder forud for adgangen. Østrig og Tjekkiet indførte for nylig nye finansieringsordninger for videregående uddannelse for at fremme diversificering og kvalitet. I Polen har man med den nyligt vedtagne lov om forskning, videnskab og videregående uddannelse ("Ustawa 2.0") foretaget en omfattende modernisering, der har til formål at øge kvaliteten i den videregående uddannelsessektor. Portugal indførte foranstaltninger for at øge optagelsen på videregående uddannelser, f.eks. ved at styrke de sociale støttemekanismer for studerende fra dårligt stillede miljøer gennem en betydelig stigning i antallet af stipendier, en social ordning for betaling af studieafgifter i flere rater og gennemførelse af et omdefineret program "+ Superior" med henblik på at fremme og støtte optagelsen i mindre tætbefolkede områder med lavere efterspørgsel.

Medlemsstaterne gør det fortsat nemmere at forstå færdigheder og kvalifikationer overalt i Europa. Alle medlemsstater har nationale kvalifikationsrammer, der er tilrettelagt omkring princippet om læringsresultater. Næsten alle (27) har fastlagt deres kvalifikationsniveauer i forhold til den europæiske referenceramme for kvalifikationer, og 19 angiver EQF-niveauet på deres kvalifikationer, hvilket gør dem klarere og lettere at sammenligne (Belgien, Tjekkiet, Danmark, Tyskland, Estland, Grækenland, Frankrig, Irland, Italien, Letland, Litauen, Luxembourg, Ungarn, Malta, Nederlandene, Østrig, Portugal, Slovenien og Det Forenede Kongerige).

Stadig flere medlemsstater tager hensyn til læring uden for institutionel uddannelse. I 15 lande er der oprettet en koordineringsmekanisme for at fremme udveksling og konsekvens i valideringsindsatsen på tværs af uddannelsessektorer, arbejdsmarkedet og servicesektoren

63 COM(2017) 247 final.

(Belgien, Danmark, Frankrig, Grækenland, Irland, Italien, Letland, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal, Rumænien, Slovakiet, Spanien og Sverige). Forbindelserne mellem nationale kvalifikationsrammer og validering intensiveres i de fleste lande. Validering kan føre til kvalifikationer, der indgår i rammen i 11 lande (Belgien, Frankrig, Irland, Letland, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal, Rumænien og Det Forenede Kongerige), og til meritpoint med henblik på opnåelse af kvalifikationer i yderligere fire lande (Danmark, Estland, Spanien og Slovenien).

Medlemsstaterne bevæger sig i retning af en omfattende strategisk tilgang til forvaltning af færdigheder. I 2016 vedtog Rådet som en del af pakken om dagsordenen for færdigheder en henstilling om opkvalificeringsforløb, der skal bidrage til at afhjælpe manglen på færdigheder, uligheder og nye behov på arbejdsmarkedet, som kræver et stadig højere færdighedsniveau. Gennem opkvalificeringsforløb vil de politiske beslutningstagere udforme og gennemføre politikker, der er skræddersyet til behovene hos lavtuddannede voksne. Flere medlemsstater har arbejdet hen imod nationale færdighedsstrategier med støtte fra Kommissionen i samarbejde med OECD (Spanien, Italien, Portugal, Slovenien og senest i Belgien/Flandern). Efter at have afsluttet diagnosticeringsfasen og have fundet frem til de vigtigste udfordringer for så vidt angår færdigheder er Italien og Slovenien i færd med at gennemføre projektets aktionsfase. Portugal har gennemført både diagnosticerings- og aktionsfasen og iværksatte sin handlingsplan i maj i år. Letland og Polen vil iværksætte deres færdighedsstrategier på et senere tidspunkt i 2018.

Der arbejdes i øjeblikket på at fremme og lette adgangen til og deltagelsen i erhvervsuddannelse. Luxembourg har ændret sin lovgivning om støtte til og udvikling af livslang læring med henblik på at forbedre effektiviteten af udgifterne gennem samfinansiering af livslang læring inden for erhvervsuddannelse. Frankrig har afsat yderligere midler til erhvervsuddannelse og lærlingeuddannelse via den såkaldte Plan d'Investissement Competence, som indebærer en gennemsnitlig årlig stigning på næsten 10 % i de offentlige udgifter til erhvervsuddannelse og lærlingeuddannelse. Maltas ordning "Get Qualified" har til formål at forbedre den finansielle støtte til studerende, der ønsker at tage en erhvervsuddannelse.

Medlemsstaterne tilpasser deres erhvervsuddannelsessystemer med henblik på at forbedre deres arbejdsmarkedsrelevans. Slovenien har indført et tillæg til et certifikat, der giver arbejdsgiverne detaljerede, ensartede og internationalt sammenlignelige oplysninger om

erhvervskvalifikationer. Inden for rammerne af den tekniske uddannelsesreform har Det Forenede Kongerige meddelt, at der vil blive indført T-niveauer, tekniske kvalifikationer, som 16- til 19-årige kan tage som et alternativ til A-niveauer, det vigtigste eksamensbevis. Grækenland har udvidet sin støtte til lærlingeuddannelser for færdiguddannede på erhvervsrettede sekundæruddannelser på andet trin, som giver adgang til kvalifikationer på EQF-niveau 5 og har til formål at lette overgangen til arbejdsmarkedet. Kroatien har ændret erhvervsuddannelsesloven, der indeholder bestemmelser om udvikling og udformning af nye læseplaner for erhvervelse af erhvervsfaglige kvalifikationer, som er nødvendige på arbejdsmarkedet. Erhvervsuddannelsesloven indfører også et bedre kvalitetssikringssystem og regionale kompetencecentre. I Cypern har regeringen indført foranstaltninger, der har til formål at forbedre kvaliteten af erhvervsuddannelserne og erhvervelsen af færdigheder og kompetencer, der er nødvendige på arbejdsmarkedet, navnlig gennem fremme af samarbejdet mellem udbydere af erhvervsuddannelser og erhvervslivet om praktisk uddannelse (gennem erhvervspraktik). I Finland er målet med reformen af erhvervsuddannelserne desuden at udvikle lærlingeuddannelsen og at fremme fleksible læringsforløb og en praktisk tilgang til opnåelse af en kvalifikation.

Flere medlemsstater har vedtaget forskellige foranstaltninger med henblik på at fremme udviklingen af digitale færdigheder. I Bulgarien er man ved at iværksætte et EU-finansieret projekt "Education for Tomorrow" for at bidrage til at gøre uddannelser mere modtagelige overfor digitale teknologier og for at indføre innovative undervisningsmetoder samt at øge motivationen til at lære og overvinde vanskeligheder med hensyn til læringsindhold. I Det Forenede Kongerige har man iværksat ordningen National Retraining Scheme (en efter- og videreuddannelsesordning), som vil få tilført yderligere 30 mio. GBP (34 mio. EUR) til dækning af særlige behov for digitale færdigheder. Spanien har vedtaget et uddannelsesprogram vedrørende digitale færdigheder for unge fagfolk, som tilbyder uddannelse til arbejdsløse unge under den nationale ungdomsgarantiordning, der er rettet mod den digitale industri og nye forretningsmodeller. Malta har nedsat et underudvalg i sit nationale råd for færdigheder, som skal udføre forskning og fremsætte anbefalinger med henblik på at løse problemet med manglende overensstemmelse mellem udbudte og efterspurgte digitale færdigheder.

Det er fortsat en vigtig prioritet at forbedre ungdomsbeskæftigelsen og støtte unges overgang mellem uddannelse og arbejdsmarked. I 2017 blev over 5 mio. unge registreret under ungdomsgarantien, og 3,5 mio. tog imod et tilbud om beskæftigelse, videreuddannelse,

praktikophold eller læreplads, og næsten halvdelen af de unge var stadig i beskæftigelse, under uddannelse eller erhvervsuddannelse 6 måneder efter at have forladt ungdomsgarantiregistret. I mange medlemsstater er den anslåede andel af unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse ("NEET"), der er registreret under ordningen i løbet af året, dog stadig under 50 %. I en situation, hvor arbejdsmarkedsforholdene for unge er blevet væsentligt forbedret, bliver de politiske foranstaltninger, der ligger til grund for ungdomsgarantien, mere målrettede.

Medlemsstaterne optrapper deres opsøgende arbejde, gør tjenesterne mere tilgængelige for unge og sikrer en bedre identifikation af dem, der har behov for hjælp. I Finland blev vejledningscentrene for unge i form af kvikskranker (Ohjaamo, der oprindeligt opererede med ESF-finansiering) gjort permanente, og de vil modtage omfattende finansiel støtte med det formål at nå ud til i alt 10 000 unge. I Tyskland er man i færd med at åbne ungdomsarbejdsformidlingskontorer i hele landet. Cypern har iværksat et opsøgende projekt med støtte fra undervisningsministeriet i samarbejde med arbejdsministeriet og Cypers ungdomsråd med det formål at nå ud til 4 000 inaktive NEET'er og give dem aktiveringsstøtte gennem rådgivning og skræddersyet uddannelse. I Kroatien indførte man i november 2017 et system til kortlægning af NEET'er med henblik på at identificere ikke-registrerede NEET'er og deres karakteristika for bedre at målrette foranstaltninger til denne gruppe.

Der blev også indført nye foranstaltninger for bedre at støtte unge, der står over for flere vanskeligheder, bl.a. gennem bedre samarbejde mellem arbejdsformidlinger, sociale tjenester og uddannelsessektoren. I Østrig hjælper ungdomscoaching med at fastholde unge i uddannelsessystemet så længe som muligt eller alternativt at reintegrere dem i systemet. I Irland blev Youth Employment Support Scheme (støtteordningen for ungdomsbeskæftigelse) meddelt i 2018. Den tilbyder praktikophold til unge jobsøgende, som er langtidsledige, eller som står over for betydelige hindringer for beskæftigelsen. Deltagerne lærer grundlæggende arbejdsmæssige og sociale færdigheder i et understøttende miljø og modtager en ugentlig betaling svarende til nettomindstelønnen.

Medlemsstaterne støtter fortsat efterspørgslen på arbejdsmarkedet gennem incitamenter til beskæftigelse og iværksætteri, navnlig i form af målrettede løn- og ansættelsestilskud. I marts 2018 vedtog Belgien en ny lov til støtte for nye "Starter Jobs", som endnu ikke er trådt i kraft, og som gør ansættelse af uerfarne unge mellem 18 og 21 år mindre omkostningskrævende, uden at deres nettoløn bliver mindre. Spanien iværksatte en ny

løntilskudsordning for 10 000 arbejdsløse i alderen 18-29 år med fokus på nyuddannede fra videregående uddannelser (6 000 pladser). Der anvendes en længere tilskudsperiode ved ansættelse af langtidsledige og modtagere af mindsteindkomst. Spanien vedtog også en reduktion i socialsikringsbidragene i 3 år for virksomheder, der omdanner uddannelseskontrakter til tidsubegrænsede kontrakter, og nye løntilskud til unge iværksætteres førstegangsansættelse (op til 35 år). Der er fastsat en længere tilskudsperiode for unge arbejdsløse (op til 29 år). Italien tilbyder en række incitamenter i forbindelse med socialsikringsbidrag, f.eks. et reduceret bidrag i tre år for private virksomheder, der ansætter unge på tidsubegrænsede kontrakter, eller fuld fritagelse i tre år for arbejdsgivere, der ansætter unge på tidsubegrænsede kontrakter efter et praktikophold eller et vekseluddannelsesforløb, og for arbejdsgivere, der ansætter unge, der er tilmeldt ungdomsgarantien. Rumænien planlægger at øge beskæftigelsestilskuddet til ansættelse af unge NEET'er og unge nyuddannede fra 1 125 lei pr. måned (ca. 245 EUR) til 2 250 lei pr. måned (ca. 490 EUR).

I flere medlemsstater er der et vigtigt fokus på opkvalificering og omskoling af unge gennem aktive arbejdsmarkedspolitikker. I Kroatien vedtog ministeriet for beskæftigelse og pension og den kroatiske arbejdsformidlings bestyrelse en ny pakke af aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger med særligt fokus på uddannelse og oplæring på arbejdspladsen, herunder for unge. Siden 2017 har Spanien gennemført et uddannelsesprogram vedrørende digitale færdigheder for unge fagfolk, som tilbyder uddannelse til unge arbejdsløse under den nationale ungdomsgarantiordning, der er rettet mod den digitale industri og nye forretningsmodeller.

Medlemsstaterne har også fortsat bestræbelserne på at tilpasse deres lovgivning om praktikophold til kvalitetsrammen for praktikophold⁶⁴ og desuden udarbejdet finansielle incitamenter til praktikophold. I Litauen skelnes der i en ny lov om beskæftigelse, som trådte i kraft den 1. juli 2017, mellem to typer praktikophold, nemlig "frivillig praktik" (artikel 10) og "avanceret uddannelse" (artikel 39), og der fastsættes en klarere ramme for ulønnede og lønnede praktikophold. I Spanien omfatter finansloven for 2018 en budgetramme til at lancere en uddannelsesbonus under ungdomsgarantien (*bono de formacion garantia juvenil*), en finansiell støtte på 430 EUR i højst 18 måneder for unge, der ansættes på uddannelses- og lærlingekontrakter. I juli 2018 vedtog Rumænien en lov om praktikophold, der støtter personer over 16 år. Loven gør det obligatorisk for arbejdsgivere at tilbyde en månedlig ydelse på mindst 50 % af bruttomindestelønnen i højst 720 timer (inden

⁶⁴ Rådets henstilling af 10. marts 2014 om en kvalitetsramme for praktikophold, (2014/C 88/01).

for 6 måneder). Der vil blive tilbudt en bonus i forbindelse med ansættelsen af praktikanter ved afslutningen af deres praktikophold.

Boks 2. Gøre fuld brug af Den Europæiske Socialfond (ESF)

Med et budget på 86,4 mia. EUR for perioden 2014-2020 er Den Europæiske Socialfond (ESF) et af EU's centrale instrumenter til at imødegå de udfordringer, der er udpeget i de landespecifikke henstillinger. De operationelle programmer bidrager direkte til at fremme bæredygtig beskæftigelse af høj kvalitet, fremme social inklusion, investere i uddannelse og styrke institutionel kapacitetsopbygning.

En af de vigtigste politiske prioriteter er ungdomsbeskæftigelsen, som tackles gennem både ESF's egne indtægter og ungdomsbeskæftigelsesinitiativet. Budgettet for ungdomsbeskæftigelsesinitiativet blev i 2017 forhøjet til 8,9 mia. EUR for hele programmeringsperioden 2014-2020. Ungdomsbeskæftigelsesinitiativet er specifikt målrettet mod unge, som ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er), og er målrettet mod de EU-regioner, der havde den højeste ungdomsarbejdsløshed i 2012.

Over 15 mio. deltagere har modtaget støtte fra ESF og ungdomsbeskæftigelsesinitiativet mellem 2014 og 2017, herunder næsten 3 millioner langtidsledige (17 %). Unge under 25 år (42 % af det samlede antal deltagere) og lavtuddannede med en primær- eller sekundæruddannelse på første trin (44 % af det samlede antal deltagere) er de vigtigste målgrupper for disse interventioner. Gennemførelsen viste en kraftig stigning i 2017 og vil fortsætte støt i de kommende år.

Over 2,4 mio. unge NEET'er modtog støtte under ungdomsbeskæftigelsesinitiativet mellem 2014 og 2017, hvoraf:

- 1,5 mio. unge har afsluttet det støttede tiltag under ungdomsbeskæftigelsesinitiativet
- 780 000 unge arbejdsløse deltagere var under uddannelse, i gang med at opnå formelle kvalifikationer eller var i beskæftigelse, herunder som selvstændige erhvervsdrivende, umiddelbart efter deltagelsen
- 550 000 unge fik tilbudt beskæftigelse, videreuddannelse, læreplads eller praktikophold umiddelbart efter deltagelsen.

Den 30. maj 2018 vedtog Europa-Kommissionen et forslag til Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) for perioden 2021-2027. Inden for de bredere rammer af struktur- og investeringsfondene vil ESF+ gøre det muligt at fokusere yderligere på de udfordringer, der er identificeret i det europæiske semester. ESF+ vil i den forbindelse sammenlægge følgende:

- Den Europæiske Socialfond (ESF) og ungdomsbeskæftigelsesinitiativet (UBI)
- Den Europæiske Fond for Bistand til de Socialt Dårligst Stillede (FEAD)
- EU-programmet for beskæftigelse og social innovation, og
- EU's sundhedsprogram.

Formålet med forordningen om ESF+ er at sikre, at midlerne fra indsatsområdet under delt forvaltning fokuserer på de vigtigste identificerede udfordringer, og navnlig vil ESF+:

- støtte principperne i den europæiske søjle for sociale rettigheder og gennemførelsen af henstillinger inden for rammerne af det europæiske semester
- fortsat yde støtte til unge med en minimumstildeling til medlemsstater med høj ungdomsarbejdsløshed
- fremme social inklusion med en minimumsandel på 25 %
- støtte EU-foranstaltninger til fremme af social innovation, mobilitet og sundhed
- støtte langsigtet integration af tredjelandsstatsborgere som et supplement til Asyl- og Migrationsfonden (AMF)
- gennemgå en forenkling for at mindske den administrative byrde for de nationale myndigheder eller organisationer, der drager fordel af foranstaltninger under ESF+.

Flere medlemsstater fortsætter deres bestræbelser på at fremme ældres deltagelse på arbejdsmarkedet. I Danmark styrker pensionsaftalen incitamenterne for ældre arbejdstagere til at blive længere på arbejdsmarkedet. En række initiativer øger fleksibiliteten i pensionssystemet, herunder større finansielle incitamenter til at udskyde pensionering og til at etablere private pensionsordninger. Grækenland vedtog en støtteordning for offentlige og lokale virksomheder, enheder og organisationer med det mål at ansætte 10 000 langtidsledige i alderen 55-67 år. I Malta vil pensionister under 65 år, som er selvstændige eller arbejder på deltid, kunne betale det nationale socialsikringsbidrag pro rata til en indbetalingssats på 15 % i stedet for den fulde sats. Slovenien indførte subsidier med henblik på permanent ansættelse af personer over 58 år med fortrinsret til modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse og kontanthjælpsmodtagere. Tilskuddet beløber sig til 11 000 EUR og udbetales til arbejdsgiveren i to dele (halvdelen ved ansættelsen og halvdelen efter den 18. månedsløn). Desuden blev der iværksat et projekt for at yde omfattende støtte til virksomheder med henblik på en aktiv aldring af arbejdsstyrken. Begge disse foranstaltninger samfinansieres af ESF. Endelig blev der i marts 2018 i overensstemmelse med strategien for aktiv aldring oprettet et regeringsråd for aktiv aldring og samarbejde mellem generationerne bestående af ministre og repræsentanter for faglige institutioner, ngo'er og erhvervslivet.

Mange medlemsstater fortsætter deres bestræbelser vedrørende børnepasning og langtidspleje for at fjerne hindringer for kvinders beskæftigelse. I juni 2018 vedtog

Tyskland et program "Finansiering af børnepasning", der støtter udvidelsen af børnepasningspladser til meget små børn for at øge antallet af kvinder, der arbejder på fuld tid. Med et budget på 3,28 mia. EUR har programmet til formål at tilvejebringe yderligere 100 000 børnepasningspladser. Irland har foreslået en ordning med førskoleuddannelse til børn i førskolealderen. Siden september 2018 har børn kunnet starte i børnepasningsordningen i en alder af 2 år og 8 måneder og fortsætte, indtil de når den skolepligtige alder. Grækenland har også udvidet den obligatoriske førskoleuddannelse fra 1 til 2 år og har tilvejebragt 15 mio. EUR til yderligere 10 000 børnepasningspladser. Nogle medlemsstater har taget skridt til at tilvejebringe børnepasning til en mere overkommelig pris. I Spanien er loven om personlig indkomstskat blevet ændret for at give mulighed for at fratrække udgifter til børnepasning for børn op til 3 år. Finland har sænket gebyrerne for førskoleundervisning for lav- og mellemindkomstfamilier. Det skønnes, at omkring 6 700 familier dermed vil blive berettiget til gratis førskoleuddannelse og børnepasning. Irland har bebudet en økonomisk overkommelig børnepasningsordning, som vil yde økonomisk støtte til pasning af børn i førskole- og skolealderen. Bulgarien har vedtaget foranstaltninger med henblik på at tilbyde ældre og handicappede flere langtidsplejefaciliteter. Enkelte medlemsstater traf også foranstaltninger til fordel for betalt uformel pleje. Tjekkiet vedtog en lov om særlig orlov til omsorgspersoner (betalt orlov i op til tre måneder til uformelle omsorgspersoner for afhængige familiemedlemmer). Irland planlægger at forlænge retten til forældreorlov til 26 uger (6 måneder) for hvert barn. Hvis forslaget vedtages, vil de yderligere 8 uger, der er fastsat i lovgivningen, blive tilbudt de forældre, som allerede har gjort brug deres ret til 18 ugers orlov. Endelig indførte Estland 5 ekstra omsorgsdage (lønnet med mindsteløn).

En afbalanceret fordeling af betalt orlov på kvinder og mænd kan være særdeles effektiv til at fremme kvinders beskæftigelse, efter at de har fået børn. I den forbindelse vedtog Spanien en ny lov, som forlænger fædrenes ret til at betalt fædreorlov fra 4 til 5 uger. Tjekkiet indførte en uges betalt fædreorlov. Slovenien har reduceret længden af fædreorlov fra 90 til 30 dage, men har i betydelig grad øget beløbet for fædreorlovsydelsen til 100 % af lønnen. I Nederlandene er der blevet fremsat et lovforslag i Parlamentet om forlængelse af fædreorlov fra 2 til 5 dage og om tildeling af yderligere 5 ugers forældreorlov. Estland har planer om at gøre forældreorlovsordningen mere fleksibel, så begge forældre får mulighed for at tage orlov samtidig.

Nogle medlemsstater tilpasser deres skatte- og socialsikringssystemer for at fjerne de negative incitamenter, der afholder sekundære forsørgere fra at arbejde. I 2018 vedtog Danmark skatteaftalen, der styrkede incitamentene til at arbejde på fuld tid, navnlig for arbejdsløse og deltidsansatte. Spanien ændrede finansloven for 2018 med henblik på at indføre et personskattefradrag for en forsørget partner med lav indkomst. Letland udvidede dækningen for ikke-skattepligtig indkomst til at omfatte ikke-arbejdende ægtefæller, der tager sig af et barn på op til 3 år, eller mindst 3 børn op til 18 år.

Kun et begrænset antal medlemsstater har taget skridt til at afhjælpe den kønsbestemte lønforskel. Sverige oprettede et nytagentur for arbejdsmiljø, som skal indsamle og formidle oplysninger om arbejdsmiljøpolitikker, herunder om kønsopdelingen i forskellige erhverv. Estland planlægger at skabe større løngennemsigtighed i den offentlige sektor og vil udvikle et IT-redskab til at analysere lønforskelle mellem mænd og kvinder. Frankrig har bebudet 10 foranstaltninger, der skal mindske lønforskellen mellem mænd og kvinder. I august 2018 indførte Portugal en række foranstaltninger, som skal fremme lige løn til mænd og kvinder, der udfører samme arbejde eller udfører arbejde af samme værdi. Foranstaltningerne omfatter en årlig rapport med generelle og sektorspecifikke oplysninger om kønsbestemte lønforskelle og en vurdering pr. virksomhed, erhverv og kvalifikationsniveau. Der er planer om særlige foranstaltninger fra arbejdstilsynet og sanktioner over for arbejdsgivere på grundlag af diskriminerende behandling.

Mange medlemsstater træffer foranstaltninger for at fremme integrationen af personer med migrantbaggrund gennem strategiske planer, finansiering, lovgivning og nyskabende foranstaltninger. I Finland blev der indført nye modeller for finansiering af integration, som fremskynder integrationsprocessen og giver migranter mulighed for at kombinere uddannelse og arbejde på en fleksibel måde. I Malta blev strategien og handlingsplanen for integration af migranter (Vision 2020) iværksat i december 2017 som en ramme for en vellykket integration. I Belgien blev integrationsprogrammet for det tyske sprogfællesskab gjort obligatorisk for udlændinge over 18 år, der er registreret i en kommune fra januar 2018 og har en opholdstilladelse, der er gyldig i mindst tre måneder. I Østrig trådte to nye integrationslove i kraft i sommeren 2017 som led i en større indsats for at fremme integrationen. Integrationsloven stiller krav om, at flygtninge og personer med subsidiær beskyttelsesstatus skal underskrive en "integrationserklæring" og deltage i integrationskurser. Med virkning fra den 1. januar 2018 blev den føderale asyllov tilpasset og giver personer med

subsidiær beskyttelse og asylansøgere ret til integrationsstøtte, forudsat at det er meget sandsynligt, at der ydes international beskyttelse.

Bedre integration af migranter på arbejdsmarkedet er en prioritet i mange medlemsstater. I Belgien gennemførte den offentlige arbejdsformidling i Flandern (VDAB) sin handlingsplan for 2017 med titlen "Integration gennem arbejde". Sverige har vedtaget nye foranstaltninger for at lette integrationen af nytilkomne migranter, navnlig på arbejdsmarkedet, gennem bl.a. målrettet uddannelse. Det svenske agentur for økonomisk og regional vækst fremmer kontakter og netværkssamarbejde mellem kvinder født i udlandet, især nytilkomne kvinder, og arbejdsgivere. I Estland blev der iværksat en oplysningskampagne for at fremme anden- og tredjegerationsindvandreres adgang til beskæftigelse i den offentlige sektor. Der blev også iværksat et pilotmentorprogram for at gøre det lettere for tredjelandsstatsborgere at få adgang til arbejdsmarkedet.

Fremme af adgang til uddannelse kan være en vigtig drivkraft for integration på arbejdsmarkedet og i samfundet som helhed. I henhold til uddannelsesforpligtelsen i Sverige kan alle nytilkomne indvandrere fra tredjelande, som deltager i den offentlige arbejdsformidlings introduktionsprogram, og som anses for at have behov for en uddannelse for at få et job, indsende en ansøgning om uddannelsesforløb. I Estland blev onlineplatformen for indvandrere til at lære estisk videreudviklet i 2017. I Finland havde reformen af grund- og erhvervsuddannelsen til formål at fremme udviklingen af migranternes sproglige kompetencer. Desuden blev der vedtaget en lovændring for at give indvandrere læse- og skrivefærdigheder som led i voksenuddannelse. Kroatien har forbedret sit system for anerkendelse af kvalifikationer for personer under international beskyttelse, og har gjort det muligt for dem at afslutte en uddannelse, der er påbegyndt i oprindelseslandet, gratis. I Tyskland blev der gennemført foranstaltninger for at hjælpe tredjelandsstatsborgere med at blive integreret på arbejdsmarkedet gennem anerkendelse af deres erhvervsmæssige og uddannelsesmæssige kvalifikationer samt deres ikkeformelle færdigheder.

Medlemsstaterne træffer også særlige foranstaltninger for flygtninge og asylansøgere. I Belgien er der indgået et strukturelt samarbejde mellem det føderale agentur for modtagelse af asylansøgere (Fedasil) og den vallonske offentlige arbejdsformidling (Forem), hovedsagelig for at gøre det nemmere for asylansøgere at finde beskæftigelse. I Estland udvidede arbejdsløshedsforsikringsagenturet projektet "Mit første job i Estland" under ungdomsgarantiordningen, som medfinansieres af Den Europæiske Socialfond, til at omfatte

personer under international beskyttelse. I Luxembourg oprettede arbejdsformidlingen en tjeneste til integration af personer under international beskyttelse på arbejdsmarkedet. I Nederlandene blev der iværksat et program for personer under international beskyttelse og indfødte med migrantbaggrund for at forbedre adgangen til beskæftigelse. Frankrig iværksatte "vejen for 1 000 flygtninge", der tilbyder 1 000 personer under international beskyttelse et otte måneders integrationsforløb, herunder indkvartering, sprogindlæring og certificeret erhvervsuddannelse.

Flere medlemsstater fremmer beskæftigelsen af personer med handicap. Siden september 2017 har den græske regering støttet beskæftigelsen af personer med handicap og tilpasning af arbejdspladser i de lokale myndigheder og i private virksomheder. Tilsvarende har Sverige hævet loftet for støtte til beskæftigelse af personer med handicap. Polen er i færd med at gennemføre et projekt finansieret af Den Europæiske Socialfond med henblik på at mindske hindringerne for beskæftigelse af personer med handicap. Bulgarien investerer i uddannelse for at øge beskæftigelsesegnetheden for personer med handicap ("uddannelse og beskæftigelse") med prioritet til personer med alvorlige handicap. Frankrig har vedtaget loven *Liberté de Choisir son Avenir Professionnel* ("frihed til at vælge sin professionelle fremtid"), der har til formål at fremme beskæftigelsen af personer med handicap. Denne lov omfatter en opskalering af sociomedicinske tilgange til hjælp i jobsøgning, en overførsel af kravet om at sikre 6 % af rekrutteringen blandt personer med handicap fra arbejdsenheden til virksomhedsniveau samt indførelsen af en obligatorisk virksomhedserklæring (fra januar 2020) om de foranstaltninger, der er truffet for at integrere handicappede arbejdstagere. Portugal indførte nye sociale ydelser til personer med en handicapprocent på over 60 for at tilskynde dem til at fortsætte med at arbejde eller søge job (i øjeblikket er personer med handicap ikke berettiget til at modtage invaliditetsydelse, hvis de modtager nogen form for vederlag). Malta er ved at indføre en ny budgetforanstaltning, som vil give personer med handicap mulighed for at bevare den fulde invalidepension, mens de arbejder/eller når de får et job.

3.3. Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog

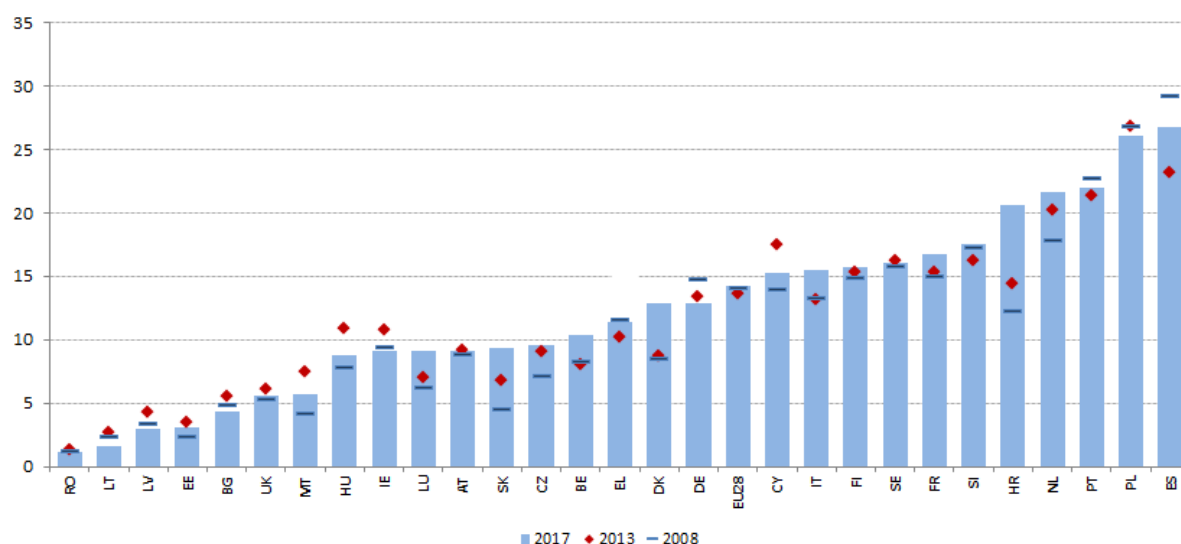
I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje nr. 7, som anbefaler medlemsstaterne at forbedre arbejdsmarkedets funktion og effektiviteten af den sociale dialog. Dette omfatter en afbalancering af fleksibilitet og sikkerhed i arbejdsmarkedspolitikker, forebyggelse af arbejdsmarkedssegmentering og fremme af overgang til tidsbegrænsede ansættelsesforhold, sikring af effektive aktive arbejdsmarkedspolitikker og offentlige arbejdsformidlinger, tilvejebringelse af passende arbejdsløshedsunderstøttelse, som tilskynder til en hurtig tilbagevenden til beskæftigelse, og fremme af mobiliteten for arbejdstagere og lærende. Desuden anbefales det i retningslinjen, at medlemsstaterne sikrer rettidig og meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen og gennemførelsen af politikker, herunder gennem støtte til øget kapacitet hos arbejdsmarkedets parter. Kapitlet begynder med en kort præsentation af nøgleindikatorer, der peger på udfordringer på dette område, navnlig for så vidt angår segmenteringen mellem permanente og midlertidige job (og dermed forbundne jobkvalitetsspørgsmål), deltagelse i aktive arbejdsmarkedspolitikker og offentlige arbejdsformidlinger, arbejdsløshedsunderstøttelsens funktion (gennem en opdatering af benchmarket forelagt i 2018) og forbedret mobilitet for arbejdstagere og lærende. Endelig præsenterer afsnit 3.3.2 medlemsstaternes politiske foranstaltninger inden for disse områder.

3.3.1 Nøgleindikatorer

Selv om arbejdsmarkedssegmenteringen stort set er stabil på EU-plan, er den et problem for en række medlemsstater. Segmentering er den situation, hvor (mindst) to "segmenter" af arbejdstagere, der er kendetegnet ved forskellige rettigheder og/eller arbejdsvilkår, eksisterer side om side på arbejdsmarkedet. Navnlig når dette er forbundet med begrænsede muligheder for at flytte fra atypiske til faste job, kan det hæmme arbejdsmarkedets funktion og retfærdighed. En høj andel af midlertidigt ansatte kan være en grov indikator for segmenteringen af arbejdsmarkedet i en medlemsstat. På EU-niveau (figur 39) har andelen af midlertidige kontrakter i forhold til det samlede antal ansatte ikke ændret sig væsentligt i de seneste år og har ligget på omkring 14 % i gennemsnit i de seneste ti år. Nogle medlemsstater oplever imidlertid meget højere niveauer: Dette er navnlig tilfældet i Spanien, Polen, Portugal, Nederlandene og Kroatien, som alle registrerede niveauer på over

20 % i 2017; efterfulgt af seks andre medlemsstater (Slovenien, Frankrig, Sverige, Finland, Italien og Cypern) på mellem 15 % og 20 %. Nogle af disse lande oplevede betydelige stigninger mellem 2008 og 2017, navnlig Kroatien (med 8 procentpoint), Slovakiet (med 5 procentpoint), Nederlandene (med ca. 4 procentpoint) og Italien (med 2 procentpoint). Danmark har også registreret en betydelig stigning (fra 8,5 % i 2008 til 12,9 % i 2017). Et særligt tilfælde er Spanien, hvor andelen af midlertidige kontrakter faldt betydeligt under krisen (fra 29,2 % i 2008 til 23,2 % i 2013), men steg igen med opsvinget (op til 26,8 % i 2017).

Figur 39: Andel af midlertidigt ansatte i forhold til det samlede antal ansatte (15-64 år).

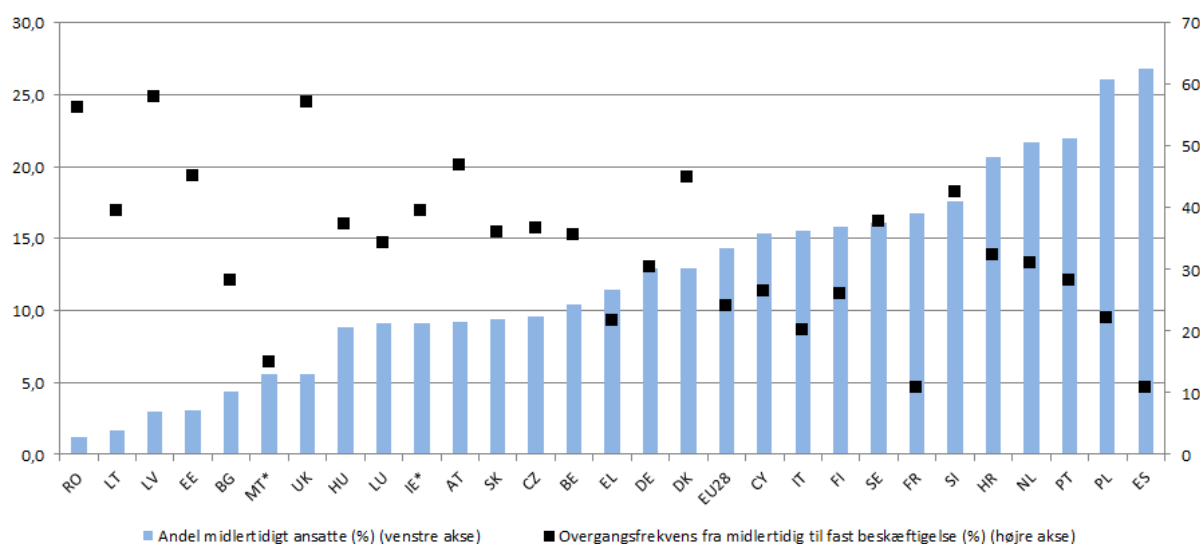

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelsen).

Midlertidige kontrakter kan fungere som et springbræt til faste stillinger, men er ofte "blindgyder". Figur 40 viser overgangsfrekvensen fra midlertidige til faste kontrakter (som gennemsnit over tre år for at minimere virkningen af kortvarige udsving) sammenlignet med andelen af midlertidige kontrakter i forhold til det samlede antal ansatte. Gennemsnitligt overgår 24 % af arbejdstagerne med en midlertidig kontrakt til en fast kontrakt i det følgende år. I en række medlemsstater er overgangsfrekvensen imidlertid betydeligt lavere end EU-gennemsnittet. Dette er navnlig tilfældet for Spanien, Frankrig, Polen og Italien, som kombinerer en lav overgangsfrekvens (ca. 11 % for de to første lande, 20 % for Italien og 22 % for Polen) med en høj andel af midlertidige kontrakter, hvilket er et tegn på

segmentering. Overgangsfrekvenserne er forholdsvis højere i medlemsstater med en lav andel af tidsbegrænsede kontrakter. I lande med en høj andel af tidsbegrænsede kontrakter er der derimod en tendens til, at arbejdstagerne sidder fast i midlertidige job. Nogle bemærkelsesværdige undtagelser er Sverige og Slovenien, der til trods for en høj andel af midlertidigt ansatte, har overgangsfrekvenser, der ligger tæt på eller over 40 %.

Figur 40: Andelen af midlertidigt ansatte i forhold til det samlede antal ansatte mellem 15-64 år (2017) og overgangen fra midlertidig til fast beskæftigelse, 3-års gennemsnit (2016).

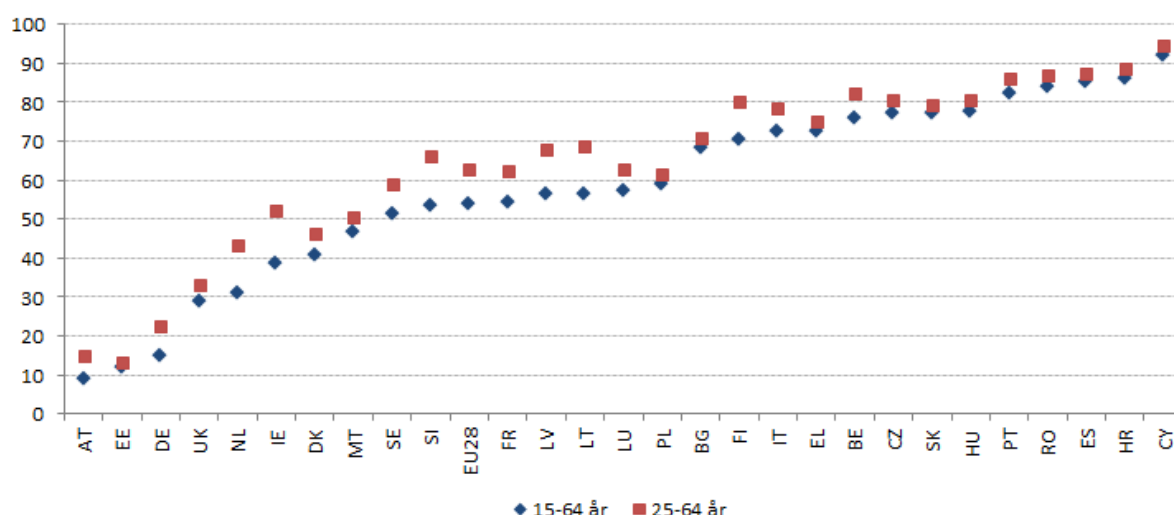
Kilde: Eurostat, AKU (arbejdsstyrkeundersøgelsen), SILC.

Note: Overgangsfrekvensen for IE og MT vedrører 2015.

På EU-plan er størstedelen af de midlertidigt ansatte på tidsbegrænsede kontrakter, fordi de ikke kan finde et fast job. Andelen af "ufrivillige" midlertidigt ansatte er en yderligere indikation af segmentering på arbejdsmarkedet; i EU er omkring 54 % af alle midlertidigt ansatte i alderen 15-64 år i denne situation (2 procentpoint mere end i 2008), men andelen er over 70 % i 12 medlemsstater. I dette perspektiv er situationen for medlemsstater som Portugal, Kroatien og Spanien, som kombinerer en høj andel af midlertidigt ansatte med en procentdel af "ufrivillighed" på over 80 %, særligt udfordrende (figur 41). Situationen i Cypern kræver også en vis overvågning: Selv om andelen af midlertidigt ansatte kun ligger en smule over EU-gennemsnittet, befinder 91,9 % af disse ansatte sig i denne situation, fordi de ikke kunne finde et fast job. Unge arbejdstagere er normalt mere villige til at acceptere

midlertidige job. Som det fremgår af figur 41, er andelen af arbejdstagere i aldersgruppen 25-64 år, der ufrivilligt er midlertidigt ansatte, højere i alle medlemsstater. Det er interessant, at forskellen mellem aldersgrupperne 15-64 år og 25-64 år er lavest, når andelen af arbejdstagere, der ufrivilligt er midlertidigt ansatte, er størst, hvilket viser, at unge arbejdstagere på mere segmenterede arbejdsmarkeder også har en streng præference for tidsbegrænsede kontrakter. Andelen af ældre arbejdstagere (55-64-år), der ufrivilligt er ansat på midlertidige kontrakter, er steget betydeligt siden krisen, fra 51,9 % i 2008 til 60,6 % i 2017.

Figur 41: Ufrivilligt midlertidigt ansatte som andel af det samlede antal midlertidigt ansatte, 2017.

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelsen).

En stor andel af selvstændige erhvervsdrivende kan også være et tegn på arbejdsmarkedssegmentering. Selv om selvstændig virksomhed normalt er frivillig, kan den skjule økonomisk afhængige ansættelsesforhold (såkaldt "proformaselvstændige"). Hertil kommer, at de sociale sikringsordninger ofte ikke er tilpasset til at omfatte selvstændige (dette aspekt behandles i kapitel 3.4). Selvstændiges grad af selvbestemmelse kan ikke måles ud fra sammenlignelige Eurostat-statistikker på tværs af medlemsstaterne⁶⁵. Der kan imidlertid indhentes indirekte oplysninger ved at se på andelen af selvstændige uden ansatte i forhold til

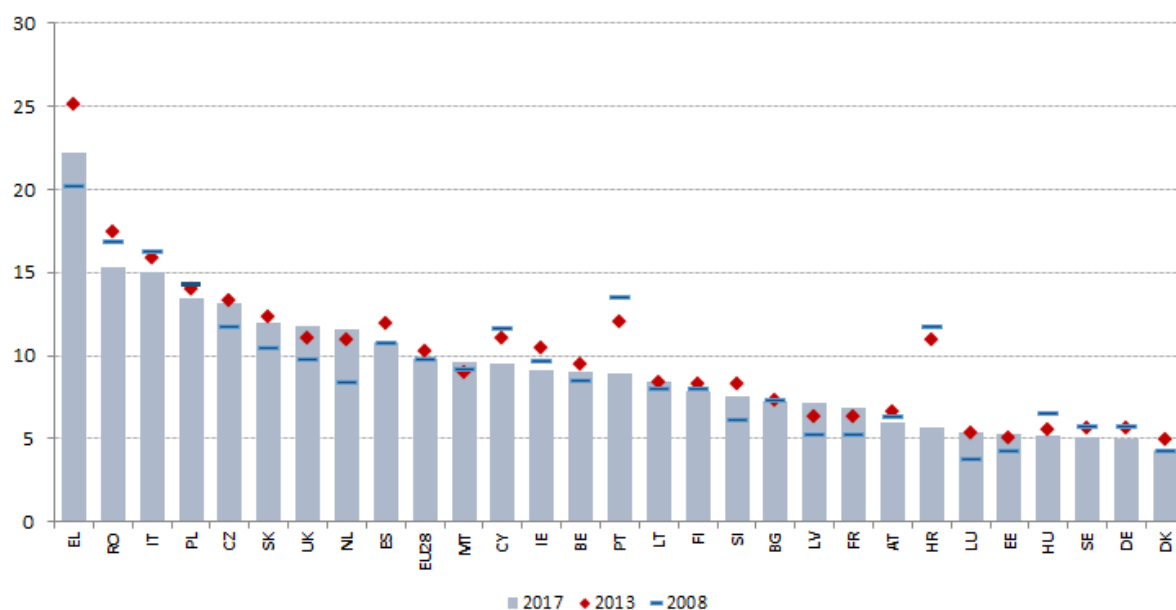
⁶⁵ Et kommende ad hoc-LFS-modul fra Eurostat om selvstændig erhvervsvirksomhed, hvis resultater forventes at foreligge i 2019, vil bidrage til at kaste lys over emnet.

den samlede beskæftigelse - når den er høj, kan det indikere, at der er behov for yderligere landespecifik vurdering. Ranglisten viser, at Grækenland (22,3 %), Rumænien (15,3 %) og Italien (15,1 %) lå i toppen i 2017, efterfulgt af Polen, Tjekkiet, Slovakiet, Det Forenede Kongerige og Nederlandene med procentsatser på over 11 % (figur 42). I den lave ende har Danmark, Tyskland, Sverige og Ungarn procentsatser under eller tæt på 5 %. Siden 2008 har andelen af selvstændige generelt været stabil i EU, men der blev registreret betydelige stigninger i nogle lande, navnlig i Nederlandene (fra 8,4 % i 2008 til 11,5 % i 2017) og i Det Forenede Kongerige (fra 9,8 % til 11,8 %). Andelen er derimod faldet markant i Kroatien (fra 11,7 % til 5,7 %) og i Portugal (fra 13,5 % til 8,9 %). Ifølge Eurofound⁶⁶ kunne ca. en fjerdedel af alle selvstændige arbejdstagere i EU i 2015 klassificeres som "sårbare" eller "skjulte"⁶⁷, med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. Disse arbejdstagere er kendetegnet ved økonomisk afhængighed, lav grad af autonomi og finansiell sårbarhed; der er derfor stor sandsynlighed for, at der findes "proformaselvstændige" i disse grupper. Figur 43 viser fordelingen af selvstændige arbejdstagere i disse to kategorier som andel af den samlede beskæftigelse pr. medlemsstat.

⁶⁶ Eurofound (2017), Exploring self-employment in the European Union, Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg.

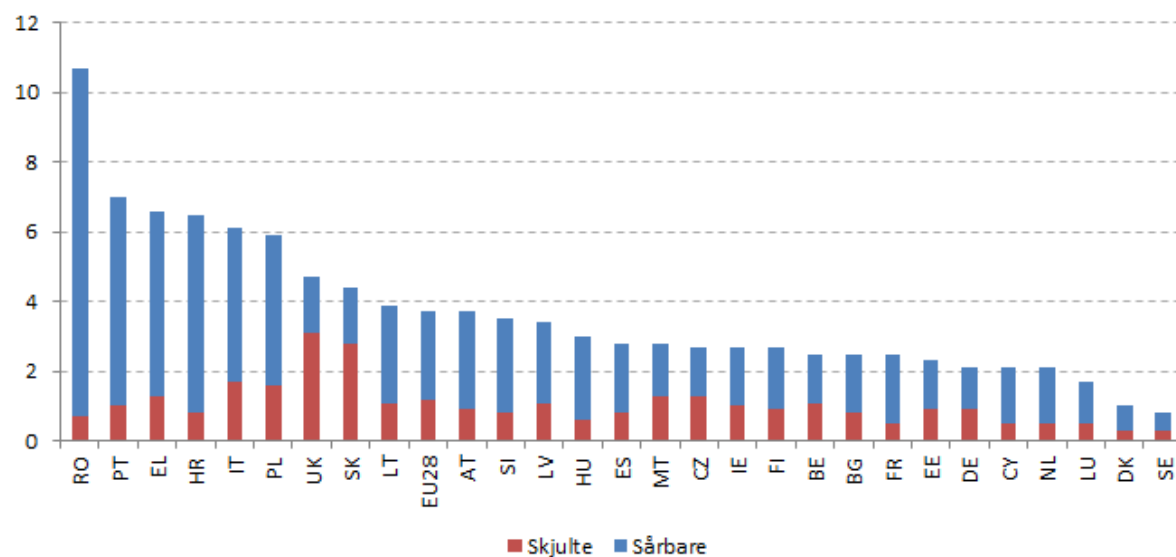
⁶⁷ Baseret på data fra 2015 fra den sjette europæiske undersøgelse af arbejdsvilkårene (EWCS) identificeres fem særskilte klynger af selvstændige ("arbejdsgivere", "selvstændige uden ansatte", "små virksomheder og landbrugere", "sårbare" og "skjulte"). Klyngerne er resultatet af en statistisk model (latent klasseanalyse), som kontrollerer variabler for økonomisk afhængighed (f.eks. antal kunder, muligheder for at finde nye kunder), operationel afhængighed (f.eks. mulighed for at tage fri med kort varsel) og iværksætterånd (f.eks. med flere virksomheder og grunden til at blive selvstændig). Yderligere oplysninger findes i Eurofound (2017), ibid.

Figur 42: Selvstændige uden ansatte i procent af den samlede beskæftigelse

Kilde: Eurostat, AKU (egne beregninger).

Figur 43: "Sårbare" og "skjulte" selvstændige arbejdstagere i procent af den samlede beskæftigelse.

Kilde: Eurofound (2017) – baseret på den sjette europæiske undersøgelse af arbejdsvilkårene (2015).

"Arbejde på onlineplatforme" kan have en betydelig indvirkning på arbejdsvilkår og -mønstre, selv om det i øjeblikket er begrænset til små dele af arbejdsstyrken. Europa-

Kommissionens COLLEEM-onlineundersøgelse⁶⁸ har for nylig undersøgt, hvordan onlineplatforme anvendes blandt hyppige internetbrugere i alderen 16-74 år i 14 EU-lande, og fremlagde indledningsvis en foreløbig gennemgang af situationen for arbejdstagere på onlineplatforme. Ifølge Europa-Kommissionen (2018)⁶⁹ og på grundlag af undersøgelsesresultaterne lå andelen af personer, der tjener over halvdelen af deres indkomst fra arbejde på onlineplatforme lidt over 2 % i 2017, og de højeste niveauer blev registreret i Det Forenede Kongerige (4,3 %) og Nederlandene (2,9 %). Omkring halvdelen af de personer, hvis primære aktivitet er arbejde på onlineplatforme, betragter sig selv som helt eller delvist selvstændige, selv om en betydelig del (38 %) ser sig selv som ansatte. Dette tyder på, at mange ansatte på onlineplatforme ikke er omfattet af social beskyttelse – et problem, der kompliceres af, at deres ansættelsesstatus ofte ikke er klar i reguleringsøjemed.

Midlertidigt ansatte oplever en lavere jobkvalitet baseret på en række aspekter. Den sjette europæiske undersøgelse af arbejdsvilkårene (2015) indeholder oplysninger om en række vigtige aspekter af jobkvaliteten. Baseret på denne undersøgelse har Eurofound⁷⁰ beregnet syv indikatorer for jobkvaliteten (vedrørende henholdsvis fysisk miljø, socialt miljø, arbejdsintensitet, færdigheder og selvstændig beslutningstagning, arbejdstidskvalitet, fremtidsmuligheder og indtjening). Når man ser på forskellene i resultaterne for seks af de syv kvalitetsindikatorer⁷¹ (tabel 3), ligger arbejdstagere på kortvarige midlertidige kontrakter under gennemsnittet i fire af dem, hvoraf *fremtidsmuligheder* (herunder jobsikkerhed og karriereudvikling) og *færdigheder og selvstændig beslutningstagning* (som f.eks. adgang til uddannelse og selvstændige beslutninger) omfatter de største udfordringer. På den anden side ligger de, for så vidt angår det sociale miljø, lidt over gennemsnittet. Der viser sig et lignende mønster for ansatte med længerevarende midlertidige kontrakter, men de ligger tættere på gennemsnittet. Desuden befinder de sig i et mindre favorabelt *socialt miljø* sammenlignet med gennemsnittet. Der ses stadig forskelle efter en statistisk kontrol for faktorer som f.eks. individuelle eller jobrelaterede karakteristika (figur 44). Arbejdstagere med midlertidige kontrakter har også mere end tre gange så høj risiko for fattigdom som arbejdstagere med

⁶⁸ COLLEEM-undersøgelsen ("Collaborative Economy and Employment") er en onlinepanelundersøgelse af digitale platforme bestilt af GD EMPL og koordineret af JRC. Den blev gennemført i 14 EU-medlemsstater: DE, ES, FI, FR, HR, HU, IT, LT, NL, PT, RO, SE, SK og UK. Undersøgelsen blev gennemført i juni 2017. Se Pesole m.fl., (2018).

⁶⁹ Europa-Kommissionen (2018). Employment and Social Developments in Europe. Annual Review 2018. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

⁷⁰ Eurofound (2018), "Does employment Status matter for job quality?", offentliggøres snarest.

⁷¹ Den syvende indikator, dvs. indtjening, er udelukket på grund af lav pålidelighed.

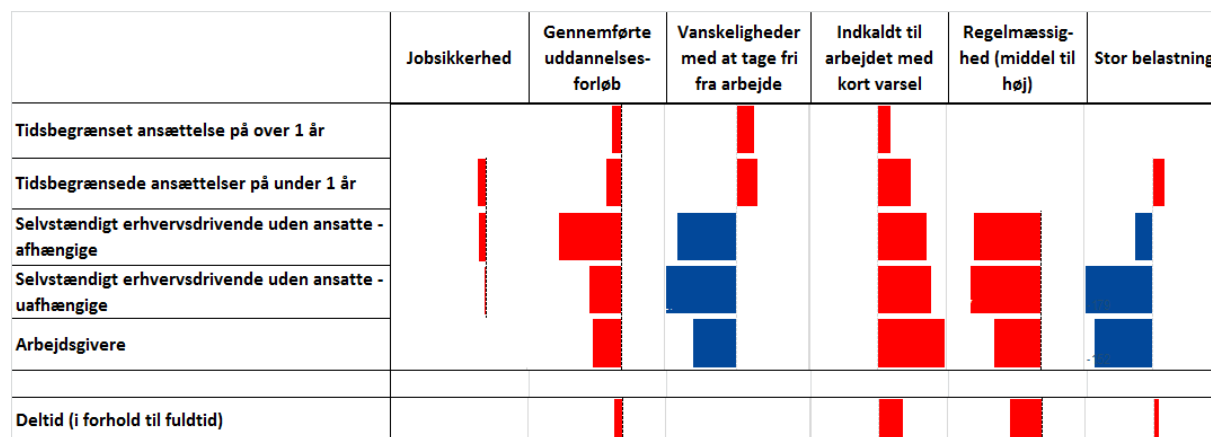
permanent ansættelse (16,3 % af de midlertidigt ansatte mod 5,8 % af de fastansatte i 2017). Denne forskel har været støt stigende siden krisen.

Tabel 3: Resultater vedrørende jobkvalitet efter beskæftigelsesstatus (2015)

		Aspekter af jobkvaliteten					
		De fysiske omgivelser	Arbejdsintensitet	Arbejdstidskvalitet	Det sociale miljø	Fremtidsudsigter	Færdigheder og selvstændig beslutningstagning
Beskæftigelsesstatus	Tidsubegrænset ansættelse	84	35	71	65	56	56
	Tidsbegrænset ansættelse på over 1 år	83	34	70	59	46	52
	Tidsbegrænset ansættelse på under 1 år	81	36	70	65	38	44
	Andre arbejdstagere	82	30	71	64	41	44
	Selvstændigt erhvervsdrivende uden ansatte - afhængige	83	27	72	44	44	54
	Selvstændigt erhvervsdrivende uden ansatte - uafhængige	83	26	67	47	50	64
	Arbejdsgivere	84	35	60	76	62	71
	I alt	83	34	70	64	53	56

Kilde: Eurofound's beregning af EWCS 2015. Grønne markeringer er "bedre end gennemsnittet", og røde er "værre end gennemsnittet". Farvens nuance viser, at der er en vis afvigelse fra gennemsnittet (mørkere farvenuancer har en større afstand til gennemsnittet).

Figur 44: Beskæftigelsesstatusens indvirkning på specifikke aspekter af jobkvalitet, kontrolleret for individuelle og jobrelaterede karakteristika (2015)

Kilde: Eurofound's beregning af EWCS, 2015

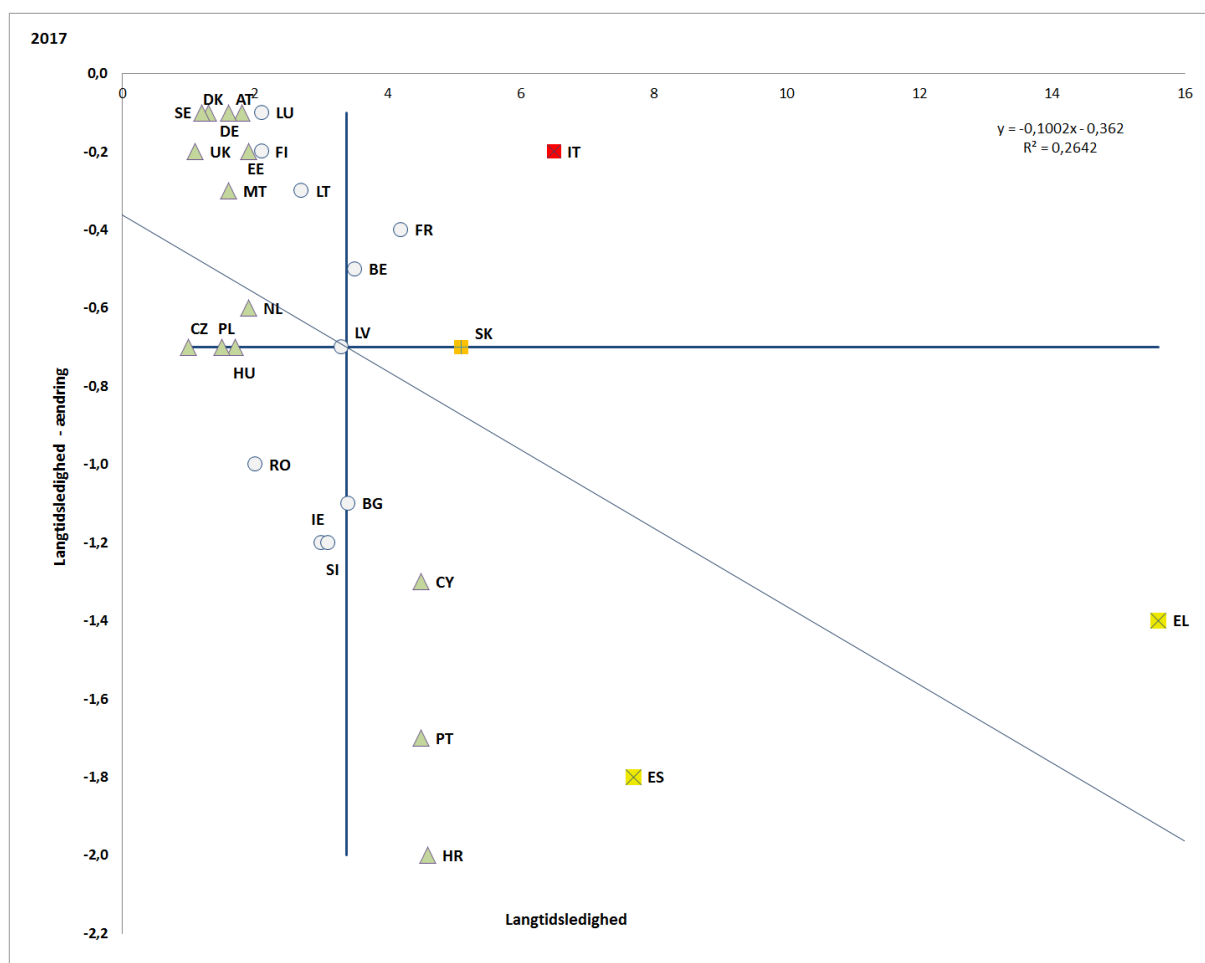
Note: Farverne repræsenterer den relative sammenhæng mellem hver jobkvalitetsindikator og beskæftigelsesstatusen i forhold til referencegruppen for ansatte med tidsbegrænsede kontrakter. Resultaterne stammer fra regressioner på flere niveauer til kontrol af bl.a. individuelle karakteristika, erhverv og sektor.

Effektive, aktive arbejdsmarkedspolitikker (ALMP'er) er et centralt element for velfungerende arbejdsmarkeder. De øger de arbejdssøgendes muligheder for at finde et nyt

job og forbedrer matchningen på arbejdsmarkedet. Den største udfordring, som de aktive arbejdsmarkedspolitikker søger at løse, er arbejdsløshed, navnlig langtidsledighed (dvs. ledighed på over et år). Erfaringen viser, at jo længere den jobsøgende er arbejdsløs, jo større er risikoen for, at der er tale om forringelse af færdigheder, manglende motivation og en generel løsrivelse fra arbejdsmarkedet. Langtidsledighed er således både en indikator for de aktive arbejdsmarkedspolitikkers effektivitet og en målestok for den udfordring, som et land står over for med hensyn til aktivering af den arbejdsløse befolkning⁷². Figur 45 viser tallene for langtidsledigheden (dvs. forholdet mellem antallet af arbejdsløse i mere end et år og den erhvervsaktive befolkning) i 2017 og ændringen i forhold til 2016. Som det også fremgår af kapitel 1, har langtidsledigheden været faldende i alle medlemsstater i 2017 som følge af opsvinget på arbejdsmarkedet. På trods af en stort set konvergerende tendens (som fremhævet af regressionslinjens negative hældning) er der fortsat betydelige forskelle mellem medlemsstaterne, idet tallene i 2017 varierede fra 1 % i Tjekkiet til 15,6 % i Grækenland. Sammen med Spanien (som har en langtidsledighed på 7,7 %) er Grækenland markeret som "svag, men i bedring", da landet kombinerer et niveau, der er meget højere end gennemsnittet, med et hurtigt fald i løbet af det seneste år. Italien registrerede en forholdsvis lavere langtidsledighed (6,5 %) og betegnes som "situationen er kritisk" i betragtning af den begrænsede forbedring i 2017 i forhold til det foregående år. Situationen i Slovakiet markeres som "bør holdes øje med" med en langtidsledighedsprocent på 5,1 %. Blandt de lande, der er markeret som "bedre end gennemsnittet", er det værd at nævne Cypern, Portugal og Kroatien, som er klassificeret i denne gruppe på grund af deres resultater med hensyn til de årlige ændringer, hvilket tyder på en betydelig forbedring i 2017 (niveauet ligger tæt på EU-gennemsnittet, men dog stadig over).

⁷² Af disse årsager har Beskæftigelsesudvalget opnået enighed om langtidsledigheden som en nøgleindikator i den sociale resultattavle for at overvåge aktiv støtte til beskæftigelsen.

Figur 45: Langtidsledighed (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

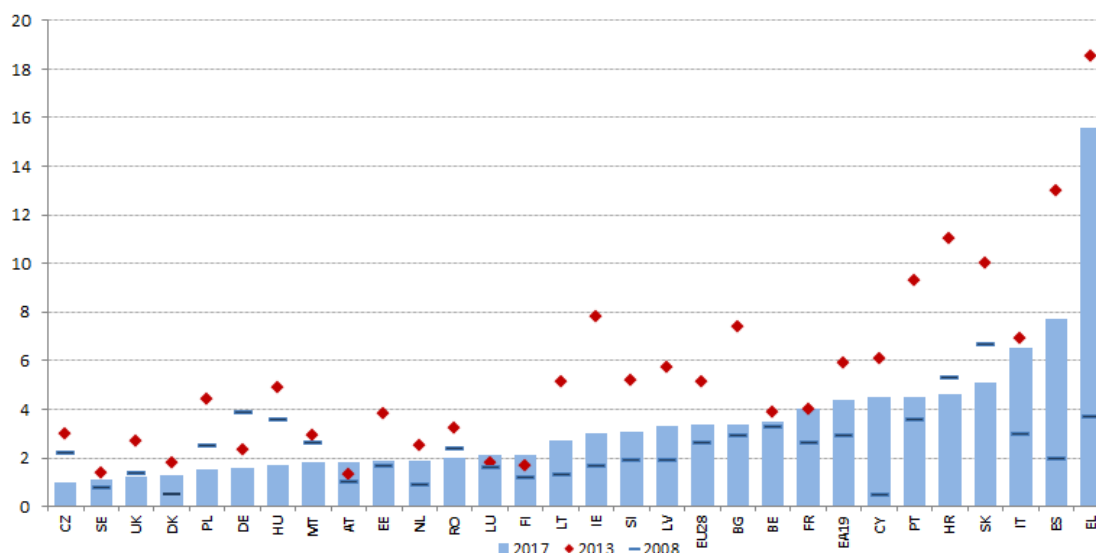

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelsen). Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

I de fleste medlemsstater er langtidsledigheden endnu ikke nået op på niveauet før krisen. Forbedringen i forhold til 2013 (det højeste år for krisen) har været særlig relevant (med mere end 4 procentpoint) i Kroatien, Spanien, Slovakiet, Portugal, Irland og Bulgarien. I nogle få medlemsstater er langtidsledigheden i 2017 dog stadig den samme som i 2013 eller højere, navnlig for Frankrig (ingen ændring), Østrig (+ 0,5 procentpoint), Finland (+ 0,4 procentpoint) og Luxembourg (+ 0,3 procentpoint). Desuden er langtidsledigheden i 21 medlemsstater højere end i 2008, og de største forskelle registreres for Grækenland (+ 11,9 procentpoint), Spanien (+ 5,7 procentpoint), Cypern (+ 4 procentpoint) og Italien (+ 3,5 procentpoint). Dette er et tegn på intensiteten af den recession, som disse lande har været udsat for i de seneste år, og den indvirkning, den har på resultaterne på arbejdsmarkedet – og samtidig et tegn på udfordringerne for de offentlige arbejdsformidlinger og de aktive

arbejdsmarkedspolitikker, som i mange tilfælde blev sat under alvorligt pres af det pludseligt stigende antal arbejdssøgende.

Figur 46: Langtidsledighed i procent af den erhvervsaktive befolkning

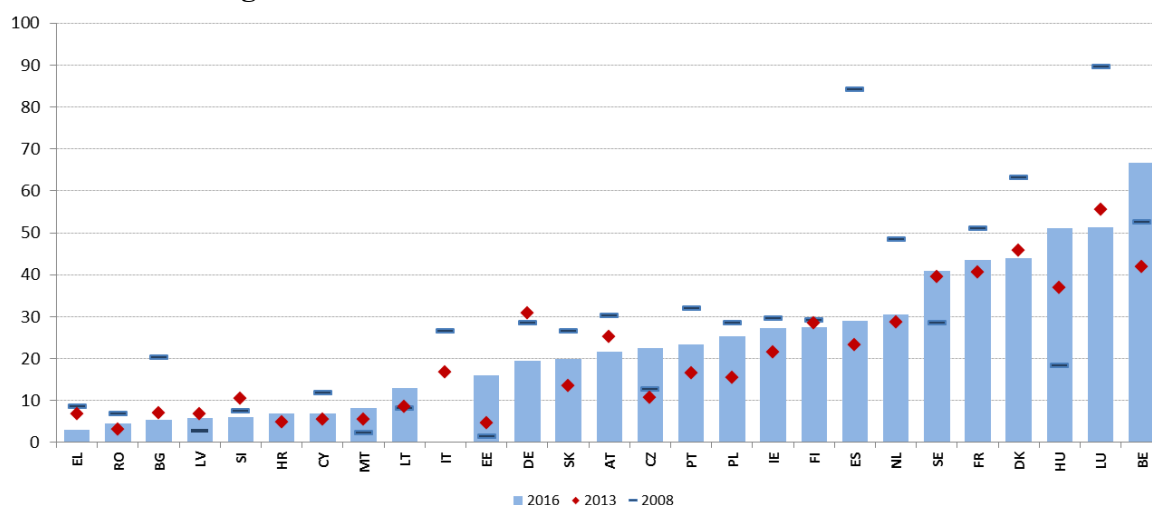
Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelsen).

Deltagelsen i aktive arbejdsmarkedspolitikker varierer stadig meget i EU-landene.

Aktive arbejdsmarkedspolitikker er en af hjørnestenene i bestræbelserne på at sikre effektive overgange på arbejdsmarkedet og velfungerende arbejdsmarkeder. Sammen med en effektiv infrastruktur for livslang læring udgør aktive arbejdsmarkedspolitikker den faktiske støtte (og sikkerhed) i en afbalanceret flexicurity-struktur, der er anerkendt som en faktor, der skaber bedre arbejdsmarkedsresultater. På denne baggrund er forskellene mellem medlemsstaterne med hensyn til deltagelse i aktiveringsforanstaltninger slående. På den ene side er der en stor gruppe af medlemsstater (Grækenland, Rumænien, Bulgarien, Letland, Slovenien, Kroatien, Cypern og Malta), hvor færre end 10 % af dem, der ønskede at arbejde, deltog i aktive arbejdsmarkedspolitikker i 2016. Desuden er denne andel i de fleste tilfælde faldet i de senere år. På den anden side er der en anden gruppe lande, der registrerer andele på over 40 % (Sverige, Frankrig, Danmark, Ungarn, Luxembourg og Belgien). For denne gruppe af lande har tendensen generelt set været positiv eller konstant siden 2013. Dette tyder på, at der ikke

er tale om konvergens i forbindelse med denne politiske indikator⁷³. I de fleste lande er deltagelsesprocenten faldet efter krisen (med bemærkelsesværdige undtagelser i Belgien, Ungarn, Sverige, Tjekkiet og Estland), som viser, at stigningen i antallet af personer, der søger arbejde, ikke er blevet fulgt af en forholdsmæssig stigning i deltagelsen i aktive arbejdsmarkedspolitikker.

Figur 47: Deltagere i aktive arbejdsmarkedspolitikker pr. 100 personer, der ønsker at komme i beskæftigelse

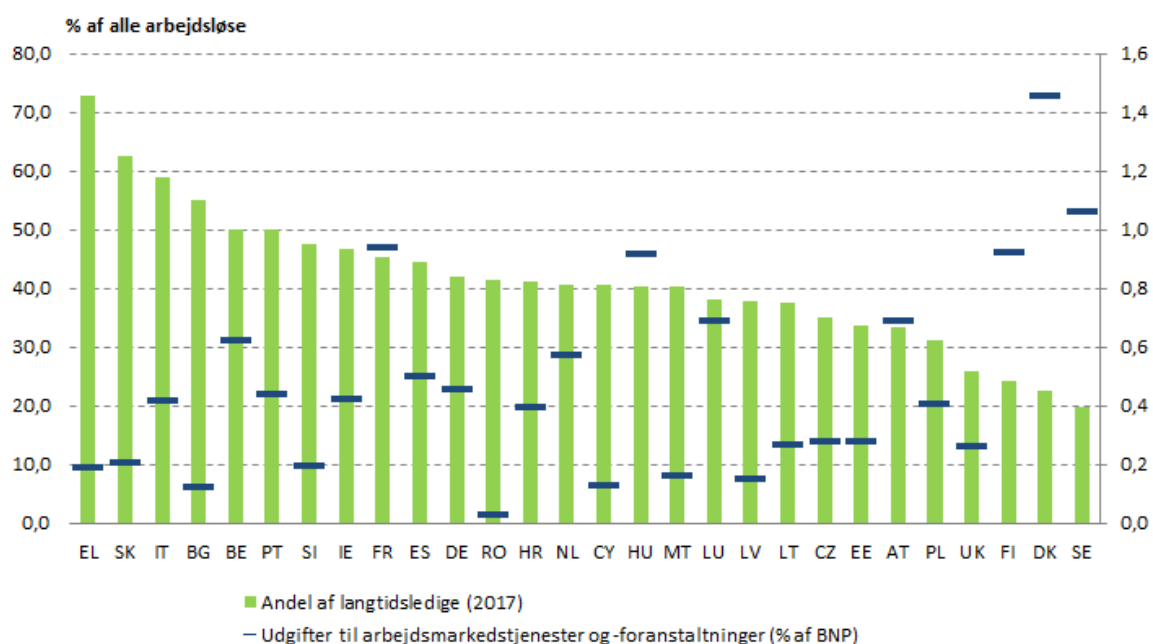

Kilde: Eurostat, LMP-database og LFS. Der foreligger ikke nyere data for UK. Der foreligger ingen tal for 2016 for IT.

De samlede investeringer i aktive arbejdsmarkedspolitikker ser også ud til at variere markant medlemsstaterne imellem. Selv om andelen af langtidsledige er et løst overslag over de aktive arbejdsmarkedspolitikkers effektivitet, giver denne forskel også anledning til bekymring. Selv om udgifterne til arbejdsmarkedstjenester og -foranstaltninger til en vis grad hænger sammen med arbejdsløsheden og konkurrenceevnen i en given medlemsstat, viser tallene store forskelle i indsatsen for at opbygge effektive ordninger med henblik på aktive arbejdsmarkedspolitikker. Udgifterne til arbejdsmarkedstjenester og -foranstaltninger varierer fra 1,5 % af BNP til under 0,1 % i nogle af de mindre engagerede medlemsstater (figur 48). Desuden er de medlemsstater, der investerer mindst i aktive arbejdsmarkedspolitikker, ofte også de lande, hvor en betydelig del af den aktive arbejdsmarkedspolitik er medfinansieret af ESF, og hvor systemets langsigtede bæredygtighed er i fare.

⁷³ Ikke desto mindre skal denne indikator fortolkes med forsigtighed, da den kun måler deltagelsen i arbejdsmarkedspolitikker (og ikke deres effektivitet), og at den for en række lande medfører spørgsmål om den statistiske pålidelighed i forbindelse med dataindsamlingsprocessen.

Figur 48: Udgifter til arbejdsmarkedstjenester og -foranstaltninger (2016) og andel af langtidsledige (2017)

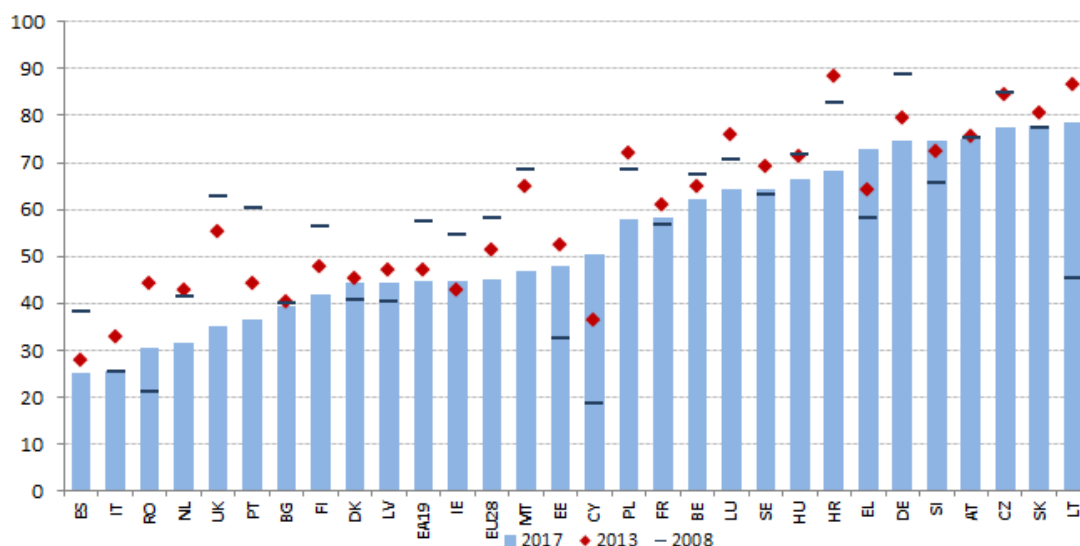

De offentlige arbejdsformidlinger er de vigtigste institutioner på arbejdsmarkedet med ansvar for støtte til jobsøgning og henvisning af jobsøgende til aktiveringsforanstaltninger. Selv de offentlige arbejdsformidlinger er struktureret forskelligt i de enkelte lande, tager de alle sigte på at matche udbud og efterspørgsel på arbejdsmarkedet ved at levere tjenester til både registrerede arbejdsløse og arbejdsgivere. De har navnlig ansvaret for at profilere kunderne, yde rådgivning og individuel støtte, henvise dem til uddannelses- og aktiveringsforanstaltninger og (i mange lande) udbetale arbejdsløshedsunderstøttelse og/eller sociale ydelser.

Ikke desto mindre varierer de offentlige arbejdsformidlingers effektivitet med hensyn til at yde støtte til jobsøgning fra medlemsstat til medlemsstat, bl.a. afhængigt af deres kapacitet, kvaliteten af de udbudte tjenester, koordineringen med andre aktører. Sådanne uoverensstemmelser afspejler i mange tilfælde de arbejdsløses anvendelse af de offentlige arbejdsformidlinger i forbindelse med jobsøgning (ud over de formelle registreringskrav, som generelt er nødvendige for at få adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse og andre sociale ydelser). Figur 49 viser andelen af ledige, der benytter offentlige arbejdsformidlinger til jobsøgning. Tallene adskiller sig ikke væsentligt fra dem, der blev offentliggjort i den fælles rapport om beskæftigelsen 2018. I den lave ende viser Spanien, Italien og Rumænien de

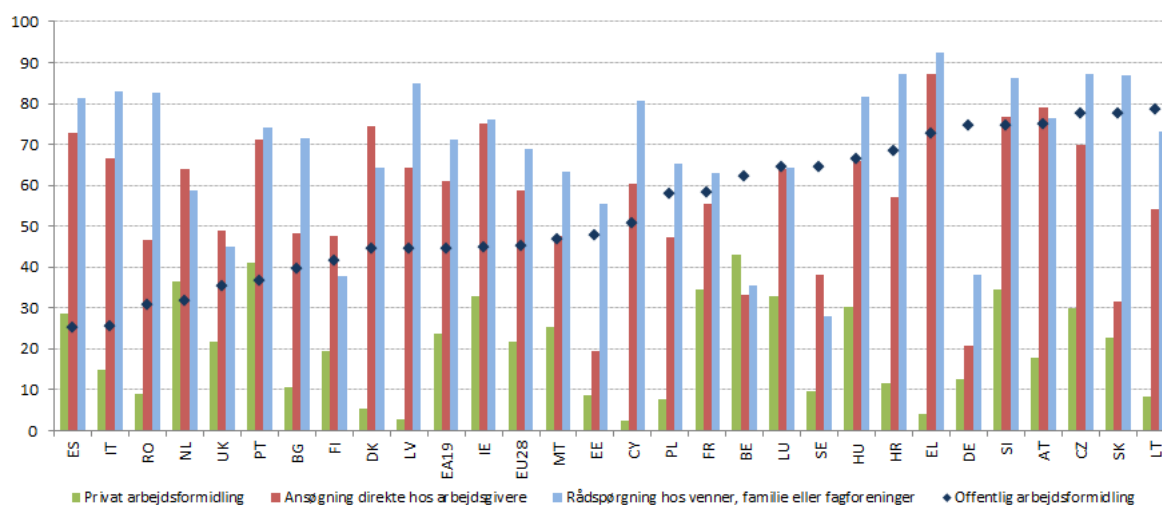
laveste andele i 2017 (under 30 %), efterfulgt af Nederlandene, Det Forenede Kongerige og Portugal (med en andel på mellem 30 % og 40 %). I medlemsstater som Litauen, Slovakiet, Tjekkiet, Østrig, Slovenien, Tyskland og Grækenland er andelen af arbejdsløse, som oplyser, at de benytter den offentlige arbejdsformidling til jobsøgning, derimod tæt på 70 %. I gennemsnit har antallet af arbejdsløse, der benytter de offentlige arbejdsformidlinger, været konstant faldet siden krisens begyndelse, nemlig fra 58,1 % i 2008 til 45,2 % i 2017 (1 procentpoint mindre end i 2016). Ikke desto mindre er der registreret en modsatrettet tendens i nogle få medlemsstater, med markante stigninger i Letland og Cypern (med over 30 procentpoint), Estland og Grækenland (med ca. 15 procentpoint), Rumænien og Slovenien (med ca. 9 procentpoint). I nogle af disse lande kan en stigning dog skyldes, at der er indført skrappe forpligtelser vedrørende registrering med henblik på at få adgang til ydelser. Figur 50 viser, at arbejdsløse benytter alternative jobsøgningsmetoder, herunder private arbejdsformidlinger, direkte ansøgninger til arbejdsgivere og uformelle metoder som f.eks. at spørge venner, slægtninge og fagforeninger. Selv om det er vanskeligt at finde generelle mønstre, ser det ud til, at uformelle metoder hyppigst anvendes i medlemsstater, hvor brugen af offentlige arbejdsformidlinger er ringe.

Figur 49: Andelen af arbejdsløse, der benytter offentlige arbejdsformidlinger til jobsøgning

Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelsen).

Figur 50: Andel af arbejdsløse, der anvender udvalgte jobsøgningsmetoder (2017)

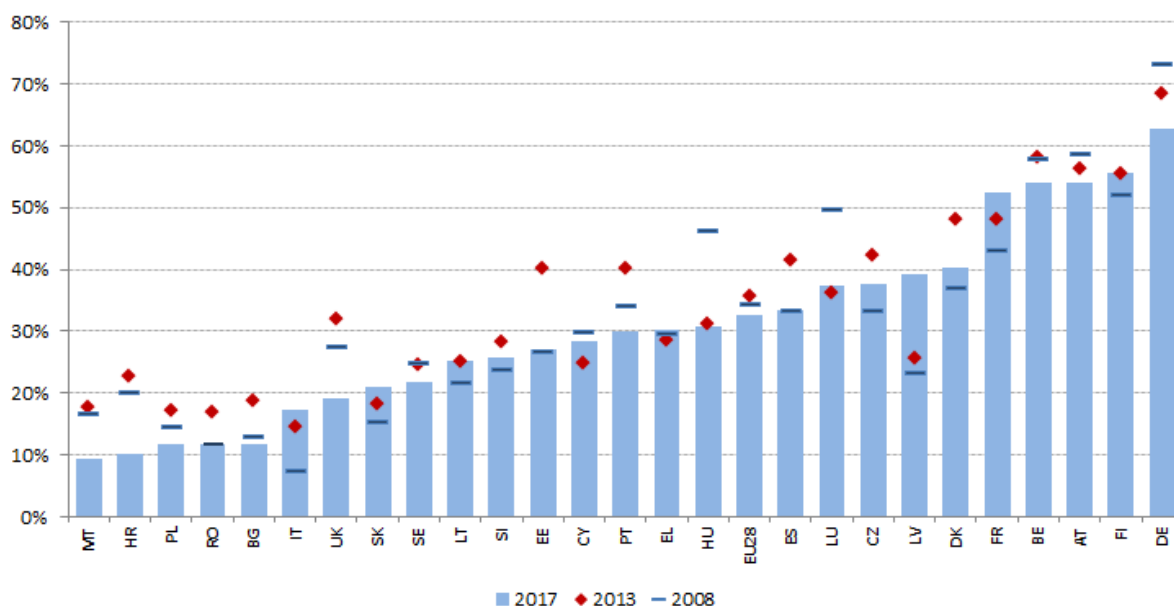
Kilde: Eurostat, LFS (arbejdsstyrkeundersøgelsen).

Tilvejebringelsen af passende arbejdsløshedsunderstøttelse af en rimelig varighed, som er tilgængelig for alle arbejdstagere og ledsages af effektive aktive arbejdsmarkedspolitikker, er afgørende for at støtte jobsøgende i forbindelse med omstilling på arbejdsmarkedet. Den fælles beskæftigelsesrapport 2018 indeholdt en omfattende sammenlignende analyse af de vigtigste træk ved arbejdsløshedsunderstøttelsessystemerne i EU, baseret på resultaterne af Beskæftigelsesudvalgets (EMCO) benchmarking af arbejdsløshedsunderstøttelse og aktive arbejdsmarkedspolitikker. Analysen fokuserede på en række resultatindikatorer og indikatorer for den politiske løftestang (for 2016 eller 2017 afhængigt af de tilgængelige data) og er generelt gyldig set i lyset af de begrænsede politiske ændringer, der fandt sted i referenceperioden for denne rapport (närmere oplysninger om de reformer, som medlemsstaterne har gennemført på dette område, findes i afsnit 3.3.2; en langsigtet oversigt over reformer i medlemsstaterne findes i Europa-Kommissionens udgivelse fra 2018⁷⁴). I dette afsnit gives der en opdatering af arbejdet, navnlig for så vidt angår indikatorer for den politiske løftestang. Desuden ses der nærmere på de yderligere indikatorer for omfanget af kravene til jobsøgning for arbejdsløse jobsøgende. Disse krav blev godkendt af Beskæftigelsesudvalget i løbet af 2018.

⁷⁴ Europa-Kommissionen (2018). Labour Market and Wage Developments in Europe. Annual review 2018. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

Andelen af korttidsledige⁷⁵, som modtager arbejdsløshedsunderstøttelse, udgør i gennemsnit ca. en tredjedel. Denne andel faldt en anelse i kølvandet på krisen (fra 34,4 % i 2008 til 32,7 % i 2017), og har været stabil i de seneste år. Der er dog stadig betydelige forskelle mellem landene (figur 51). Disse forskelle afhænger af den politiske udformning af arbejdsløshedsunderstøttelsesordningerne (navnlig vedrørende betingelserne for at opnå understøttelse, maksimal varighed, strenge krav til jobsøgning, overlapning med andre sociale beskyttelsesordninger) samt forskellige landes konjunkturbestemte situation. I et langsigtet perspektiv blev den største stigning i dækningen mellem 2008 og 2017 registreret i Letland (næsten 16 procentpoint), Italien (10 procentpoint) og Frankrig (9 procentpoint). På den anden side blev de største fald registreret i Ungarn (-15 procentpoint), Luxembourg (-12 procentpoint), Kroatien og Tyskland (-10 procentpoint). Sidstnævnte har dog stadig den højeste dækningsgrad (62,8 %) - efterfulgt af Finland, Østrig, Belgien og Frankrig med andele på over 50 %. Derimod observeres den laveste dækning i Malta, Kroatien, Polen, Rumænien og Bulgarien, med andele på under 15 % og ingen tegn på forbedring.

Figur 51: Arbejdsløshedsunderstøttelsens dækning for korttidsledige

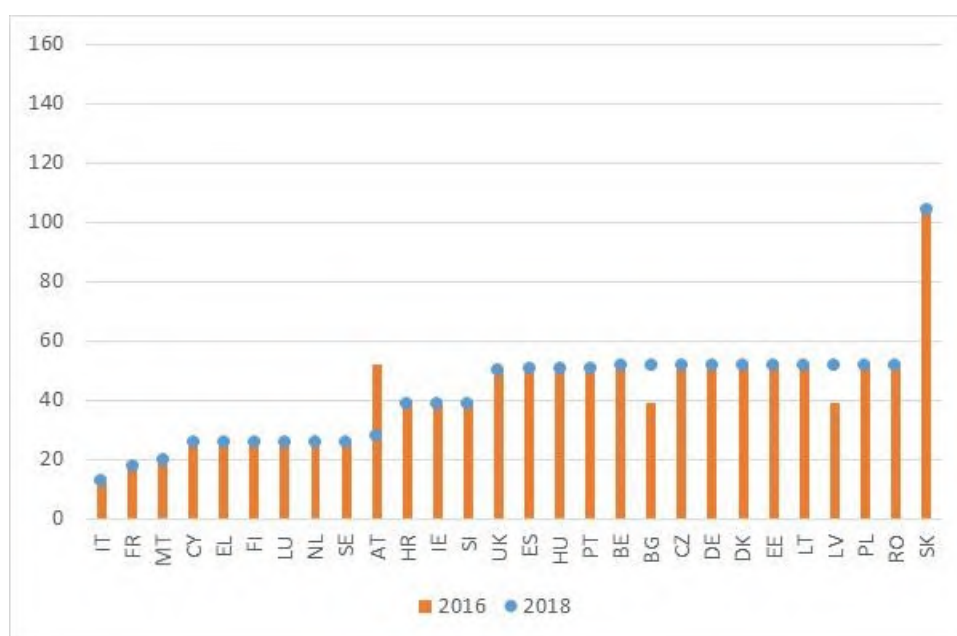
Kilde: beregning på grundlag af oplysninger fra Eurostat, LFS-data (arbejdsstyrkeundersøgelsen) Note: der foreligger ikke data for IE og NL.

⁷⁵ Personer, der har været ledige i mindre end et år.

Der har ikke været nogen større ændringer mellem 2016 og 2018 i medlemsstaternes udformning af arbejdsløshedsunderstøttelsen. For at være berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse skal arbejdsløse generelt kunne fremvise en minimumsarbejdsperiode og/eller have betalt arbejdsløshedsforsikringsbidrag i en bestemt periode. Som vist i figur 52 varierer denne minimumsperiode fra mindre end 20 uger i Frankrig og Italien til et år (52 uger) eller mere i Polen, Rumænien og Slovakiet. Der ses næsten ingen variationer mellem 2016 og 2018, dog med tre undtagelser. For Østrigs vedkommende kræves der stadig en forsikringsperiode på 52 uger inden for de seneste 24 måneder for førstegangsansøgninger. For efterfølgende ansøgninger er denne periode dog blevet reduceret til 28 uger. I Bulgarien er længden af den påkrævede optjeningsperiode blevet øget fra 9 måneders forsikring i de sidste 15 måneder før ledighedsperioden til mindst 12 måneders forsikring i de sidste 18 måneder før ledighedsperioden. En lignende reduktion har fundet sted i Letland, hvor kravet er steget fra at have indbetalt mindst 9 måneders bidrag i de sidste 12 måneder inden ledighedsperioden til at have indbetalt mindst 12 måneders forsikring i de 16 måneder, der går forud for ledighedsperioden. Hvad angår understøttelsens maksimale varighed (figur 53), er der ikke sket nogen ændring mellem 2017 og 2018. Belgien er fortsat i den højeste ende med ubegrænset varighed, hvilket bør ses i lyset af, at der ikke findes en ordning for arbejdsløshedsbistand. Situationen er helt modsat i Ungarn og Malta. Den maksimale varighed er fortsat kortere end understøttelsesperioderne i de fleste medlemsstater. Kun i fire medlemsstater ses ingen ændring (Frankrig, Nederlandene, Grækenland, Luxembourg) og i tre tilfælde er perioderne længere (Finland, Danmark, Belgien). For så vidt angår niveauet for og tilstrækkeligheden af arbejdsløshedsunderstøttelsen, ses der også betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. Nettokompensationsgraden for en lavtlønnet arbejdstager med en kort arbejdshistorie (1 år) varierer fra under 20 % af den tidligere (netto-)lønindkomst i Ungarn til ca. 90 % i Luxembourg (figur 54). Sammenligningen mellem nettokompensationsgraden i den 2. og den 12. måned af arbejdsløshedsperioden viser virkningen af enten ydelsens udløb (hvor arbejdstagerne overgår til andre bistandsordninger, f.eks. arbejdsløshedsbistand eller social bistand), eller en reduktion i ydelsens størrelse over tid⁷⁶.

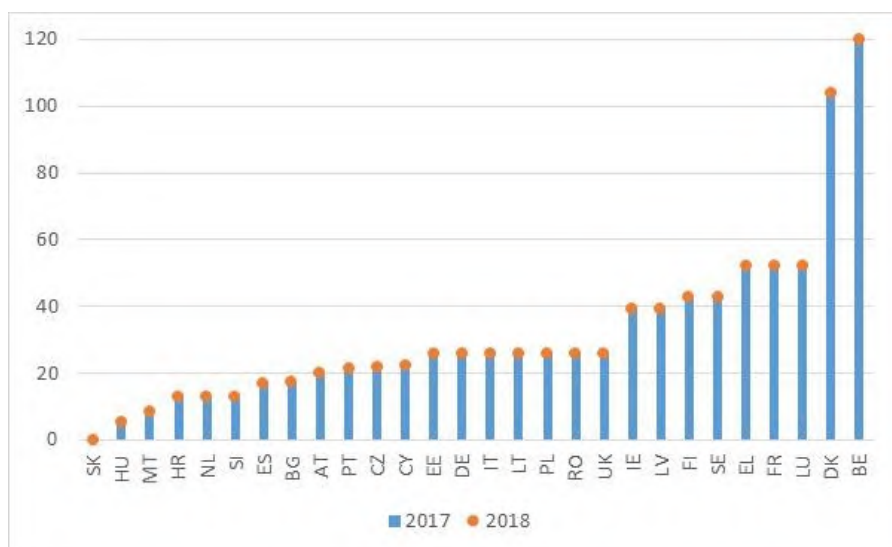
⁷⁶ De OECD-modeller, der anvendes til denne indikator, er blevet forbedret siden Rådets vedtagelse af den fælles beskæftigelsesrapport for 2018, navnlig for AT, DK, EE, FI, DE, ES, IE, IT og UK.

Figur 52: Varigheden af den fornødne optjeningsperiode, 2016 og 2018 (i uger)

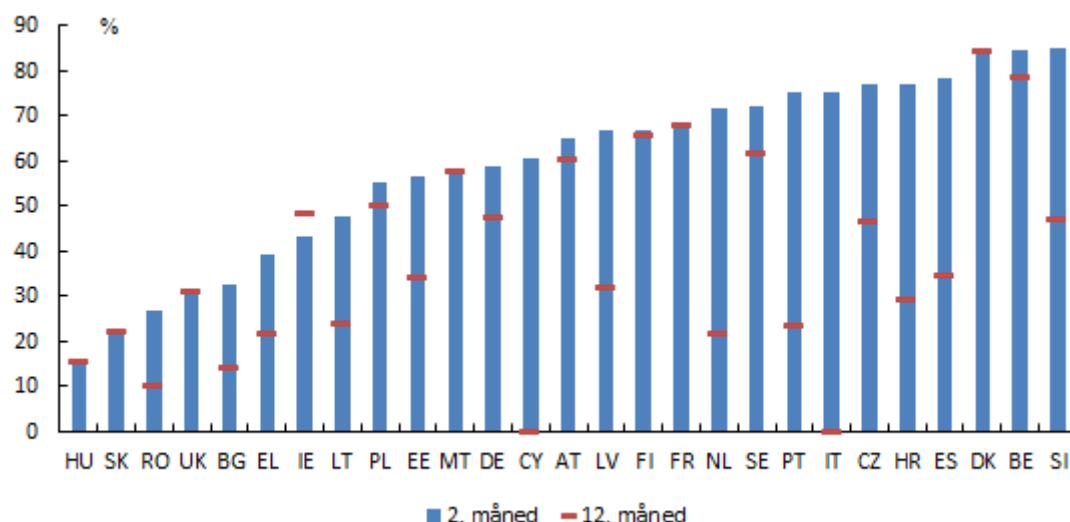
Kilde: MISSOC-databasen (gensidigt informationssystem om social beskyttelse) og nationale kilder. Note: I Malta (2018) er minimumskriterierne for optjening 50 uger med indbetalt bidrag, hvoraf mindst 20 er indbetalt eller krediteret i de foregående 2 kalenderår. I Irland (2016 og 2018) skal mindst 104 ugentlige bidrag være indbetalt, siden personen først kom i beskæftigelse.

Figur 53: Understøttelsens maksimale varighed med et beskæftigelsesforløb på 1 år, 2017 og 2018

Kilde: MISSOC-databasen (gensidigt informationssystem om social beskyttelse) og national lovgivning (januar 2017 og januar 2018). Note: I Belgien er understøttelsesperioden ubegrænset. I Cypern beregnes uger på grundlag af 6 arbejdsdage om ugen. I Irland udbetales der kun understøttelse i 39 uger (234 dage) for personer med mindst 260 ugentligt indbetalte PRSI-bidrag (sociale bidrag). I Slovakiet er en person med et års beskæftigelse ikke berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse (der kræves mindst 2 års bidrag til arbejdsløshedsforsikring i de seneste 3 år). I Polen afhænger varigheden af arbejdsløshedsprocenten i regionen i forhold til det nationale gennemsnit.

Figur 54: Nettokompensationsgrad for arbejdsløshedsunderstøttelse, ved 67 % af den gennemsnitlige løn, i den 2. og 12. måned af ledighedsperioden (2018)

Kilde: Europa-Kommissionen baseret på OECD's modeller for skatte-og understøttelsessystemer. Note: Indikatoren beregnes for en 20-årig enlig uden børn med en kort arbejdshistorie (1 år). Yderligere metodologiske oplysninger i fodnote 76.

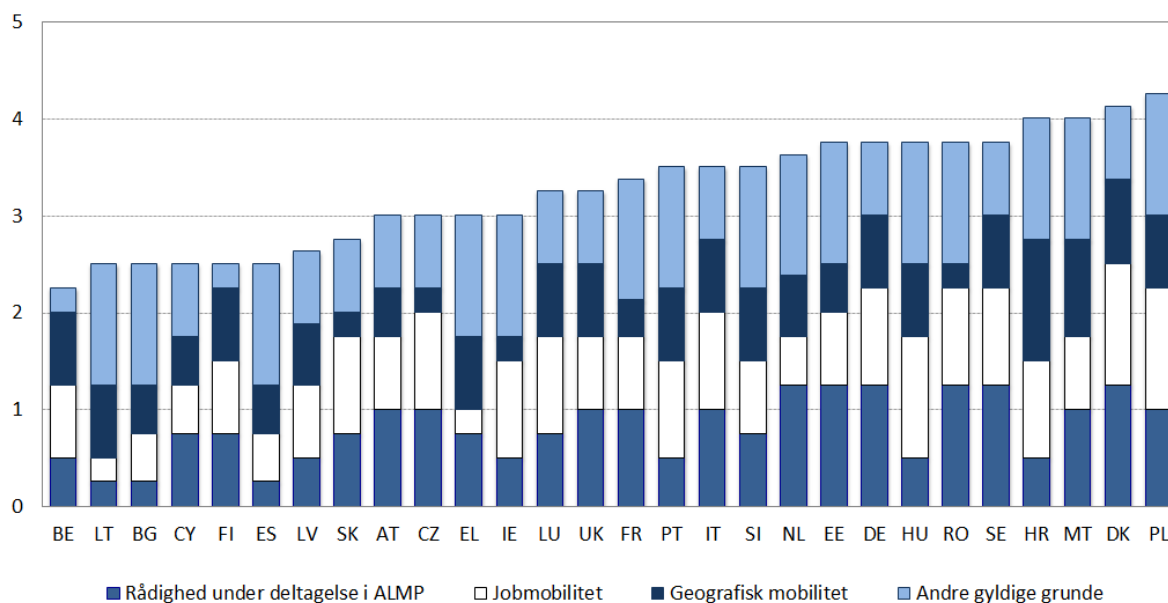
Medlemsstaterne har udviklet en række strategier for aktivering af modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse. De vedtagne politiske instrumenter følger princippet om gensidig forpligtelse. Navnlig skal modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse deltage i jobsøgningsaktiviteter. Samtidig skal de offentlige myndigheder støtte dem i deres jobsøgning og i at overvinde de hindringer, der kan afholde dem fra at komme i beskæftigelse igen, samtidig med at de overvåger, at betingelserne om at stå til rådighed for arbejdsmarkedet overholdes (og indfører sanktioner, når det er nødvendigt). Medlemsstaterne benytter også i vidt omfang princippet om tidlig indgriben og skræddersyede tjenester til arbejdsløse jobsøgende med det formål at afkorte arbejdsløshedsperioder, fremme kvalitet i matchning og forebygge langtidsledighed og manglende motivation. I de fleste medlemsstater findes der faktisk obligatoriske krav til de offentlige arbejdsformidlinger om at yde visse former for tidlig støtte til jobsøgende (profilering, udarbejdelse af individuelle handlingsplaner, personlig rådgivning).

Der er stor forskel på omfanget af rådigheds- og jobsøgningskravene⁷⁷ i forbindelse med arbejdsløshedsunderstøttelse. Figur 55 viser omfanget af rådighedskravene de passende for modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse. Kravene synes at være strengest i Polen, Danmark, Malta og Kroatien, mens de er mest lempelige i Belgien, Litauen, Bulgarien, Cypren, Finland og Spanien. Figur 56 viser en stor variation med hensyn til omfanget i kravene til jobsøgning og overvågning. Der stilles navnlig strenge krav i Malta, Det Forenede Kongerige og Luxembourg, mens de mest lempelige findes i Cypren, Grækenland og Polen. Endelig viser figur 57 også, at der er stor forskel på omfanget af de sanktioner, der anvendes, når modtagerne af arbejdsløshedsunderstøttelse ikke opfylder rådigheds- og jobsøgningskravet. Sanktionerne synes at være strengest i Slovenien, Rumænien, Luxembourg, Grækenland, Kroatien og Portugal, mens de er mest lempelige i Østrig, Ungarn, Cypren, Irland, Danmark og Tyskland (i nogle tilfælde gælder dette dog med en kort understøttelsesperiode). Malta, Kroatien og Estland synes at have strengere bestemmelser for samtlige aspekter. Flere

⁷⁷ Disse indikatorer blev udviklet af OECD ved hjælp af data indsamlet gennem omfattende ekspertundersøgelser. De indeholder oplysninger om lovgivningsmæssige (dvs. retlige) betingelser, men ikke om dens effektive gennemførelse (som kan variere fra land til land med de samme regler). Disse indikatorer kan ikke fortolkes på en forenklet måde, da det ikke er muligt at identificere en "optimal" grad af strenghed for jobsøgnings- og rådighedskrav.

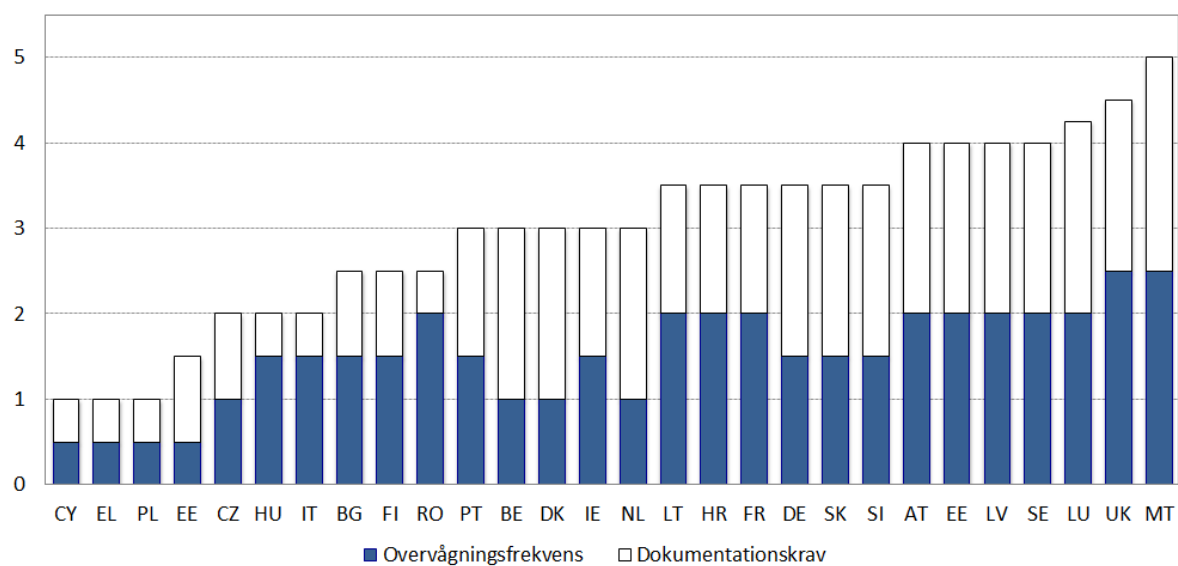
medlemsstater har dog en kombination af strenge bestemmelser for visse aspekter og mere lempelige for andre. For eksempel har Danmark de næststængeste bestemmelser for rådighedskrav og passende arbejdskriterier, men nogle af de mest lempelige bestemmelser om sanktioner. Disse forskellige tilgange giver et indblik i, hvordan de nationale ordninger tackler problemet med moralsk risiko, der er forbundet med arbejdsløshedsunderstøttelse. For eksempel forventes strengere rådigheds- og jobsøgningskrav at tilskynde til en øget jobsøgningsindsats og hurtigere accept af jobtilbud, hvilket dermed opvejer de mulige manglende økonomiske incitamer, der opstår som følge af arbejdsløshedsunderstøttelsesordninger, og begrænser ledighedsperioden. Samtidig kan overdrevent strenge krav give bagslag, for eksempel for så vidt angår en reduktion i en ydelses dækning eller en forringelse af matchningens kvalitet, som måske ikke holder på længere sigt (med flere personer, der oftere bliver arbejdsløse).

Figur 55: Rådighedskrav og passende arbejdskriterier, 2017

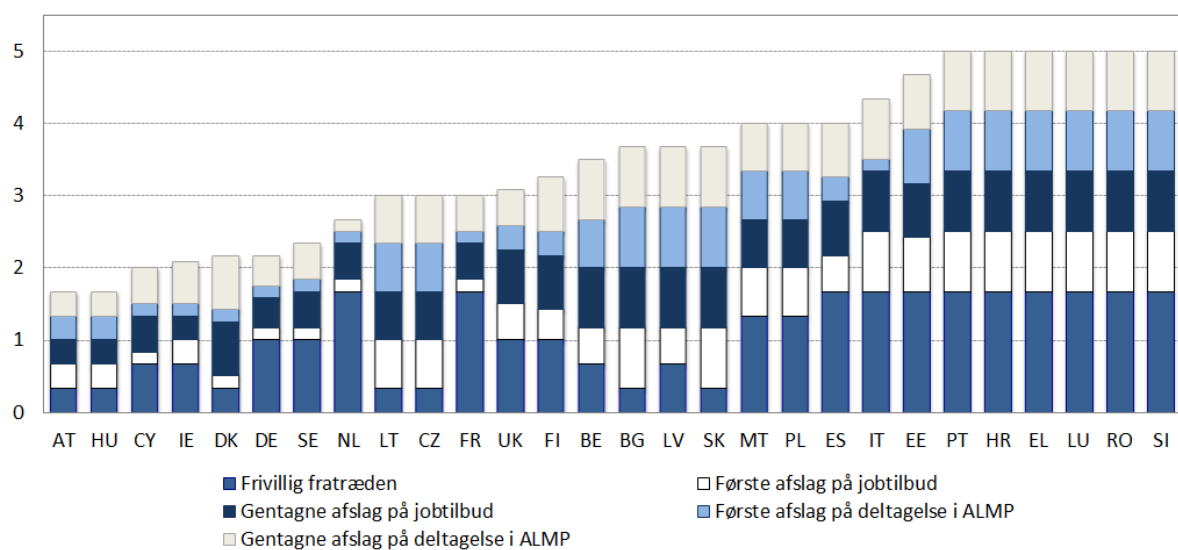
Kilde: OECD. Note: Resultater fra 1 (de mest lempelige) til 5 (de strengeste).

Figur 56: Jobsøgnings- og overvågningskrav, 2017

Kilde: OECD. Note: Resultater fra 1 (de mest lempelige) til 5 (de strengeste).

Figur 57: Streghed for sanktioner, 2017

Kilde: OECD. Note: Resultater fra 1 (de mest lempelige) til 5 (de strengeste).

Ved at fjerne hindringer for arbejdstageres og lærendes mobilitet kan man forbedre beskæftigelsesegnetheden og udviklingen af færdigheder og dermed bidrage til fuldt ud at udnytte potentialet på det europæiske arbejdsmarked. I 2017 var der omkring 12,4 millioner EU-borgere i den arbejdsdygtige alder (20-64 år), som boede i et andet land end deres statsborgerskabsland⁷⁸. Dette tal er steget med 5 % i forhold til 2016, i samme takt som i de foregående år. Tyskland og Det Forenede Kongerige var de største bopælslande i 2017 med henholdsvis 3 mio. og 2,6 mio. personer, efterfulgt af Spanien (1,4 mio.), Italien (1,2 mio.) og Frankrig (ca. 1 mio.). Mens Tyskland og Det Forenede Kongerige viser en stigende tendens helt tilbage fra 2015, udviser Italien og Frankrig en mere moderat vækst (lavere end gennemsnittet). Spanien havde derimod et absolut lavere antal tilflyttere fra EU 28 med et fald på 1 % i forhold til 2016. Dette fortsætter den (aftagende) nedadgående tendens, der er observeret siden 2014. De vigtigste oprindelseslande er de samme som i 2016, idet rumænske, polske, portugisiske, italienske og bulgarske statsborgere udgør de største grupper på EU-plan. De udgør i alt ca. 6,6 mio. mennesker og tegner sig for over halvdelen af de samlede EU-28-tilflyttere i EU. I forhold til befolkningen registreres de største udrejsestrømme i Litauen, Rumænien og Letland; der kunne konstateres en stigende tendens i Litauen, Rumænien, Letland, Estland og Kroatien. De største oprindelses- og værtslande var de samme, når der fokuseres på økonomisk aktive borgere (dvs. arbejdstagere og jobsøgende).

Studier i udlandet gavner udviklingen af færdigheder og bedre fremtidsudsigter på arbejdsmarkedet. Mobile studerende bidrager til vidensudvikling, øget kulturel bevidsthed, teknologisk opgradering og kapacitetsopbygning i deres hjemland, når de vender tilbage efter deres studier i udlandet. Desuden skaber de studerendes udvekslinger mellem lande bedre muligheder for samarbejde mellem akademiske institutioner, hvilket bidrager til det europæiske mål om at åbne og modernisere uddannelsessystemerne. Alligevel var kun små grupper af europæiske studerende mobile. I 2016 var det kun 10,7 % af de studerende på videregående uddannelser fra EU's medlemsstater, som var mobile. 3,1 % var uddannelsesmobile og tog eksamen i et andet land end det land, hvor de fik deres eksamensbevis, mens 7,6 % havde et mobilitetsophold med meritoverførsel og gennemførte en midlertidig studieperiode og/eller et praktikophold i udlandet. De medlemsstater, der har

⁷⁸ Dette antal henviser til "langsigtede" EU-28-tilflyttere i den arbejdsdygtige alder, som bor i EU-28, baseret på Eurostats demografiske statistikker. Nærmere oplysninger findes i Europa-Kommissionens kommende årsrapport for 2018 om arbejdskraftmobilitet inden for EU, Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion.

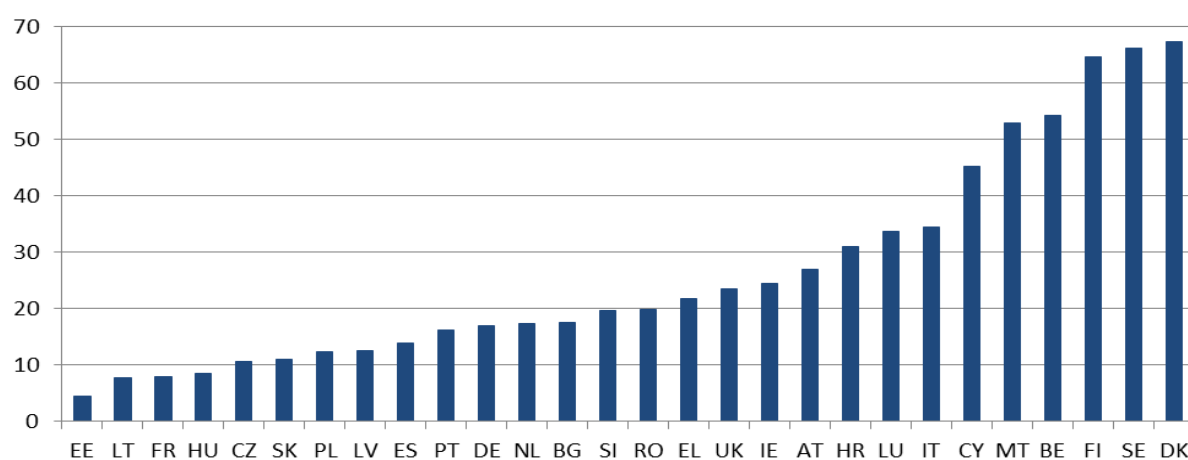
de højeste andele af udrejsende uddannelsesmobile studerende, er Luxembourg (84,4 %), Nederlandene (23,2 %) og Finland (19,5 %). Fire andre EU-medlemsstater har en studentermobilitet på over 15 % (Tyskland, Frankrig, Cypern og Litauen). Mobilitetsmønstrene mellem landene kan forklares ved en række faktorer, som f.eks. geografisk nærhed, sproglige forbindelser eller udbuddet af engelsksprogede programmer i ikke-engelsktalende lande. Universiteternes undervisningskvalitet og deres omdømme er også en stærk tiltrækningsfaktor.

En social dialog med deltagelse af to eller tre parter er et centralt element i den europæiske sociale markedsøkonomi. Den gør det muligt at fremme aftaler og politiske foranstaltninger, der skaber balance mellem interesserne hos arbejdsmarkedets parter. Med en effektiv social dialog findes der løsninger, som de involverede partnere kan acceptere, og dermed mindskes konflikterne i samfundet og den sociale samhørighed styrkes. Et vigtigt element i en sådan dialog er den gensidige respekt og tillid mellem partnerne, der hænger sammen med erfaringerne fra tidligere års gode samarbejde og merværdien af sådanne forhandlede resultater. For at åbne mulighed for disse forhandlinger skal arbejdsmarkedets parter være uafhængige af hinanden og af regeringen (arbejdsmarkedsparternes uafhængighed). Den sociale dialog er således til fordel for arbejdstagere, arbejdsgivere og regeringer. Initiativet "En ny start for arbejdsmarkedsdialog", der blev lanceret i marts 2015, Rådets konklusioner og firepartserklæringen, der blev undertegnet af de europæiske arbejdsmarkedsparter, Kommissionen og det nederlandske formandskab på Rådets vegne om "En ny start for en stærk arbejdsmarkedsdialog", der begge blev vedtaget i juni 2016, opfordrer medlemsstaterne til at inddrage arbejdsmarkedets parter tæt i udformningen og gennemførelsen af relevante reformer og politikker i overensstemmelse med national praksis. Den europæiske søjle for sociale rettigheder og den nye beskæftigelsesretningslinje 7 gentager, at den sociale dialog er en central værdi i Den Europæiske Union.

Den Europæiske Union står over for en mangfoldighed af nationale ordninger for social dialog. Disse forskelle skyldes hovedsagelig forskellige institutionelle rammer og arbejdsmarkedsparternes uensartede operationelle kapacitet, hvilket bidrager til store forskelle i kvaliteten af den sociale dialog. Da der ikke findes en standardmodel for alle, bør rettidig og meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen og gennemførelsen af politikker, herunder ved at yde støtte til øget kapacitet hos arbejdsmarkedets parter, bør betragtes som en fællesnævner for velfungerende og effektive sociale trepartsdialogsystemer. Dette gælder ligeledes topartsdialogen.

Arbejdsmarkedsparternes kapacitet spiller en vigtig rolle i forbindelse med udformningen af den sociale dialog. Medlemstallene for arbejdsmarkedets parter giver en indikation af deres evne til at repræsentere erhvervslivets respektive kollektive interesser (figur 58). Jo flere medlemmer de har, og jo mere repræsentative de er, desto stærkere er deres stemme og mandat. Disse tal giver dog ikke det fulde billede. I visse medlemsstater med en lav organisationsprocent (f.eks. Frankrig) kan fagforeninger f.eks. også have ret bred støtte fra ikke-medlemmer (se Eurobarometerdata om tillid til fagforeninger) og have stor kapacitet til at deltage i den politiske udvikling. I de fleste medlemsstater har organisationsprocenten været i tilbagegang siden 1980'erne, og samtidig er organisationsprocenten blandt arbejdsgivere noget mere stabil. Ud over at påvirke de samlede medlemstal kan en mere eller mindre fragmenteret repræsentationsstruktur også påvirke kapaciteten hos arbejdsmarkedets parter, især når den fragmenterede repræsentation er ringe koordineret.

Figur 58: Organisationsprocent

Kilde: OECD og ICTWSS-databasen (kilde med nyere data pr. medlemsstat blev anvendt). Note: beregnet som andel af de ansatte, der er fagforeningsmedlemmer. Dataår: 2017 for SE, 2016 for AT, CZ, DK, FI, DE, HU, IE, IT, LT, NL, UK; 2015 for BE, EE, FR, LV, LU, PT, SK, SI, ES; 2014 for PL; 2013 for CY, EL; 2012 for HR, MT, BG og RO. I en række medlemsstater er oplysningerne om organisationsprocenten blandt arbejdsgivere blevet sjældnere opdateret i de senere år. De præsenteres derfor ikke i et diagram.

De europæiske struktur- og investeringsfonde yder støtte til kapacitetsopbyggende foranstaltninger i en række medlemsstater. Der er ydet finansiel støtte til bl.a. Bulgarien, Cypern, Tjekkiet, Grækenland, Frankrig, Litauen, Letland, Polen, Slovakiet og Portugal. I Portugal støtter Den Europæiske Socialfond (ESF) den institutionelle kapacitetsopbygning

hos arbejdsmarkedets parter i betragtning af deres vigtige rolle i forbindelse med at modernisere arbejdsmarkedsinstitutionerne, herunder forvaltningen og gennemførelsen af aktive arbejdsmarkedspolitikker og erhvervsuddannelse. I Letland yder ESF støtte til en styrkelse af topartsdialogen. Målet med projekterne er at udvikle en retlig ramme for at fremme den sociale dialog i forskellige sektorer. Der er dog plads til at forbedre udnyttelsen af de disponible EU-midler i flere medlemsstater for at øge kapaciteten hos arbejdsmarkedets parter.

Det omskiftelige arbejdsunivers skaber nye muligheder for arbejdsmarkedets parter, men medfører også nye trusler. Allerede nu optræder der meget forskellige repræsentationsmønstre for arbejdstagere, der er omfattet af forskellige kontrakter. Navnlig er arbejdstagere med tidsubegrænsede kontrakter i langt højere grad tilknyttet en fagforening end arbejdstagere på tidsbegrænsede kontrakter. Hertil kommer, at de fleste af de nyere former for beskæftigelse lider under manglende repræsentation. Forskning fra Nederlandene tyder på, at denne udvikling kan påvirke resultatet af de kollektive forhandlinger med lavere lønstigninger i sektorer med mange selvstændige (og færre medlemmer) sammenlignet med andre sektorer⁷⁹. Samtidig er det mindre sandsynligt, at virksomheder i den ekspanderende servicesektor vil være medlemmer af arbejdsgiverorganisationer end virksomheder i industrien. I de seneste år har arbejdsmarkedets parter taget initiativer til at tiltrække nye medlemmer eller styrke visse underrepræsenterede grupper (ungdomsarbejdere og arbejdstagere på onlineplatforme) gennem målrettede strategier og rekrutteringsbestræbelser og ved at oprette specifikke strukturer inden for organisationen⁸⁰.

I EU vurderes arbejdsmarkedets parters repræsentativitet typisk ved hjælp af to forskellige principper. På den ene side anvender en række lande hovedsageligt "lovkrav", hvilket betyder, at der er tale om en række retlige krav, der regulerer arbejdsmarkedsparternes repræsentativitet og fastsætter forudsætningerne for deltagelse i kollektive overenskomstforhandlinger og bindende kollektive overenskomster (f.eks. valg og organisationsprocent eller medlemstal på fagforeningssiden, arbejdstagerdækning eller organisationsprocent blandt arbejdsgivere). På den anden side anvender andre medlemsstater princippet om "gensidig anerkendelse", som indebærer selvregulering fra arbejdsmarkedets parters side. Endelig anvender en række lande en blanding af disse to principper. I praksis kan

⁷⁹ DNB (2018), "DNBBulletin: Flexibilisering arbejdsmarkt gaat gepaard met daling arbeidsinkomsten", offentliggjort den 1. februar 2018.

⁸⁰ Se "Employment and Social Developments in Europe," udgaven for 2017 og 2018, kapitel 5.

manglende gennemsigtighed gøre det vanskeligt entydigt at vurdere de forskellige organisationers repræsentativitet⁸¹.

I det europæiske semester sættes der stadig større fokus på den sociale dialog. I 2017 blev der i Beskæftigelsesudvalget afholdt en første fuldt udbygget multilateral overvågning af inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i reformer og politikker, som blev institutionelt understøttet af beskæftigelsesretningslinjerne, med 14 undersøgte medlemsstater og landespecifikke konklusioner. De nationale repræsentanter for arbejdsmarkedets parter var til stede og gav deres mening til kende om den aktuelle situation. Den sociale dialog fungerer forskelligt i de enkelte lande, og gennemgangen afslørede en række udfordringer, som er fælles for flere af de undersøgte medlemsstater. Disse udfordringer omfatter kapacitetsspørgsmål blandt arbejdsmarkedets parter og behovet for mere forudsigelige, meningsfulde og rettidige høringer af arbejdsmarkedets parter i de forskellige reformfaser. Konklusionerne af den multilaterale overvågning sammen med den yderligere analyse, der indgik i landerapporterne, udmøntede sig i høj grad i en understregning af den sociale dialogs rolle i de landespecifikke henstillinger, som blev foreslået af Kommissionen i maj og vedtaget af Rådet i juli 2018. For to medlemsstater (Ungarn og Rumænien) opfordres der i henstillingerne udtrykkeligt til en forbedring af den sociale dialog, mens man i betragtningerne for flere andre medlemsstaters vedkommende minder om den rolle, som arbejdsmarkedets parter spiller, herunder i nogle tilfælde eksisterende udfordringer. I nogle tilfælde er der mulighed for at forbedre kapaciteten hos arbejdsmarkedets parter og give dem en passende ramme for forudsigelige og rettidige høringer om politikudformning og især reformer, i alle vigtige faser af det europæiske semester.

Høringen af civilsamfundsorganisationerne spiller også en vigtig rolle med henblik på at sikre, at reformerne udformes og gennemføres effektivt. Som fremhævet i de reviderede retningslinjer for beskæftigelsen, der blev vedtaget i juli 2018, bør medlemsstaterne tage hensyn til civilsamfundsorganisationernes erfaringer vedrørende beskæftigelse og sociale spørgsmål, hvor det er relevant og bygger på eksisterende national praksis. Hvis deres inddragelse skal bære frugt i bestræbelserne på at udpege politiske udfordringer og afhjælpende foranstaltninger, er det vigtigt, at dialogen tager udgangspunkt i principperne om åbenhed, pluralisme og gennemsigtighed. De foreløbige resultater⁸² tyder på, at

⁸¹ Eurofound (2016), 'The concept of representativeness at national, international and European level'.

⁸² Som det f.eks. blev indsamlet under seminaret "The Social Pillar and European Semester as tools for delivering social Europe – a reflection with civil society", der blev afholdt den 2. oktober 2018 i Bruxelles.

civilsamfundets inddragelse varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, både hvad angår det europæiske semester og mere generelt høringen om planlagte reformer. Høring af interessenter kan være en udfordring i lande, hvor civilsamfundet er mindre organiseret: navnlig kan utilstrækkelig kapacitet til aktivt at engagere sig i den politiske debat være et problem i nogle medlemsstater.

3.3.2. *Politiktiltag*

I en række medlemsstater gennemføres der reformer inden for lovgivningen om jobbeskyttelse med det formål at opnå en bedre balance mellem fleksibilitet og sikkerhed og undgå segmentering. Frankrig indførte som led i en bredere reform af arbejdsretten i januar 2018 en obligatorisk aldersbaseret anciennitetsreference for godtgørelse til ansatte i tilfælde af ulovlige afskedigelser af økonomiske årsager, med henblik på at øge sammenhængen mellem de beløb, der vedrører lignende sager, og på at lette bilæggelsen af tvister i forligsfasen. Som kompensation forhøjes afskedigelsesgodtgørelse ved økonomisk begrundede afskedigelser med 25 %. Desuden kan virksomhederne gennem en flertalsaftale gennemføre "Rupture Conventionnelle Collective" (RCC), dvs. en procedure for opsigelse, der er vedtaget efter fælles overenskomst, til gengæld for en kompensation til den ansatte (som ikke kan være mindre end individuel afskedigelsesgodtgørelse) efter forhandling med fagforeningerne. Anvendelsen af denne mekanisme skal godkendes af de offentlige myndigheder, navnlig for at undgå misbrug. Fristen for at indlede en retssag for at anfægte en afskedigelse (undtagen i tilfælde af chikane og forskelsbehandling) blev reduceret fra 2 til 1 år. Desuden blev reglerne for kollektive overenskomstforhandlinger revideret i december 2017 for at begrænse omfanget af vurderingen af de finansielle vanskeligheder, der berettiger til kollektiv afskedigelse; vurderingen af de økonomiske vanskeligheder for en virksomhed er nu begrænset til det nationale område, og udelukker altså det globale område, og giver virksomhederne et større råderum til at retfærdiggøre kollektive afskedigelser. I Belgien blev opsigelsesperioderne afkortet i 2018 i begyndelsen af hver ny ansættelseskontrakt (fra 2 til 1 uge i de første 3 måneder, fra 4 til 3 uger i den fjerde måned). I Kroatien har en ændring af arbejdsloven i 2017 på ny givet arbejdsgiveren en mulighed, som var blevet afskaffet i 2014, for at indbringe en anmodning for retten om tilsidesættelse af samarbejdsudvalgets afslag på samtykke til afskedigelse af beskyttede medarbejdere (f.eks. ansatte, der er medlemmer af

samarbejdsudvalget, handicappede arbejdstagere, ældre arbejdstagere mv.). I Italien er arbejdstagernes kompensation i tilfælde af uberettigede afskedigelser for nylig blevet forhøjet.

En række medlemsstater planlægger yderligere foranstaltninger på dette område, som muligvis vil blive vedtaget i den nærmeste fremtid. I Nederlandene blev et (udkast til) en pakke af omfattende foranstaltninger sendt til offentlig høring i april 2018 med henblik på at opnå en bedre balance i jobbeskyttelseslovgivningen. Pakken omfatter indførelse af et yderligere grundlag (såkaldt "akkumuleringsgrundlag") for afskedigelse af ansatte med en permanent kontrakt; en eventuel forlængelse af prøvetiden vedrørende tidsbegrænsede kontrakter (fra 2 til 5 måneder); forlængelse af varigheden af flere på hinanden følgende midlertidige kontrakter til 3 år (i stedet for kun 2 år som tidligere) og muligheden for at differentiere arbejdsløshedsbidragene afhængigt af kontrakttypen. I Finland er regeringen i færd med at udarbejde en ændring af loven om ansættelseskontrakter med det formål at lempe kriterierne for individuel afskedigelse i virksomheder med 10 ansatte eller derunder. Målet er at sænke tærsklen for ansættelse af nye medarbejdere. Dette vil blive kombineret med lettere ansættelse af unge arbejdsløse (under 30 år) på tidsbegrænsede kontrakter. Udkastet blev rundsendt til gennemlæsning og indsendelse af bemærkninger i sommeren 2018. På grundlag af de fremsatte bemærkninger ændrede regeringen størrelsen fra virksomheder, der beskæftiger 20 personer, til virksomheder, der beskæftiger 10 personer. Ændringsforslaget har hidtil fået en blandet modtagelse i lyset af det brede anvendelsesområde for begge foranstaltninger, som af nogle ikke anses for tilstrækkeligt målrettet.

Hvad angår midlertidige kontrakter, søger nogle medlemsstater at fastsætte strengere betingelser for deres anvendelse (for at forhindre misbrug) eller give større frihed til kollektive aftaler i forbindelse med forhandlingerne om deres rammer. I Tjekkiet blev en række foranstaltninger, der har til formål at forhindre misbrug af vikarbureauer, taget i brug i juli 2017. Foranstaltningerne omfatter strengere sanktioner over for den ansvarlige repræsentant for et vikarbureau, der mistede sin tilladelse på grund af misligholdelse af forpligtelser. I Slovenien har ændringerne af loven om arbejdsinspektioner til formål at forhindre ulovlig brug af atypiske arbejdsformer, herunder arbejde på grundlag af civilretlige kontrakter, og at straffe de arbejdsgivere, der ikke rettidigt udbetaler løn. Når en inspektør konstaterer, at arbejdet udføres ulovligt på grundlag af en civilretlig kontrakt, skal arbejdsgiveren navnlig tilbyde arbejdstageren en passende ansættelseskontrakt inden for tre dage. Frankrig gjorde det muligt, at sektorbestemte aftaler får fortrinsret frem for den nationale arbejdsret ved fastsættelsen af rammerne for anvendelsen af tidsbegrænsede og

midlertidige kontrakter (se kapitel 3.1). Aftaler på virksomhedsniveau kan være mindre gunstige end dem, der gælder på brancheniveau, da muligheden for at indføre "lockdownklausuler" fjernes for sidstnævnte. I Portugal blev der i juni 2018 indgået en aftale med arbejdsmarkedets parter om en omfattende pakke af foranstaltninger til at tackle segmenteringen af arbejdsmarkedet (pakken forventes at blive vedtaget ved udgangen af 2018). Ændringerne omfatter: en nedsættelse af den maksimale varighed af tidsbegrænsede kontrakter fra tre til to år (inklusive forlængelser) med en samlet varighed af forlængelser, der ikke overstiger den indledende periodes varighed; en reduktion af den maksimale varighed af ikke tidsbestemte kontrakter ("contratos de trabalho a termo incerto") fra seks til fire år; en begrænsning af begrundelserne for brug af midlertidige kontrakter for unge arbejdstagere og langtidsledige. Samtidig vil prøvetiden blive forlænget til 180 dage for førstegangskontrakter og for nyansatte langtidsledige. Trepartsaftalen opfordrer også til at beskatte overdreven arbejdskraftomsætning, hvilket indebærer, at definitionen af overdreven (efter sektor) fastsættes i et dekret med inddragelse af arbejdsmarkedets parter. Endelig har Grækenland planer om at øge beskyttelsen af arbejdstagere, der udfører kontraktarbejde. For første gang vil der blive indført et integreret regelsæt, som fastlægger den ordregivende myndigheds, kontrahentens og underkontrahentens fælles ansvar for arbejdstagerne i forbindelse med udførelsen af det arbejde, der er indgået kontrakt om. Dette udvider beskyttelsen af arbejdstagernes rettigheder med hensyn til løn, forsikringsbidrag, afskedigelsesgodtgørelser og erstatning i tilfælde af en arbejdsulykke. I Italien blev den maksimale varighed af midlertidige kontrakter reduceret fra 36 til 24 måneder. Det maksimale antal forlængelser blev nedsat fra 5 til 4, og forlængelser efter den 12. måned er kun tilladt, hvis der formelt gives en begrundelse herfor. Loven øgede også de supplerende sociale bidrag, som arbejdsgiverne skal betale ved forlængelsen af midlertidige kontrakter, med 0,5 procentpoint. Endelig er antallet af ansatte, der er omfattet af midlertidige kontrakter, blevet forhøjet fra 20 % til 30 % af det samlede antal ansatte, men den omfatter nu også vikaransatte.

Der indføres visse nyskabelser med hensyn til nye former for arbejde, herunder arbejdstagere på onlineplatforme og selvstændige. I Frankrig fik onlineplatforme mulighed for frivilligt at anvende et socialt charter for så vidt angår selvstændige arbejdstagere. Dette charter bør bestå af et sæt principper, der gælder for selvstændige arbejdstagere, der er registreret på onlineplatforme, herunder platformens bidrag til arbejdsulykkesforsikring og platformenes obligatoriske finansiering af uddannelse for selvstændige arbejdstagere. I Belgien er brugen af "fleksjob" (som allerede fandtes i hotel-, restaurant- og cateringsektoren)

udvidet til at omfatte andre sektorer, navnlig detailhandel; pensionister og arbejdstagere, der har indgået kontrakt på mindst fire femtedele af fuld tid, kan ansøge om et fleksjob. Indtægter fra fleksjob er ikke underlagt beskatning og bidrag til sociale sikringsordninger på medarbejdersiden, og arbejdsgiveren betaler et lavere bidrag til sociale sikringsordninger. I Spanien søger 2017-reformen af loven om selvstændige arbejdstagere at forbedre jobkvaliteten for selvstændige, herunder social beskyttelse og sikkerhed på arbejdspladsen. De nye foranstaltninger udvider betalingen af et fast socialt bidrag på 50 EUR fra 6 til 12 måneder og indfører en højere grad af fleksibilitet i forbindelse med fastsættelsen af beløbene. Reformen gør også pensionsbetalinger forenelige med freelance-arbejde, fremmer en bedre balance mellem arbejds- og privatliv og giver bedre adgang til uddannelse. I Irland omhandler forslaget til beskæftigelsesloven fra 2017 en række områder i den nuværende beskæftigelseslovgivning, for så vidt angår lavtlønnede, mere udsatte arbejdstagere. Formålet med lovforslaget er at sikre, at medarbejderne på et tidligt tidspunkt informeres bedre om deres ansættelsesordninger (og deres kernevilkår) – arbejdsgiverens manglende overholdelse af kernevilkårene inden for en fastlagt periode betragtes nu som en ny lovovertrædelse. Desuden forbydes kontrakter uden et fast timetal nu i de fleste tilfælde; der indføres en bestemmelse om "intervaltimer", således at ansatte på kontrakter med lavt timetal, der konsekvent arbejder over i forhold til, hvad der er fastsat i deres kontrakter, har ret til at blive placeret i et interval af timer, som bedre afspejler virkeligheden; der indføres en højere minimumsbetaling for ansatte, der indkaldes til at arbejde i en periode, men som rent faktisk ikke udfører arbejde. I Portugal omfatter den planlagte indførelse af "Contrato Geracao" to aspekter: indførelse af finansiel støtte til virksomheder, der på samme tid ansætter en ung arbejdsløs (eller en ung person, der søger et første job) og en ældre langtidsledig og støtte til ungdomsbeskæftigelse kombineret med en ældre arbejdstagers delvise pensionering.

Nogle medlemsstater har truffet foranstaltninger vedrørende tilrettelæggelsen af arbejdstiden, dog ikke altid med henblik på større tilpasningsevne. I Belgien blev en række forpligtelser vedrørende deltidsarbejde moderniseret og forenklet i 2017, navnlig ved at begrænse formaliteterne i forbindelse med fastlæggelsen af faste eller fleksible arbejdstider, anmeldelsen og overvågningen af afvigelser. Desuden trådte den retlige ramme for "karriereopsparing" i kraft i februar 2018. Hvis der foreligger en aftale herom på sektorniveau eller virksomhedsniveau, har den ansatte mulighed for at opspare en vis "ferietid", som kan bruges på et senere tidspunkt. Endelig er proceduren for indførelse af natarbejde og søndagsarbejde i forbindelse med e-handel blevet forenklet. I Frankrig er anvendelsesområdet

for *accords de compétitivité* ("aftaler om konkurrenceevne") blevet udvidet (se kapitel 3.1). Som led i trepartsaftalen med arbejdsmarkedets parter om reform af arbejdsretten har Portugal planer om at fjerne den individuelle "timebank" og de kollektive overenskomster baseret på individuelle aftaler. De aftaler, der allerede er indgået, udløber senest et år efter gennemførelsen af de nye regler. De nye aftaler vil blive indgået i henhold til kollektive overenskomster eller koncernaftaler, der skal indgås efter høring af arbejdstagerne. Foranstaltningen specificerer det daglige antal arbejdstimer, satser for arbejdstagernes godkendelse og anvendelsen af princippet om den mest fordelagtige behandling.

Flere medlemsstater har vedtaget foranstaltninger til forebyggelse af sort arbejde, forbedring af sikkerheden på arbejdspladsen og/eller styrkelse af arbejdstilsynet. I Bulgarien har en ændring af loven om offentlige udbud siden slutningen af 2017 reguleret udelukkelsen af en deltager i en offentlig udbudsprocedure, hvis den pågældende i den foregående treårsperiode er blevet pålagt en sanktion for anvendelse af sort arbejde. Dette krav gælder også for underleverandører, som hovedsagelig er små virksomheder og mikrovirksomheder (ofte i bygge- og anlægssektoren). Der gennemføres også oplysningskampagner for at øge risikogruppernes bevidsthed om ulemperne ved kuvertlønninger, navnlig med hensyn til lavere socialsikringsbidrag. Grækenland har i 2018 afsluttet den automatiske udveksling af oplysninger mellem forskellige ministeriers og arbejdsmarkedsinstitutioners samt politiets databaser. Desuden blev ordningen med bøder, der pålægges arbejdsgivere, som ikke har registreret en økonomisk afhængig arbejdstager, gennemgået med en væsentlig reduktion, hvis arbejdsgiveren ansætter en arbejdstager, der arbejder sort, på en fuldtidskontrakt inden for 10 dage fra inspektionen (foranstaltningen har til formål at fremme omdannelsen af sort arbejde til formelt arbejde). I Spanien har den strategiske plan for 2018-2020, som er aftalt med de selvstyrende regioner og i samråd med arbejdsmarkedets parter, til formål at styrke arbejdstilsynenes kapacitet og at strukturere deres aktioner på en konkret og målbar måde. Den lægger også vægt på de udfordringer, der opstår som følge af de nye former for arbejde, arbejdsvilkårene og forbuddet mod forskelsbehandling på arbejdspladsen. I Estland forbedrer en ændring af loven om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, der blev vedtaget i maj 2018, beskyttelsen mod sundhedsrisici på arbejdspladsen og sikrer, at sikkerhedsinstrukser og førstehjælpskurser tilpasses virksomhedens særlige forhold. Som nævnt ovenfor er Slovenien i færd med at træffe foranstaltninger for at forhindre ulovlig anvendelse af atypiske arbejdsformer. Desuden får arbejdstilsynet ekstra beføjelser til at undersøge tilfælde af manglende lønudbetaling (en af de

hyppigste overtrædelser siden 2009). I Cypern vil man fremme en gennemgang af arbejdstilsynet for at forbedre dets effektivitet med hensyn til at bekæmpe sort arbejde. Dette omfatter større bødeløb og indførelse af en elektronisk erklæring om påbegyndelse af beskæftigelse. Desuden er et nyt lovforslag om oprettelse af et centraliseret arbejdstilsyn blevet fremsendt til godkendelse i løbet af de kommende måneder. I Portugal er ansættelsesproceduren for arbejdsinspektører i gang, og der er indledt nye udvælgelsesprøver. Med henblik på at modvirke sort arbejde eller manglende opgivelse af arbejde har Portugal desuden planer om at forlænge den maksimale varighed af meget korte arbejdskontrakter fra 15 til 35 dage (med en maksimal årlig varighed på 70 dage hos den samme arbejdsgiver). Gennemsigtigheden i brugen af vikararbejde vil blive styrket, og det gøres obligatorisk at oplyse arbejdstageren om årsagen til ophævelsen af en kontrakt mellem brugervirksomheden og vikarbureauet.

På trods af vedvarende udfordringer har medlemsstaterne kun truffet relativt få politiske foranstaltninger for at styrke deres aktive arbejdsmarkedspolitikker.

Grækenland er i færd med at indføre et nyt system for gennemførelse af aktive arbejdsmarkedspolitikker med henblik på at øge effektiviteten af aktiveringspolitikker gennem bedre profilerings- og matchningsaktiviteter. En bedre målretning af de aktive arbejdsmarkedspolitikker er fortsat afgørende for at opnå bedre resultater af disse reformer, og indtil videre er et pilotprojekt for over 2000 arbejdsløse blevet iværksat på ét lokalt arbejdsformidlingskontor. Cypern har iværksat pilotfasen for et nyligt udviklet overvågnings- og evalueringssystem for aktive arbejdsmarkedspolitikker, der skal gøre det muligt at gøre arbejdsmarkedsforanstaltninger mere effektive. Dette vil give de politiske beslutningstagere mulighed for bedre at udforme og revidere de igangværende arbejdsmarkedsprogrammer. I Spanien er der udviklet en bred strategisk ramme for koordinering af det nationale beskæftigelsessystem. Denne foranstaltning fastlægger de organisatoriske rammer for alle foranstaltninger, der gennemføres i Spaniens nationale beskæftigelsessystem i perioden 2017-2020, og tjener som grundlag for udformning og forvaltning af aktive arbejdsmarkedspolitikker, uddannelses tiltag og mange andre strategier under de regionale offentlige arbejdsformidlinger og indeholder desuden rammerne for fastlæggelse af principper, mål, instrumenter og finansielle ressourcer.

Medlemsstaterne prioriterer fortsat tilvejebringelse af mere individuelle tjenester. I Estland er man ved at udvide anvendelsesområdet for aktive arbejdsmarkedspolitikker til også at omfatte visse arbejdstagere for at forebygge arbejdsløshed. Målgruppen omfatter personer,

der er ansat på tjenesteydelseskontrakter eller autorisationsaftaler, og personer, der tjener nationale gennemsnitslønninger. Med stabile niveauer af udgifter til aktive arbejdsmarkedspolitikker og menneskelige ressourcer forventes de offentlige arbejdsformidlinger at tage fat på de vedvarende udfordringer. Ungarn har taget yderligere skridt til at tackle udfordringerne i forbindelse med den offentlige beskæftigelsesordning ved at gennemføre ordninger, der styrker overgangen fra disse ordninger til det primære arbejdsmarked. En jobskabelsesordning kvalificerer beskæftigelsen af en person i offentlige arbejder som en kategori af primær støtte, mens to andre ordninger enten omfatter ansættelsesincitamenter eller bonusser eller opretter en mentorordning for personer, der kommer fra offentlige beskæftigelsesordninger, for at lette deres integration på det primære arbejdsmarked.

Medlemsstaterne fremmer også stadig foranstaltninger, der har til formål at forbedre uddannelseselementerne i aktive arbejdsmarkedspolitikker. I Kroatien har man vedtaget en ny pakke bestående af ni aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger. I den nye pakke fokuseres der mere på uddannelse og oplæring på arbejdspladsen, især for unge, ældre arbejdstagere og langtidsledige. Der vil også blive lagt større vægt på tilskud til selvstændig erhvervsvirksomhed. Derudover vil der blive ydet tilskud til arbejdsgivere som støtte til at ansætte af arbejdstagere i alderskategori 50+. Frankrig investerer fortsat i erhvervsuddannelse og lærlingeuddannelse gennem *Plan d'Investissement dans les compétences* ("plan for investering i kompetencer", se kapitel 3.2). Målet er at give kvalificeret uddannelse til 1 mio. arbejdsløse med et lavt kvalifikationsniveau og til 800 000 unge NEET'er, til dels gennem forberedelse til lærlingeuddannelser.

De offentlige arbejdsformidlinger følger deres reformprogram, der har til formål at øge den institutionelle kapacitet i tider med faldende arbejdsløshed. I dette øjemed nyder de offentlige arbejdsformidlinger i stigende grad godt af deres deltagelse i "benchlearningprojektet", som gennemføres inden for rammerne af det europæiske netværk af offentlige arbejdsformidlinger. Benchlearning har siden 2015 støttet offentlige arbejdsformidlinger i bestræbelserne på at øge bevidstheden om styrker og områder, hvor der er behov for yderligere forbedringer, med henblik på at give de offentlige arbejdsformidlingers kunders en bedre service. Da antallet af registrerede jobsøgende er faldet støt i løbet af de seneste år, har de offentlige arbejdsformidlinger nu til opgave strategisk at omfordele deres ressourcer ud fra kunders behov. Visse målgrupper såsom langtidsledige og et stigende antal ældre arbejdstagere kræver fortsat intensiv støtte, da de fleste offentlige

arbejdsformidlinger står over for en aldrende kundegruppe. Litauen er i gang med at ændre de offentlige arbejdsformidlingers arbejde ved at optimere ressourcerne med henblik på at forbedre arbejdet med kunderne og reducere antallet af sager fra mere end 400 sager til under 300 pr. sagsbehandler. I Cypern fortsætter man med at forbedre og modernisere de offentlige arbejdsformidlinger i perioden 2014-2020 ved at gennemføre reformforanstaltninger, som skal styrke de offentlige arbejdsformidlinger. Der er for nylig blevet ansat 20 nye rådgivere/vejledere for at kunne varetage arbejdsformidlingernes nuværende mandat mere effektivt i forbindelse med gennemførelsen af ungdomsgarantien og Rådets henstilling om integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet. Yderligere foranstaltninger omfatter uddannelse af beskæftigelsesrådgivere, uddannelse af sagsbehandlere i de offentlige arbejdsformidlinger, forbedring af de offentlige arbejdsformidlingers formidlingssystem (CPS) og oprettelse af en IT-plattform, forbedring af tjenester for både jobsøgende og arbejdsgivere. Spanien har indledt en forbedring af ansættelses- og arbejdsvilkårene i den offentlige sektor i 2018. Ministeriet og arbejdsmarkedets parter undertegnede et dokument, der forpligter dem til at fremme foranstaltninger, der giver offentligt ansatte mulighed for at genvinde deres købekraft, og forbedrer deres arbejdsvilkår. Denne foranstaltning går forud for en aftale fra april 2017 om at reducere den samlede andel af midlertidige kontrakter i den offentlige sektor til 8 % i 2020 ved hjælp af udvælgelsesprøver til faste stillinger (ca. 250 000). I Grækenland fortsatte arbejdet med at omstrukturere de offentlige arbejdsformidlinger i perioden 2017-2018 med henblik på at forbedre de offentlige arbejdsformidlingers virkemåde. En ny profileringsmetode blev afprøvet i efteråret 2017 og blev generelt indført i 2018. Et nyt værktøj til vurdering af færdigheder er under udvikling. Ansættelsen af flere beskæftigelsesrådgivere, der blev indledt i første halvår af 2018, forventes at føre til næsten en fordobling af antallet af rådgiverne inden udgangen af 2018. Endelig har Østrig indledt bestræbelser på at evaluere og udforme en mere effektiv forvaltning af de offentlige arbejdsformidlinger, navnlig ved at gennemgå og revidere alle offentlige arbejdsformidlingers instrumenter for at sikre en effektiv reintegrations på arbejdsmarkedet. Man prioriterer jobspecifik uddannelse og jobspecifikke kvalifikationer i samarbejde med arbejdsgiverne og øgede beskæftigelsesincitamenter.

De offentlige arbejdsformidlinger anmodes om at intensivere deres samarbejde med arbejdsgivere og lokale myndigheder for bedre at kunne opfylde kravene på de strammere arbejdsmarkeder. I den forbindelse er de offentlige arbejdsformidlinger i gang med at udforme omfattende strategier for inddragelse af arbejdsgivere, der definerer

forskellige tilgange til arbejdsgiversegmentering og tilrettelæggelse af tjenesteydelser til arbejdsgivere. De fleste offentlige arbejdsformidlinger har indført en central koordinering af deres tjenesteydelser til arbejdsgiverne, selv om de også yder tjenester for arbejdsgivere på regionalt og lokalt plan. Derudover bør de offentlige arbejdsformidlinger fastlægge fælles minimumsstandarter for levering af tjenesteydelser til arbejdsgiverne, herunder tilfredshedsundersøgelser. I Italien og Spanien fremmer de centrale offentlige arbejdsformidlinger, ANPAL og SEPE, gensidige læringsaktiviteter mellem regionerne med henblik på udveksling af god praksis, der gør det muligt at forbedre servicen over for arbejdsgiverne. I Litauen har de offentlige arbejdsformidlinger planer om at skabe en model for samarbejde mellem kommunerne og de offentlige arbejdsformidlinger om fælles foranstaltninger til aktivering af modtagere af social bistand. Denne model skal suppleres med en gennemførelsesplan.

Medlemsstaterne har fortsat bestræbelserne på at gennemføre Rådets henstilling om langtidsledighed⁸³. En selvevaluering foretaget af medlemsstaterne i 2018 viste generelt en stigning på 15 % i forhold til 2016, idet der er opnået de største fremskridt i medlemsstater med mindre udviklede systemer. Med hensyn til registreringen af de arbejdsløse har landene vedtaget forskellige tilgange og incitamenter til at tilskynde til registrering. De mest effektive er tilgange, hvor registrering er knyttet sammen med retten til visse former for fordele eller ydelser. Der er dog stadig plads til forbedringer i indsatsen over for inaktive i flere medlemsstater (f.eks. Bulgarien, Estland og Rumænien). Der er også mange tilgange til oprettelsen af et enkelt kontaktpunkt for tjenester: Nogle lande har forsøgt at integrere alle tjenester i et enkelt kontaktpunkt (f.eks. Finland, Tyskland og Irland), andre har et "forbindelsespunkt", der forbinder forskellige institutioner eller myndigheder (f.eks. Cypren og Nederlandene). En effektiv koordinering mellem de sociale myndigheder og beskæftigelsesmyndighederne og arbejdsformidlingerne er stadig en udfordring i mange medlemsstater (f.eks. Kroatien, Grækenland, Ungarn, Letland, Rumænien og Spanien), som ofte kompliceres af udfordringer i forbindelse med databeskyttelse og ressourcer. Selv om der er planlagt foranstaltninger til at forbedre dette, er den praktiske gennemførelse endnu ikke sat i værk. Der er indgået forskellige aftaler om integration i næsten alle medlemsstater, men der mangler visse elementer, navnlig de dybtgående analyser, hvor dette er påkrævet. Nogle medlemsstater (f.eks. Tjekkiet, Grækenland og Slovakiet) har endnu ikke indført

⁸³ Dette afsnit er baseret på konklusionerne i Beskæftigelsesudvalgets tematiske gennemgang af gennemførelsen af Rådets henstilling om integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet af 3. oktober 2018. En dybtgående evaluering er pågående og vil blive offentliggjort i begyndelsen af 2019 sammen med en rapport til Rådet.

foranstaltninger om en mere målrettet/individualiseret tilgang til sagsbehandlingen, som er forbeholdt de langtidsledige. Der gennemføres en række forskellige aktiviteter som led i samarbejdet med arbejdsgiverne. Der er generelt indgået aftaler med arbejdsmarkedets parter, selv om de ikke altid gennemføres på det lokale niveau. Nogle medlemsstater (f.eks. Grækenland, Portugal, Slovenien og Sverige) har særligt personale i de offentlige arbejdsformidlinger, som samarbejder med arbejdsgiverne: dette synes at være en god tilgang; ikke desto mindre er der stadig behov for forbedringer, navnlig i form af mere strategiske partnerskaber og tilgange, i nogle medlemsstater (f.eks. Kroatien, Frankrig og Italien).

Medlemsstaterne yder mere individualiseret støtte til langtidsledige og bedre integrerede tjenester. I Bulgarien indgås der nu aftaler om jobintegration mellem den langtidsledige og arbejdsformidlingen, som omfatter forslag til specifikke tjenester fra arbejdsformidlingen og en henvisning til tjenester ydet af andre institutioner. Siden januar 2018 har personale fra familie- og arbejdsrådgivningen og fra de fælles mobile teams af arbejdsformidlinger og socialformidlinger leveret omfattende og integrerede tjenester til arbejdsløse i fjerntliggende områder. I Rumænien har man indledt et pilotprojekt, som har til formål at skabe integrerede teams, der kan håndtere en række udfordringer på samme tid: sociale, uddannelsesmæssige og medicinske, også i samarbejde med de offentlige arbejdsformidlinger. Projektet vil anvende denne tilgang i 139 af de mest ugunstigt stillede lokalområder, der er udvalgt på grundlag af fattigdomskort og de kriterier, som regeringen har fastlagt. Senere vil projektet efter planen blive landsdækkende. Slovenien vedtog et socialt aktiveringsprogram for 2017-2020, der har til formål at fremme social og arbejdsmarkedsmæssig inklusion af de 12 500 personer, der har vanskeligst ved at finde arbejde, og som er udsatte. Målet er at give disse personer kompetencer, som vil bringe dem tættere på integrationen på arbejdsmarkedet. I Irland henvender den frivillige ordning YESS ("Youth Employment Support Scheme" - ordning til støtte for ungdomsbeskæftigelse) sig til unge jobsøgende, som er langtidsledige, eller som står over for betydelige hindringer for at finde arbejde. YESS skal give dem mulighed for at lære grundlæggende arbejdsmæssige færdigheder og sociale færdigheder i et understøttende miljø, mens de er på et praktikophold. Standardvarigheden for praktikophold er tre måneder, selv om det vil være muligt at forlænge den til seks eller ni måneder, når en sagsbehandler har vurderet de fremskridt, der er gjort.

Tilskud og incitamenter er blevet en udbredt politisk foranstaltning til integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet. Cypern har iværksat et program med incitamenter til ansættelse af arbejdsløse i den private sektor. Tilskuddet ydes kun for de første 6 måneders

beskæftigelse. 946 virksomheder deltog i programmet, og omkring 2 472 deltagere kom i beskæftigelse. I Luxembourg sigter nye foranstaltninger mod at skabe tilskudsbaserede permanente job til langtidsledige, som matcher arbejdsgivernes nye behov; foranstaltningerne er rettet mod langtidsledige over 30 år, og ordningen indeholder en specifik bestemmelse for personer over 50 år, der giver mulighed for en samlet godtgørelse af lønomkostningerne indtil pensioneringen. På den anden side har Frankrig i lyset af den forbedrede arbejdsmarkedssituation reduceret omfanget af tilskudsbaserede jobordninger (se også afsnit 3.1.2). I Østrig er der truffet foranstaltninger for at nedbringe langtidsledigheden ved at indføre strammere sanktioner, strenge forpligtelser for de arbejdsløse til at acceptere jobtilbud, selv ved længere transporttid på op til 2,5 timer pr. dag og ved at kombinere arbejdsløshedsunderstøttelse og social bistand. Generelt er målet at skabe stærkere incitamenter for arbejdsløse til at tage imod et jobtilbud og dermed nedbringe arbejdsløsheden og øge arbejdsmarkedspolitikken effektivitet. Sverige indførte "introduktionsjob", der er rettet mod langtidsledige eller nytilkomne indvandrere, som kan kombineres fleksibelt med en uddannelse. Løntilskuddet til introduktionsjob er begrænset til en bruttoløn på 20 000 SEK pr. måned (ca. 1 950 EUR), med en grænse på 80 %. I Slovenien er tilskud beregnet til tidsbegrænset ansættelse af personer over 58 år, indtil de opfylder pensionsbetingelserne. Der er planlagt prioriteret inklusion for modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse og kontanthjælpsmodtagere. Tilskuddet beløber sig til 11 000 EUR og udbetales til arbejdsgiveren i to dele (halvdelen ved ansættelsen og halvdelen efter den 18. månedsløn).

Samarbejdet med den private sektor styrker fortsat overgangen til det primære arbejdsmarked. Man er ved at afprøve en række startaftaler i Sverige, som gør det muligt for langtidsledige, med særlig fokus på udenlandskfødte kvinder, at opnå beskæftigelse hos en arbejdsgiver, der er omfattet af en kollektiv overenskomst om indgåelse af startaftaler. Disse aftaler er baseret på et forslag fra arbejdsmarkedets parter og sigter mod at opbygge en ny model for at få flere mennesker ud på arbejdsmarkedet og for at give arbejdsgiverne et større udbud af færdigheder fremover, også gennem svenskkurser og andre kortvarige uddannelsesprogrammer. I Malta er man ved at revidere den statslige arbejdsordning, der bringer langtidsledige i arbejde, for at sikre, at personer, der er i fare for at blive udelukket fra arbejdsmarkedet, er i formel beskæftigelse og er aktive.

De seneste reformer vedrørende arbejdsløshedsunderstøttelse har for det meste haft fokus på at styrke aktiveringskravene. I Finland har arbejdsløse jobsøgende siden januar 2018 kun ret til det fulde beløb af arbejdsløshedsunderstøttelsen, hvis de også får betalt

arbejdsindkomst eller deltager i programmer, der forbedrer deres beskæftigelsesmuligheder (med visse tærskler). Hvis en jobsøgende ikke udviser den nødvendige aktivitet i overvågningsperioden på 65 dage, nedsættes den arbejdsløshedsunderstøttelse, der udbetales for de efterfølgende 65 dage, med 4,65 %. Regeringen er desuden i færd med at udarbejde lovgivning med krav om, at arbejdsløse jobsøgende skal ansøge om ét job om ugen, da de ellers vil se en reduktion i deres arbejdsløshedsunderstøttelse. Forslaget er i øjeblikket til høring blandt arbejdsmarkedets parter, men både arbejdstagere og arbejdsgivere har udtrykt forbehold over for forslaget, da det kan få arbejdstageren til at forberede ansøgninger uden intention om at blive ansat. I Slovenien har afskedigede arbejdstagere siden oktober 2017 haft pligt til at rapportere til arbejdsformidlingen allerede inden for opsigelsesperioden, hvis ansættelseskontrakten blev opsagt af forretningsmæssige grunde eller på grund af utilstrækkelig faglig indsats. Hvis dette ikke sker, vil arbejdsløshedsunderstøttelsen i de første tre måneder af arbejdsløshedsperioden blive nedsat (60 % i stedet for 80 % af referencelønnen). Derudover har lavtuddannede, hvis erhverv ikke er i stor efterspørgsel, mulighed for at beholde 20 % af deres arbejdsløshedsunderstøttelse i højst 12 måneder, når de finder et job. Frankrig vil som en del af loven *Liberté de Choisir son Avenir Professionnel* ("frihed til at vælge sin professionelle fremtid") anvende en strengere kontrol med jobsøgning, som opvejes af øgede skræddersyede foranstaltninger. Erhvervslivet opfordres til at forhandle om aftaler med henblik på at fremme mere bæredygtige former for arbejde, men hvis de kollektive forhandlinger slår fejl, kan regeringen gribe ind. Personer, der modtager arbejdsløshedsunderstøttelse, vil også kunne udøve en deltidsaktivitet på mere restriktive vilkår. Desuden suppleres arbejdsløshedsunderstøttelsen, som tidligere udelukkende finansieredes af bidrag til sociale sikringsordninger, med en forhøjelse af det bredere bidrag "CSG-Contribution sociale généralisée". Fra og med den 1. januar 2019 vil regeringen indlede forhandlinger om arbejdsløshedsforsikring, som skal fastlægge den samlede finansieringsramme og de mål, der skal nås. Selvstændige arbejdstagere og arbejdstagere, som siger op, vil også få adgang til ydelser på visse betingelser. Spanien har planer om at indføre et "universelt socialt kort" med det formål at indsamle oplysninger om sociale ydelser, som alle enkeltpersoner modtager, samt potentielle situationer, der giver ret til sociale ydelser (f.eks. økonomisk afhængighed, handicap, arbejdsløshed eller storfamilier). Kortet forventes at forbedre koordineringen mellem forvaltningerne, øge effektiviteten af de sociale ydelser og i sidste ende bidrage til at udpege sårbare situationer. Udformningen og udviklingen af det universelle sociale kortsystem blev afsluttet ved udgangen af 2017 med forventet godkendelse fra 4. kvartal 2018.

Som en del af de igangværende reformer er betingelserne for berettigelse til arbejdsløshedsunderstøttelse i nogle tilfælde blevet ændret og ofte gjort strengere. I Bulgarien steg den laveste arbejdsløshedsunderstøttelse i 2018 fra 7,2 BGN (ca. 3,7 EUR) til 9 BGN (4,6 EUR) om dagen, med et maksimum på 74,3 BGN (38 EUR). Samtidig er kravene for at opnå arbejdsløshedsunderstøttelse blevet skærpet – den forsikrede skal have arbejdet i mindst 15 måneder i løbet af de seneste 18 måneder og ikke 9 måneder af de sidste 15, som det var før. Denne stramning vil sandsynligvis berøre yngre arbejdstagere og personer, som har større sandsynlighed for at have afbrud i deres beskæftigelse – navnlig sæsonarbejdere og arbejdstagere i usikre ansættelsesforhold. Portugal har valgt en anden tilgang og har reduceret garantiperioden for adgang til den første arbejdsløshedsunderstøttelse efter udløbet af en tidsbegrænset kontrakt fra 180 til 120 dage. I Østrig er der planlagt en pakke af foranstaltninger med henblik på at nedbringe langtidsledigheden ved at stramme mobilitetsreglerne for modtagere af arbejdsløshedsunderstøttelse (accept af jobtilbud selv med længere transporttid op til 2,5 timer pr. dag), afskaffe forlængelsen af retten til arbejdsløshedsunderstøttelse som følge af sygdom (bortset fra indlæggelse) og begrænse varigheden af den marginale beskæftigelse ved modtagelse af arbejdsløshedsunderstøttelse. Generelt er målet at skabe stærkere incitamenter for arbejdsløse til at tage imod et jobtilbud og dermed reducere arbejdsløsheden og øge arbejdsmarkedspolitikken effektivitet.

Nogle medlemsstater traf foranstaltninger til at fremme arbejdstagernes og de lærendes mobilitet (både internt og eksternt) med henblik på at øge beskæftigelsesegnetheden og forbedre færdighedsudvikling og/eller tiltrække udenlandske arbejdstagere i sektorer, hvor der er mangel på arbejdskraft. I 2018 indførte Finland foranstaltninger, som skal støtte regional mobilitet og transporttid blandt arbejdsløse jobsøgende, herunder ydelse af mobilitetstillæg (der nu også gælder for deltidsarbejde med en arbejdstid på under 18 timer om ugen, arbejdsrelateret uddannelse) og målrettede oplysninger om økonomisk støtte til mobilitet. Der kan ydes et højere mobilitetstillæg i tilfælde af usædvanlig lang transporttid. Arbejdsmarkedets parter blev hørt om reformen. I Letland blev de mobilitetsfremmende foranstaltninger for arbejdsløse udvidet i 2018 til også at omfatte hovedstaden (Riga, tidligere udelukket). Foranstaltningen omfatter regional mobilitet for personer, der accepterer et jobtilbud i andre regioner, men også personer, der er omfattet af aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger, herunder ungdomsgarantien, tilskudsbaseret beskæftigelse og erhvervsuddannelse. Formålet med støtteforanstaltningerne er at tiltrække fagfolk fra sundhedssektoren (læger og sygeplejersker) til at arbejde i regioner uden for Riga,

og foranstaltningerne blev iværksat i december 2017. Desuden blev der i Letland godkendt en liste over 237 erhverv med høje færdigheder, hvor der i øjeblikket er stor mangel på arbejdskraft, og som kunne tiltrække tredjelandstatsborgere. Der gælder en række præferencebetingelser for arbejdstagere, der ønsker at modtage et blå EU-kort i disse tilfælde. I Polen forventes oprettelsen af det nationale agentur for akademisk udveksling i 2017 at fremme de polske universiteters internationalisering gennem kvalitetsstøtte til akademisk mobilitet. I Bulgarien har man godkendt en forenklet procedure for godkendelse af det blå kort til tredjelandstatsborgere for at afhjælpe den konstaterede mangel på kvalificerede specialister inden for informations- og kommunikationsteknologi, ingeniører inden for industriproduktion og andre relevante områder. Ændringerne vil også gøre det muligt at udstede det blå kort i en periode på op til 4 år, hvor det tidligere blev udstedt for et år. I Estland fritager en ændring af "udlændingeloven" højkvalificerede specialister fra immigrationskvoter og forlænger den maksimale varighed af kortvarig ansættelse til 12 måneder, samtidig med at immigrationskvoten forbliver uændret.

Inddragelsen af de nationale arbejdsmarkedsparter i udformningen og gennemførelsen af beskæftigelsesmæssige og sociale reformer og politikker varierer fra medlemsstat til medlemsstat. Kvaliteten af og rammerne for denne inddragelse afspejler mangfoldigheden i de nationale institutionelle rammer og den sociale dialog med en markant mangel på rettidig og meningsfuld dialog i adskillige medlemsstater. Samtidig har arbejdsmarkedets parter i de seneste 18 måneder været involveret i udformningen af relevante politiske reformer i flere medlemsstater⁸⁴. Ny lovgivning og nye foranstaltninger vedrørende arbejdsmarkedets funktion er blevet drøftet eller aftalt i lande som Bulgarien, Kroatien, Danmark, Finland, Nederlandene, Portugal og Sverige (integration af migranter). Som det også fremgår af afsnit 3.1, har arbejdsmarkedets parter forhandlet om reformer af rammerne for lønfastsættelse i en række lande. I Estland har regeringen besluttet at genoptage de regelmæssige treparts-møder med arbejdsmarkedets parter, som har været afbrudt siden 2002. I lande som Bulgarien, Estland, Polen, Portugal og Spanien har man ført forhandlinger om fastsættelse eller forhøjelse af mindstelønninger. Arbejdsmarkedets parter deltog i debatten om reformer af social beskyttelse og/eller arbejdsløshedsunderstøttelse i bl.a. Kroatien, Frankrig, Finland, Tyskland, Portugal og Slovenien. Uddannelses- og erhvervsuddannelsespolitikker, lærlingeuddannelse og reformer samt nye politikker vedrørende livslang læring er blevet

⁸⁴ En detaljeret analyse af inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i de seneste reformer findes i Eurofound (2019), "Social dialogue practices within the context of the EU Semester", som offentliggøres snarest.

drøftet med deltagelse af arbejdsmarkedets parter i Tjekkiet, Danmark, Frankrig, Letland, Nederlandene og Polen.

3.4. Retningslinje 8: Fremme lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje nr. 8, som anbefaler medlemsstaterne at modernisere deres socialsikringssystemer for at fremme lige muligheder og bekæmpe fattigdom og social udstødelse. Det giver indledningsvis et overblik over den sociale situation i medlemsstaterne ved hjælp af nøgleindikatorer, herunder disponibel indkomst, ulighed, fattigdom og social inklusion, tilstrækkelige pensioner, adgang til boliger, sundhedsydelser og langtidspleje. I afsnit 3.4.2 berettes om medlemsstaternes politikforanstaltninger inden for socialsikringssystemerne, herunder mindsteindkomstordninger, familieydelser, boligpolitikker, pensioner, langtidspleje, sundhedsydelser og integrering af personer med handicap.

3.4.1. Nøgleindikatorer

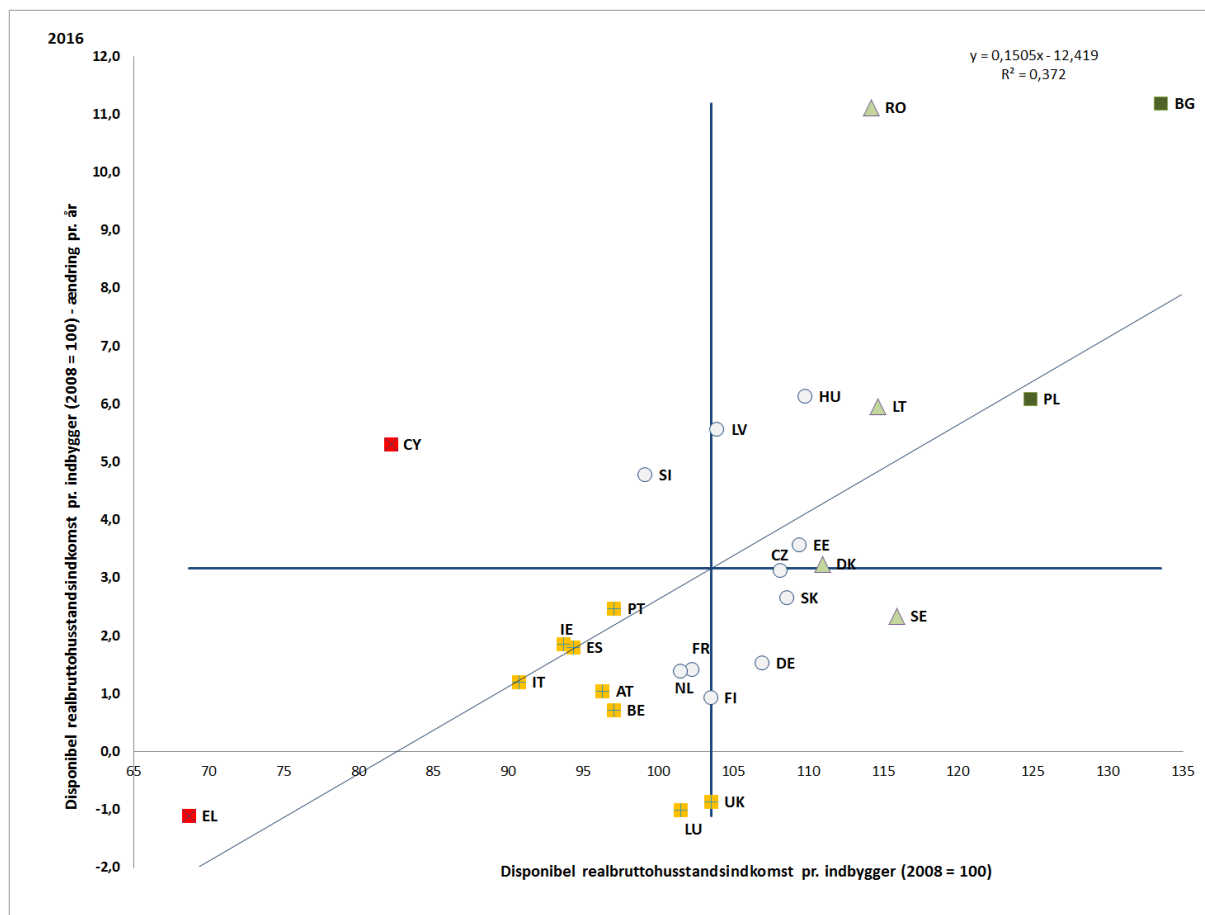
Husstandsindkomsterne fortsatte deres stigning i næsten alle EU-lande i 2016⁸⁵. Husholdningernes disponible realindkomst (GDHI) pr. indbygger⁸⁶ steg i alle medlemsstater med undtagelse af Grækenland, hvor der blev registreret et mindre fald. Generelt skete forbedringerne hurtigere i lande, der for nylig er blevet optaget i EU, såsom Bulgarien, Polen, Rumænien og Litauen, og langsommere for lande, der har været medlemmer i længere tid, såsom Østrig, Italien, Frankrig, Belgien og Luxembourg, og udviklingen var endda negativ for Grækenland og Det Forenede Kongerige. Dette afspejler den vedvarende konvergens, idet Bulgarien og Polen i øjeblikket klarer sig bedst i denne henseende. I en række lande ligger husholdningernes reale disponible bruttoindkomst pr. indbygger dog fortsat betydeligt under niveauet før krisen. Dette er navnlig tilfældet for Grækenland og Cypern, hvor niveauerne i 2016 var på henholdsvis ca. 69 % og 82 % af de niveauer, der blev registreret i 2008 (begge lande er markeret som "situationen er kritisk"). I Italien, Irland, Spanien, Østrig, Belgien, Portugal (lande, som "bør holdes øje med") og Slovenien ("gennemsnitlig") lå den reale GDHI pr. indbygger på mellem 90 % og 100 % af 2008-værdien. I alle disse lande, med

⁸⁵ Pr. 26. oktober 2018 var data for 2017 kun tilgængelige for 18 medlemsstater. En ajourføring vil blive fremlagt i den endelige udgave af den fælles beskæftigelsesrapport.

⁸⁶ Husholdningernes disponible realindkomst måles ved hjælp af den "ukorrigerede indkomst" (dvs. uden inddragelse af sociale overførsler i naturalier) i faste priser. Data var ikke tilgængelige for HR, og MT den 26. oktober 2018.

undtagelse af Slovenien, haltedede vækstraten i 2016 bagefter (det uvægtede) EU-gennemsnit, og den var endda negativ for Grækenlands vedkommende.

Figur 59: Husholdningernes reale disponible bruttoindkomst (GDHI) pr. indbygger, indeks 2008 = 100 og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

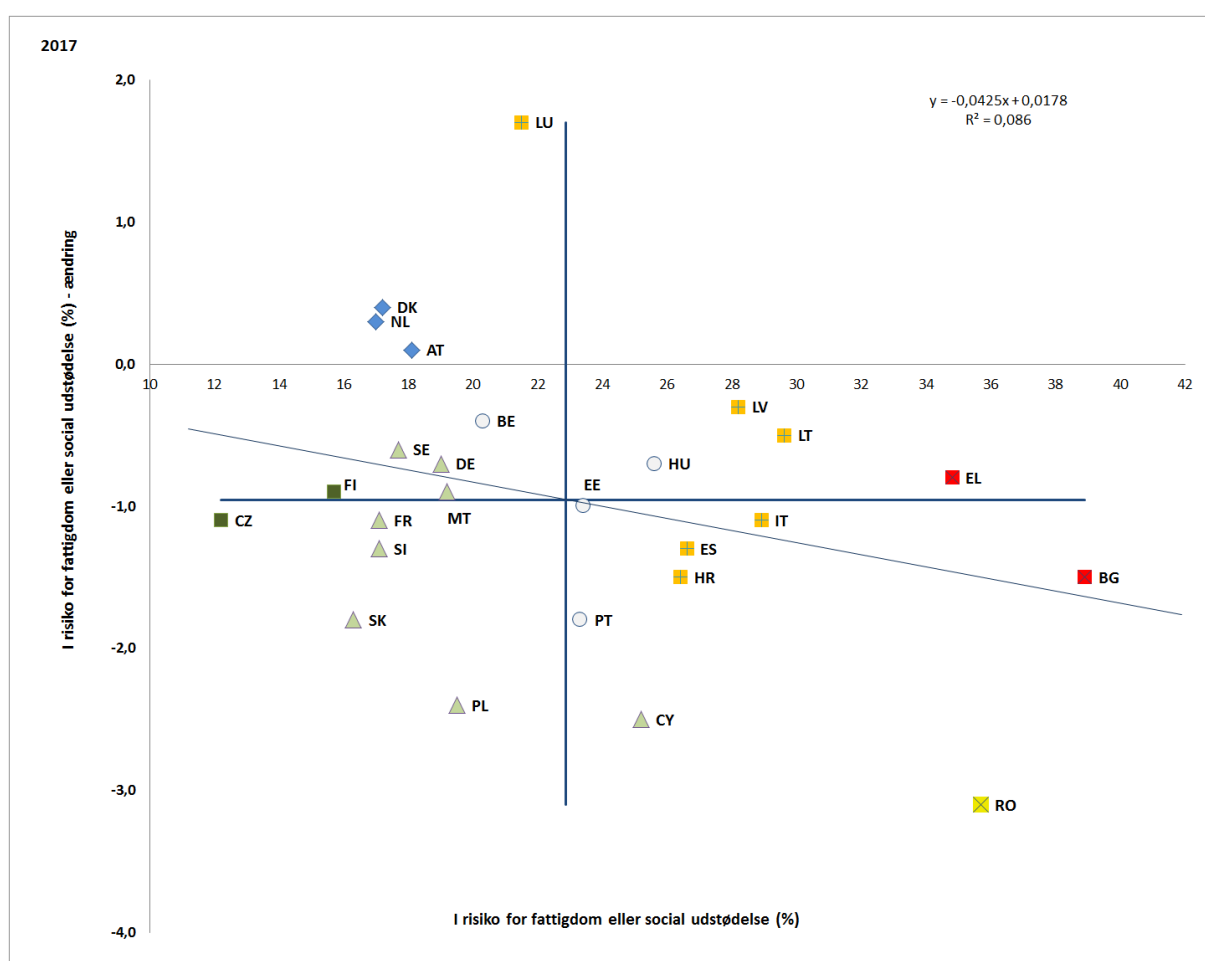
Kilde: Eurostat, nationalregnskaber [nasq_10_nf_tr and namq_10_gdp], egne beregninger. Periode: Niveauer for 2016 og årlige ændringer i forhold til 2015. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for HR og MT ikke tilgængelige den 26. oktober 2018.

De fleste lande oplevede en yderligere væsentlig forbedring i andelen af personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) i 2017⁸⁷. Virkningerne af det økonomiske opsving er blevet synlige med en faldende risiko for fattigdom eller social udstødelse, hvilket nu ses i alle medlemsstater, dog med undtagelse af en håndfuld medlemsstater (se også afsnit 1.2). Forbedringerne er især synlige i Rumænien, Cypern og Polen, hvor AROPE-tallene faldt med mere end 2 %. I modsætning hertil ses der i AROPE-tallene for Danmark, Nederlandene og Østrig en beskedent stigning i løbet af året, om end

⁸⁷ Se kapitel 1.2 for definitioner af risiko for fattigdom eller social udstødelse og dens underkomponenter. Note: EU-indkomststatistikken SILC gælder for det foregående indkomstår. Derfor henviser EU SILC-tal 2017 for AROP, S80/S20 osv. til indkomståret 2016.

udgangspunktet var lavt. Situationen er fortsat "kritisk" i Bulgarien og Grækenland i betragtning af det stadig meget høje niveau med kun et moderat fald i løbet af det seneste år. Den negative korrelation mellem tendenser og niveauer (se figur 60) tyder på, at der fortsat er konvergens mellem medlemsstaterne. Blandt de forskellige aldersgrupper har unge i alderen 18-24 år størst risiko for fattigdom eller social udstødelse med en procentsats på 29,1 %. Denne indikator var i bedring i de fleste medlemsstater, hvilket afspejler en faldende ungdomsarbejdsløshed.

Figur 60: Procentdel af befolkningen, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, 2017 og ændring i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

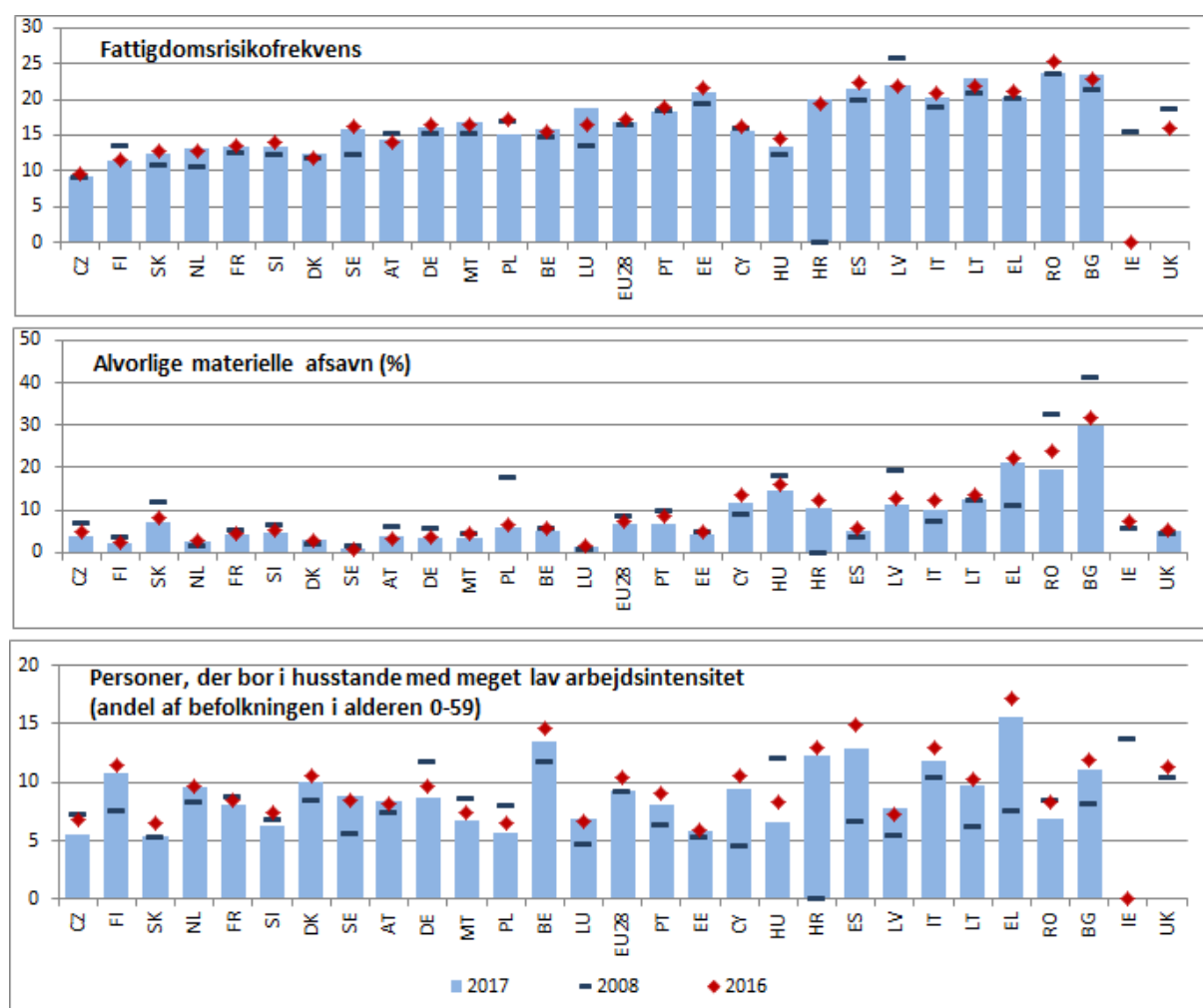
Kilde: Eurostat, SILC. Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og UK forelå ikke den 26. oktober 2018.

Selv om andelen af børn (0-17 år), der er i risiko for fattigdom og sociale udstødelse, er faldende, ligger den fortsat et godt stykke over tallene for den almindelige befolkning i

de fleste medlemsstater. I 2017 faldt AROPE-tallet i alle de medlemsstater, som ligger over EU-gennemsnittet (24,5 %). Det er dog stadig særlig højt i Rumænien (41,7 %), Bulgarien (41,6 %) og Grækenland (36,2 %). I nogle medlemsstater, hvor børnefattigdommen ligger under gennemsnittet, har tendensen derimod været meget fladere, og afspejler i høj grad migrantbørns situation. Dette er tilfældet i Østrig, Belgien, Frankrig og Sverige. I aldersgruppen 25-54 år faldt andelen med 1 procentpoint til 21,9 %. Personer på 55 år og derover er fortsat den gruppe, der er mindst tilbøjelig til at blive ramt af fattigdom eller udstødelse med en procentsats på 20,5 %.

Personer med migrantbaggrund oplever en betydeligt højere risiko for fattigdom eller social udstødelse. I 2017 var AROPE-andelen mere end dobbelt så høj blandt personer, der er født uden for EU, som blandt indfødte (41 % sammenlignet med 20,7 %). Denne forskel var særligt udtalt i Belgien (37,1 procentpoint), Sverige (29,6 procentpoint) og Danmark (25,8 procentpoint), men var mindre i Polen (4,6 procentpoint), Portugal (6,8 procentpoint) og Tjekkiet (7,8 procentpoint).

Figur 61: Underindikatorer for fattigdomsrisiko eller social udstødelse

Kilde: Eurostat, SILC. Note: Indikatorerne er rangordnet af AROPE i 2017. Data for IE og UK for 2017 forelå ikke den 26. oktober 2018. EU27-værdier anvendt for 2008 (data for HR ikke tilgængelige).

Andelen af EU's befolkning, der er i risiko for fattigdom, faldt i 2017 i de fleste medlemsstater efter tre års stabilitet. De største fald blev registreret i (Polen -2,3 procentpoint), Rumænien (1,7 procentpoint) og Ungarn (-1,1 procentpoint). Derimod steg indikatoren i Luxembourg (+ 2,2 procentpoint), Litauen (+1,0 procentpoint), Bulgarien (+0,5) og Nederlandene (+0,5). I alle undtagen seks medlemsstater var andelen af personer, der er i risiko for fattigdom, fortsat højere i 2017 end i perioden før krisen (2008) (figur 61). Eurostats foreløbige skøn peger i retning af yderligere fald i AROP i Grækenland, Rumænien og Portugal og en stigning i Det Forenede Kongerige.

Andelen af personer, der lider alvorlige materielle afsavn, nåede det hidtil laveste niveau. Næsten alle medlemsstater oplevede et fald i 2017. Rumænien oplevede den største årlige tilbagegang med 4,1 procentpoint. Der er fortsat betydelige forskelle mellem

medlemsstaterne, hvor Finland og Nederlandene registrerer procentsatser for alvorlige materielle afsavn på under 3 %, mens Bulgarien i den anden ende af spektret har en andel på 30 % efterfulgt af Grækenland (21,1 %) og Rumænien (19,4 %). En lidt større andel af kvinder (6,9 %) oplever alvorlige materielle afsavn sammenlignet med mænd (6,4 %). Der registreredes et fald på tværs af alle aldersgrupper, hvor unge 18-24-årige stadig havde størst sandsynlighed for at lide alvorlige materielle afsavn (7,9 %), efterfulgt af børn i alderen 0-17 år (7,2 %), den største aldersgruppe (25-54 år) (6,7 %) og ældre; dvs. over 65 (6,3 %).

Andelen af personer, som lever i næsten arbejdsløse husstande, er faldet. I 20 medlemsstater er andelen af befolkningen i alderen 0-59 år, der lever i husstande, hvor voksne arbejder under 20 % af arbejdspotentialer, faldet i 2017. På trods af forbedringerne har kun 9 medlemsstater andele, der ligger under niveauet før krisen. De største fald fra år til år blev registreret i Spanien (-2,1 procentpoint), Grækenland (-1,6 procentpoint) og Rumænien (-1,3 procentpoint). Samtidig stiger fattigdomsrisikoen for dem, der bor i næsten arbejdsløse husstande, i et flertal af medlemsstaterne og nåede op på 79,9 % i Slovakiet, 78,2 % i Litauen og 77,8 % i Letland.

Det er fortsat en udfordring at nedbringe fattigdommen blandt personer i beskæftigelse. Som det også fremgår af afsnit 3.1, forblev andelen af fattigdomstruede personer i beskæftigelse stabil i 2017 på trods af et generelt fald i andelen af personer, der er i risiko for fattigdom. I syv medlemsstater var mere end én ud af ti personer i arbejde i risiko for fattigdom. Selv om den er faldende, var andelen af fattige i beskæftigelse højest i Rumænien (17,4 % i 2017, et fald fra 19,7 % i 2014), hvor usikker beskæftigelse er et vigtigt element. Der blev også registreret høje procentsatser i Luxembourg (13,7 %) og Spanien (13,1 %), hvor et vigtigt element var fattigdomsrisikoen for arbejdstagere med midlertidige kontrakter. På den anden side var andelen af fattige i beskæftigelse under 5 % i tre lande (Finland, Tjekkiet og Irland).

Fattigdomsgraden er faldet for første gang siden 2008, men er dog stadig høj i forhold til niveauet fra før krisen. Den relative fattigdomsrisikokløft, der måler den gennemsnitlige afstand fra fattigdomstærsklen for dem, der er truet af fattigdom⁸⁸, har været stigende i de fleste medlemsstater i perioden efter krisen. I året frem til 2017 faldt tallet dog i 11 medlemsstater og forblev stort set uændret i 5 medlemsstater med et gennemsnitligt fald fra

⁸⁸ Den relative medianfattigdomsrisikokløft beregnes som forskellen mellem den ækvivalerede indkomst for personer under fattigdomsrisikotærsklen og ved fattigdomsrisikotærsklen udtrykt som en procentdel af fattigdomsrisikotærsklen (60 % af den nationale ækvivalerede indkomst).

26,2 % til 25,4 %. Ændringen skyldtes forbedringer i fattigdomsgraden for befolkningen i den erhvervsaktive alder og især for børn. Tallet er fortsat højt (over 30 %), navnlig i Rumænien, Spanien, Bulgarien og Grækenland. Til gengæld var fattigdomsgraden blandt personer på 65 år og derover stabil. De største forbedringer blev observeret i Italien, Ungarn og Rumænien.

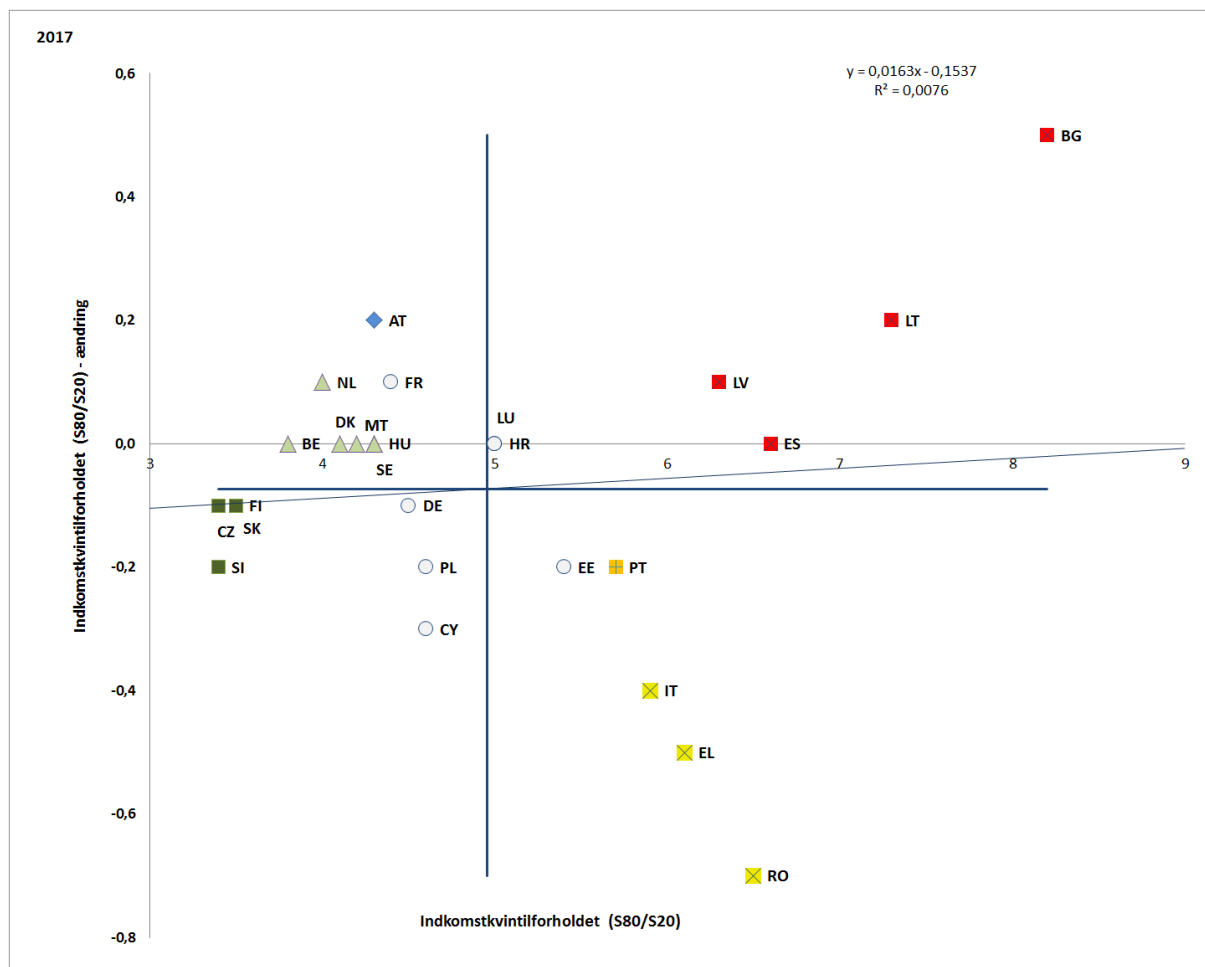
Personer med handicap har væsentligt større sandsynlighed for at leve i risiko for fattigdom eller social udstødelse end personer uden handicap. I 2016 var 30,1 % af de handicappede i EU i risiko for fattigdom eller social udstødelse, sammenlignet med 20,9 % af personer uden handicap⁸⁹, hvilket svarer til en forskel på 9,2 procentpoint. Denne forskel er mere udtalt for personer i den erhvervsaktive alder (16-64), idet 37,6 % af de handicappede i denne gruppe er i risiko for fattigdom eller social udstødelse i 2016 i forhold til 21 % af de handicappede over 65 år⁹⁰. Graden af handicap er en meget vigtig forklarende faktor, idet 36,1 % af de personer i EU på 16 år eller derover, som havde et alvorligt handicap i 2015, var i risiko for fattigdom eller social udstødelse, sammenlignet med 27,4 % for personer med et moderat handicap og 20,8 % for personer uden handicap.

Indkomstuligheden faldt en anelse i 2017 for første gang siden krisen. Andelen af indkomsterne for de rigeste 20 % faldt i et flertal af medlemsstaterne sammenlignet med andelen af indkomsterne for de fattigste 20 % (figur 62), selv om kvintilsatserne for indkomsterne i 2017 stadig var højere end niveauet fra 2008 i de fleste af medlemsstaterne. I 2017 blev de højeste niveauer af indkomstulighed med S80/S20-indikatorer over 6, observeret i Letland, Estland, Litauen og Bulgarien (alle markeret som "situationen er kritisk" med en betydelig stigning i sidstnævnte land). Selv om niveauerne stadig er høje, er der dog observeret betydelige fald i Rumænien, Grækenland og Italien ("svag, men i bedring"). Forbedringerne har skyldtes hurtigere stigninger i de fattigere husholdningers indkomster i forhold til medianen i 10 medlemsstater, hvilket tyder på, at opsvinget var begyndt at nå ud til de mest udsatte.

⁸⁹ EU-SILC (2017), people at risk of poverty or social exclusion by level of activity limitation, sex and age [hlth_dpe010].

⁹⁰ *ibid.*

Figur 62: Kvintilsatsen for indkomster og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat, SILC. Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og UK forelå ikke den 26. oktober 2018.

Udgifterne til social beskyttelse fortsatte med at stige i samtlige medlemsstater, men der er dog stadig store forskelle medlemsstaterne imellem⁹¹. I faste priser steg udgifterne til social beskyttelse i alle medlemsstaterne fra 2014 til 2015⁹². I procent af BNP steg udgifterne til social beskyttelse imidlertid kun i 7 lande, mens de faldt i 16 lande. Dette skyldtes hovedsagelig et fald i andelen af udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse i overensstemmelse med forbedringen af vilkårene på arbejdsmarkedet. Derimod steg udgifterne til sygdom og sundhedspleje i procent af BNP i 10 lande og faldt i 12 lande. Udgifterne til social beskyttelse i procent af BNP var generelt højest i Frankrig (31,9 %), Danmark (31,1 %) og Finland

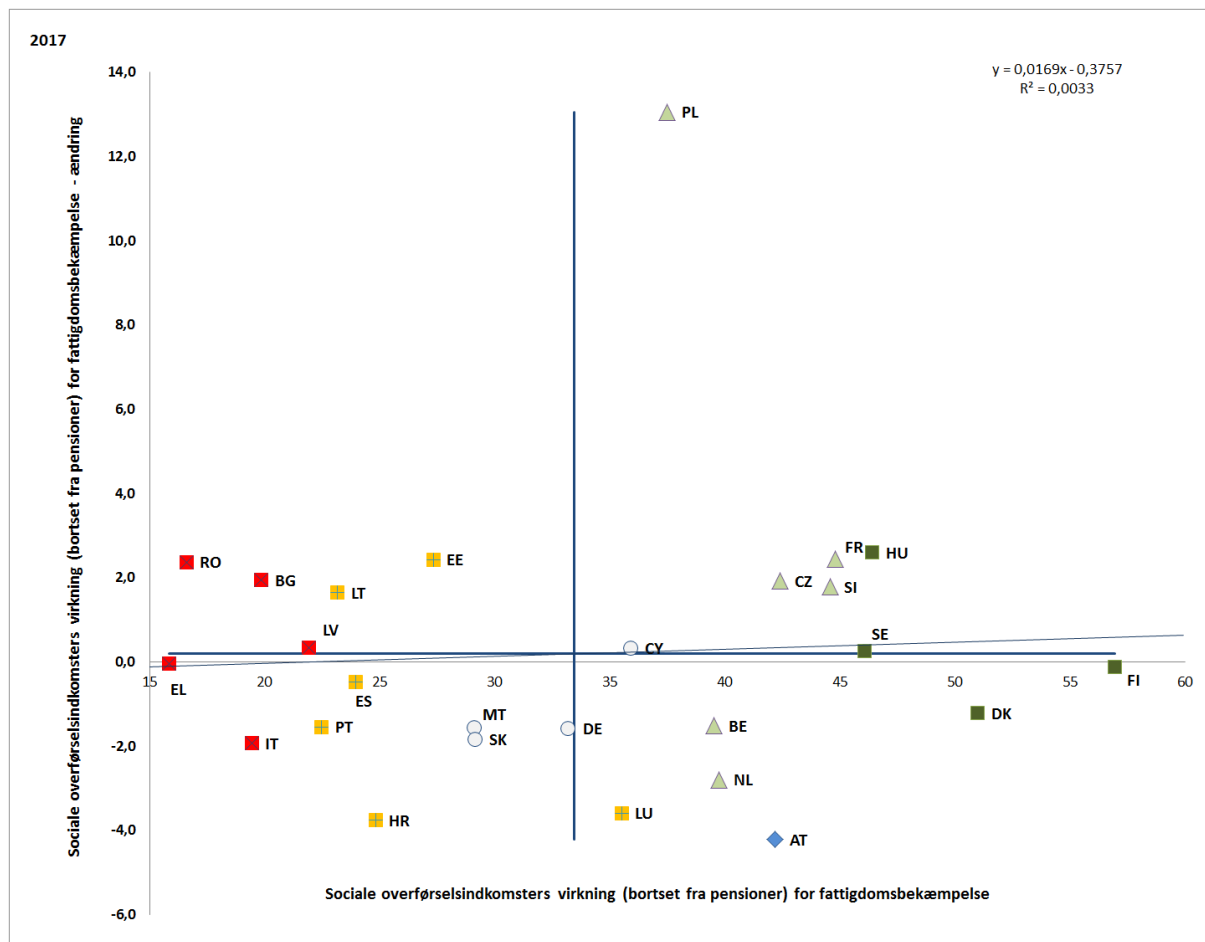
⁹¹ Baseret på ESSPROS-data. Der foreligger ikke nyere data for PL.

⁹² Se også Europa-Kommissionen (2018), Employment and Social Developments in Europe. Annual Review 2018. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

(31,1 %). På den anden side udgjorde de mindre end 15 % af BNP i Litauen (14,8 %), Letland (14,7 %) og Rumænien (14,3 %).

De sociale overførselsindkomsters indvirkning på fattigdomsnedbringelsen er faldet i beskedent omfang i tråd med de reducerede automatiske stabiliseringseffekter i en fase med økonomisk ekspansion. Der er dog stadig betydelige forskelle mellem medlemsstaterne (figur 63). Sociale overførselsindkomster ekskl. pensioner reducerede fattigdomsrisikoen med 32,4 % i 2017 mod 33,2 % i 2016, hvilket er en videreførelse af en tendens præget af forbedrede arbejdsmarkedsforhold og tilsvarende mere dynamiske beskæftigelsesindkomster end sociale overførsler. Omfanget af overførselsindkomster, der mindsker fattigdommen, varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, og i mange lande med den højeste fattigdomsrisiko er virkningen af de sociale overførselsindkomster også svagest (Grækenland, Rumænien, Italien, Bulgarien og Letland).

Figur 63: De sociale overførselsindkomsters indvirkning (med undtagelse af pensioner) på fattigdomsnedbringelsen og årlig ændring (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat, SILC. Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og UK forelå ikke den 26. oktober 2018.

Selvstændige og atypiske arbejdstagere er udsat for større økonomisk usikkerhed med begrænset adgang til social beskyttelse⁹³. I 2017 havde selvstændige erhvervsdrivende ikke adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse i elleve lande, ingen obligatorisk sygdomsbeskyttelse i tre lande, og ingen beskyttelse mod arbejdsulykker og arbejdsskader i ti lande⁹⁴. Atypiske arbejdstagere har normalt samme formelle dækning i de fleste sociale ydelsesordninger, selv om dette ofte ikke gælder for visse kategorier af arbejdstagere (f.eks. lejlighedsvis arbejdstagere eller sæsonarbejdere, arbejdstagere med tilkaldskontrakter og arbejdstagere med

⁹³ Dette emne er til dels også behandlet i kapitel 3.3.

⁹⁴ Dokumentation i dette og følgende afsnit er baseret på Europa-Kommissionen, SWD (2018) 70 final - "Impact Assessment Accompanying the Proposal for a Council recommendation on access to social protection for workers and the self-employed".

vikarkontrakter, kontrakter på civilretligt grundlag og nul timerskontrakter er ofte udelukket fra deltagelse i de relevante ordninger). Generelt oplever atypiske arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende hindringer i forbindelse med effektiv dækning, nemlig evnen til at opbygge og gøre brug af passende rettigheder i tilfælde af behov, i mindst 24 medlemsstater⁹⁵ (minimumsoptjeningsperioder, ventetider, manglende mulighed for at overføre socialsikringsrettigheder).

Det er fortsat vanskeligt at bevare og overføre optjente rettigheder til en anden ordning efter erhvervsskift. I takt med at arbejdslivet ændrer sig, får denne fleksibilitet stadig større betydning, og en manglende mulighed for overførsel kan hindre dynamikken på arbejdsmarkedet og matchningen af udbud og efterspørgsel. For arbejdstagere, der flytter mellem sektorer eller arbejdsformer, gør manglende regulering af arbejdsskift vanskeligt i mindst fire medlemsstater, mens ekstremt høje omkostninger og forskellige regler for de forskellige ordninger også er blevet udpeget som en hindring for disse overgange i flere medlemsstater. Endelig forhindrer manglen på gennemsigtige oplysninger om socialsikringsrettigheder borgerne i at træffe informerede beslutninger i mange lande. Selv om der findes generelle oplysninger om socialsikringsordninger i alle medlemsstater, undtagen fem, findes der kun personlige oplysninger i ca. halvdelen af dem (f.eks. findes der en simulering af pensioner i Tyskland, Frankrig, Spanien, Det Forenede Kongerige og Polen).

Mindsteindkomstordninger bør kombinere en passende støtte med adgang til at gøre det muligt for varer og tjenester og incitamenter til at (gen)integrere sig på arbejdsmarkedet for dem, der kan arbejde, som det understreges i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Den sammenlignende analyse af særlige træk ved mindsteindkomstordninger og deres samspil med andre ydelsesordninger og aktiverings- og støtteforanstaltninger kan give en nyttig viden om deres effekt. Analysen i de følgende afsnit bygger på benchmarkingen af mindsteindkomsttydelser, der blev gennemført i 2017-18 i Udvalget for Social Beskyttelse⁹⁶. Denne benchmarkingramme fokuserer på mindsteindkomsttydelser for den erhvervsaktive befolkning, som er arbejdsdygtige men ikke er i beskæftigelse, og som hverken er berettigede til eller har fået tildelt sociale forsikringsydelser.

⁹⁵ AT, BE, BG, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, HR, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SE, SI, RO, SK og UK.

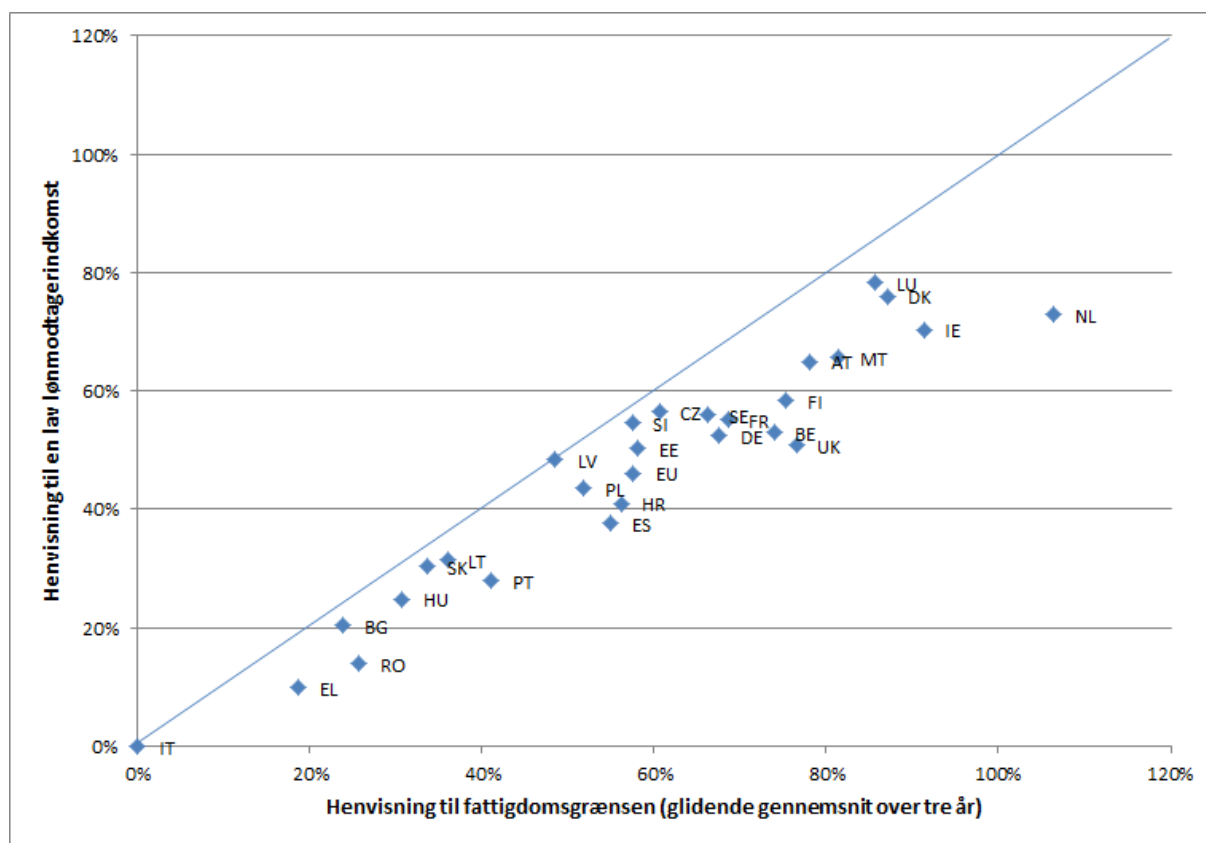
⁹⁶ Godkendt af Udvalget for Social Beskyttelse i juni 2018.

Tilstrækkeligheden af mindsteindkomstydelse varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat. Mindsteindkomstydelse kan måles ved at sammenligne modtagernes indkomst med den nationale fattigdomsgrænse (som et tegn på, om ordningerne afhjælper fattigdom) og med modtagernes indkomst i forhold til en lavtlønnet arbejdstager⁹⁷ (for at give en indikation af ordningernes aktiveringsdimension og eventuelle afskrækkende virkninger). De to indikatorer giver næsten de samme resultater for så vidt angår mindsteindkomstens tilstrækkelighed i medlemsstaterne i 2016⁹⁸ (figur 64). Når man ser på husstande med én person, var tilstrækkeligheden i 2016 højest i Nederlandene, Irland, Danmark og Luxembourg. I disse medlemsstater oversteg ydelsesniveauet 80 % af den nationale fattigdomsgrænse (fastsat til 60 % af den nationale median for ækvivaleret disponibel indkomst efter overførselsindkomster). Navnlig for Nederlandenes vedkommende udgjorde ydelsen 106 % af fattigdomstærsklen og hjalp faktisk modtagerne ud af fattigdom. I den lave ende er mindsteindkomsten i Bulgarien, Rumænien, Ungarn, Slovakiet og Litauen på under 40 % af fattigdomsgrænsen eller en tredjedel af indkomsten for en lavtlønnet arbejdstager i 2016.

⁹⁷ En "lavtlønnet arbejdstager" defineres i benchmarkingrammen som en person, der tjener 50 % af den gennemsnitlige nationale bruttoløn.

⁹⁸ Indikatorerne er baseret på de seneste tilgængelige oplysninger i OECD's skattemodel. Der foreligger ikke oplysninger for CY. Oplysningerne om IT og EL omfatter ikke de nyligt indførte mindsteindkomstordninger, og de er ikke medtaget i denne analyse.

Figur 64: Modtagere af nettomindsteindkomst i % af fattigdomsgrænsen (udjævnet over tre år) og i procent af en lavtlønsmodtagerindkomst (2016).

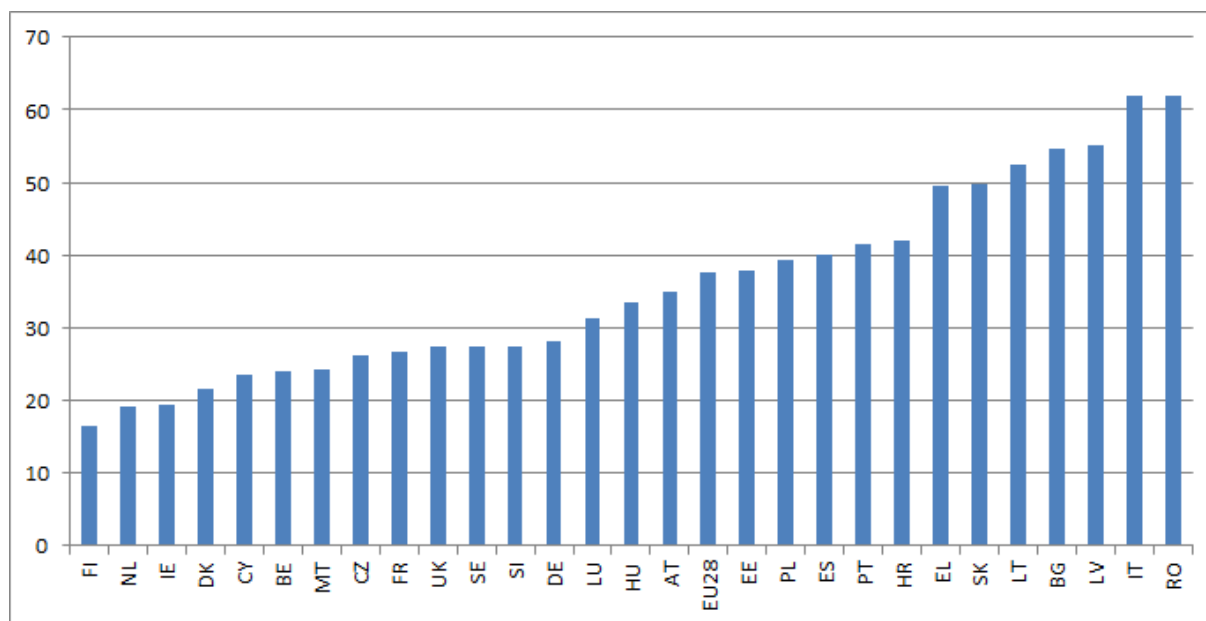

Kilde: Eurostat, OECD. Note: Der foreligger ikke oplysninger for CY. Oplysningerne om IT og EL omfatter ikke de nyligt indførte mindsteindkomstordninger i 2017. De seneste tilgængelige oplysninger om fattigdomsgrænser i IE, HR og UK er for indkomståret 2015.

Mindsteindkomstydelsernes tilstrækkelighed påvirker navnlig fattigdomsgraden blandt modtagerne. Den relative fattigdomsrisikokløft⁹⁹ for befolkningen i den arbejdsdygtige alder (16-64 år) faldt for første gang marginalt i 2017 i tråd med den samlede indikator, men ligger fortsat et godt stykke over niveauet før krisen. Fattigdomsrisikokløften er betydeligt større for personer i alderen 18-59 år, der bor i næsten arbejdsløse husstande (figur 65). Data fra EU SILC 2016 viser, at fattigdommen var størst blandt personer fra (næsten) arbejdsløse husstande i Litauen, Bulgarien, Letland, Italien og Rumænien (over 50 %). Kløften var derimod mindst i Finland, Nederlandene og Irland (under 20 %). Fattigdomskløften for personer, der bor i næsten arbejdsløse husstande, peger i retning af svagheder i ydelsernes tilstrækkelighed og velfærdssystemets dækning (som også anført i årsrapporten for 2018 fra Udvalget for Social Beskyttelse).

⁹⁹ Se fodnote 88 for en definition af den relative fattigdomsrisikokløft.

Figur 65: Relativ fattigdomsrisikokløft for personer i aldersgruppen 18-59 år fra næsten arbejdsløse husstande (2016)

Kilde: Eurostat, SILC.

Alle medlemsstater gør brug af trangsvurdering sammen med andre adgangskrav i forbindelse med Mindestindkomstordninger. Strengere adgangskrav¹⁰⁰ indebærer en lavere dækning og omvendt. En indtægtskontrol er den mest almindeligt anvendte metode til målrettet af udpege dem, der lever i fattigdom¹⁰¹. En indtægtskontrol omfatter alle husstandsmedlemmers ressourcer (dvs. indkomst, aktiver, fast ejendom eller løsøre) og ikke kun ansøgerens. I de fleste medlemsstater er den tærskel, der anvendes til kontrol af indtægter, det maksimale beløb, der kan ydes (og den faktiske støtte udgør forskellen mellem det maksimale niveau for ydelsen og en persons eller husstandens indtægter), mens flere medlemsstater også ser bort fra en del af den personlige indtjening, hvilket har en positiv indvirkning på ordningernes dækning og bidrager til at mindske fattigdom blandt personer i beskæftigelse. Andre krav såsom dem, der vedrører bopæl, påvirker også ordningernes dækning (da dette kan mindske dækningen for personer, der er udsat for mobilitet i hjemlandet eller hjemløshed).

¹⁰⁰ Antal personer, der opfylder kravene og kan få fordel af en ordning.

¹⁰¹ Dette adskiller sig fra det teoretiske begreb "universel basisindkomst", hvor alle borgere får en vis indkomst uanset deres situation. For yderligere oplysninger, se Europa-Kommissionen (2018), Employment and Social Developments in Europe, Annual Review 2018, s. 142.

Modtagere af mindsteindkomster har større vanskeligheder med at få adgang til forskellige naturtydelser. Adgang til tjenester (målt på dækning af uopfyldte behov for lægebehandling, høje boligudgifter og manglende deltagelse i uddannelse i forbindelse med erhvervsmæssig aktivitet¹⁰²) er et væsentligt element i integrerede strategier for aktiv integration. I 2016 var adgangen til disse ydelser for personer i alderen 18-59 år, der var i risiko for fattigdom, og som boede i næsten arbejdsløse husstande, generelt lavere end for personer i samme aldersgruppe, som ikke var i risiko for fattigdom og ikke boede i næsten arbejdsløse husstande. Når man ser på de resultater på tværs af tjenesterne, er Finland, Ungarn og Det Forenede Kongerige de eneste medlemsstater, hvor forskellen i adgang til tjenesteydelser ligger under EU-gennemsnittet i 2016 på alle tre områder. Til gengæld synes forskellen i adgangen at ligge over EU-gennemsnittet på alle tre områder i Grækenland og Letland. Nærmere bestemt opleves de største forskelle i uopfyldte behov for lægehjælp i Letland (14,8 procentpoint) og Grækenland (34,1 procentpoint), mens de laveste var i Danmark, Spanien, Nederlandene og Det Forenede Kongerige (mindre end 1 procentpoint). På boligområdet blev de største forskelle i høje boligudgifter observeret i Danmark, Grækenland, Østrig og Italien (over 50 procentpoint), mens de mindste forskelle sås i Malta, Cypern, Irland og Finland (under 20 procentpoint)¹⁰³. Inden for voksenuddannelse var der i 2016 negative forskelle i Sverige og Danmark, hvor der var bedre adgang for personer med risiko for fattigdom fra husstande med meget lav arbejdsintensitet, og i Malta og Det Forenede Kongerige var der ingen forskelle. De største forskelle blev observeret i Letland, Spanien og Litauen (over 16 procentpoint).

Adgangen til boliger af god kvalitet er blevet forbedret siden 2008, men i nogle lande rapporterer en væsentlig del af befolkningen, at den støder på problemer med kvaliteten af boligen. I EU boede 13,1 % af befolkningen i en bolig med utæt tag, fugtige vægge, gulve eller fundamenter eller råd i vinduesrammer eller gulv i 2017. Det er 2,3 procentpoint færre end i 2016¹⁰⁴. Denne del af de dårlige boligforhold¹⁰⁵ er et særligt problem i 5 medlemsstater (Cypern, Portugal, Ungarn, Letland og Slovenien), hvor mere end 20 % af befolkningen beretter, at den oplever dette problem med kvaliteten af boligen. I 2017 oplevede Rumænien

¹⁰² Fra EU SILC-ad hoc-modulet for 2016 om adgang til tjenester. Årsager, der tages i betragtning i forbindelse med benchmarking: "der er ingen tilgængelige kurser eller programmer" og "har ikke råd til det".

¹⁰³ I dette afsnit præsenteres nedenfor en mere omfattende drøftelse af spørgsmålet om uopfyldte behov for lægehjælp og adgang til en bolig.

¹⁰⁴ Data i dette afsnit stammer fra EU-SILC.

¹⁰⁵ Andelen af dårlige boligforhold er et mål for dårlige faciliteter i en bolig og beregnes ved at henvise til de husholdninger, der oplever mindst en af følgende: i) et utæt tag, ii) intet badekar eller bruser i boligen, iii) intet indendørs toilet, iv) en bolig, der anses for at være for mørk.

en betydelig forbedring, idet den andel af befolkningen, der ikke havde et badekar, et brusebad eller et indendørs skylletoilet i deres bolig, var faldende, men dog stadig var så høj som 27,2 %. I Letland, Bulgarien og Litauen lever omkring 10 % af befolkningen uden badekar, et brusebad og indendørs skylletoilet forbeholdt husstanden.

Den andel af husholdningernes disponible indkomst, der bruges til boligrelaterede udgifter, er fortsat betydelig i en række medlemsstater. Når der tages hensyn til boligudgifter, risikerer 156 mio. mennesker at blive ramt af fattigdom, sammenlignet med 85 mio. mennesker, inden boligudgifterne tages i betragtning. Disse forhold er særlig vanskelige for husholdninger med lavere indkomst. I 2017 brugte 10,2 % af husholdningerne i EU over 40 % af deres disponible indkomst på boligudgifter, men denne andel stiger til 37,8 %, når der tages højde for husstande, der er i risiko for fattigdom. Selv om der er sket en mindre forbedring i forhold til tidligere år, er andelen af høje boligudgifter fortsat højest i Grækenland, nemlig 39,6 % i 2017. Efter Grækenland har Bulgarien, Danmark og Tyskland den største befolkningsandel med høje boligudgifter (over 15 % af befolkningen i hver). Virkningen er især mærkbar i Danmark og Tyskland, hvor andelen af personer, der er i risiko for fattigdom, ligger under EU-gennemsnittet, før boligudgifterne, men over EU-gennemsnittet, når der tages hensyn til boligudgifter. I modsætning hertil bor under 5 % af befolkningen i Estland, Irland, Finland, Cypern og Malta i husholdninger, der er overbebyrdede af boligrelaterede udgifter. I de fleste lande er lejere, der lejer til markedspris, betydeligt mere overbebyrdede med boligrelaterede udgifter end ejere med et realkreditlån eller et banklån (EU-gennemsnit på 25,1 % for lejere, der betaler markedsleje, sammenlignet med ca. 5 % for ejere).

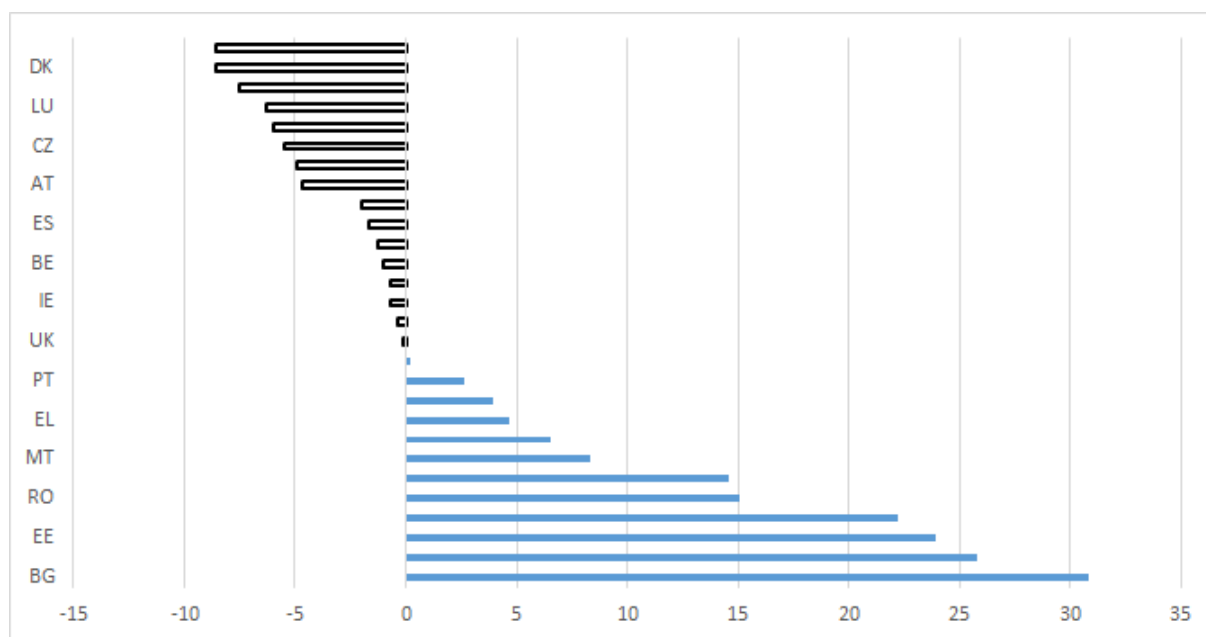
I nogle medlemsstater udgør stigende huslejer en stigende byrde for de fattige. I 2016 steg de beregnede huslejer i faste priser i 7 lande (Irland, Estland, Litauen, Slovenien, Ungarn, Østrig og Polen) med mere end 5 % siden 2015. Høje huslejer kan indebære risiko for fattigdom eller social udstødelse, navnlig i lande som Slovenien, Irland, Østrig og Litauen, hvor risikoen for fattigdom blandt lejere er betydeligt større end for husejere. Nationale tal kan også skjule udfordringer for bestemte byer.

Den seneste udvikling i hjemløsheden viser, at situationen ikke er i bedring. Skøn over antallet af hjemløse kan ikke sammenlignes land for land, da der mangler officielle kilder, og da der anvendes forskellige metoder til optælling af hjemløse. De tilgængelige data gør det kun muligt at overvåge udviklingen over tid (i de fleste tilfælde med 2017 eller 2016 som det

seneste år). De viser ikke desto mindre, at hjemløsheden på det seneste er steget i alle 25 omfattede medlemsstater med undtagelse af Finland, hvor situationen er blevet bedre¹⁰⁶.

Pensionsindkomst giver ældre mennesker en relativ beskyttelse mod risikoen for fattigdom. På EU-plan er andelen af ældre, der er udsat for fattigdomsrisiko (AROP), lavere end for personer i den erhvervsaktive alder (14,6 % sammenlignet med 16,7 % i 2017). I løbet af de sidste ti år er dette forhold blevet ændret sammenlignet med perioden før krisen, hvilket delvis skyldes, at krisen reducerede husholdningernes gennemsnitlige disponible realindkomst, især blandt befolkningen i den erhvervsaktive alder i næsten alle europæiske lande, mens pensionerne fortsat er mere modstandsdygtige. Alvorlige materielle afsavn faldt imidlertid også blandt ældre (fra 7,4 % i 2008 til 6,3 % i 2017), hvilket tyder på, at faldet i fattigdom og social udstødelse ikke blot var en relativ effekt.

Figur 66: Procentdel af befolkningen på 65 år og derover, som er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, i forhold til EU-gennemsnittet, 2017

Kilde: Eurostat, EU-SILC. Note: Standardiserede data (EU28=0). Data for IE, UK vedrører 2016.

Risikoen for fattigdom og social udstødelse blandt ældre har været støt faldende i de fleste medlemsstater. I alt 148 000 færre personer i alderen 65 år og derover var i risiko for fattigdom eller social udstødelse i 2017 i forhold til niveauet før krisen (2008). Den samlede forbedring omfatter markante forskelle mellem medlemsstaterne, med betydelige fald i risikoen for fattigdom eller social udstødelse blandt ældre i Cypern (-24,7 procentpoint siden

¹⁰⁶ Data indsamlet af FEANTSA, det europæiske forbund af nationale organisationer, der arbejder med hjemløse. Se FEANTSA (2018), Third overview of housing exclusion in Europe.

2008), Bulgarien (-16,6 procentpoint), Rumænien (-16,2 procentpoint) og Letland (-14,9 procentpoint), mens der var stigninger i Luxembourg (+ 6,4 procentpoint) og Tyskland (+ 2,2 procentpoint).

Der er dog særlig bekymring for ældre kvinders situation, idet en ud af fem kvinder på 65 år eller derover er i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU. I 2017 varierede AROPE-andelen for kvinder fra omkring 10 % i Danmark, Frankrig og Nederlandene til over 50 % i Bulgarien og over 40 % i de baltiske lande. De største kønsbetingede forskelle i AROPE-andelen blev observeret i Litauen (19,9 procentpoint), Estland (19,7 procentpoint) efterfulgt af Letland (16,6 procentpoint) og Bulgarien (16,2 procentpoint). Ældre kvinder har lavere indkomster end ældre mænd: I 2016 var medianindkomsten for ældre kvinder 6 procentpoint lavere end for mænd i EU i forhold til yngre mennesker af samme køn (90 % for kvinder og 96 % for mænd). Kvinder har således ikke blot lavere indkomster i deres arbejdsliv, men de har også en lavere indkomst som pensionister, hvilket bidrager til kønsbestemte uligheder i ældreindkomsten.

I gennemsnit har personer på 65 år og derover i EU en lidt lavere indkomst end yngre aldersgrupper. Den disponible medianindkomst for personer på 65 år og derover var 92 % af den yngre befolknings indkomst i 2017. Den samlede relative medianindkomst var under 75 % i fem lande (Danmark, Malta, Litauen, Letland og Estland) og under 80 % i yderligere fire lande (Belgien, Sverige, Cypern og Tjekkiet). Derimod havde ældre mænd i ni medlemsstater (Luxembourg, Grækenland, Frankrig, Spanien, Ungarn, Italien, Østrig, Polen og Rumænien) og ældre kvinder i to medlemsstater (Luxembourg og Grækenland) en højere medianindkomst end personer under 65 år i 2017.

Selv om pensionerne gennemsnitligt beløber sig til over halvdelen af arbejdsindkomsten i slutningen af karrieren, varierer pensionernes kompensationskapacitet betydeligt blandt medlemsstaterne. I 2017 var den samlede kompensationsgrad ¹⁰⁷ i gennemsnit på 59 % i EU med betydelige forskelle medlemsstaterne imellem. Kompensationsgraden varierede fra over 80 % i Luxembourg til under 40 % i Irland, Bulgarien og Kroatien¹⁰⁸.

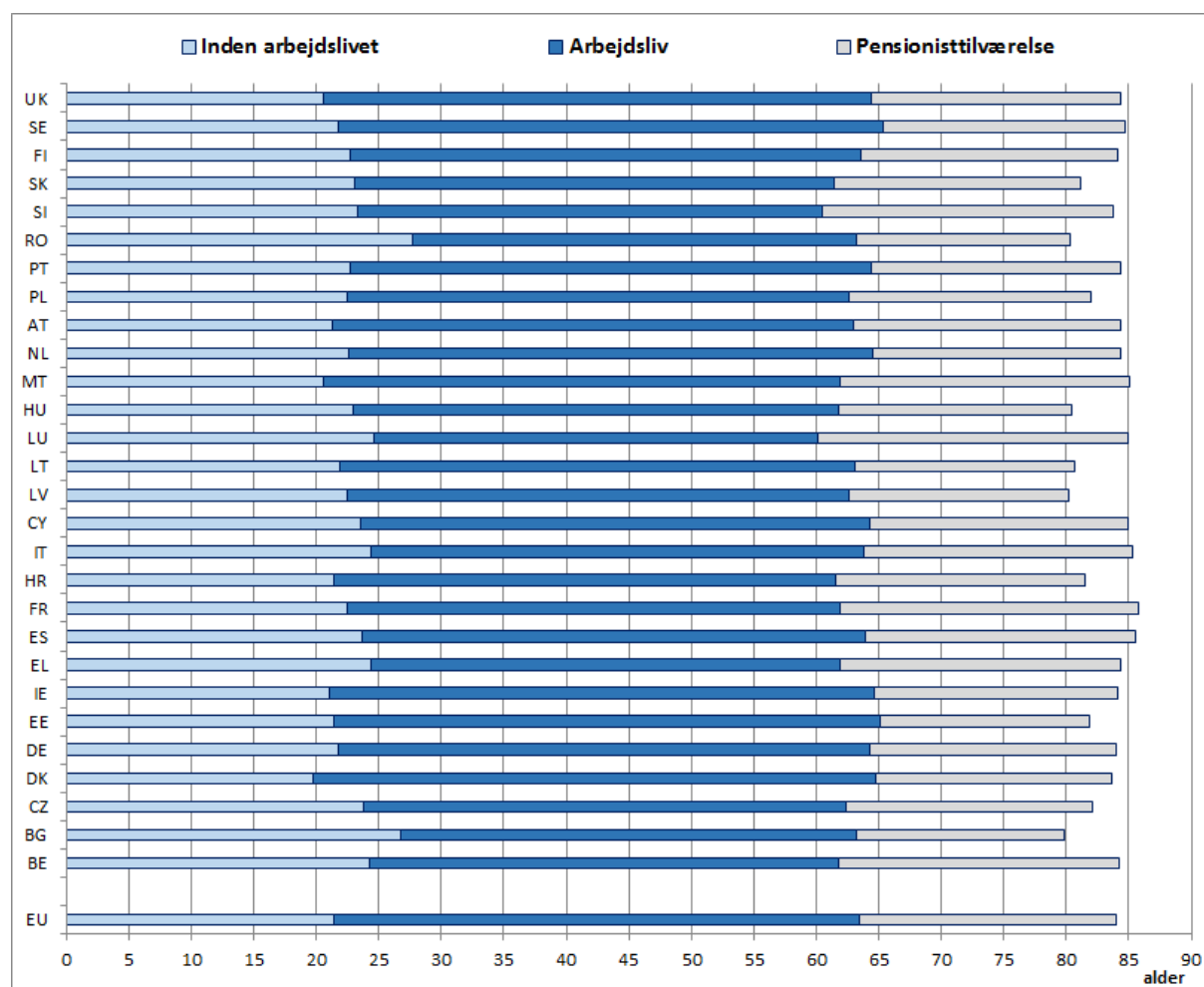
I lyset af den stigende forventede levetid skal pensionssystemerne tilpasses; arbejdslivet begynder senere og bliver længere, mens folk generelt lever længere. Ud over

¹⁰⁷ Satsen for individuelle medianbruttopensioner for alderen 65-74 i forhold til den individuelle medianbruttoindkomst for alderen 50-59.

¹⁰⁸ Data for Kroatien og Irland vedrører 2016.

fattigdomsbekæmpelse og lønkomensation er den tredje relevante dimension af pensionernes tilstrækkelighed varigheden af pensioneringen. I øjeblikket er forholdet mellem den tid, der bruges på pensionering, og den tid, der bruges på at arbejde, i gennemsnit på 51 % i EU. Figur 67 giver et overblik over den gennemsnitlige levetid, der er brugt før arbejde, under arbejde og efter pensionering i medlemsstaterne (på grundlag af et skøn over ansættelsesforholdets start/indtræden på arbejdsmarkedet, et skøn over den gennemsnitlige alder for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og den forventede levetid ved 60 år).

Figur 67: Levetid brugt på forskellige aktivitetsfaser, 2017

Kilde: Ageing Report 2018 for labour market entry and exit ages; Eurostat for life expectancy projections. Note: "i aktivitet" betyder mellem alderen for indtræden på og tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Personer i atypisk beskæftigelse eller selvstændige har desuden ofte mindre gunstige betingelser for adgang til og optjening af pensionsrettigheder end personer med

tidsubegrænset fuldtidsarbejde. Udveksling af data fra SHARE¹⁰⁹ (undersøgelsen af sundhed, aldring og pension i Europa) gør det muligt at måle virkningen af selvstændig virksomhed på pensionsindkomst og levestandard ved at sammenligne situationen for pensionerede selvstændige¹¹⁰ og pensionerede arbejdstagere i de fleste medlemsstater¹¹¹. De pensionerede selvstændige rapporterer lavere indtægter end pensionerede arbejdstagere i næsten alle de lande, der er omfattet af undersøgelsen. De største indkomstforskelle kan konstateres i Luxembourg, Danmark og Frankrig, og i ni lande er forskellen på over 20 %. Kun i Ungarn og Estland har de pensionerede selvstændige en lidt højere indkomst end pensionerede arbejdstagere (se figur 68 nedenfor). Sammen med større indkomstulighed¹¹² fører indkomstforskellen til væsentligt højere niveauer af fattigdomsrisiko for pensionerede selvstændige, ca. dobbelt så høj som for pensionerede arbejdstagere i gennemsnit. De pensionerede selvstændige har lavere pensioner end pensionerede arbejdstagere i alle undersøgte lande, og de er til trods for en højere indkomst i højere grad udsat for økonomiske vanskeligheder i alderdommen. Indekset for økonomiske vanskeligheder, der viser, hvor vanskeligt det er at få pengene til at slå til på en skala fra 1 til 4, er i gennemsnit på 2,3 for pensionerede selvstændige og 2,1 for pensionerede arbejdstagere i de undersøgte medlemsstater¹¹³.

¹⁰⁹ Undersøgelse vedrørende sundhed, aldring og pensionering i Europa. Datakilde: SHARE-undersøgelse 7, 2017.

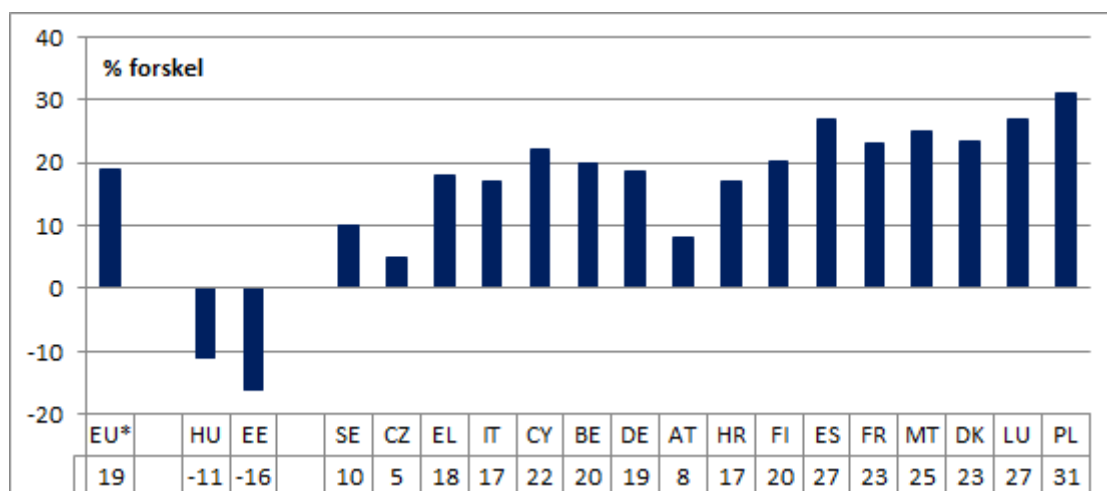
¹¹⁰ I denne sammenligning defineres "pensionerede selvstændige" som pensionister, der har tilbragt 50 % eller mere af deres arbejdsliv som selvstændige.

¹¹¹ Undersøgelsen af sundhed, aldring og pensionering i Europa (SHARE) er en tværfaglig og tværnational paneldatabase med mikrodata om sundhed, socioøkonomisk status og sociale netværk samt familienetværk af over 120 000 personer på 50 år eller derover (mere end 297 000 interviews). Share dækker 27 europæiske lande. SHARE-undersøgelse 7 omfattede ikke IE, NL og UK. I nogle medlemsstater giver stikprøvestørrelser ikke mulighed for at foretage en sammenligning.

¹¹² S80/S20-andelen er en tredjedel højere blandt pensionerede selvstændige end blandt pensionerede arbejdstagere.

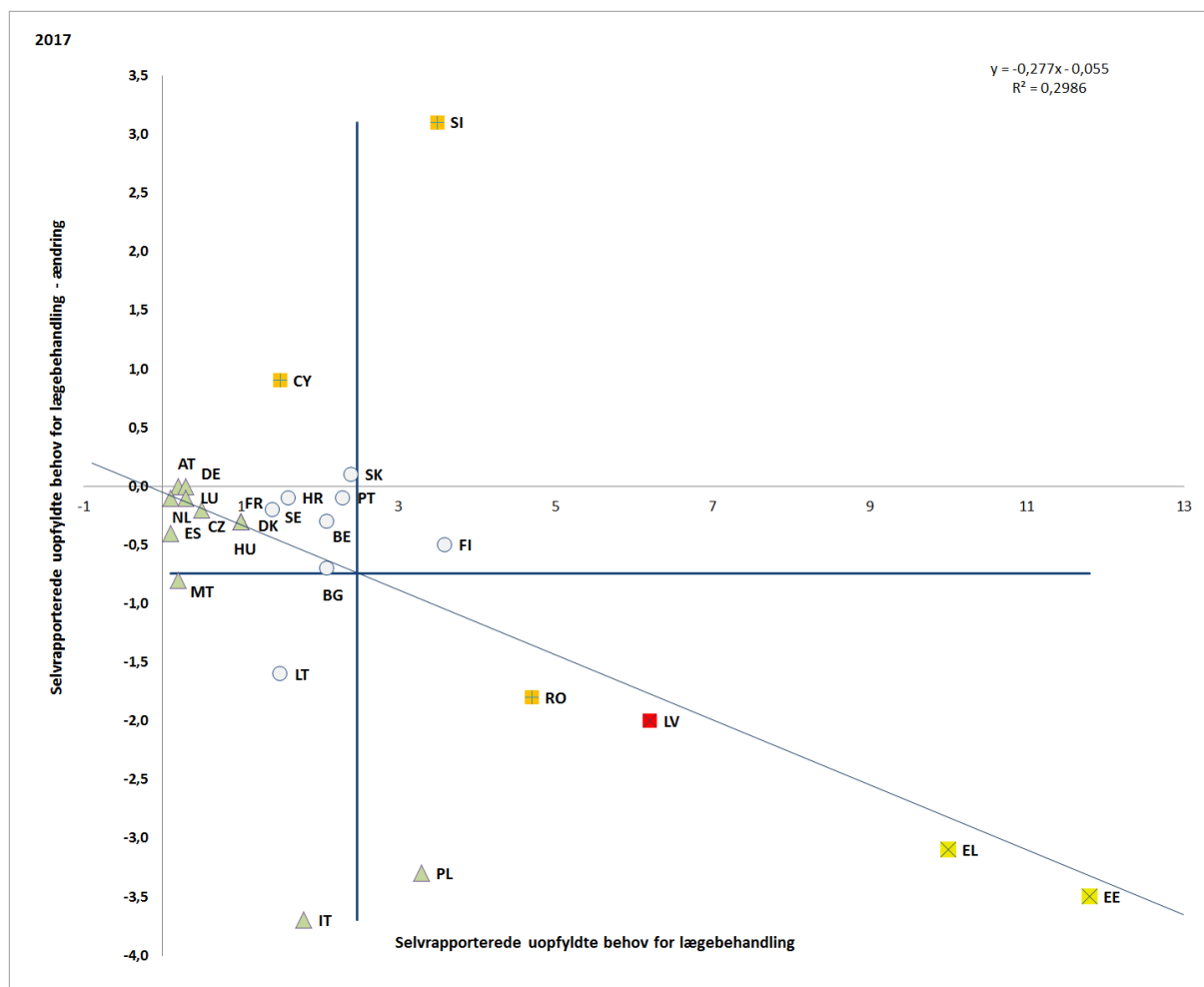
¹¹³ EU-28, undtagen IE, NL og UK.

Figur 68: Relativ forskel i den ækvivalerede disponible medianindkomst mellem pensionerede arbejdstagere og pensionerede selvstændige, 2017, i %

Kilde: SHARE. Note: EU* omfatter ikke IE, NL og UK. Stikprøvestørrelserne i BG, LV, LT, PT, RO, SI og SK giver ikke mulighed for at skelne mellem pensionister.

Figur 69: Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Kilde: Eurostat, SILC. Periode: Niveauer for 2017 og årlige ændringer i forhold til 2016. Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IE og UK forelå ikke den 26. oktober 2018.

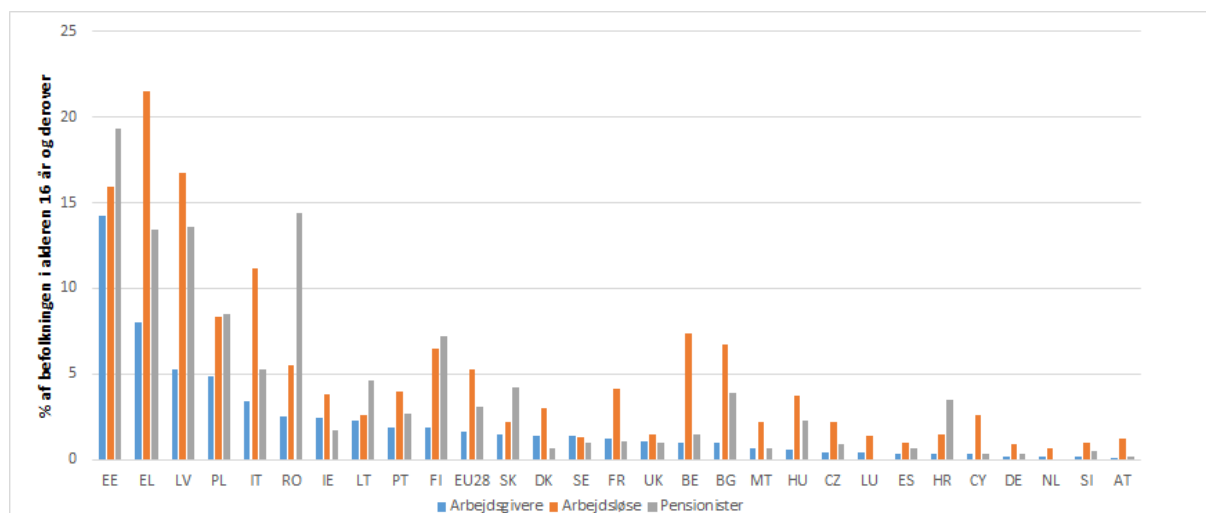
Der er tegn på konvergens i den andel af befolkningen, der beretter om uopfyldte behov for lægebehandling¹¹⁴. Den tidligere tendens er blevet vendt, hvorved der er opstået en svag negativ korrelation mellem niveau og ændringer i uopfyldte behov for lægebehandling, og de lande, hvor de uopfyldte behov er størst, viser den mest positive tendens (se figur 69). I nogle medlemsstater er udgifter og ventetid fortsat vigtige hindringer for adgangen til sundhedspleje. Ikke desto mindre faldt den andel af EU's befolkning, som selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling på grund af for høje omkostninger, for lang ventetid eller transportafstand, i gennemsnit i 2017 til 1,6 %. Andelen af berørte personer var stadig over

¹¹⁴ Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling vedrører en persons egen vurdering af, om han eller hun har haft behov for lægeundersøgelse eller -behandling for en specifik type sundhedsydelser, men ikke fik den eller ikke opsøgte den af følgende tre grunde: "økonomiske grunde", "venteliste" og "for langt at rejse". Problemerne, som personer rapporterer i forbindelse med at opnå sundhedspleje, når de bliver syge, afspejler betydelige hindringer.

5 % i Estland og Grækenland (over 10 %) og Letland. Der blev kun registreret stigninger til 2017 for Slovenien, Cypern og Slovakiet.

Aktivitetsstatus kan også spille en vigtig rolle med hensyn til at forklare problematisk adgang til lægebehandling i visse lande. Selv om de fleste lande ikke udviser betydelige forskelle i forhold til aktivitetsstatus, kan det i nogle af landene være vanskeligt for arbejdsløse (og i mindre grad pensionister) at få adgang til sundhedspleje (se figur 70). Selv i lande, hvor procentdelen af uopfyldte behov for hele befolkningen ligger under EU-gennemsnittet, tyder tallene på, at arbejdsløse kan have problemer med at få adgang til lægebehandling (f.eks. Belgien, Frankrig, Italien og Ungarn).

Figur 70: Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling i henhold til beskæftigelsesstatus (2016)

Kilde: Eurostat [hlth_silc_13].

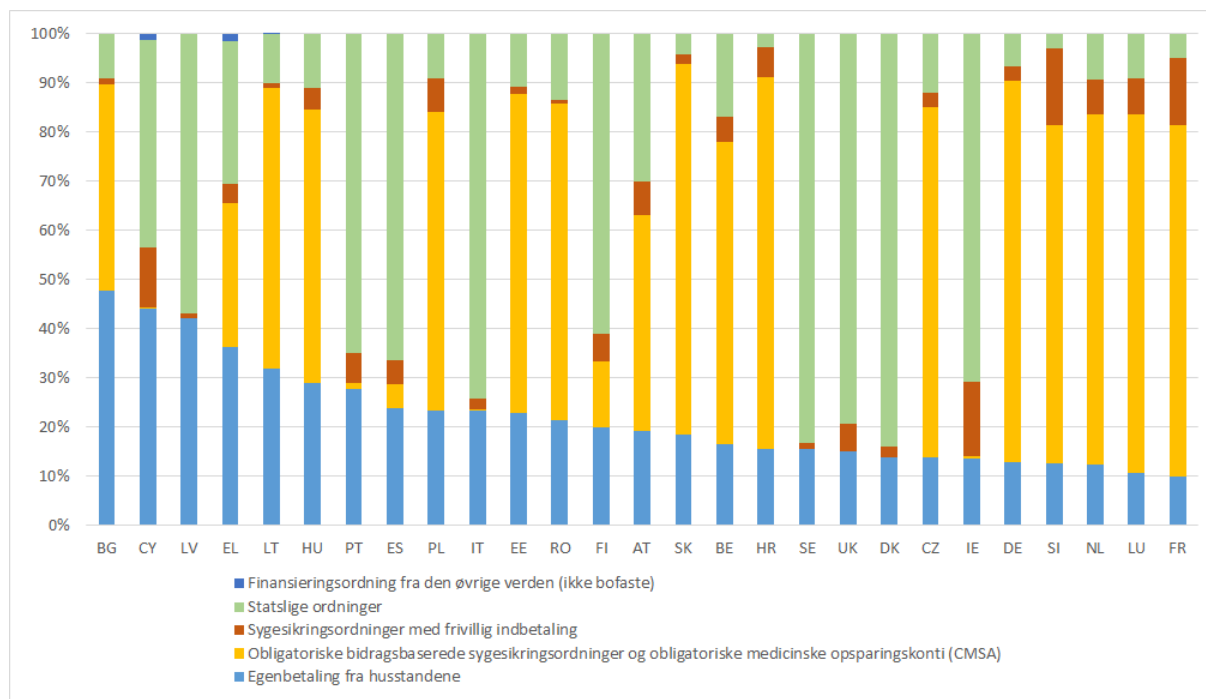
De sunde leveår (ved det fyldte 65. år) steg yderligere i EU for mænd til 9,8 år og for kvinder til 10,1 år. Mens det højeste antal sunde leveår ved det fyldte 65. år kan forventes i Sverige, Malta og Irland (ca. 12 år for begge køn), er antallet af sunde leveår særligt lavt i Letland, Slovakiet og Kroatien (ca. 5 år).

Sundhedsydelser finansieres gennem forskellige ordninger, mens ordningernes relative betydning varierer meget blandt medlemsstaterne. I 2016 lå egenbetalingerne¹¹⁵, dvs. husstandens udgifter til sundhed (herunder lægemidler), der ikke blev refunderet under nogen

¹¹⁵ Egenbetaling henviser til direkte betaling fra husstandens primære indkomst eller opsparing, hvor betalingen foretages af brugeren på tidspunktet for købet af varerne eller brugen af tjenesteydelserne og uden nogen anden form for godtgørelse eller udgiftsdeling inden for en fastsat ordning.

ordning eller betalt som omkostningsdeling, målt som en andel af de nuværende sundhedsudgifter på over 30 % i Bulgarien, Grækenland, Cypern, Letland og Litauen (figur 71).

Figur 71: Udgifter til sundhedspleje pr. finansieringskilde, 2016

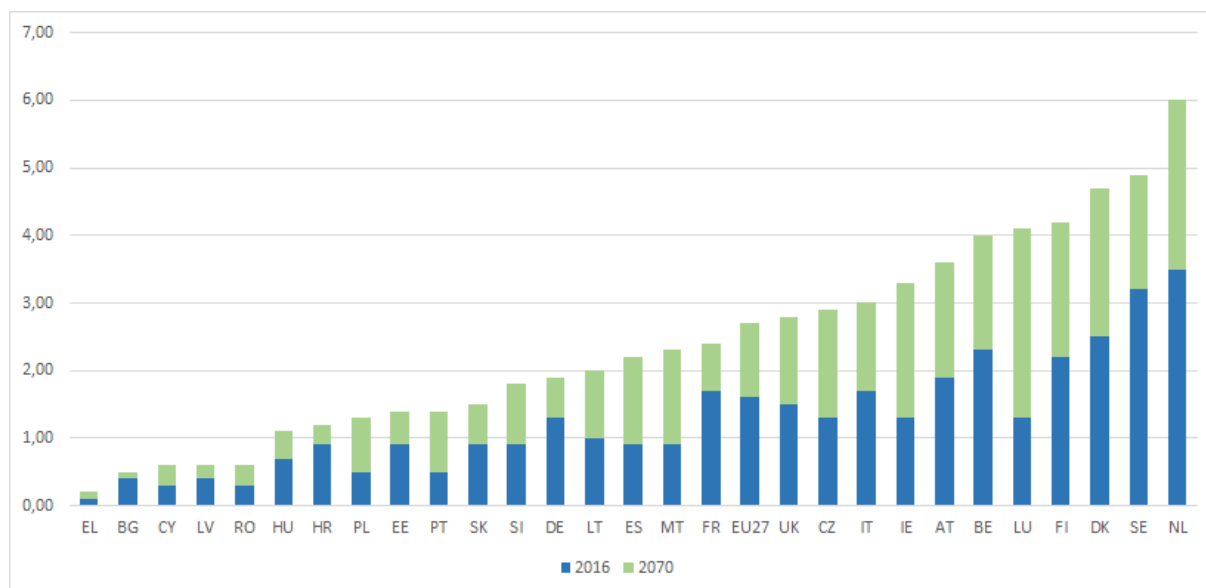
Kilde: Eurostat [hlth_sha11_hf]. Noter: Data indsamles i henhold til Kommissionens forordning (EU) 2015/359 for så vidt angår statistikker om udgifter til og finansiering af sundhedspleje (2011-manualen "System of Health Accounts").

Behovet for langtidspleje er stigende, efterhånden som befolkningen i EU bliver ældre. I løbet af de næste seks årtier (indtil 2070) forventes antallet af europæere på 80 år og derover at blive fordoblet, og ældrekvoten (personer i alderen 65 og derover i forhold til 15-64-årige) forventes at stige fra 29,6 % i 2016 til 51,2 % i 2070¹¹⁶ (EU går fra 3,3 til kun 2 personer i den arbejdsdygtige alder for hver person på 65 år og derover). Risikoen for at blive afhængig er større i de ældre aldersgrupper, hvor der er større sandsynlighed for, at folk bliver skrøbelige (60 % personer i alderen 75-84 år og 70 % over 85 år rapporterede et handicap).

Der forventes en betydelig stigning i behovet for langtidspleje. Langtidsplejen udviser den hurtigste stigning i de sociale udgifter i forhold til sundhed og pensioner. De offentlige udgifter i EU til langtidspleje forventes at stige fra 1,6 % til 2,7 % af BNP mellem 2016 og 2070 med markante udsving i EU (se figur 72).

¹¹⁶ Ageing Report 2018, Europa-Kommissionen.

Figur 72: Fremskrevne offentlige udgifter til langtidspleje i% af BNP i 2016 og 2070

Kilde: Baseret på data fra rapporten om befolkningsaldringen 2018. Note: Grundsценarie fra Gruppen vedrørende Befolkningens Aldring.

Bæredygtig langtidspleje vil også blive en udfordring for de medlemsstater, der nu er stærkt afhængige af uformel pleje. Antallet af uformelle plejere svinder ind på grund af ændrede familiemønstre (færre børn, familiemedlemmer, der lever længere væk), med stigende beskæftigelse for kvinder og en stigning i pensionsalderen. Uformel pleje medfører også betydelige omkostninger for økonomien, da uformelle plejere nedsætter eller forlader den formelle beskæftigelse og dermed kun betaler lidt eller intet i skatter og bidrag. Der er også udfordringer med hensyn til rekruttering og fastholdelse af plejere. Denne sektor påvirkes af forekomsten af deltidsarbejde og midlertidige kontrakter, hvilket gør sektoren mindre attraktiv.

3.4.2. Politiktiltag

Reformer i flere medlemsstater har til formål at styrke tilgangen til aktiv integration.

Nogle medlemsstater styrker integreret levering af tjenester (såsom social bistand, arbejdsformidlinger og andre sociale tjenester), navnlig ved at gennemføre en personorienteret tilgang, der tager sigte på at håndtere de mest udsatte personers komplekse behov. I Bulgarien er man stadig i gang med indførelsen af centrene for beskæftigelse og social bistand, som

leverer integrerede og mobile tjenester¹¹⁷. I februar 2018 var 73 af disse centre, som blev oprettet med støtte fra ESF, operationelle¹¹⁸ og leverede ydelser inden for beskæftigelse og social bistand. Fra og med 2018 tilbyder centrene en jobintegrationsaftale for langtidsledige, der forbinder langtidsledige med specifikke arbejdsformidlinger og henviser til tjenester, der leveres af andre institutioner. I Irland udvider *Action Plan for Jobless Households* (handlingsplanen for arbejdsløse husstande) aktiveringstjenester til personer, der ikke er i arbejde, men som ikke er defineret som arbejdsløse under de traditionelle foranstaltninger. Handlingsplanen fokuserer især på at forbedre beskæftigelsesfrekvensen for husstande med børn — både den traditionelle "kernefamilie" og familier med enlige forældre og personer med handicap. I Finland er vejledningscentre for unge i form af kvikskranger ("Ohjaamo"), der oprindeligt opererede med ESF-finansiering, blevet til en permanent foranstaltning og er ved at blive udvidet med netværket for psykosocial støtte. I Grækenland åbnede de lokale centre, der fungerer som kvikskranger for sociale tjenester på kommunalt niveau, i 2017. Centrene støtter gennemførelsen af den sociale og solidariske indkomstordning (SSI), som forbinder modtagerne med supplerende sociale tjenester. I februar 2018 var 203 af de 240 planlagte centre operationelle. Derudover leverer flere og flere kommuner i hele EU integrerede sociale tjenester, der fokuserer på de udsatte gruppers komplekse behov (f.eks. kvikskranger i Athen eller sundhedsfremmetjenester i Essen). Disse operationer blev støttet af ESF.

Moderniseringen og den øgede tilstrækkelighed af visse ydelser fortsætter i flere medlemsstater, selv om der i nogle tilfælde har været forsinkelser. I Litauen er den statsstøttede indtægt og familieydelse blevet forhøjet i 2018. I Bulgarien kommer en stigning på 15 % i mindsteindkomsten i 2018 efter en fastfrysning over 9 år. I overensstemmelse med den flerårige plan for bekæmpelse af fattigdom, der blev iværksat i 2013, blev mindsteindkomsten (*Revenu de solidarité active - RSA socle*) i Frankrig øget med 1,6 % i september 2017, efterfulgt af en stigning på 1 % i april 2018. Disse stigninger er de sidste af en række, der har muliggjort en stigning i mindsteindkomsten i forhold til inflationen, og de suppleres med et fornyet fokus på aktivering af modtagere af mindsteindkomsten ("*Garantie d'activité*" - *aktivitetsgaranti*) som led i den nyligt bebudede plan for bekæmpelse af fattigdom. I Rumænien er den planlagte konsolidering af de eksisterende sociale ydelser imidlertid blevet udskudt til april 2019, mens gennemførelsen af

¹¹⁷ Kombinerede teams af kontorer for social bistand og arbejdsformidlinger tilbyder omfattende integrerede tjenester til arbejdsløse i fjerntliggende områder i Bulgarien.

¹¹⁸ Støttet af ESF.

den nye lov om social velfærd i Kroatien først vil træde i kraft i december 2019. Letlands planlagte plan for forbedring af mindsteindkomsten (forelagt i maj 2018 og træder i kraft i 2020) er endnu ikke blevet vedtaget af regeringen. Et lovforslag i Luxembourg har til formål at reorganisere mekanismen for den garanterede mindsteindkomst ("RMG") med det formål at reducere de høje inaktivitetsfælder, der genereres af den nuværende ordning, og tage fat på problemerne med høje boligudgifter og en utilstrækkelig indkomst for eneforsørgerfamilier.

Dækningen af den sociale beskyttelse udvides i flere medlemsstater. Belgien har vedtaget en lov, der fjerner begrænsninger for adgangen til erhvervspensionsordninger for unge og personer med kortvarige kontrakter. Andre lande har planer om at indføre eller har vedtaget foranstaltninger til fordel for selvstændige eller ejere af små virksomheder. Disse foranstaltninger omfatter reducerede bidrag under en vis tærskel (Letland, Polen), medtagelsen af selvstændige arbejdstagere i arbejdsløshedsordningen (Frankrig) eller muligheden for at inkludere selvstændige arbejdstagere i en arbejdsulykkesforsikring via et socialt charter for onlineplatforme (Frankrig, se også afsnit 3.3.2).

Foranstaltninger, der tager sigte på at tackle indkomstulighed og fattigdom blandt personer i beskæftigelse, tager fat på både udformningen af skattesystemet og ydelsernes tilstrækkelighed. Ud over fastsættelsen af en mindsteløn kan en række politikker til nedbringelse af uligheder i forbindelse med skatte- og understøttelsessystemet bidrage til at mindske fattigdom blandt personer i beskæftigelse. I Litauen blev der i juni 2018 vedtaget en reform af indkomstskatteordningen med fast sats, som indfører en gradvis, todelt struktur, som skal bidrage til at mindske indkomstuligheden. I Letland ledsages indførelsen af en progressiv personlig indkomstskat af ikke-skattepligtige justeringer af den personlige indkomstskat og for personer, over for hvem der består forsørgerpligt. En foreslået reform i Tjekkiet om en modernisering af ordningen for personlig indkomstskat vil tilføje endnu en grad af progressivitet, navnlig ved at tilføje en ny skattesats på 23 % for højere indkomster.

Nogle medlemsstater har truffet foranstaltninger, der specifikt er rettet mod børnefattigdom. I Spanien er der på det nationale budget for 2018 afsat 100 mio. EUR til bekæmpelse af alvorlig fattigdom med særligt fokus på familier med børn. Litauens lov om ydelser til børn indfører en universel børneydelsesordning. Dertil kommer, at børneydelsen til familier med tre eller flere børn og/eller plejebørn skal udbetales uden hensyntagen til familiens indkomst. Der er blevet indført et tillæg til den statslige ydelse for familier med to eller flere børn i Letland. Grækenland har indført en reform af børneydelsesordningen og har

erstattet de to foregående ydelser ("enhedsbørneydelse" og "storfamilieydelse") med en enkelt indtægtsbestemt børneydelse. Denne reform havde til formål at gøre ydelsen mere målrettet og øge ligheden blandt de børn, der modtager ydelsen.

Der er truffet foranstaltninger til social inklusion af personer med handicap med henblik på at supplere beskæftigelsespolitikken og forebygge, at folk rammes af fattigdom. For at forbedre effektiviteten og sikre, at folk modtager de ydelser, de har ret til, har Spanien gennemført en testfase af det universelle sociale kort, hvilket giver mulighed for at indsamle oplysninger om alle de ydelser, som en person modtager, på et sted, samt angive, hvilke andre ydelser personen kan være berettiget til. I 2018 er arbejdsevneydelsen for personer, der ikke er i stand til at arbejde, eller hvis arbejdsevne er begrænset, blevet hævet i Estland. I 2017 gennemførte Malta en yderligere reform af invalidepensioner, hvorved der blev indført et tredelt betalingssystem, hvor personer, der ikke kan arbejde på grund af handicap, modtager et støt stigende beløb pr. måned, indtil deres pension når op på mindstelønnen. En polsk lov fra 2016 giver et tilskud på 4 000 złoty (ca. 940 EUR) til forældre til et alvorligt handicappet barn i dets første leveår. I Portugal blev der i 2017 vedtaget en ny støttemodel for en uafhængig tilværelse (MAVI), som finansieres gennem ESF, hvor personer med en invaliditetsgrad på 60 % eller derover har ret til 40 timers støtte om ugen fra en særlig støttemedarbejder, der hjælper dem med personlig pleje, sundhed, ernæring, rejser, videregående uddannelse, erhvervsuddannelse, kulturelle aktiviteter, sport, jobsøgning, deltagelse i samfundslivet og medborgerskabsaktiviteter. Hertil kommer, at den portugisiske regering i 2017 samlede tre invaliditetsydelse, nemlig invalidepension, den sociale invalidepension og invalidepension, i en enkelt ydelse, nemlig den sociale inklusionsydelse. Rumænien er gået over til at anvende den sociale referenceindikator til at beregne invaliditetsydelsen i stedet for forbrugerprisindekset, hvilket har medført en stigning i ydelsen til handicappede voksne.

En række medlemsstater har iværksat reformer inden for adgang til boliger. Danmark har vedtaget en handlingsplan for bekæmpelse af hjemløshed baseret på en styrkelse af de forebyggende foranstaltninger og en bedre vejledning i, hvordan man kommer ud af hjemløshed. Grækenland har indført en ny indtægtsbestemt boligydelse til lavindkomstfamilier, som bor i lejeboliger, og til dem, der betaler et realkreditlån. Spanien har vedtaget en national plan, som omfatter hjælp til lavindkomstfamilier til at betale husleje og forebygge udsættelse, finansiel støtte til unge, der køber huse i tyndt befolkede områder, og støtte til renovering af boliger til særligt udsatte grupper. Den svenske regering har bevilget

yderligere midler til støtte for nonprofitorganisationer med henblik på bekæmpelse af hjemløshed blandt unge voksne.

Dynamikken i pensionsreformerne er ved at gå over til at tackle udfordringerne i forbindelse med pensionernes tilstrækkelighed. Selv om foranstaltninger til at forbedre den finansielle bæredygtighed stadig står højt på mange medlemsstaters pensionsdagsordener, er denne proces blevet kombineret med foranstaltninger, der justerer pensionssammensætningen for at imødegå visse udfordringer på arbejdsmarkedet og i pensionssystemet: sikring af pensionernes tilstrækkelighed, kombination af arbejde og pensioner og tilpasning af de pensionsgivende rettigheder til bestemte kategorier af arbejdstagere.

Nogle medlemsstater fokuserer fortsat på at afbalancere pensionsvarigheden med den forventede levetid. F.eks. blev den igangværende forhøjelse af pensionsalderen i Tjekkiet i 2017 fastsat til 65, som skal nås i 2030, og skal derefter kædes sammen med den forventede levetid, selv om der dog vil være behov for yderligere lovgivning for at gennemføre sammenkædning. Andre lande øger kravene om karrierens længde. I Litauen vil bidragsperioden f.eks. gradvist stige fra 30 år i 2017 til 35 år i 2027. I modsætning hertil genindførte Polen en lavere, differentieret pensionsalder for mænd og kvinder (henholdsvis 65 og 60 år) pr. oktober 2017. Dette udløste en kraftig stigning i pensionsudbetalingerne, idet de hidtil tildelte pensioner for kvinder i gennemsnit var langt lavere end for mænd¹¹⁹.

Flere pensionsreformer har til formål at mindske fattigdommen (f.eks. minimumsgarantier) og **forbedre indkomstsikringen** (f.eks. en gunstig indeksregulering og styrkelse af de supplerende pensioner). Letland, Malta og Rumænien har hævet de ikke-afgiftspligtige minimumssatser, hvilket bør være til fordel for modtagere af lavere pensioner. Minimumspensionen blev forhøjet i Bulgarien, Polen og Rumænien, hvor der blev givet en betydelig stigning på 30 % i 2017. Der blev indført andre foranstaltninger, såsom yderligere garantier for pensionister med lang karriere; f.eks. hævede Østrig i 2017 minimumspensionen fra 883 EUR til 1 000 EUR pr. måned for personer med mindst 30 års bidrag¹²⁰.

Det er blevet et ledende princip i en række medlemsstater at forbedre sundhedsydelsernes effektivitet gennem en bedre koordinering og give den primære pleje en større rolle. I Estland søger man med de nuværende planer for sundhedscentre og

¹¹⁹ Europa-Kommissionen og Udvalget for Social Beskyttelse (2018). 2018 Pension Adequacy Report: current and future income adequacy in old age in the EU.

¹²⁰ Ibidem.

hospitalsnetværk at oprette tværfaglige team, som skal omdefinere huslægerens roller i forhold til specialister og forbedre uddannelsen. Irland er ved at optrappe kapitalinvesteringerne med bl.a. oprettelsen af centre for primær pleje i hele landet. Bulgarien og Frankrig fremlagde i efteråret 2018 forslag til grundlæggende reformer af sundhedssystemet, herunder mere effektiv hospitalsbehandling og bedre integration af pleje. I Slovakiet fortsættes indsatsen for at styrke de praktiserende lægers svage kontrolrolle og undgå unødvendige henvisninger til speciallæger. I Letland er man ved at omdanne den primære sundhedspleje til større sundhedscentre med teams bestående af 3-6 huslæger, mindst to sygeplejersker, og eventuelt specialister, og reformerne med henblik på at nytænke indlæggelsesafdelingerne på hospitalerne. I Kroatien skal den funktionelle integration af hospitaler (stadig i pilotfasen) og en forbedret primær sundhedspleje efter planen forbedre kvaliteten af tjenesterne, opnå besparelser og finansiell stabilitet samt øge sikkerhedsniveauet og patienternes tilfredshed. I Østrig vil der inden 2021 blive åbnet 75 centre baseret på tværfaglige teams.

Der træffes foranstaltninger til at forbedre sundhedsarbejderes uddannelse og arbejdsvilkår. I Italien har man kombineret alment praktiserende lægers, specialisters og sygeplejerskers kompetencer for at sikre pleje i lokalområdet. Ungarn og Sverige har også et stort fokus på at styrke udbuddet af færdigheder i sundhedssektoren og forbedre arbejdsvilkårene og lønningerne. I Rumænien steg bruttolønningerne for læger og sygeplejersker betydeligt (med 70-172 %) pr. 1. marts 2018. I Letland planlægger regeringen betydelige (næsten tredobbelte) stigninger i sundhedspersonalets lønninger inden 2023. Støtteforanstaltninger rettet mod at tiltrække læger og sygeplejersker til at arbejde i perifere byområder eller landdistrikter er undervejs i Letland, Polen, Portugal og Rumænien.

Specifikke foranstaltninger til forbedring af adgangen til sundhedsydelser omfatter bl.a. en nedsættelse af egenbetalinger, særlig udlæg, i visse medlemsstater. Et eksempel er Cypren, der i 2017 vedtog en omfattende reform, der bl.a. skal sikre universel adgang til sundhedsydelser inden 2020. I Estland blev den supplerende godtgørelse af udgifter til receptpligtige lægemidler udvidet fra 2018. I Litauen blev der i 2017 truffet en række foranstaltninger for at begrænse egenbetaling for lægemidler og øge lægemiddelpolitikken gennemsigthed. Foranstaltningerne omfattede en nedsættelse af momsen på dyre lægemidler og lofter på forskellen mellem de priser, hvortil lægemidler udbydes på apoteker, og deres referencepriser, fremme af generiske lægemidler og rationel anvendelse af lægemidler.

Nogle medlemsstater sigter mod en holistisk tilgang til langtidspleje. Bulgarien har vedtaget en handlingsplan for gennemførelsen af den nationale strategi for langtidspleje, som omfatter en styrkelse af de institutionelle rammer for levering og udvikling af integrerede sociale tjenester. Polen har udformet en socialpolitik for ældre afhængige personer baseret på et system med støtte fra offentlige institutioner til uformelle plejere og et netværk af lokale og institutionelle tjenester.

For at øge antallet af plejere foreslår medlemsstaterne forskellige politiske løsningsmodeller. Tjekkiet vedtog en særlig orlov (betalt i op til tre måneder) for uformelle omsorgspersoner med plejekrævende familiemedlemmer). Estland giver mulighed for 5 yderligere betalte omsorgsdage til plejere med beskæftigelse (pårørende, ægtefælle, registreret partner eller omsorgsperson) pr. kalenderår. I Tyskland er der ved at blive gennemført en reform af sygeplejerskeuddannelsen med henblik på indførelse af et fælles pensum og en fælles uddannelse for sygeplejersker i sundhedssektoren, barnepleje og langtidspleje og nedbringe manglen på arbejdskraft.

BILAG

Bilag 1. Nøgleindikatorer på den sociale resultattavle, niveauer

	Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet														
	Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24)			Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen (procentpoint)			Kvintilsats for indkomster (S80/S20)			I risiko for fattigdom eller social udstødelse (%)			Unge NEET'er (% af befolkningen i alderen 15-24)		
	År	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016
EU28	11,0	10,7	10,6	11,6	11,6	11,5	5,2	5,2	5,1	23,8	23,5	22,5 e	12,0	11,6	10,9
EA19	11,6	11,1	11,0	11,2	11,2	11,2	5,2	5,2	5,1	23,1	23,1	22,1 e	12,2	11,7	11,2
EUnw	9,8	9,5	9,4	10,7	10,6	10,5	5,1	5,0	5,0	24,3	23,8	22,9	11,7	11,0	10,4
EAnw	10,1	9,5	9,4	10,4	10,3	10,1	5,0	5,0	4,9	23,6	23,1	22,3	11,5	10,8	10,2
BE	10,1	8,8	8,9 b	8,3	9,3	9,8 b	3,8	3,8	3,8	21,1	20,7	20,3	12,2	9,9	9,3 b
BG	13,4	13,8	12,7	6,6	7,3	8,0	7,1	7,7 b	8,2	41,3	40,4 b	38,9	19,3	18,2	15,3
CZ	6,2	6,6	6,7	16,6	16,0	15,8	3,5	3,5	3,4	14,0	13,3	12,2	7,5	7,0	6,3
DK	7,8	7,2 b	8,8 b	7,6	6,7 b	6,5 b	4,1	4,1	4,1	17,7	16,8	17,2	6,2	5,8 b	7,0 b
DE	10,1	10,3	10,1	8,7	8,2	7,9	4,8	4,6	4,5	20,0	19,7	19,0	6,2	6,7	6,3
EE	12,2	10,9	10,8	7,9	8,2	7,3	6,2	5,6	5,4	24,2	24,4	23,4	10,8	9,1	9,4
IE	7,0	6,2	5,1 b	12,3	12,1	12,1	4,5	4,4	:	26,0	24,2	:	14,3	12,6	10,9 b
EL	7,9	6,2	6,0	18,0	19,0	19,7	6,5	6,6	6,1	35,7	35,6	34,8	17,2	15,8	15,3
ES	20,0	19,0	18,3	11,2	11,5	11,9	6,9	6,6	6,6	28,6	27,9	26,6	15,6	14,6	13,3
FR	9,2	8,8	8,9	7,2	7,5	7,9	4,3	4,3	4,4	17,7	18,2	17,1	12,0	11,9	11,5
HR	2,8 u	2,8 u	3,1	9,5	9,6	10,6	5,2	5,0	5,0	29,1	27,9	26,4	18,1	16,9	15,4
IT	14,7	13,8	14,0	20,0	20,1	19,8	5,8	6,3	5,9	28,7	30,0	28,9	21,4	19,9	20,1
CY	5,2	7,6	8,5	8,3	9,7	9,5	5,2	4,9	4,6	28,9	27,7	25,2	15,3	16,0	16,1
LV	9,9	10,0	8,6	4,1	2,9	4,3	6,5	6,2	6,3	30,9	28,5	28,2	10,5	11,2	10,3
LT	5,5	4,8	5,4	2,4	1,9	1,0	7,5	7,1	7,3	29,3	30,1	29,6	9,2	9,4	9,1
LU	9,3 b	5,5	7,3	11,7 b	11,0	7,9	4,3	5,0 b	5,0	18,5	19,8 b	21,5	6,2 b	5,4	5,9
HU	11,6 b	12,4	12,5	13,7	14,0	15,3	4,3	4,3	4,3	28,2	26,3	25,6	11,6 b	11,0	11,0
MT	20,2	19,2	17,7 b	26,8	25,5	24,1	4,2	4,2	4,2	22,4	20,1	19,2	10,5	8,8	8,6 b
NL	8,2	8,0	7,1	11,1	11,0	10,5	3,8	3,9 b	4,0	16,4	16,7 b	17,0	4,7	4,6	4,0
AT	7,3	6,9	7,4	8,2	7,8	8,0	4,0	4,1	4,3	18,3	18,0	18,1	7,5	7,7	6,5
PL	5,3	5,2	5,0	13,8	14,2	14,6	4,9	4,8	4,6	23,4	21,9	19,5	11,0	10,5	9,5
PT	13,7	14,0	12,6	6,7	6,8	7,5	6,0	5,9	5,7	26,6	25,1	23,3	11,3	10,6	9,3
RO	19,1	18,5	18,1	17,5	17,6	17,1	8,3	7,2	6,5	37,4	38,8	35,7	18,1	17,4	15,2
SI	5,0	4,9	4,3	8,6	6,6	7,2	3,6	3,6	3,4	19,2	18,4	17,1	9,5	8,0	6,5
SK	6,9	7,4	9,3	14,7	14,2	12,8	3,5	3,6	3,5	18,4	18,1	16,3	13,7	12,3	12,1
FI	9,2	7,9	8,2	2,1	3,3	3,5	3,6	3,6	3,5	16,8	16,6	15,7	10,6	9,9	9,4
SE	7,0	7,4	7,7	4,2	3,8	4,0	4,1	4,3	4,3	18,6	18,3	17,7	6,7	6,5	6,2
UK	10,8	11,2	10,6	11,2	11,0	10,3	5,2	5,1	:	23,5	22,2	:	11,1	10,9	10,3

Kilde: Eurostat.

Note: EUnw og EAnw henviser til uvægtede gennemsnit for EU og euroområdet.

Markeret – b: brud i tidsserier; e: estimeret; p: midlertidig; u: lav pålidelighed (lille antal observationer).

Bilag 1 (fortsat). Nøgleindikatorer på den sociale resultattavle, niveauer

	Dynamiske arbejdsmarkeder og rimelige arbejdsvilkår														
	Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i alderen 20-64)			Arbejdsløshed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74)			Langtidsledighed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74)			Real disponibel bruttohusstandsindkomst (2008 = 100)			Nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn (KKS)		
År	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2014	2015	2016
EU28	70,1	71,1	72,2	9,4	8,6	7,6	4,5	4,0	3,4	98,7	100,7	102,5	:	:	:
EA19	69,0	70,0	71,0	10,9	10,0	9,1	5,5	5,0	4,4	96,7	98,0	99,5	:	:	:
EUnw	70,0	71,1	72,5	9,7	8,7	7,6	4,8	4,1	3,4	97,7	100,2	103,5	19063	19267	19671
EAnw	69,6	70,6	72,0	10,5	9,7	8,6	5,3	4,7	4,0	94,4	96,2	98,4	20118	20574	20987
BE	67,2	67,7	68,5 b	8,5	7,8	7,1 b	4,4	4,0	3,5 b	96,7	96,3	97,0	24355	24772	25082
BG	67,1	67,7	71,3	9,2	7,6	6,2	5,6	4,5	3,4	110,4	120,1	133,6	8164	8742	9329
CZ	74,8	76,7	78,5	5,1	4,0	2,9	2,4	1,7	1,0	100,9	104,9	108,2	13496	13809	14111
DK	76,5	77,4 b	76,9 b	6,2	6,2	5,7	1,7	1,4 b	1,3 b	104,1	107,5	110,9	25491	26170	26568
DE	78,0	78,6	79,2	4,6	4,1	3,8	2,0	1,7	1,6	104,2	105,3	106,9	25935	26528	27040
EE	76,5	76,6	78,7	6,2	6,8	5,8	2,4	2,1	1,9	101,0	105,7	109,4	13048	13741	14373
IE	69,9	71,4	73,0	10,0	8,4	6,7	5,3	4,2	3,0	89,8	92,0	93,7	24726	24994	25510
EL	54,9	56,2	57,8	24,9	23,6	21,5	18,2	17,0	15,6	70,4	69,4	68,7	18169	18447	18577
ES	62,0	63,9	65,5	22,1	19,6	17,2	11,4	9,5	7,7	90,3	92,7	94,3	21999	22584	23077
FR	69,5	70,0	70,6	10,4	10,1	9,4	4,6	4,6	4,2	100,3	100,8	102,3	23761	24291	24579
HR	60,6	61,4	63,6	16,1	13,4	11,1	10,2	6,6	4,6	:	:	:	:	12789	13113
IT	60,5	61,6	62,3	11,9	11,7	11,2	6,9	6,7	6,5	88,5	89,6	90,7	20597	20762	21070
CY	67,9	68,7	70,8	15,0	13,0	11,1	6,8	5,8	4,5	75,9	78,0	82,1	:	:	:
LV	72,5	73,2	74,8	9,9	9,6	8,7	4,5	4,0	3,3	91,6	98,5	103,9	6994	8502	10082
LT	73,3	75,2	76,0	9,1	7,9	7,1	3,9	3,0	2,7	103,5	108,2	114,6	9912	10517	11151
LU	70,9 b	70,7	71,5	6,5	6,3	5,6	1,9 b	2,2	2,1	103,1	102,5	101,5	31367	31922	32320
HU	68,9	71,5	73,3	6,8	5,1	4,2	3,1	2,4	1,7	101,2	103,4	109,8	11256	11480	11712
MT	69,0	71,1	73,0	5,9	5,2	4,6	2,4	1,9	1,6	:	:	:	21284	21218	21243
NL	76,4	77,1	78,0	6,9	6,0	4,9	3,0	2,5	1,9	98,9	100,1	101,5	27800	28570	28768
AT	74,3	74,8	75,4	5,7	6,0	5,5	1,7	1,9	1,8	96,4	95,2	96,3	25379	26039	26859
PL	67,8	69,3	70,9	7,5	6,2	4,9	3,0	2,2	1,5	113,4	117,7	124,8	12606	13221	13757
PT	69,1	70,6	73,4	12,6	11,2	9,0	7,2	6,2	4,5	92,0	94,7	97,0	16207	16043	15984
RO	66,0	66,3	68,8	6,8	5,9	4,9	3,0	3,0	2,0	100,4	102,8	114,2	8621	8987	9609
SI	69,1	70,1	73,4	9,0	8,0	6,6	4,7	4,3	3,1	92,8	94,6	99,1	14741	14958	15049
SK	67,7	69,8	71,1	11,5	9,7	8,1	7,6	5,8	5,1	101,8	105,8	108,6	11698	12106	12446
FI	72,9	73,4	74,2	9,4	8,8	8,6	2,3	2,3	2,1	101,4	102,6	103,5	24154	24346	24545
SE	80,5	81,2	81,8	7,4	6,9	6,7	1,5	1,3	1,2	111,6	113,3	115,9	25612	25892	25992
UK	76,8	77,5	78,2	5,3	4,8	4,4	1,6	1,3	1,1	100,0	104,4	103,5	28255	28770	29177

Kilde: Eurostat, OECD.

Note: EUnw og EAnw henviser til uvægtede gennemsnit for EU og euroområdet. Disponibel realbruttohusstandsindkomst måles med "ukorrigeret indkomst" (dvs. uden inddragelse af sociale overførsler i naturalier) og med korrekt korrektion for købekraftstandarde. Indikatoren for nettoindtjeningen for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn skal læses og fortolkes i sammenhæng med andre indikatorer som f.eks. andelen af fattige i beskæftigelse, forholdet mellem den femte og første decil af lønfordelingen (D5/D1) og andre relevante EPM/SPPM- og JAF-indikatorer. For denne indikator anvendes gennemsnit for 3 år til at udjævne kortvarige udsving.

Markeret – b: brud i tidsserier; e: estimeret; p: midlertidig; u: lav pålidelighed (lille antal observationer).

Bilag 1 (fortsat). Nøgleindikatorer på den sociale resultattavle, niveauer

	Offentlig støtte, social beskyttelse og inklusion											
	Sociale overførsels virkning (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse (%)			Børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger (%)			Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (%)			Personer med grundlæggende eller højere end grundlæggende generelle digitale færdigheder (% af befolkningen i alderen 16-74)		
År	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2015	2016	2017	2015	2016	2017
EU28	33,7	33,2	32,4 e	28,4	30,3	32,9	3,2	2,5	1,6 e	55,0	56,0	57,0
EA19	33,1	32,3	31,3 e	32,3	33,9	38,2	2,6	2,3	1,3 e	:	:	:
EUnw	35,2	34,3	33,4	27,3	28,0	29,9	3,4	3,1	2,5	55,2	55,6	57,3
EAnw	35,0	34,2	32,5	29,2	29,4	32,3	3,4	3,4	2,7	56,7	57,0	59,7
BE	44,2	41,1	39,5	48,8	50,1	43,8	2,4	2,4	2,1	60,0	61,0	61,0
BG	22,5	17,9 b	19,9	11,2	9,0	12,5	4,7	2,8 b	2,1	31,0	26,0	29,0
CZ	42,3	40,5	42,4	4,4	2,9	4,7	0,8	0,7	0,5	57,0	54,0	60,0
DK	52,7	52,2	51,0	69,6	77,3	70,0	1,3	1,3	1,0	75,0	78,0	71,0
DE	33,5	34,8	33,2	27,5	25,9	32,6	0,5	0,3	0,3	67,0	68,0	68,0
EE	22,3	24,9	27,3	19,5	21,5	30,2	12,7	15,3	11,8	65,0	60,0	60,0
IE	55,0	52,2	:	27,4	30,6	28,6	2,8	2,6	:	44,0	44,0	48,0
EL	16,1	15,9	15,8	12,8	11,4	8,9	12,3	13,1	10,0	44,0	46,0	46,0
ES	26,6	24,4	23,9	37,0	39,7	39,3	0,6	0,5	0,1	54,0	53,0	55,0
FR	43,1	42,4	44,8	39,5	41,8	48,9	1,2	1,3	1,0	57,0	56,0	57,0
HR	35,5	28,6	24,8	17,1	11,8	15,6	1,9	1,7	1,6	51,0	55,0	41,0
IT	21,7	21,4	19,4	22,9	27,3	34,4	7,2	5,5	1,8	43,0	44,0	u
CY	36,2	35,6	35,9	25,5	20,8	24,9	1,5	0,6	1,5	43,0	43,0	50,0
LV	17,6	21,6	21,9	21,6	22,8	28,3	8,4 b	8,2	6,2	49,0	50,0 b	48,0
LT	22,4	21,5	23,2	22,9	9,7	15,2	2,9	3,1	1,5	51,0	52,0	55,0
LU	43,8	39,1 b	35,5	49,0	51,9	50,9	0,9	0,4 b	0,3	86,0	86,0	85,0
HU	42,0	43,8	46,4	14,3	15,3	15,6	2,6	1,3	1,0	50,0	51,0	50,0
MT	31,2	30,7	29,1	18,2	17,9	31,4	0,8	1,0	0,2	52,0	49,0	56,0
NL	48,0	42,5 b	39,7	44,6	46,3	53,0	0,1	0,2 b	0,1	72,0	77,0	79,0
AT	45,7	46,4	42,2	16,0	22,2	20,5	0,1	0,2	0,2	64,0	65,0	67,0
PL	23,1	24,5	37,5	5,6	5,4	7,8	7,3	6,6	3,3 b	40,0	44,0	46,0
PT	26,1	24,0	22,5	44,9	47,2	49,9	3,0	2,4	2,3	48,0	48,0	50,0
RO	13,3	14,2	16,6	2,6	9,4	17,4	9,4	6,5	4,7	26,0	28,0	29,0
SI	42,3	42,8	44,6	37,3	37,4	39,5	0,2	0,4	3,5	51,0	53,0	54,0
SK	35,3	31,0	29,1	6,5	1,1	0,5	2,1	2,3	2,4	53,0	55,0	59,0
FI	53,7	57,0	56,9	33,2	32,6	32,6	4,3 b	4,1	3,6	74,0	73,0	76,0
SE	45,3	45,8	46,1	56,7	64,0	51,0	1,3	1,6	1,4	72,0	69,0 b	77,0
UK	43,3	43,4	:	28,9	30,4	28,5	2,8	1,0	:	67,0	69,0	71,0

Kilde: Eurostat.

Note: EUnw og EAnw henviser til uvægtede gennemsnit for EU og euroområdet.

Markeret – b: brud i tidsrækker; e: estimeret; p: midlertidig; u: lav pålidelighed (lille antal observationer).

Bilag 2. Nøgleindikatorer på den sociale resultattavle, ændringer og afstand til EU

År	Lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet														
	Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24)			Kønsbetaget forskel i beskæftigelsesfrekvensen (procentpoint)			Kvintilsats for indkomster (S80/S20)			I risiko for fattigdom eller social udstødelse (%)			Unge NEET'er (% af befolkningen i alderen 15-24)		
	2017			2017			2017			2017			2017		
	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU
EU28	-0,1	1,2	0,0	-0,1	1,0	0,0	-0,1	0,1	0,0	-1,0	-0,4	0,0	-0,7	0,5	0,0
EA19	-0,1	1,6	0,0	0,0	0,7	0,1	-0,1	0,1	0,0	-1,0	-0,8	0,0	-0,5	0,8	0,2
EUnw	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-1,0	0,0	0,0	-0,7	0,0	0,0
EAnw	-0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,8	-0,6	0,2	-0,6	-0,2	0,1
BE	0,1 b	-0,5	0,2	0,5 b	-0,7	0,6	0,0	-1,2	0,1	-0,4	-2,6	0,6	-0,6 b	-1,1	0,1
BG	-1,1	3,3	-1,0	0,7	-2,5	0,8	0,5	3,2	0,6	-1,5	16,0	-0,5	-2,9	4,9	-2,2
CZ	0,1	-2,7	0,2	-0,2	5,3	-0,1	-0,1	-1,6	0,0	-1,1	-10,7	-0,1	-0,7	-4,1	0,0
DK	1,6 b	-0,6	1,7	-0,2 b	-4,0	-0,1	0,0	-0,9	0,1	0,4	-5,7	1,4	1,2 b	-3,4	1,9
DE	-0,2	0,7	-0,1	-0,3	-2,6	-0,2	-0,1	-0,5	0,0	-0,7	-3,9	0,3	-0,4	-4,1	0,3
EE	-0,1	1,4	0,0	-0,9	-3,2	-0,8	-0,2	0,4	-0,1	-1,0	0,5	0,0	0,3	-1,0	1,0
IE	-1,1 b	-4,3	-1,0	0,0	1,6	0,1	:	:	:	:	:	:	-1,7 b	0,5	-1,0
EL	-0,2	-3,4	-0,1	0,7	9,2	0,8	-0,5	1,1	-0,4	-0,8	11,9	0,2	-0,5	4,9	0,2
ES	-0,7	8,9	-0,6	0,4	1,4	0,5	0,0	1,6	0,1	-1,3	3,7	-0,3	-1,3	2,9	-0,6
FR	0,1	-0,5	0,2	0,4	-2,6	0,5	0,1	-0,6	0,2	-1,1	-5,8	-0,1	-0,4	1,1	0,3
HR	0,3	-6,3	0,4	1,0	0,1	1,1	0,0	0,0	0,1	-1,5	3,5	-0,5	-1,5	5,0	-0,8
IT	0,2	4,6	0,3	-0,3	9,3	-0,2	-0,4	0,9	-0,3	-1,1	6,0	-0,1	0,2	9,7	0,9
CY	0,9	-0,9	1,0	-0,2	-1,0	-0,1	-0,3	-0,4	-0,2	-2,5	2,3	-1,5	0,1	5,7	0,8
LV	-1,4	-0,8	-1,3	1,4	-6,2	1,5	0,1	1,3	0,2	-0,3	5,3	0,7	-0,9	-0,1	-0,2
LT	0,6	-4,0	0,7	-0,9	-9,5	-0,8	0,2	2,3	0,3	-0,5	6,7	0,5	-0,3	-1,3	0,4
LU	1,8	-2,1	1,9	-3,1	-2,6	-3,0	0,0	0,0	0,1	1,7	-1,4	2,7	0,5	-4,5	1,2
HU	0,1	3,1	0,2	1,3	4,8	1,4	0,0	-0,7	0,1	-0,7	2,7	0,3	0,0	0,6	0,7
MT	-1,5 b	8,3	-1,4	-1,4	13,6	-1,3	0,0	-0,8	0,1	-0,9	-3,7	0,1	-0,2 b	-1,8	0,5
NL	-0,9	-2,3	-0,8	-0,5	0,0	-0,4	0,1	-1,0	0,2	0,3	-5,9	1,3	-0,6	-6,4	0,1
AT	0,5	-2,0	0,6	0,2	-2,5	0,3	0,2	-0,7	0,3	0,1	-4,8	1,1	-1,2	-3,9	-0,5
PL	-0,2	-4,4	-0,1	0,4	4,1	0,5	-0,2	-0,4	-0,1	-2,4	-3,4	-1,4	-1,0	-0,9	-0,3
PT	-1,4	3,2	-1,3	0,7	-3,0	0,8	-0,2	0,7	-0,1	-1,8	0,4	-0,8	-1,3	-1,1	-0,6
RO	-0,4	8,7	-0,3	-0,5	6,6	-0,4	-0,7	1,5	-0,6	-3,1	12,8	-2,1	-2,2	4,8	-1,5
SI	-0,6	-5,1	-0,5	0,6	-3,3	0,7	-0,2	-1,6	-0,1	-1,3	-5,8	-0,3	-1,5	-3,9	-0,8
SK	1,9	-0,1	2,0	-1,4	2,3	-1,3	-0,1	-1,5	0,0	-1,8	-6,6	-0,8	-0,2	1,7	0,5
FI	0,3	-1,2	0,4	0,2	-7,0	0,3	-0,1	-1,5	0,0	-0,9	-7,2	0,1	-0,5	-1,0	0,2
SE	0,3	-1,7	0,4	0,2	-6,5	0,3	0,0	-0,7	0,1	-0,6	-5,2	0,4	-0,3	-4,2	0,4
UK	-0,6	1,2	-0,5	-0,7	-0,2	-0,6	:	:	:	:	:	:	-0,6	-0,1	0,1

Kilde: Eurostat.

Note: EUnw og EAnw henviser til uvægtede gennemsnit for EU og euroområdet. Statistiske betydningsestimater for ændringer og forskelle i forhold til arbejdsstyrkeundersøgelsen og SILC-baserede indikatorer var endnu ikke tilgængelige pr. 26. oktober 2018.

Markeret – b: brud i tidsserier; e: estimeret; p: midlertidig; u: lav pålidelighed (lille antal observationer).

Bilag 2 (fortsat). Nøgleindikatorer på den sociale resultattavle, ændringer og afstand til EU

År	Dynamiske arbejdsmarkeder og rimelige arbejdsvilkår														
	Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i alderen 20-64)			Arbejdsløshed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74)			Langtidsledighed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74)			Real disponibel bruttohusstandsindkomst (2008 = 100)			Nettoindtjening for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn (KKS)		
	2017			2017			2017			2016			2016		
	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU- gennem- snittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU- gennem- snittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU- gennem- snittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU- gennem- snittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU- gennem- snittet	Ændring pr. år, MS:EU
EU28	1,1	-0,3	-0,4	-1,0	0,0	0,1	-0,6	0,0	0,1	1,9	-1,0	-1,4	:	:	:
EA19	1,0	-1,5	-0,5	-0,9	1,5	0,2	-0,6	1,0	0,1	1,5	-4,1	-1,8	:	:	:
EUnw	1,5	0,0	0,0	-1,1	0,0	0,0	-0,7	0,0	0,0	3,3	0,0	0,0	2,6	0,0	0,0
EAnw	1,4	-0,6	-0,1	-1,1	0,9	0,0	-0,7	0,7	0,0	2,3	-5,1	-1,0	1,9	1315	-0,6
BE	0,8 b	-4,0	-0,7	-0,7 b	-0,5	0,4	-0,5 b	0,1	0,2	0,7	-6,5	-2,6	0,1	5411	-2,4
BG	3,6	-1,2	2,1	-1,4	-1,4	-0,3	-1,1	0,0	-0,4	11,2	30,0	7,9	8,6	-10342	6,0
CZ	1,8	6,0	0,3	-1,1	-4,7	0,0	-0,7	-2,4	0,0	3,1	4,6	-0,2	2,2	-5560	-0,3
DK	-0,5 b	4,4	-2,0	-0,5	-1,9	0,6	-0,1 b	-2,1	0,6	3,2	7,4	-0,1	1,3	6896	-1,3
DE	0,6	6,7	-0,9	-0,3	-3,8	0,8	-0,1	-1,8	0,6	1,5	3,4	-1,8	1,7	7369	-0,9
EE	2,1	6,2	0,6	-1,0	-1,8	0,1	-0,2	-1,5	0,5	3,6	5,9	0,3	5,2	-5298	2,7
IE	1,6	0,5	0,1	-1,7	-0,9	-0,6	-1,2	-0,4	-0,5	1,9	-9,9	-1,5	2,0	5839	-0,6
EL	1,6	-14,7	0,1	-2,1	13,9	-1,0	-1,4	12,2	-0,7	-1,1	-34,9	-4,4	0,0	-1094	-2,5
ES	1,6	-7,0	0,1	-2,4	9,6	-1,3	-1,8	4,3	-1,1	1,8	-9,2	-1,5	1,9	3406	-0,6
FR	0,6	-1,9	-0,9	-0,7	1,8	0,4	-0,4	0,8	0,3	1,4	-1,3	-1,9	0,6	4908	-2,0
HR	2,2	-8,9	0,7	-2,3	3,5	-1,2	-2,0	1,2	-1,3	:	:	:	2,3	-6558	-0,3
IT	0,7	-10,2	-0,8	-0,5	3,6	0,6	-0,2	3,1	0,5	1,2	-12,8	-2,1	0,7	1399	-1,9
CY	2,1	-1,7	0,6	-1,9	3,5	-0,8	-1,3	1,1	-0,6	5,3	-21,4	2,0	:	:	:
LV	1,6	2,3	0,1	-0,9	1,1	0,2	-0,7	-0,1	0,0	5,6	0,4	2,2	7,4	-9590	4,8
LT	0,8	3,5	-0,7	-0,8	-0,5	0,3	-0,3	-0,7	0,4	6,0	11,1	2,7	6,5	-8521	4,0
LU	0,8	-1,0	-0,7	-0,7	-2,0	0,4	-0,1	-1,3	0,6	-1,0	-2,1	-4,3	0,7	12649	-1,8
HU	1,8	0,8	0,3	-0,9	-3,4	0,2	-0,7	-1,7	0,0	6,1	6,2	2,8	4,5	-7960	1,9
MT	1,9	0,5	0,4	-0,6	-3,0	0,5	-0,3	-1,8	0,4	:	:	:	0,4	1572	-2,2
NL	0,9	5,5	-0,6	-1,1	-2,7	0,0	-0,6	-1,5	0,1	1,4	-2,0	-1,9	1,2	9097	-1,4
AT	0,6	2,9	-0,9	-0,5	-2,1	0,6	-0,1	-1,6	0,6	1,1	-7,3	-2,2	2,1	7188	-0,4
PL	1,6	-1,6	0,1	-1,3	-2,7	-0,2	-0,7	-1,9	0,0	6,1	21,3	2,8	4,9	-5915	2,3
PT	2,8	0,9	1,3	-2,2	1,4	-1,1	-1,7	1,1	-1,0	2,5	-6,5	-0,8	-0,6	-3688	-3,2
RO	2,5	-3,7	1,0	-1,0	-2,7	0,1	-1,0	-1,4	-0,3	11,1	10,7	7,8	8,5	-10063	6,0
SI	3,3	0,9	1,8	-1,4	-1,0	-0,3	-1,2	-0,3	-0,5	4,8	-4,4	1,5	1,2	-4622	-1,4
SK	1,3	-1,4	-0,2	-1,6	0,5	-0,5	-0,7	1,7	0,0	2,6	5,0	-0,7	3,1	-7225	0,5
FI	0,8	1,7	-0,7	-0,2	1,0	0,9	-0,2	-1,3	0,5	0,9	0,0	-2,4	0,3	4874	-2,3
SE	0,6	9,3	-0,9	-0,2	-0,9	0,9	-0,1	-2,2	0,6	2,3	12,4	-1,0	1,5	6321	-1,1
UK	0,7	5,7	-0,8	-0,4	-3,2	0,7	-0,2	-2,3	0,5	-0,9	0,0	-4,2	0,9	9506	-1,6

Kilde: Eurostat, OECD.

Note: EUnw og EAnw henviser til uvægtede gennemsnit for EU og euroområdet. Disponibel realbruttohusstandsindkomst måles med "ukorrigeret indkomst" (dvs. uden inddragelse af sociale overførsler i naturalier) og med korrekt korrektion for købekraftstandarder. Indikatoren for nettoindtjeningen for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn skal læses og fortolkes i sammenhæng med andre indikatorer som f.eks. andelen af fattige i beskæftigelse, forholdet mellem den femte og første decil af lønfordelingen (D5/D1) og andre relevante EPM/SPPM- og JAF-indikatorer. For denne indikator udtrykkes afstanden til EU-gennemsnittet i købekraftstandarder, mens ændringerne udtrykkes i faste priser i national valuta. Der anvendes gennemsnit over 3 år for både niveauer og ændringer for at udjævne kortvarige udsving. Statistiske betydningsestimater for ændringer og forskelle i forhold til EU-gennemsnittet er endnu ikke tilgængelige for SILC-baserede indikatorer pr. 31. oktober 2017.

Markeret – b: brud i tidsserier; e: estimeret; p: midlertidig; u: lav pålidelighed (lille antal observationer).

Bilag 2 (fortsat). Nøgleindikatorer på den sociale resultattavle, ændringer og afstand til EU

År	Offentlig støtte, social beskyttelse og inklusion											
	Sociale overførsels virkning (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse (%)			Børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger (%)			Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (%)			Personer med grundlæggende eller højere end grundlæggende generelle digitale færdigheder (% af befolkningen i alderen 16-74)		
	2017			2016			2017			2017		
	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU	Ændring pr. år	Afvigelse fra EU-gennemsnittet	Ændring pr. år, MS:EU
EU28	-0,8	-1,0	-1,0	2,6	3,0	0,7	-0,9	-0,9	-0,2	1,0	-0,3	-0,3
EA19	-1,0	-2,1	-1,2	4,3	8,3	2,4	-1,0	-1,2	-0,3	:	:	:
EUnw	0,2	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0	-0,7	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0
EAnw	-0,7	-1,0	-0,9	2,9	2,4	1,0	-0,7	0,2	0,1	1,9	2,3	0,6
BE	-1,5	6,1	-1,7	-6,3	13,9	-8,2	-0,3	-0,4	0,4	0,0	3,7	-1,3
BG	1,9	-13,6	1,8	3,5	-17,4	1,6	-0,7	-0,4	0,0	3,0	-28,3	1,7
CZ	1,9	9,0	1,7	1,8	-25,2	-0,1	-0,2	-2,0	0,5	6,0	2,7	4,7
DK	-1,2	17,6	-1,4	-7,3	40,1	-9,2	-0,3	-1,5	0,4	-7,0	13,7	-8,3
DE	-1,6	-0,2	-1,8	6,7	2,7	4,8	0,0	-2,2	0,7	0,0	10,7	-1,3
EE	2,4	-6,1	2,2	8,7	0,3	6,8	-3,5	9,3	-2,8	0,0	2,7	-1,3
IE	:	:	:	-2,0	-1,3	-3,9	:	:	:	4,0	-9,3	2,7
EL	0,0	-17,6	-0,2	-2,5	-21,0	-4,4	-3,1	7,5	-2,4	0,0	-11,3	-1,3
ES	-0,5	-9,5	-0,7	-0,4	9,4	-2,3	-0,4	-2,4	0,3	2,0	-2,3	0,7
FR	2,4	11,4	2,3	7,1	19,0	5,2	-0,3	-1,5	0,4	1,0	-0,3	-0,3
HR	-3,8	-8,6	-3,9	3,8	-14,3	1,9	-0,1	-0,9	0,6	-14,0	-16,3	-15,3
IT	-1,9	-14,0	-2,1	7,1	4,5	5,2	-3,7	-0,7	-3,0	:	:	:
CY	0,3	2,5	0,1	4,1	-5,0	2,2	0,9	-1,0	1,6	7,0	-7,3	5,7
LV	0,3	-11,5	0,1	5,5	-1,6	3,6	-2,0	3,7	-1,3	-2,0	-9,3	-3,3
LT	1,6	-10,3	1,5	5,5	-14,7	3,6	-1,6	-1,0	-0,9	3,0	-2,3	1,7
LU	-3,6	2,1	-3,8	-1,0	21,0	-2,9	-0,1	-2,2	0,6	-1,0	27,7	-2,3
HU	2,6	13,0	2,4	0,3	-14,3	-1,6	-0,3	-1,5	0,4	-1,0	-7,3	-2,3
MT	-1,6	-4,3	-1,7	13,5	1,5	11,6	-0,8	-2,3	-0,1	7,0	-1,3	5,7
NL	-2,8	6,3	-3,0	6,7	23,1	4,8	-0,1	-2,4	0,6	2,0	21,7	0,7
AT	-4,2	8,7	-4,4	-1,7	-9,4	-3,6	0,0	-2,3	0,7	2,0	9,7	0,7
PL	13,1	4,1	12,9	2,4	-22,1	0,5	-3,3 b	0,8	-2,6	2,0	-11,3	0,7
PT	-1,5	-11,0	-1,7	2,7	20,0	0,8	-0,1	-0,2	0,6	2,0	-7,3	0,7
RO	2,4	-16,8	2,2	8,0	-12,5	6,1	-1,8	2,2	-1,1	1,0	-28,3	-0,3
SI	1,8	11,1	1,6	2,1	9,6	0,2	3,1	1,0	3,8	1,0	-3,3	-0,3
SK	-1,8	-4,3	-2,0	-0,6	-29,4	-2,5	0,1	-0,1	0,8	4,0	1,7	2,7
FI	-0,1	23,5	-0,3	0,0	2,7	-1,9	-0,5	1,1	0,2	3,0	18,7	1,7
SE	0,3	12,6	0,1	-13,0	21,1	-14,9	-0,2	-1,1	0,5	8,0	19,7	6,7
UK	:	:	:	-1,9	-1,4	-3,8	:	:	:	2,0	13,7	0,7

Kilde: Eurostat.

Note: EUnw og EAnw henviser til uvægtede gennemsnit for EU og euroområdet.

Markeret – b: brud i tidsserier; e: estimeret; p: midlertidig; u: lav pålidelighed (lille antal observationer). Statistiske betydningsestimater for ændringer og forskelle i forhold til arbejdsstyrkeundersøgelsen og SILC-baserede indikatorer var endnu ikke tilgængelige pr. 26. oktober 2018.

Bilag 3. Metode til identifikation af tendenser og niveauer i resultattavlen

I midten af 2015 blev Europa-Kommissionen, Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse enige om en metode til vurdering af medlemsstaternes resultater på resultattavlen for de beskæftigelsesmæssige og sociale nøgleindikatorer. Der blev opnået enighed om, at den metode, der skal anvendes, skal være i stand til, for hver indikator, at give et mål for, hvordan hver enkelt medlemsstat ud fra sin indikatorværdi (score) er placeret i forhold til EU's indikatorværdier. Metoden skal anvendes både på år-niveauer (niveauer) og på år-til-år ændringer (ændringer), hvilket giver mulighed for en samlet vurdering af medlemsstaternes præstationer¹²¹.

I 2017 vedtog Kommissionen efter aftale med Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse at anvende metoden for den sociale resultattavle, som ledsager den europæiske søjle for sociale rettigheder.

For hver enkelt indikator konverteres niveauer og ændringer til en standardscore (også kendt som z-score) for at anvende den samme parameter for alle indikatorerne. Dette opnås for hver enkelt indikator gennem standardisering af de rå værdier for både niveauer og ændringer efter følgende formel:

$$z - score \text{ for } MS_x = \frac{[MS_x \text{ indikator} - \text{gennemsnit (MS indikator)}]}{\text{standardafvigelse (MS indikator)}}$$

Derefter foretages en fordeling og analyse af scorerne (separat for niveauer og ændringer). Denne tilgang giver mulighed for, at der for hver medlemsstat kan udtrykkes en rå indikatorværdi i betydningen, hvor mange standardafvigelser, som den afviger fra det (uvægtede) gennemsnit. Resultaterne vurderes for hver medlemsstat og klassificeres på baggrund af de resulterende z-score holdt op mod et sæt af foruddefinerede tærskler, der er fastsat som multiplikatorer for standardafvigelsen.

Det vigtigste i denne tilgang er at fastsætte afskæringspunkter. Da der ikke kan gøres nogen parametriske antagelser om fordelingen af de observerede rå værdier¹²², er det almindeligt at anvende en "tommelfingerregel" med henblik på at udvælge tærsklerne. I henhold til den analyse af nøgleindikatorerne, der er anvendt i resultattavlen, blev det besluttet at betragte:

1. en score på under -1 som en virkelig god præstation
2. en score på mellem -1 og -0,5 som en god præstation
3. en score på mellem -0,5 og 0,5 som en neutral præstation
4. en score på mellem 0,5 og 1 som en dårlig præstation
5. en score på over 1 som en virkelig dårlig præstation¹²³.

Tabel 4: Tærskelværdier for z-score

	tærskelværdier for z-score				
	-1,0	-0,5	0	0,5	1,0
	(lavere end)	(lavere end)	(mellem)	(højere end)	(højere end)
	Vurdering				
Niveauer	Meget lav	Lav	Gennemsnitlig	Høj	Meget høj

¹²¹ Med undtagelse af den nye indikator "nettoindtjeningen for en fuldtidsansat arbejdstager uden børn, der tjener en gennemsnitsløn", for hvilken der anvendes 3 års gennemsnit for både niveauer og ændringer for at udjævne kortvarige udsving.

¹²² Der blev foretaget både normalitets- og t-fordelingstest, på grundlag af hvilke fordelingsantagelsen blev forkastet.

¹²³ I tilfælde af normalitet svarer de valgte afskæringspunkter stort set til 15 %, 30 %, 50 %, 70 % og 85 % af den kumulative fordeling.

Ændringer	Meget lavere end gennemsnit	Lavere end gennemsnit	Gennemsnitlig	Højere end gennemsnit	Meget højere end gennemsnit
------------------	-----------------------------------	--------------------------	---------------	--------------------------	-----------------------------------

Ved at kombinere evalueringen af niveauer og ændringer er det derefter muligt at placere et lands overordnede præstation i henhold til hver enkelt indikator i en af følgende syv kategorier. Farvekoden er afspejlet i de respektive figurer i selve rapporten.

Tabellerne herunder angiver klassificeringen, som er baseret på z-score for de indikatorer, for hvilke en lav værdi er knyttet til et godt resultat (f.eks. arbejdsløshed, AROPE osv.).

De, der præsterer bedst	score på under -1,0, for så vidt angår niveauer, og under 1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er langt bedre end EU-gennemsnittet, og hvor situationen bedres eller ikke forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Bedre end gennemsnittet	score på mellem -1,0 og -0,5, for så vidt angår niveauer, og på under 1, for så vidt angår ændringer, <u>eller</u> score på mellem -0,5 og 0,5, for så vidt angår niveauer, og på under -1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er bedre end EU-gennemsnittet, og hvor situationen bedres eller ikke forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
God, men bør overvåges	score på under -0,5, for så vidt angår niveauer, og på over 1,0, for så vidt angår ændringer, <u>og</u> med en ændring på over nul ¹²⁴	Medlemsstater, hvor niveauerne er bedre eller langt bedre end EU-gennemsnittet, men hvor situationen forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Gennemsnitlig/neutral	score på mellem -0,5 og 0,5, for så vidt angår niveauer, og på mellem -1,0 og 1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er gennemsnitlige, og hvor situationen hverken forbedres eller forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Svag, men i bedring	score på over 0,5, for så vidt angår niveauer, og på under -1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er dårligere eller langt dårligere end EU-gennemsnittet, men hvor situationen bedres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Bør holdes øje med	score på mellem 0,5 og 1,0, for så vidt angår niveauer, og på over -1,0, for så vidt angår ændringer, <u>eller</u> score på mellem -0,5 og 0,5, for så vidt angår niveauer, og på over 1,0, for så vidt angår ændringer, (<u>og</u> med en ændring på over nul ¹²⁵)	I denne kategori finder man to forskellige tilfælde: i) medlemsstater, hvor niveauerne er dårligere end EU-gennemsnittet, og hvor situationen forværres eller ikke bedres tilstrækkeligt hurtigt, ii) medlemsstater, hvor niveauerne er på linje med EU-gennemsnittet, men hvor situationen forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Situationen er kritisk	score på over 1,0 for så vidt angår niveauer, og på over -1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er langt dårligere end EU-gennemsnittet, og hvor situationen forværres eller ikke bedres tilstrækkelig hurtigt

¹²⁴ Sidstnævnte betingelse forhindrer en medlemsstat, som har "lavt" eller "meget lavt" niveau fra at blive markeret som "i forværring", når der fremstår en ændring, som er "meget højere end gennemsnittet", men stadig i bedring.

¹²⁵ Sidstnævnte betingelse forhindrer en medlemsstat, som har "gennemsnitligt" niveau i at blive markeret som "bør holdes øje med", når der fremstår en ændring, som er "meget højere end gennemsnittet", men stadig i bedring.

Niveau	Ændring				
	Langt under gennemsnittet	Under gennemsnittet	Gennemsnitligt	Over gennemsnittet	Langt over gennemsnittet
Meget lavt					
Lavt					
Gennemsnitligt					
Højt					
Meget højt					

Tabellerne herunder angiver klassificeringen, som er baseret på z-score for de indikatorer, for hvilke en høj værdi er knyttet til et godt resultat (f.eks. beskæftigelsesfrekvens, deltagelse i børnepasning osv.).

De, der præsterer bedst	score på over 1,0 for så vidt angår niveauer, og på over -1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er langt bedre end EU-gennemsnittet, og hvor situationen bedres eller ikke forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Bedre end gennemsnittet	score på mellem 1,0 og 0,5, for så vidt angår niveauer, og på over -1,0, for så vidt angår ændringer, <u>eller</u> score på mellem -0,5 og 0,5, for så vidt angår niveauer, og på over 1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er bedre end EU-gennemsnittet, og hvor situationen bedres eller ikke forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
God, men bør overvåges	score på over 0,5, for så vidt angår niveauer, og på under -1,0, for så vidt angår ændringer, <u>og</u> med en ændring på under nul ¹²⁶	Medlemsstater, hvor niveauerne er bedre eller langt bedre end EU-gennemsnittet, men hvor situationen forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Gennemsnitlig/neutral	score på mellem -0,5 og 0,5, for så vidt angår niveauer, og på mellem -1,0 og 1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er gennemsnitlige, og hvor situationen hverken forbedres eller forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Svag, men i bedring	score på under -0,5, for så vidt angår niveauer, og på over 1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er dårligere eller langt dårligere end EU-gennemsnittet, men hvor situationen bedres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Bør holdes øje med	score på mellem -0,5 og -1,0, for så vidt angår niveauer, og på under 1,0, for så vidt angår ændringer, <u>eller</u> score på mellem -0,5 og 0,5, for så vidt angår niveauer, og på under -1,0, for så vidt angår ændringer, (<u>og</u> med en ændring på under nul ¹²⁷)	I denne kategori finder man to forskellige tilfælde: i) medlemsstater, hvor niveauerne er dårligere end EU-gennemsnittet, og hvor situationen forværres eller ikke bedres tilstrækkeligt hurtigt, ii) medlemsstater, hvor niveauerne er på linje med EU-gennemsnittet, men hvor situationen forværres langt hurtigere end EU-gennemsnittet
Situationen er kritisk	score på under 1,0, for så vidt angår niveauer, og under 1,0, for så vidt angår ændringer	Medlemsstater, hvor niveauerne er langt dårligere end EU-gennemsnittet, og hvor situationen forværres eller ikke bedres tilstrækkelig hurtigt

¹²⁶ Sidstnævnte betingelse forhindrer en medlemsstat, som har "højt" eller "meget højt" niveau i at blive markeret som "i forværring", når der fremstår en ændring, som er "meget lavere end gennemsnittet", men stadig i bedring.

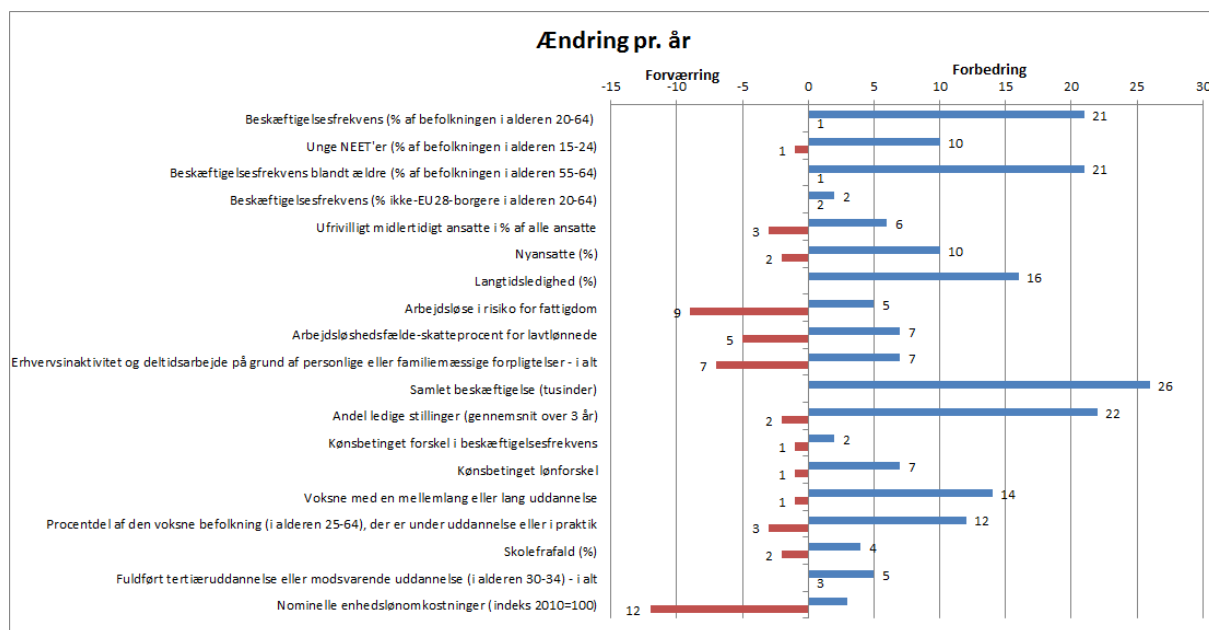
¹²⁷ Sidstnævnte betingelse forhindrer en medlemsstat, som har "gennemsnitligt" niveau i at blive markeret som "bør holdes øje med", når der fremstår en ændring, som er "meget lavere end gennemsnittet", men stadig i bedring.

Niveau	Ændring				
	Langt under gennemsnittet	Under gennemsnittet	Gennemsnitligt	Over gennemsnittet	Langt over gennemsnittet
Meget lavt					
Lavt					
Gennemsnitligt					
Højt					
Meget højt					

Sammenfattende tabel over afskæringspunkter

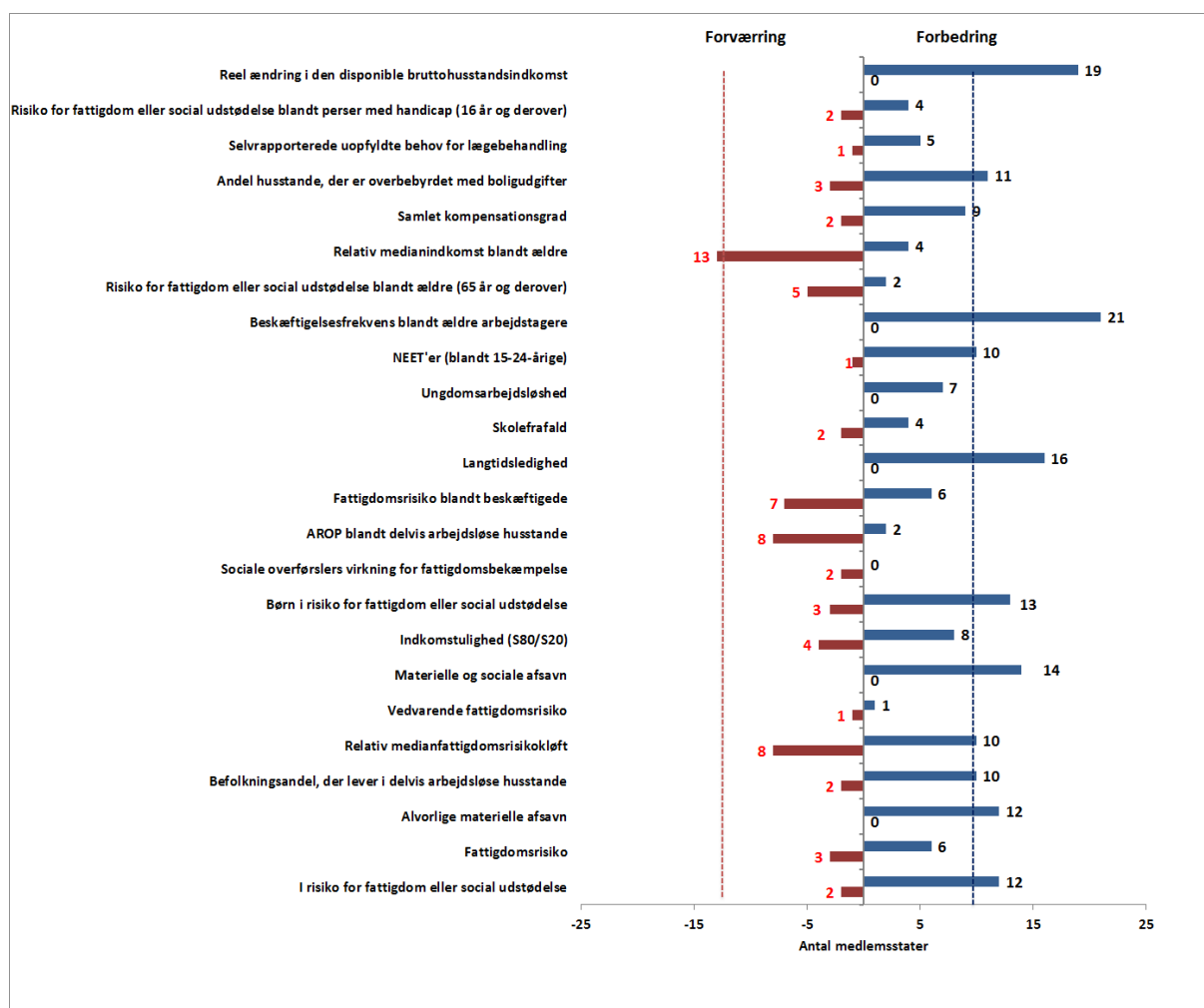
		Meget lav	Lav	Gennemsnitlig	Høj	Meget høj
Uddannelsesfrafald (% af befolkningen i alderen 18-24 år)	Niveauer	under 5,4 %	under 7,4 %	mellem 7,4 % og 11,4 %	over 11,4 %	over 13,4 %
	Ændringer	under -1,0	under -0,5	mellem -0,5 procentpoint og	over 0,4	over 0,8
Kønsbestemt forskel i beskæftigelsesfrekvens (procentpoint)	Niveauer	under 5,2	under 7,8	mellem 7,8 og 13,2	over 13,2	over 15,9
	Ændringer	under -1,0	under -0,5	mellem -0,5 procentpoint og	over 0,4	over 0,9
Indkomstkventilforholdet (S80/S20)	Niveauer	under 3,7	under 4,3	mellem 4,3 og 5,6	over 5,6	over 6,2
	Ændringer	under -0,3	under -0,2	mellem -0,2 og 0,0	over 0,0	over 0,2
I risiko for fattigdom eller social udstødelse (%)	Niveauer	under 16,1 %	under 19,5 %	mellem 19,5 % og 26,3 %	over 26,3 %	over 29,7 %
	Ændringer	under -1,9	under -1,4	mellem -1,4 procentpoint og -	over -0,5	over 0,0
Unge NEET'er (% af den samlede befolkning i alderen 15-24 år)	Niveauer	under 6,5 %	under 8,4 %	mellem 8,4 % og 12,3 %	over 12,3 %	over 14,2 %
	Ændringer	under -1,5	under -1,1	mellem -1,1 og -0,2	over -0,2	over 0,2
Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i alderen 20-64 år)	Niveauer	under 67,0 %	under 69,8 %	mellem 69,8 % og 75,3 %	over 75,3 %	over 78,0 %
	Ændringer	under 0,5	under 1,0	mellem 1,0 og 1,9	over 1,9	over 2,4
Arbejdsløshed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74 år)	Niveauer	under 3,6 %	under 5,6 %	mellem 5,6 % og 9,6 %	over 9,6 %	over 11,7 %
	Ændringer	under -1,7	under -1,4	mellem -1,4 procentpoint og -	over -0,8	over -0,4
Langtidsledighed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74 år)	Niveauer	under 0,5 %	under 1,9 %	mellem 1,9 % og 4,8 %	over 4,8 %	over 6,3 %
	Ændringer	under -1,3	under -1,0	mellem -1,0 og -0,4	over -0,4	over -0,1
Disponibel realbruttohusstandsindkomst pr. indbygger (2008 = 100)	Niveauer	under 90,7	under 97,1	mellem 97,1 % og 110,0 %	over 110,0	over 116,4
	Ændringer	under 0,0	under 1,6	mellem 1,6 og 4,8	over 4,8	over 6,3
Nettolønindkomst for en fuldtidsansat, der tjener en gennemsnitlig løn (niveauer i procentpoint, ændringer i national valuta i faste priser)	Niveauer	under 12 559	under 16 115	mellem 16 115 og 23 228	over 23 228	over 26 784
	Ændringer	under -0,1 %	under 1,2 %	mellem 1,2 % og 3,9 %	over 3,9 %	over 5,2 %
Sociale overførselsindkomsters virkning (bortset fra pensioner) for fattigdomsbekæmpelse (%)	Niveauer	under 22,0 %	under 27,7 %	mellem 27,7 % og 39,2 %	over 39,2 %	over 44,2 %
	Ændringer	under -3,1	under -1,5	mellem -1,5 og 1,9	over 1,9	over 3,5
Børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger (%)	Niveauer	under 12,8 %	under 21,4 %	mellem 21,4 % og 38,4 %	over 38,4 %	over 46,9 %
	Ændringer	under -3,6	under -0,9	mellem -0,9 og 4,6	over 4,6	over 7,4
Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (%)	Niveauer	under 0,4 %	under 1,0 %	mellem 1,0 % og 3,9 %	over 3,9 %	over 5,4 %
	Ændringer	under -2,1	under -1,5	mellem -1,5 og 0,0	over 0,0	over 0,7
Personer med grundlæggende eller højere end grundlæggende generelle digitale færdigheder (% af befolkningen i alderen 16-74 år)	Niveauer	under 43,4 %	under 50,4 %	mellem 50,4 % og 64,3 %	over 64,3 %	over 71,3 %
	Ændringer	under -3,0	under -0,9	mellem -0,9 og 3,5	over 3,5	over 5,6

Bilag 4: Oversigt over "sociale tendenser, der bør holdes øje med" og antal medlemsstater med forværringer og forbedringer, jf. overvågningen af socialbeskyttelsesresultater 2018 (SPPM)

Note: Ændringer i 2016-2017, dog 2015-2016 for ledige i risiko for fattigdom, ledighedsfælde og kønsbestemt lønforskel.

Bilag 5: Oversigt over "sociale tendenser, der bør holdes øje med", og antal medlemsstater med forværringer og forbedringer over 2015-2016 som udpeget i opdateringen af overvågningen af socialbeskyttelsesresultater fra august 2018 (SPPM)

Note: For EU-SILC-baserede indikatorer henviser ændringerne faktisk for 2015-2016 generelt til 2014-2015 for så vidt angår indikatorerne for indkomst og arbejdsintensitet i husstanden, hvilket også gælder uopfyldte behov for lægebehandling. For LFS-baserede indikatorer (langtidsledighed, unge, der forlader skolen tidligt, ungdomsarbejdsløshed, NEET'er (15-24), ER (55-64)) og alvorlige materielle afsavn (endnu ikke endelig for 2017 for en række medlemsstater i august 2018) henviser ændringerne til perioden 2016-2017.